

Raport z realizacji badania pn.
**Postawy mieszkańców województwa
opolskiego wobec cudzoziemców**

Opole, październik 2021 rok

Badanie zrealizowane przez:

Katedrę Polityki Regionalnej i Rynku Pracy

Wydziału Ekonomii i Zarządzania

Politechniki Opolskiej

Raport opracował zespół w składzie:

dr hab. Brygida Solga prof. PO – kierownik projektu

dr Sabina Kubiciel-Lodzińska

dr Jolanta Maj

Finansowane
przez Samorząd
Województwa Opolskiego

Spis treści

STRESZCZENIE	6
1. WPROWADZENIE	13
1.1. TRANSFORMACJA MODELU MIGRACYJNEGO W POLSCE I W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM. TŁO BADAŃ ORAZ ZARYS RAPORTU	13
1.2. IMIGRACJA ZAROBKOWA DO POLSKI I WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO – SKAŁA I STRUKTURA	15
1.2.1. Kraje pochodzenia zagranicznych pracowników podejmujących zatrudnienie w województwie opolskim	22
1.2.2. Branże zatrudnienia imigrantów zarobkowych w województwie opolskim	24
1.3. STOSUNEK POLAKÓW DO CUDZOZIEMCÓW	26
2. CHARAKTERYSTYKA BADAŃ I RESPONDENTÓW	32
2.1. METODOLOGIA BADAŃ	32
2.2. PROFIL SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNY RESPONDENTÓW	34
3. WYNIKI BADAŃ	43
3.1. WYOBRAŻENIA, RELACJE I AKCEPTACJA CUDZOZIEMCÓW W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM	43
3.1.1. Stosunek mieszkańców województwa opolskiego do wybranych grup narodowych i etnicznych	43
3.1.2. Kontakty mieszkańców z cudzoziemcami	54
3.1.3. Skłonność do akceptacji cudzoziemców w życiu codziennym	58
3.1.4. Skłonność do akceptacji cudzoziemców w życiu zawodowym	61
3.1.5. Wpływ pandemii COVID-19 na akceptację cudzoziemców oraz uchodźców	65
3.2. DOSTĘP CUDZOZIEMCÓW DO RYNKU PRACY	69
3.2.1. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć nieograniczony dostęp do zatrudnienia	69
3.2.2. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość zakładania własnych firm	72
3.2.3. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni otrzymywać takie samo wynagrodzenie jak polscy pracownicy	75
3.2.4. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni być zatrudniani tylko w zawodach, w których Polacy nie chcą pracować	76
3.2.5. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość podejmowania zatrudnienia na stanowiskach atrakcyjnych, tj. wymagających wyższych kwalifikacji	77
3.2.6. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni obejmować stanowiska zaufania publicznego	79

3.2.7.	Przedsiębiorcy zatrudniający cudzoziemców powinni oferować im takie same warunki zatrudnienia co polskim pracownikom.....	80
3.3.	DOSTĘP CUDZOZIEMCÓW DO USŁUG PUBLICZNYCH	83
3.3.1.	Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość korzystania z tych samych uprawnień co Polacy	83
3.3.2.	Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość bezpłatnego korzystania z publicznej służby zdrowia.....	84
3.4.	OBCOKRAJOWCY A EDUKACJA.....	86
3.4.1.	Dzieci cudzoziemców mieszkających w województwie opolskim powinny uczęszczać do tych samych klas co dzieci polskie.....	86
3.4.2.	Cudzoziemcy mieszkający w województwie opolskim powinni mieć dostęp do kursów językowych i podnoszących kwalifikacje zawodowe	88
3.5.	PRAWA POLITYCZNE CUDZOZIEMCÓW	91
3.5.1.	Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć swobodę porozumiewania się w swoim języku w przestrzeni publicznej.....	91
3.5.2.	Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć swobodę zakładania swoich stowarzyszeń	92
3.5.3.	Cudzoziemcy spoza Unii Europejskiej przebywający w województwie opolskim powinni mieć prawo głosowania w wyborach samorządowych.....	94
3.6.	ZNACZENIE CUDZOZIEMCÓW DLA GOSPODARKI I SPOŁECZEŃSTWA.....	95
3.6.1.	Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim przyczyniają się do rozwoju regionalnej gospodarki	95
3.6.2.	Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim są niezbędni do wykonywania prac, których nie chcą wykonywać mieszkańcy regionu	97
3.6.3.	Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim odbierają pracę osobom mieszkającym w regionie	99
3.6.4.	Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim zaniżają poziom wynagrodzeń polskich pracowników.....	100
3.6.5.	Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim wzbogacają różnorodność kulturową naszego regionu i czynią go bardziej otwartym na inne kultury i wyznania.....	101
3.6.6.	Napływ cudzoziemców jest korzystny, gdyż przyjeżdżają osoby młode z rodzinami, co jest ważne, bo społeczeństwo Opolszczyzny starzeje się, a region wyludnia	104
3.6.7.	Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim przyczyniają się do zwiększenia przestępczości w regionie	105
3.6.8.	Napływ cudzoziemców do regionu wywołuje niepokoje społeczne wśród mieszkańców	106
3.7.	INTEGRACJA CUDZOZIEMCÓW.....	109
3.7.1.	Cudzoziemcy mieszkający w województwie opolskim powinni nauczyć się języka polskiego i kultywować polskie tradycje i obyczaje	109
3.7.2.	Cudzoziemcy mieszkający w regionie powinni nauczyć się języka polskiego, ale jednocześnie mogą swobodnie kultywować tradycje i obyczaje kraju, z którego pochodzą	111

3.8.	DOSTĘPNOŚĆ REGIONU DLA OBCOKRAJOWCÓW	114
3.8.1.	Otwartość województwa na napływ cudzoziemców pochodzących z krajów bliskich kulturowo.....	114
3.8.2.	Otwartość województwa na napływ cudzoziemców pochodzących z krajów odległych kulturowo.....	115
3.8.3.	Cudzoziemcy pracujący w województwie opolskim powinni sprowadzać do regionu swoje rodziny oraz osiedlać się	118
3.8.4.	Region powinien być otwarty na przyjęcie uchodźców, w sytuacji gdy zajdzie taka potrzeba	120
3.9.	DOSTĘP DO OBSŁUGI W URZĘDACH W JĘZYKU MIGRANTÓW	123
3.9.1.	Cudzoziemcy powinni mieć dostęp do obsługi w urzędzie w swoim języku.....	123
3.9.2.	Strony urzędowe powinny być tłumaczone na inne języki	125
3.10.	OCZEKIWANIA WOBEC INSTYTUCJI W ZAKRESIE REALIZACJI DZIAŁAŃ INTEGRACYJNYCH	127
3.10.1.	Samorządy oraz instytucje publiczne powinny informować mieszkańców regionu o korzyściach i zagrożeniach wynikających z pobytu i pracy cudzoziemców w województwie opolskim	127
3.10.2.	Podjęmowanie działań skierowanych na rzecz integracji cudzoziemców	129
4.	WNIOSKI Z BADAŃ	132
4.1.	PROFIL SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNY RESPONDENTÓW	132
4.2.	WYOBRAŻENIA, RELACJE I AKCEPTACJA CUDZOZIEMCÓW W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM.....	133
4.3.	DOSTĘP CUDZOZIEMCÓW DO RYNKU PRACY	134
4.4.	DOSTĘP CUDZOZIEMCÓW DO USŁUG PUBLICZNYCH	136
4.5.	OBCOKRAJOWCY A EDUKACJA.....	138
4.6.	ZNACZENIE CUDZOZIEMCÓW DLA GOSPODARKI I SPOŁECZEŃSTWA.....	139
4.7.	INTEGRACJA CUDZOZIEMCÓW	140
4.8.	DOSTĘPNOŚĆ REGIONU DLA CUDZOZIEMCÓW	141
4.9.	DOSTĘP DO OBSŁUGI W URZĘDACH W JĘZYKU IMIGRANTÓW	142
4.10.	OCZEKIWANIA WOBEC INSTYTUCJI W ZAKRESIE REALIZACJI DZIAŁAŃ INTEGRACYJNYCH	143
5.	REKOMENDACJE DLA POLITYKI ROZWOJU	145
	BIBLIOGRAFIA	151
	Spis tabel.....	154
	Spis wykresów.....	156

STRESZCZENIE

Uzasadnienie badań

Województwo opolskie wyróżnia się wśród pozostałych regionów Polski pod względem procesów migracyjnych wynikających ze skali i charakteru zagranicznego odpływu jego mieszkańców. Większość województw konsekwencje wzmożonej emigracji odczuło jednak dopiero po wejściu Polski do Unii Europejskiej w 2004 r., podczas gdy w regionie opolskim odpływ migracyjny charakteryzował się znaczną skalą już od lat 80., a przybrał na sile w latach 90. XX w. Konsekwencją tego odpływu stał się między innymi niedobór pracowników, mocno odczuwalny w wielu branżach m.in. w przemyśle, budownictwie i rolnictwie. Deficyty na rynku pracy stopniowo zaczęły być uzupełniane zagranicznymi pracownikami, przede wszystkim z Ukrainy. Tym samym dynamicznie wzrastająca w ostatnich latach skala napływu cudzoziemców do województwa opolskiego staje się ważnym zagadnieniem nie tylko z perspektywy naukowo-poznawczej, lecz zwłaszcza praktyki społeczno-gospodarczej. Mimo, że województwo opolskie nie jest kluczowym regionem przyciągającym znaczną część cudzoziemskiej siły roboczej, to jej udział w skali regionu jest już istotny. Z badań wynika, że w województwie opolskim udział firm zatrudniających obcokrajowców, a także udział imigrantów wśród zatrudnionych pracowników należy do jednych z wyższych w kraju. Można więc uznać, że na Opolszczyźnie podejmowanie zatrudnienia przez cudzoziemców staje się zjawiskiem coraz bardziej powszechnym.

Wobec zwiększającej się liczby obcokrajowców przybywających okresowo lub na stałe do regionu, kluczowe jest poznanie opinii Opolan dotyczących obecności cudzoziemców w regionie. Dlatego zdecydowano się na przeprowadzenie badań dotyczących postaw mieszkańców województwa opolskiego wobec imigrantów. Badanie zostało sfinansowane przez Samorząd Województwa Opolskiego, a zrealizowane przez zespół pracowników Wydziału Ekonomii i Zarządzania Politechniki Opolskiej. Badanie jest częścią działań związanych z opracowaniem „Programu na rzecz integracji cudzoziemców w województwie opolskim”, stanowi ponadto odpowiedź na zapisy „Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030”, w której zagraniczna imigracja ekonomiczna uznana została za jedno z wyzwań związanych z uwarunkowaniami zewnętrznymi.

Metodologia badań

Badanie „Postawy mieszkańców województwa opolskiego wobec cudzoziemców” zrealizowano w okresie od kwietnia do maja 2021 r. na próbie 1000 dorosłych mieszkańców

województwa opolskiego, reprezentatywnej ze względu na płeć, wiek, wykształcenie oraz powiat zamieszkania. Badanie zrealizowano za pomocą wywiadów telefonicznych wspomaganych komputerowo (*computer-assisted telephone interview* - CATI). Wykorzystano kwestionariusz ankiety składający się z pytań obejmujących następujące obszary tematyczne: stosunek do innych narodów i grup etnicznych, doświadczenia w kontaktach z obcokrajowcami, skłonność do akceptacji cudzoziemców w zależności od charakteru pobytu oraz charakteru zatrudnienia, zasady obecności imigrantów na rynku pracy, oceny kosztów i korzyści obecności cudzoziemców w regionie, oczekiwania w zakresie ich integracji, opinii odnoszących się do działań regionalnych i lokalnych instytucji wobec imigrantów przebywających w województwie opolskim, a także dotyczące postrzegania obcokrajowców w kontekście pandemii COVID-19. Kwestionariusz zawierał także metryczkę obejmującą następujące informacje o respondentach: płeć, wiek, wykształcenie, status społeczno – zawodowy, status rodzinny, sytuacja materialna, powiat zamieszkania, doświadczenie pracy za granicą, posiadanie lub nieposiadanie pochodzenia niemieckiego oraz preferencje polityczne. Dane uzyskane w wyniku badania poddano szczegółowej analizie i ocenie. Wykorzystano analizę częstości oraz udziałów procentowych poszczególnych odpowiedzi z wykorzystaniem tabel krzyżowych, umożliwiających analizę częstości odpowiedzi z uwzględnieniem wybranych zmiennych.

Wyniki badań

Relacje i akceptacja cudzoziemców

Badania pokazały, że respondenci generalnie deklarują sympatię względem analizowanych grup narodowych i etnicznych. Największą sympatią darzą Czechów (65%), Włochów (59%) i Słowaków (53%). Niechęć deklarowano stosunkowo rzadziej, najczęściej w stosunku do Romów (39%), Arabów (28%) i Rosjan (26%).

Zaledwie 4,5% respondentów przyznało, że nie zetknęło się osobiście z cudzoziemcami, a zatem obecność cudzoziemców i styczność mieszkańców z przedstawicielami innych narodów i grup etnicznych jest zjawiskiem powszechnym. Ponad 60% respondentów spotkało cudzoziemca w sklepie, restauracji lub urzędzie, drugim najczęściej wskazywanym miejscem była praca, a trzecim szkoła. W kontekście kontaktów w miejscu pracy należy odnotować, że cudzoziemcy rzadko pełnią rolę przełożonych (5,6%), zdecydowanie częściej zajmują równie lub podległe stanowiska. Na kontakty z cudzoziemcami w miejscu pracy najczęściej wskazywały osoby w wieku 45-59 lat (43,15%), podczas gdy sytuację, w której cudzoziemiec jest przełożonym w miejscu pracy - najczęściej osoby w wieku 30-44 lat (7,86%), natomiast na

kontakty w szkole najczęściej wskazywała młodsza grupa respondentów, tj. poniżej 30 roku życia (36,54%).

Analizując skłonność do akceptacji cudzoziemców w życiu codziennym respondentów należy stwierdzić, że stopień tej akceptacji jest bardzo wysoki. Co ciekawe jednak, największa akceptacja ze strony mieszkańców województwa opolskiego dotyczy najkrótszej formy obecności cudzoziemców tj. jako turystów w Polsce (87,3%). Respondenci nieco częściej są skłonni zaakceptować cudzoziemca jako mieszkańca swojej miejscowości (83,5%), sąsiada (83%) czy znajomego (82,8%) niż mieszkańca Polski (82,2%). Zgodnie z oczekiwaniami, najmniejszy stopień akceptacji, ale dalej zdecydowanie powyżej 50%, odnotowano w odniesieniu do posiadania cudzoziemca w najbliższej rodzinie. Interesujące, że respondenci bardziej skłonni są zaakceptować obcokrajowca jako partnera życiowego córki lub syna (66,4%) niż własnego (59,6%).

Analiza akceptacji cudzoziemców w życiu zawodowym pokazuje, że również jest on wysoki. Ciekawe, że respondenci nieco częściej skłonni są zaakceptować cudzoziemca w swoim zespole (82,3%) niż w tym samym dziale/departamencie (czyli szerszej jednostce organizacyjnej). Mimo wciąż znaczącego poziomu akceptacji, zaobserwowano relatywnie duży spadek poziomu akceptacji w odniesieniu do sytuacji, w której cudzoziemiec byłby bezpośrednim podwładnym (75,4%) oraz przełożonym (71,6%) respondenta.

Ocena wpływu pandemii COVID-19 na stosunek mieszkańców województwa opolskiego względem cudzoziemców oraz uchodźców pokazuje bardzo duże niezdecydowanie respondentów. Niemal połowa respondentów nie potrafiła wyrazić swojej opinii na ten temat, ale jednocześnie 30% spośród nich uznała, że wskutek pandemii stopień akceptacji cudzoziemców wyraźnie się zmniejszył. Analogiczna sytuacja dotyczy uchodźców - tu również respondenci najczęściej mieli problemy z jednoznaczną oceną tej sytuacji, ale jednocześnie na mniejszą akceptację uchodźców wskazało 35% respondentów. Warto zaznaczyć, że bardziej jednoznaczne odpowiedzi padły w kontekście akceptacji cudzoziemców wykonujących zawody medyczne. Mimo ponownie znacznego odsetka respondentów niezdecydowanych (43,4%) taki sam odsetek respondentów w mniejszym lub większym stopniu zgodził się jednak ze stwierdzeniem, że pandemia pozytywnie wpłynęła na akceptację cudzoziemców wykonujących zawody medyczne.

Zdaniem 58% badanych, Opolskie powinno być otwarte na napływ cudzoziemców pochodzących z krajów bliskich kulturowo, np. obywateli Ukrainy, Białorusi, Rosji. Jednak aż 1/3 spośród nich nie ma na ten temat zdania, a jedynie 12% jest temu przeciwnych. Najbardziej pozytywne nastawienie na możliwość otwierania się regionu na napływ cudzoziemców z

krajów bliskich kulturowo mają mieszkańcy powiatów krapkowickiego oraz oleskiego (prawie 68%).

Mniej, bo 43% mieszkańców regionu zgadza się natomiast z tym, aby region był także otwarty na napływ cudzoziemców pochodzących z krajów odmiennych kulturowo, np. obywateli Turcji, Wietnamu, Indii. Ważne jednak, że ponad 1/5 badanych jest temu przeciwnych, a 1/3 nie ma na ten temat zdania. Oznacza to, że akceptacja cudzoziemców z krajów odmiennych kulturowo jest wśród mieszkańców regionu nieco niższa niż tych pochodzących z krajów bliskich kulturowo. Interesujące, że nieco bardziej otwarte na przybyszów z państw o odmiennej kulturze są osoby nieposiadające pochodzenia niemieckiego (44% wobec 40% deklarujących posiadanie pochodzenia niemieckiego).

W badaniu pytano także mieszkańców czy region powinien być otwarty na przyjęcie uchodźców w sytuacji, gdy zajdzie taka potrzeba. Ponad 50% Opolan wyraziło pozytywną opinię w tej sprawie, 1/3 badanych nie ma ten temat zdania, a blisko 19% mieszkańców jest temu przeciwnych. Ważne, że najbardziej otwarci na ewentualne przyjmowanie uchodźców są respondenci w wieku 60 lat i więcej (ponad 53% pozytywnych odpowiedzi), jednocześnie w tej grupie wiekowej odnotowano największy udział odpowiedzi przeciwnych otwieraniu się regionu na uchodźców (1/5 badanych). Może to świadczyć o występowaniu antagonizmów wewnątrz tej grupy wiekowej, odnoszącej się do zagadnienia przyjmowania uchodźców, ale jednocześnie najmniej ocen niezdecydowanych świadczy o dużej jednoznaczności wyrażanych poglądów. Z kolei najmniejszą gotowość do przyjmowania uchodźców odnotowano wśród osób najmłodszych tj. 18-29 latków (ok. 45%).

Ponad 44% Opolan zgodziłoby się, aby cudzoziemcy pracujący w województwie opolskim sprowadzali do regionu swoje rodziny oraz osiedlali się. Jednak około 38% respondentów nie ma na ten temat zdania, a ponad 17% jest temu przeciwnych. To pokazuje, że spora grupa mieszkańców regionu postrzega imigrację jako proces tymczasowy. Najmniejszą aprobatę dla osiedlania się imigrantów pracujących w regionie wraz z rodzinami wykazują mieszkańcy powiatów: strzeleckiego (39,47%), opolskiego (38,10%) oraz namysłowskiego (37,2%).

Dostęp cudzoziemców do rynku pracy i usług publicznych

Zdecydowana większość respondentów (63,3%) zgadza się na nieograniczony dostęp cudzoziemców do zatrudnienia. Jeszcze większa jest akceptacja w zakresie możliwości zakładania przez cudzoziemców własnych firm (73,6%). Oznacza to, że mieszkańcy województwa opolskiego są otwarci na zatrudnianie cudzoziemców w regionie i tworzenie przez nich firm. Jest to widoczne również w przypadku akceptacji otrzymywanych przez

cudzoziemskich pracowników wynagrodzeń. Ponad 70% respondentów uważa, że cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni otrzymywać takie samo wynagrodzenie jak polscy pracownicy.

Opinie mieszkańców dotyczące charakteru zatrudnienia cudzoziemców są bardziej podzielone. Nieco ponad połowa respondentów (51,2%) w różnym stopniu nie zgadza się z tym, aby cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim byli zatrudniani tylko w zawodach, w których Polacy nie chcą pracować. Jednocześnie jednak, zdecydowana większość badanych (71,3%) uważa, że cudzoziemcy powinni mieć możliwość podejmowania zatrudnienia na stanowiskach atrakcyjnych (np. informatycy, inżynierowie) i obejmować stanowiska zaufania publicznego, np. nauczyciela, lekarza, pielęgniarki, adwokata (63,0%). Oznacza to, że większość (choć nie zdecydowana) respondentów uważa, że cudzoziemcy mogą podejmować pracę we wszystkich zawodach, bez względu na to, czy pracownicy rodzimi są zainteresowani zatrudnieniem w tych branżach czy też nie, ale jednocześnie zdania w powyższej kwestii są wśród mieszkańców Opolszczyzny zdecydowanie bardziej podzielone, a wątpliwości całkiem spore (co piąty respondent - 20,3% - nie ma zdania w tej sprawie).

Miejsce zamieszkania respondentów istotnie różnicuje opinie dotyczące obecności cudzoziemców na rynku pracy. Najbardziej otwarci na nieograniczony dostęp cudzoziemców do zatrudnienia są mieszkańcy powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego (68,75%), a niemal 90% (86,15%) mieszkańców powiatu krapkowickiego wyraża aprobatę jeśli chodzi o możliwość zakładania własnych firm przez cudzoziemców. Akceptacja zatrudniania cudzoziemców we wszystkich branżach - bez względu na zainteresowanie nimi rodzimych pracowników - jest z kolei najniższa wśród mieszkańców powiatu prudnickiego (41,07%), najtrudniej natomiast wyrazić opinię w tej sprawie mieszkańcom powiatu głubczyckiego (34,04%). Wskazania te mogą świadczyć o tym, że mieszkańcy wschodniej części regionu czyli tzw. obszaru tradycyjnego drenażu migracyjnego, są otwarci na obecność cudzoziemców na regionalnym rynku pracy w większym stopniu niż mieszkańcy południowej i zachodniej Opolszczyzny.

Opinie dotyczące dostępu cudzoziemców do tych samych uprawnień co Polacy (np. zasiłków dla bezrobotnych, zasiłków rodzinnych) nie są jednoznaczne. Nieco ponad połowa respondentów owszem akceptuje dostęp do tych uprawnień (54%), ale już co czwarty spośród nich jest w tej kwestii niezdecydowany, a co piąty w różnym stopniu wyraża sprzeciw. Większa jest jednak akceptacja możliwości bezpłatnego korzystania z publicznej służby zdrowia przez cudzoziemców – niemal 62% mieszkańców popiera taką sytuację. Ponownie najbardziej otwarci i najbardziej zdecydowani jeśli chodzi o dostęp cudzoziemców do uprawnień społecznych są mieszkańcy powiatu strzeleckiego, inaczej niż mieszkańcy powiatu

prudnickiego, którzy najczęściej nie mają zdania w tej kwestii i jednocześnie w najmniejszym stopniu są otwarci na dostępność do tego typu usług. Widać zatem, że zmienna „miejsce zamieszkania” po raz kolejny okazuje się istotnie różnicującą opinię na temat różnych aspektów obecności cudzoziemców na Opolszczyźnie.

Znaczenie cudzoziemców dla gospodarki i społeczeństwa

Oceny dotyczące znaczenia cudzoziemców dla gospodarki i społeczeństwa można określić głównie jako niezdecydowane. Owszem, połowa respondentów w różnym stopniu, lecz pozytywnie ocenia ten wpływ, ale aż co trzeci nie potrafi ocenić tej sytuacji. Niecałe 40% mieszkańców regionu uważa, że cudzoziemcy są niezbędni do wykonywania prac, których nie chcą wykonywać mieszkańcy regionu, ok. 30% nie dostrzega takiej roli cudzoziemców i tyle samo nie potrafi ocenić tej sytuacji. Oznacza to, że pozytywna z perspektywy potrzeb regionalnego rynku pracy komplementarność zatrudnienia cudzoziemców nie jest szeroko dostrzegana przez mieszkańców regionu.

Ponad 60% respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że obecność cudzoziemców wpływa na różnorodność kulturową regionu, a ok. 25% nie ma zdania w tej kwestii. Większość mieszkańców dostrzega tego typu społeczno-kulturową rolę imigrantów w regionie, w tym w największym stopniu osoby z wyższym wykształceniem oraz długookresowi migranci, ale jednak co czwarta osoba, a zatem spora grupa, nie jest w stanie dokonać oceny wpływu tej różnorodności na otwartość regionu na inne kultury i wyznania.

Integracja cudzoziemców

W badaniach dokonano oceny oczekiwań mieszkańców województwa opolskiego w zakresie integracji cudzoziemców. Ponad 57% respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że w regionie należy podejmować działania skierowane na rzecz integracji cudzoziemców, a jedynie 13% jest temu przeciwnych. Ponad połowa respondentów (55%) uważa, że cudzoziemcy mieszkający na Opolszczyźnie powinni nauczyć się języka polskiego i kultywować polskie tradycje i obyczaje, ale aż co trzeci spośród nich nie ma na ten temat zdania. Jednocześnie blisko 2/3 respondentów akceptuje, aby obcokrajowcy swobodnie kultywowali tradycje i obyczaje kraju, z którego pochodzą, przy czym powinni nauczyć się języka polskiego. Warto podkreślić, że największą otwartością na możliwość zachowania przez cudzoziemców tradycji i obyczajów ich krajów pochodzenia cechują się osoby najstarsze (w wieku 60 lat i więcej - 77,22%), a najniższą osoby najmłodsze (w wieku 18-29 lat - 69,87%).

Opolanie okazali się być dość ostrożni w kwestii możliwości dostępu cudzoziemców do obsługi w urzędach w swoim języku. Zgodę wyraża 47% badanych, ale aż 1/3 nie ma na ten temat zdania, a co piąty jest temu przeciwny. Warto zauważyć, że wśród respondentów

posiadających pochodzenie niemieckie, udział opinii popierających możliwość obsługi obcokrajowców w ich języku (45,8%) jest nieco niższy niż wśród osób nieposiadających pochodzenia niemieckiego (około 50%). Zdecydowanie więcej osób aprobuje natomiast możliwość tłumaczenia stron urzędowych na inne języki. Większość, bo ponad 63% mieszkańców regionu uważa, że strony tego typu powinny być dostępne także w językach cudzoziemców (np. ukraiński, angielski).

Mieszkańcy województwa opolskiego uważają, że samorządy oraz instytucje publiczne powinny informować mieszkańców o korzyściach i zagrożeniach wynikających z pobytu i pracy cudzoziemców w regionie. To opinia ponad 66% badanych, a jedynie 9% respondentów nie widzi takiej potrzeby. Najwyższe odsetki respondentów, którzy chcieliby być informowani przez samorządy lub inne instytucje o korzyściach i zagrożeniach wynikających z obecności obcokrajowców odnotowano wśród osób najmłodszych i w średnim wieku tj. w wieku 18-29 lat oraz 45-59 lat (prawie 68%).

1. WPROWADZENIE

1.1. TRANSFORMACJA MODELU MIGRACYJNEGO W POLSCE I W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM. TŁO BADAŃ ORAZ ZARYS RAPORTU

Po 2004 r., czyli po akcesji do Unii Europejskiej stopniowo zmieniał się model procesów migracyjnych w Polsce (Solga, Kubiciel - , 2020). W dość krótkim czasie znacząco zwiększyła się skala imigracji i z kraju w przewadze emigracyjnego Polska zaczęła stawać państwem emigracyjno – imigracyjnym. Obecnie coraz częściej postrzegana jest jako kraj imigracji. W 2019 r. Polska zajmowała szóste miejsce (po Niemczech, Hiszpanii, Wielkiej Brytanii, Francji i Włoszech) pod względem liczby długoterminowych imigrantów przybyłych w ciągu roku (Eurostat, 2021). Szacuje się, że w kraju przebywa około 2 mln obcokrajowców (The foreign polulation...2020).

Województwo opolskie wyróżnia się wśród pozostałych regionów Polski pod względem procesów migracyjnych wynikających ze skali i charakteru zagranicznego odpływu jego mieszkańców. Większość województw konsekwencje emigracji swoich mieszkańców odczuło po wejściu Polski do Unii Europejskiej, kiedy swoje rynki pracy dla nowych członków UE zaczęły otwierać kolejne kraje Wspólnoty. Natomiast w województwie opolskim odpływ emigracyjny charakteryzował się znaczną skalą już od lat 80 – tych, a przybrał na sile w latach 90 - tych XX w. Konsekwencją odpływu emigracyjnego stał się między innymi niedobór pracowników, odczuwalny w wielu branżach m.in. w przemyśle, budownictwie i rolnictwie, który zaczął być uzupełniany zagranicznymi pracownikami. Jeśli spojrzymy na liczby bezwzględne, to na Opolszczyźnie nie wydaje się największej liczby zezwoleń na pracę oraz oświadczeń o zatrudnianiu cudzoziemców. Daleko regionowi opolskiemu do takich województw jak mazowieckie, dolnośląskie czy też śląskie. Jeśli jednak liczby dokumentów zostaną odniesione na przykład do liczby pracujących w regionach, to okazuje się, że obecność cudzoziemców, głównie pracowników, ma dla Opolskiego ogromne znaczenie (szerzej dane zostały omówione w podrozdziale 1.2.).

Wobec zwiększającej się liczby obcokrajowców przybywających okresowo lub na stałe do regionu kluczowe jest poznanie opinii Opolan dotyczących obecności cudzoziemców w województwie. Dlatego zdecydowano się na przeprowadzenie badań dotyczących postaw mieszkańców województwa opolskiego wobec imigrantów. Badanie zostało sfinansowane przez Samorząd Województwa Opolskiego, a zrealizowane przez zespół pracowników

Wydziału Ekonomii i Zarządzania Politechniki Opolskiej. Badanie jest częścią działań związanych z opracowaniem „Programu na rzecz integracji cudzoziemców w województwie opolskim”, stanowi ponadto odpowiedź na zapisy „Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030 r.”, w której zagraniczna imigracja ekonomiczna uznana została jako jedno z wyzwań związanych z uwarunkowaniami zewnętrznymi. W dokumencie zapisano, że Opolszczyzna ma być regionem otwartym na imigrantów. Podstawą do zrealizowania tego założenia jest zatem poznanie opinii mieszkańców województwa wobec napływu obcokrajowców, w tym ustalenie, czy w imigracji widzą oni szansę, poznanie obaw związanych ze zwiększającą się liczbą imigrantów, ustalenie, jakich praw chcieliby dla przybyszów i w jakich sferach życia społeczno – ekonomicznego ich akceptują, a w jakich nie wyrażają zgody na obecność cudzoziemców.

Cykliczne badania o charakterze reprezentatywnym dotyczące stosunku Polaków do obcokrajowców realizuje CBOS (ich wyniki zostały omówione w podrozdziale 1.3 raportu). Badania jakościowe pokazujące stosunek do imigrantów realizowano także na poziomie miast np. w Bydgoszczy (Guzy-Steinke, 2020), Poznaniu (Jabkowski, 2012; Sydow, 2017). Brakowało jednak analiz, które kompleksowo na reprezentatywnych próbach respondentów pokazałyby postrzeganie imigrantów na poziomie regionalnym. Badanie przeprowadzone w województwie opolskim jest więc pod tym względem pionierskie. To pierwsze badanie w Polsce zrealizowane na poziomie województwa, które jest reprezentatywne ze względu na płeć, wiek, wykształcenie oraz powiat zamieszkania. W analizach uwzględniono ponadto posiadanie lub nieposiadanie przez respondentów pochodzenia niemieckiego oraz ich doświadczenia migracyjne. Sprawia to, że uzyskane wyniki są wyjątkowe i istotnie poszerzają dotychczasową wiedzę z zakresu postrzegania imigrantów nie tylko na poziomie regionalnym, ale także ogólnopolskim.

Raport składa się z czterech rozdziałów. W pierwszym, wprowadzającym, zaprezentowano skalę i strukturę imigracji zarobkowej do Polski oraz do województwa opolskiego. W tym celu przeanalizowano liczbę zezwoleń na pracę (za lata 2004 – 2020) oraz oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy (za lata 2007 – 2020). Omówiono w nim także dotychczas przeprowadzone w Polsce badania pokazujące stosunek Polaków do cudzoziemców oraz przeanalizowano zmiany sympatii do poszczególnych narodów. W drugim rozdziale pokazano metodologię badań oraz scharakteryzowano profil społeczno – demograficzny respondentów. Trzeci rozdział poświęcono analizie wyników badań, które podzielono na dziesięć grup tematycznych, m.in. dostęp cudzoziemców do rynku pracy i usług publicznych,

prawa polityczne, oczekiwania wobec instytucji w zakresie realizacji działań integracyjnych. Rozdział czwarty zawiera wnioski z przeprowadzonych badań.

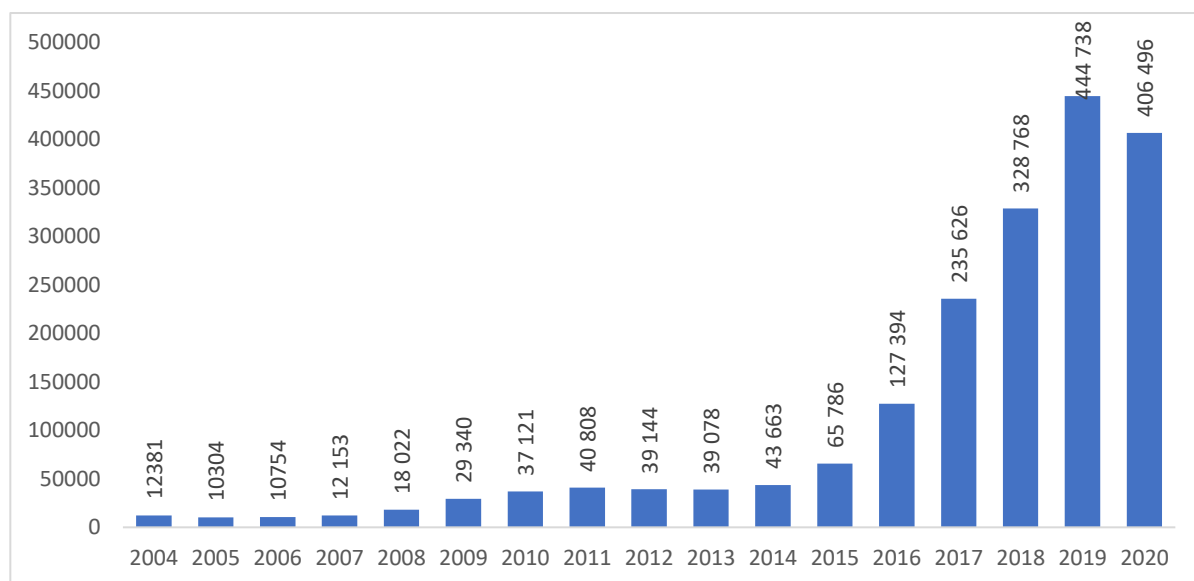
1.2. IMIGRACJA ZAROBKOWA DO POLSKI I WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO – SKALA I STRUKTURA

Skalę i strukturę legalnego zatrudnienia obcokrajowców w Polsce można w pewnym zakresie pokazać analizując liczbę zezwoleń na pracę oraz oświadczeń o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi. Zwraca się uwagę, że są to tylko jedno ze źródeł danych, ponieważ zatrudnienie w Polsce bez konieczności posiadania wymienionych dokumentów może podejmować kilka kategorii cudzoziemców m.in. obywatele państw należących do UE, uchodźcy, osoby posiadające dokumenty legalizujące pobyt w Polsce oraz studenci¹. Przy czym należy podkreślić, że liczba wydanych zezwoleń na pracę i oświadczeń nie odpowiada całkowitej liczbie cudzoziemców, którzy faktycznie byli (lub są) zatrudniani. To raczej statystyka decyzji administracyjnych, niemniej jednak pokazuje skalę zainteresowania zagranicznymi pracownikami.

Liczba zezwoleń na pracę wydawanych w Polsce systematycznie rośnie (wykres 1). W roku 2004 wydano ich nieco ponad 12 tys. W kolejnych dwóch latach, tj. w roku 2005 i 2006, notowano nieznaczne spadki wydawanych dokumentów, które spowodowane były zmianami w przepisach liberalizujących dostęp do polskiego rynku pracy m.in. obywatelom państw należących do Unii Europejskiej.

---

¹ Szerzej zagadnienie to zostało omówione w pracy: S. Kubiciel – Łodzińska, Imigracja do Polski obywateli państw trzecich w świetle wybranych danych statystycznych, [w:] S. Kubiciel – Łodzińska, A. Ustrzycki, Systemy zaradcze ułatwiające integrację obywateli państw trzecich jako wynik kompleksowych badań w województwie opolskim: skala napływu, problemy integracji oraz perspektywy pobytu, Opole 2013, s. 11 – 37. Ponadto w styczniu 2018 r. wprowadzono zezwolenia na pracę sezonową dla cudzoziemca, które jest nowym rozwiązaniem wynikającym z konieczności dostosowania przepisów krajowych do przepisów UE w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu zatrudnienia w charakterze pracownika sezonowego.

Wykres 1 Zezwolenia na pracę wydane w Polsce w latach 2004 – 2020

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz Ministerstwa Rozwoju i Technologii.

Począwszy od 2008 r. w Polsce notowany był systematyczny wzrost liczby dokumentów, jednak największą dynamikę obserwuje się po 2015 r. W 2016 r. liczba dokumentów przekroczyła 127 tys. Rok później było ich już ponad 235 tys. W 2018 r. liczba wydanych zezwoleń przekroczyła 328 tys., a w 2019 r. wyniosła ponad 444 tys. Zmniejszyła się w 2020 r. do 406 tys., ale był to rok wyjątkowy, naznaczony spowolnieniem gospodarczym wynikającym z pandemii -19. COVID

W latach 2004 – 2020 dostrzec można istotne różnice w liczbie wydanych zezwoleń na pracę w poszczególnych województwach (tabela 1). W 2004 r. najczęściej dokumentów wydawano w województwie mazowieckim – ponad 6 tys. (48,7%), zaś kolejne było województwo śląskie, gdzie wydano ich 873 (7,1%). W 2020 r. ponownie najczęściej dokumentów wydano w województwie mazowieckim, ale ich udział w ogóle wszystkich wydanych dokumentów był już zdecydowanie niższy - wyniósł 16,8%. Kolejne miejsca zajęły województwa wielkopolskie (12,4%) oraz łódzkie (10,2%). Udział dokumentów wydanych w województwie opolskim w porównaniu z innymi regionami należał do jednych z najniższych i wyniósł odpowiednio – 1,2% (2004 r.) oraz 2,8% (2020 r.).

Tabela 1 Zezwolenia na pracę wg województw w latach 2004 – 2020

Wyszczególnienie	2004		2020		Różnica w liczbie dokumentów wydanych pomiędzy 2020 i 2004 r.*
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba
DOLNOŚLĄSKIE	663	5,4	22069	5,4	21 406
KUJAWSKO-POMORSKIE	369	3	29206	7,2	28 837
LUBELSKIE	311	2,5	15684	3,8	15 373
LUBUSKIE	410	3,3	13823	3,4	13 413
ŁÓDZKIE	479	3,9	41428	10,2	40 949
MAŁOPOLSKIE	625	5	39386	9,7	38 761
MAZOWIECKIE	6031	48,7	68228	16,8	62 197
OPOLSKIE	143	1,2	11353	2,8	11 210
PODKARPACKIE	267	2,2	6656	1,6	6 389
PODLASKIE	253	2	12481	3,1	12 228
POMORSKIE	597	4,8	23431	5,8	22 834
ŚLĄSKIE	873	7,1	34469	8,5	33 596
ŚWIĘTOKRZYSKIE	143	1,2	4759	1,2	4 616
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	192	1,6	6674	1,6	6 482
WIELKOPOLSKIE	581	4,6	50330	12,4	49 749
ZACHODNIOPOMORSKIE	444	3,5	26519	6,5	26 075
Polska	12381	100	406496	100	394 115

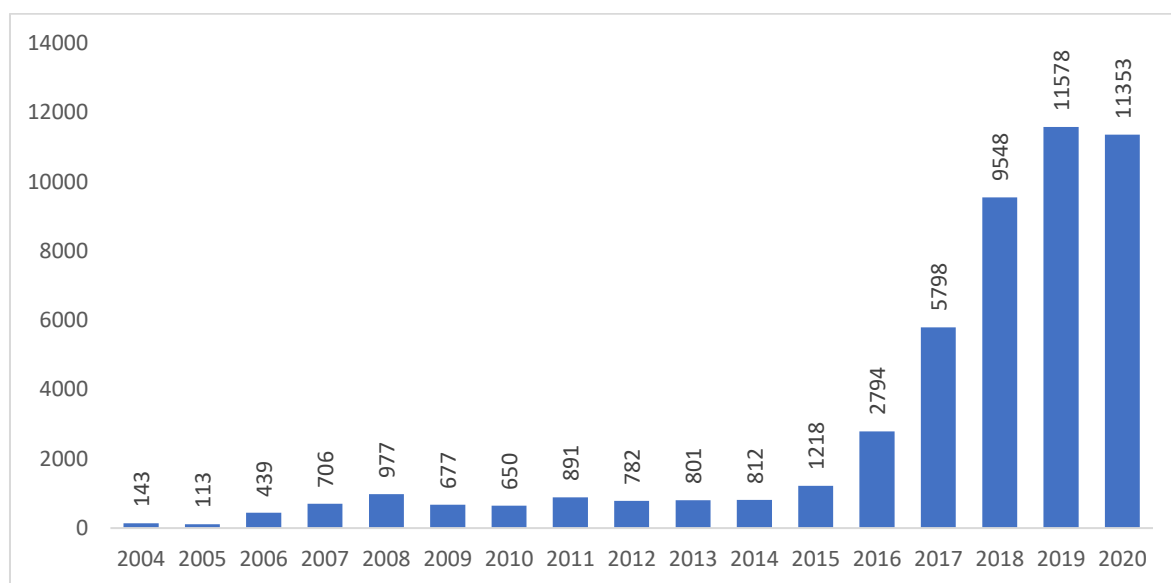
* w kolumnie pokazano różnice w liczbach bezwzględnych wydanych dokumentów pomiędzy 2020 a 2004 r.; nie analizowano dynamiki zjawiska, którą odnosi się do różnic występujących pomiędzy kolejnymi latami okresu 2004-2020. Dynamikę zmian dla województwa opolskiego zaprezentowano na odrębnych wykresach.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (2004 r.) oraz Ministerstwa Rozwoju i Technologii (2020 r.).

W województwie opolskim, podobnie jak w całej Polsce obserwuje się rosnącą liczbę wydawanych zezwoleń na pracę (wykres 2). O ile na początku lat dwutysięcznych - w 2004 i 2005 r. - takich dokumentów wydawano nieco ponad 100 w ciągu roku, to w następnych latach analizowanego okresu wystawiano ich nawet kilkaset rocznie. Największą dynamikę wzrostu liczby wydawanych dokumentów odnotowano w latach 2015-2019. Wzrost ten tłumaczyć można rosnącym zapotrzebowaniem na pracowników, ale zapewne do wzrostu liczby zagranicznych pracowników w regionie przyczynił się także rozwój sfery pośrednictwa pracy. Agencje pracy działające w Opolskim, które zajmowały się rekrutacją polskich pracowników

do krajów Europy Zachodniej, w odpowiedzi na zainteresowanie pracodawców zaczęły sprowadzać pracowników ze Wschodu ułatwiając firmom ich zatrudnianie.

Niemniej jednak, zauważyć można nieco niższy przyrost liczby dokumentów pomiędzy rokiem 2018 i 2019. Mogło to wynikać z wprowadzenia od stycznia 2018 tzw. zezwoleń na pracę sezonową, które ujmowane są w odrębnych statystykach. Nieznaczny spadek liczby zezwoleń odnotowano w 2020 r. Podobnie, jak w całej Polsce mogło być to spowodowane pandemią koronawirusa.

Wykres 2 Zezwolenia na pracę wydane cudzoziemcom w województwie opolskim w latach 2004 – 2020

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz Ministerstwa Rozwoju i Technologii.

Wzrost zainteresowania zatrudnianiem cudzoziemców widać także porównując dane odnoszące się do oświadczeń o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi. W tym zakresie zauważyć można istotne różnice regionalne.

Tabela 2 Oświadczenia w województwach w latach 2008* - 2020

Wyszczególnienie	2008		2020		Różnica w liczbie dokumentów wydanych pomiędzy 2020 a 2008 r.**
	Liczba	%	Liczba	%	
Polska	156 713	100	1 519 599	100	1 362 886
DOLNOŚLĄSKIE	13302	8,5	164 445	10,8	151 143
KUJAWSKO-POMORSKIE	2040	1,3	62 052	4,1	60 012

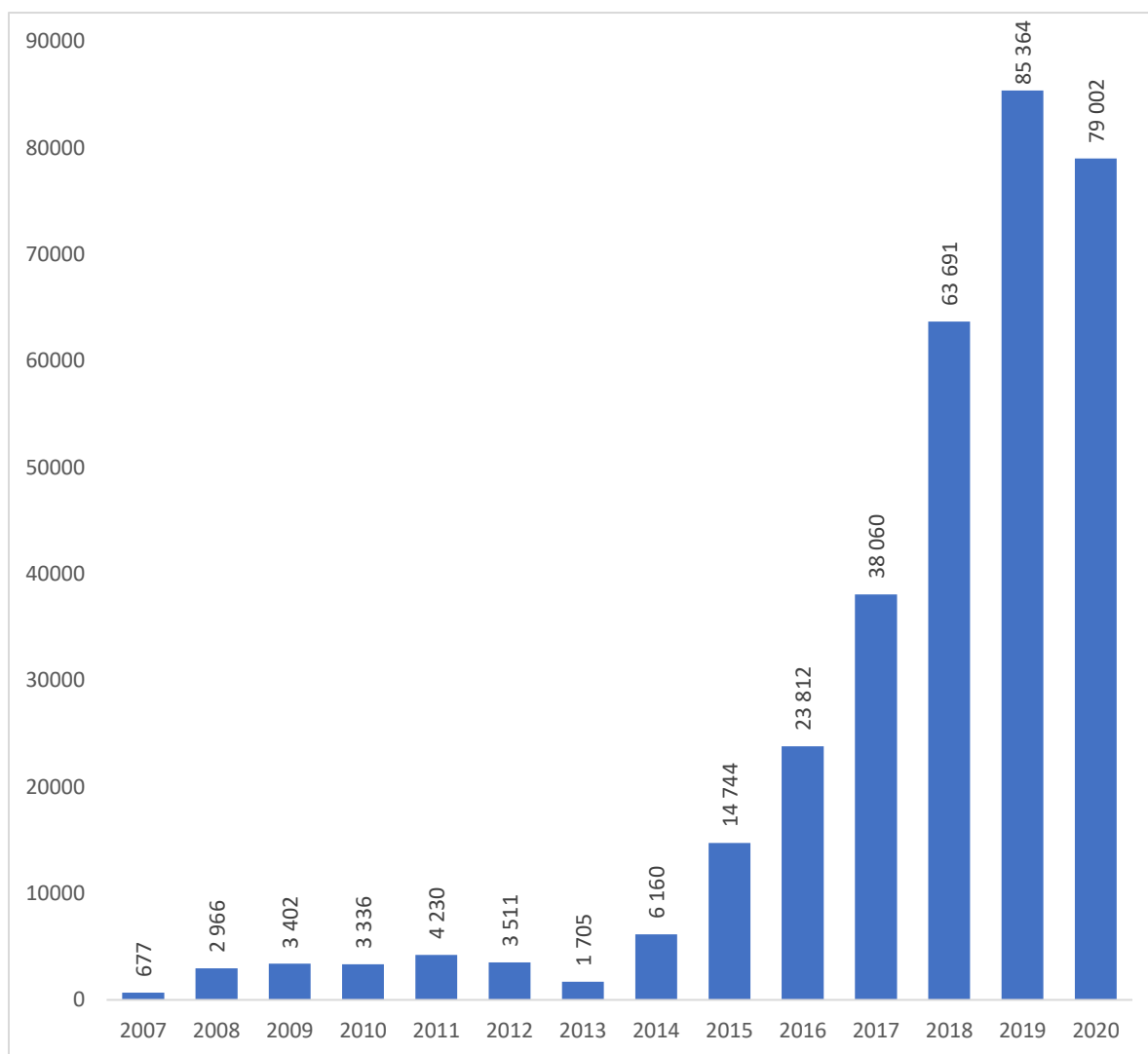
LUBELSKIE	18091	11,5	35 497	2,3	17 406
LUBUSKIE	6000	3,8	69 433	4,6	63 433
ŁÓDZKIE	4265	2,7	139 211	9,2	134 946
MAŁOPOLSKIE	4092	2,6	76 605	5	72 513
MAZOWIECKIE	75670	48,3	293 924	19,3	218 254
OPOLSKIE	2966	1,9	79 002	5,2	76 036
PODKARPACKIE	3701	2,4	22 076	1,5	18 375
PODLASKIE	3251	2,1	36 366	2,4	33 115
POMORSKIE	4585	2,9	126 007	8,3	121 422
ŚLĄSKIE	3334	2,1	133 591	8,8	130 257
ŚWIĘTOKRZYSKIE	2950	1,9	15 806	1	12 856
WARMIŃSKO- MAZURSKIE	480	0,3	47 775	3,1	47295
WIELKOPOLSKIE	8925	5,7	158 167	10,5	149 242
ZACHODNIOPOMORSKIE	3061	2,0	59 642	3,9	56 581

*W porównaniu uwzględniono 2008 r., ponieważ był to pierwszy pełny rok obowiązywania oświadczeń. Statystyki z 2007 r. obejmują miesiące od sierpnia do grudnia.

**w kolumnie pokazano różnice w liczbach bezwzględnych wydanych dokumentów pomiędzy 2020 a 2008 r.; nie analizowano dynamiki zjawiska, którą odnosi się do różnic występujących pomiędzy kolejnymi latami okresu 2008-2020. Dynamikę zmian dla województwa opolskiego zaprezentowano na odrębnych wykresach.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz Ministerstwa Rozwoju i Technologii.

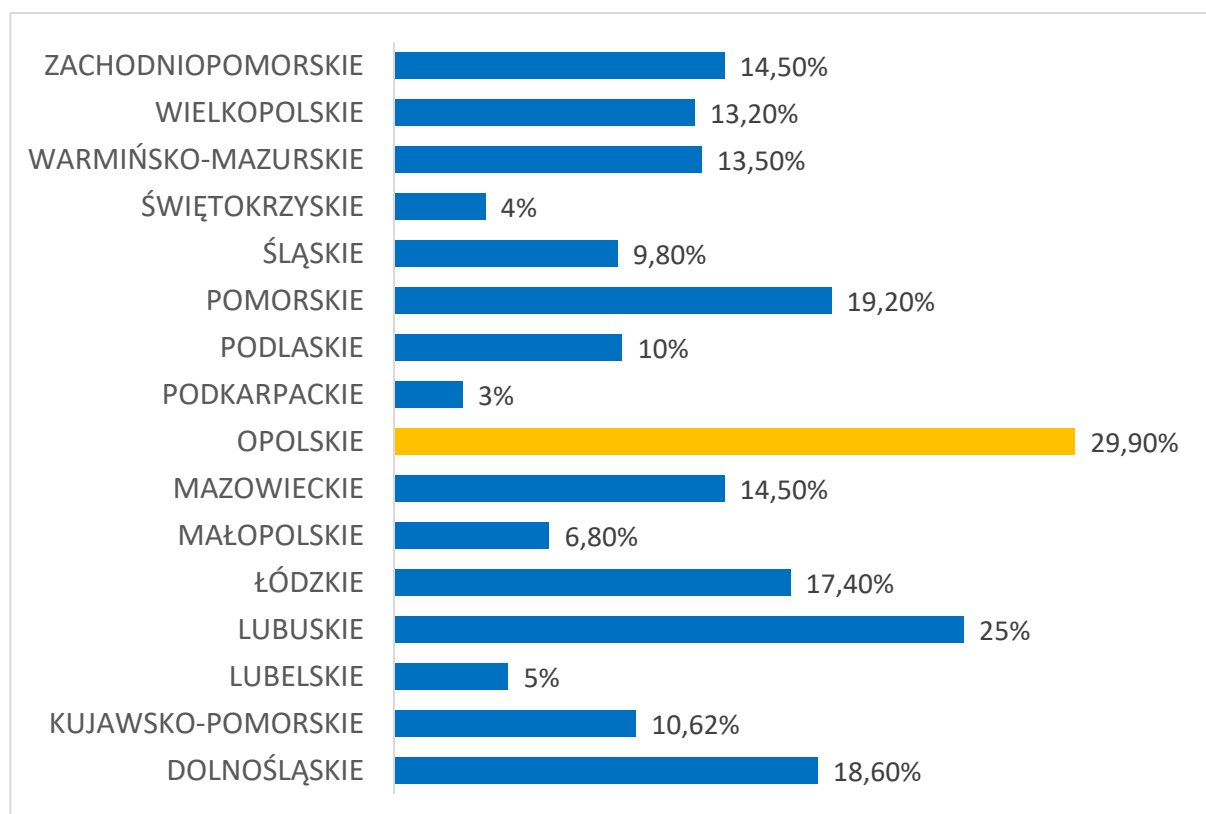
O rosnącym znaczeniu imigrantów na opolskim rynku pracy świadczy także zwiększająca się od 2007 r. liczba rejestrowanych oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi (wykres 3). W 2007 r. było 677 takich dokumentów, a rok później aż 2966, czyli ponad cztery razy więcej. W 2009 r. zarejestrowano nieco ponad 4300 oświadczeń, w 2010 r. - 3336, a w 2011 r. - 4230. Począwszy od 2012 obserwowano spadek ich liczby. Wówczas wydano 3511 oświadczeń, a w 2013 r. już zaledwie 1705 dokumentów. W kolejnych latach notowany był znaczny wzrost liczby rejestrowanych oświadczeń. W 2014 r. ich liczba osiągnęła ponad 6100, a w 2015 r. przekroczyła 14 700, w 2016 – prawie 24 tys., w 2017 r. zarejestrowano ponad 38 tys. oświadczeń, natomiast w 2018 r. blisko 64 tys. dokumentów. Kolejny rok przyniósł rekordową liczbę ponad 85 tys. dokumentów. Nieco mniej, bo około 79 tys. było ich w 2020 r., co podobnie jak w przypadku spadku liczby zezwoleń na pracę można tłumaczyć pandemią. W przypadku statystyk dotyczących oświadczeń należy pamiętać, że są to dane odnoszące się do decyzji administracyjnych, a nie pokazujące liczby cudzoziemców podejmujących zatrudniania. Szacuje się, że około 30% nie skutkuje zatrudnieniem obcokrajowca. Ponadto warto podkreślić, że dla jednej osoby może być wydanych więcej oświadczeń np. ze względu na zmianę pracodawcy.

Wykres 3 Oświadczenia o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi zarejestrowane w województwie opolskim w latach 2007 – 2020

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz Ministerstwa Rozwoju i Technologii.

Gdy analizujemy dane dotyczące liczby oświadczeń, to województwo opolskie, pomimo rosnącej ich liczby jest jednym z tych regionów, gdzie rejestruje się ich najmniej. Jeśli jednak odniesiemy je do liczby pracujących w poszczególnych województwach, wówczas okazuje się, że napływ imigrantów zarobkowych ma dla województwa opolskiego bardzo istotne znaczenie (wykres 4).

Wykres 4 Oświadczenia zarejestrowane w 2020 r. w relacji do liczby pracujących wg województw²

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju i Technologii oraz GUS.

Coraz bardziej istotnym źródłem danych pokazujących obecność obcokrajowców na rynku pracy są rejestry Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ocenia się, że w większej mierze oddają faktyczną liczbę cudzoziemców pracujących w Polsce. Odnoszą się także do bardziej trwałego, dłuższego, legalnego pobytu. Na przestrzeni ostatnich lat nastąpił istotny wzrost liczby osób fizycznych, które podlegały ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz posiadały obywatelstwo inne niż polskie. W latach 2015-2019 dynamika wzrostu tej grupy ubezpieczonych była w województwie opolskim wyższa niż w kraju. W regionie był to wzrost ponad 4-krotny (z poziomu ok. 4 tys. w 2015 r. do 18 tys. w 2019 r.), natomiast w kraju ponad 3-krotny (z poziomu odpowiednio ok. 184 tys. do ok. 651 tys.).

Tabela 3 Liczba ubezpieczonych, którzy w zgłoszeniu do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych podali obywatelstwo inne niż polskie w Polsce i w województwie opolskim w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Polska	184 188	293 188	440 255	569 724	651 506	725 173

² Ze względu na dostępność danych odnoszących się do liczby pracujących w podziale na województwa wykorzystano dane z 2019 r.

Opolskie	4 306	7 163	11 664	17 756	18 143	20 261

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

1.2.1. Kraje pochodzenia zagranicznych pracowników podejmujących zatrudnienie w województwie opolskim

Analiza zezwoleń na pracę z uwzględnieniem kraju pochodzenia pracownika dostarcza bardzo wielu cennych informacji (tabela 4). Pokazuje skąd pochodzą cudzoziemcy obecni na opolskim rynku pracy od początku lat dziewięćdziesiątych XX w. oraz z jakich państw napłynęli ci, którzy pojawili się na nim wraz z pogłębiającymi się brakami rodzimych pracowników.

Tabela 4 Wybrane kraje pochodzenia cudzoziemców uzyskujących zezwolenia na pracę w województwie opolskim w wybranych latach w okresie 1995 – 2020*

Wybrane kraje pochodzenia cudzoziemców	1995	2000	2005	2010	2015	2018	2020
Holandia	10	2	3	0	0	0	0
Niemcy	49	68	9	0	0	0	0
Ukraina	15	144	63	470	1130	7107	8541
Wielka Brytania	21	17	0	0	0	0	0
Indie	0	0	0	15	72	159	294
Nepal	0	0	0	0	0	1226	137
Mołdawia	0	0	0	78	19	139	304
Bangladesz	0	0	0	0	0	297	52
Uzbekistan	0	0	0	3	15	79	442
Białoruś	1	2	2	10	3	123	218
Tadżykistan	0	0	0	0	4	21	5
Azerbejdżan	0	0	0	0		69	37
Filipiny	0	2	1	1	1	85	400
Gruzja	0	1	0	5	0	81	204

*Analizę rozpoczęto od 1995 r. ze względu na brak dostępności wcześniejszych danych.

Źródło: niepublikowane dane Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego (1995, 2000), statystyki Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej (pozostałe lata), Ministerstwo Rozwoju i Technologii (2020 r.)

W tabeli 4 zestawiono liczby dotyczące zezwoleń na pracę dla obywateli wybranych państw. W oparciu o przedstawione dane można zaobserwować, że od 2005 r. zaczęły „znikać” z rejestrów osoby pochodzące z krajów należących do Unii Europejskiej. Wynika to ze zmiany przepisów. Wraz z akcesją Polski do Wspólnoty Europejskiej, obywatele Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Szwajcarii byli stopniowo zwalniani z

konieczności posiadania zezwoleń na pracę. Przestali być więc widoczni w rejestrach, co oczywiście nie oznacza, że nie podejmują zatrudnienia na Opolszczyźnie. Nie jest jednak możliwe dokładne ustalenie, ile osób, które nie potrzebują zezwolenia na pracę, jest zatrudnionych w województwie opolskim³.

Znaczące zmiany w liczbach bezwzględnych zauważyć można analizując zezwolenia na pracę wydane dla przedstawicieli państw spoza UE, w tym w szczególności z tych odległych, takich jak Indie czy Bangladesz. W statystykach cudzoziemcy z tych państw są dostrzegalni od około 20 lat. Przy czym początkowo były to nieznaczące liczby sięgające kilku - kilkunastu zezwoleń w ciągu roku. Istotne wzrosty wydanych dla nich dokumentów odnotowano w 2018 r. Wówczas, poza obywatelami Ukrainy, dla których wydano ponad 74% zezwoleń najwięcej dokumentów przeznaczonych było dla osób pochodzących z Nepalu - ponad 13%. W 2020 r. wśród uzyskujących zezwolenia na pracę ponownie dominowali Ukraińcy (75%). Zdecydowanie zmniejszyła się liczba zezwoleń dla obywateli Nepalu. Wzrost liczby dokumentów odnotowano natomiast w odniesieniu do obywateli Indii, Mołdawii, Uzbekistanu, Białorusi, Filipin i Gruzji. Nierzadko wzrost liczby cudzoziemców pochodzących z odleglejszych geograficznie od Polski krajów wynika z aktywności agencji pośrednictwa pracy, które okresowo mogą rekrutować z tych państw większe grupy obcokrajowców.

Tabela 5 Wybrane kraje pochodzenia cudzoziemców, dla których zarejestrowano oświadczenie o zamiarze powierzenia wykonywania pracy w województwie opolskim w wybranych latach w okresie 2007 – 2020

Kraje pochodzenia	2007	2010	2015	2018	2020
Ukraina	942	787	6 306	59 988	72 451
Rosja	1	1	16	184	602
Białoruś	69	5	7	1 154	2 203
Mołdawia	bd	68	63	1 510	2 133
Gruzja	bd	0	4	819	1 547
Armenia	bd	bd	0	36	66

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

W celu uzupełnienia danych odnoszących się do krajów pochodzenia imigrantów zarobkowych, zestawiono także oświadczenia zarejestrowane w latach 2007 - 2020 według obywatelstwa obcokrajowców (tabela 5). Wśród pracowników ze Wschodu, którzy korzystali z możliwości podejmowania pracy dominowali obywatele Ukrainy, aczkolwiek w 2020 r.

³ Rzetelnych danych na ten temat nie dają nawet rejestry pobytu, bo spora grupa cudzoziemców z państw UE nie wywiązuje się z obowiązku rejestrowego.

widać także wzrost liczby dokumentów przeznaczonych dla Białorusinów i Mołdawian. Licznie reprezentowani są Gruzini.

1.2.2. Branże zatrudnienia imigrantów zarobkowych w województwie opolskim

Pełniejszych informacji o zatrudnieniu zagranicznych pracowników w województwie opolskim daje zestawienie wykonywanych przez nich prac i zawodów. W tabeli 6 zestawiono zezwolenia na pracę dla cudzoziemców wydane w województwie opolskim wg wybranych zawodów i grup pracowniczych w okresie 1995 - 2020.

Tabela 6 Zezwolenia na pracę dla cudzoziemców wydane w województwie opolskim wg wybranych zawodów i grup pracowniczych w wybranych latach 1995 - 2020

Wybrane zawody	1995	2000	2005	2010	2015	2018	2020
Kadra kierownicza	39	173	60	29	6	96	23
Robotnicy wykwalifikowani**	9	59	29	198	59	3978	4896
Pracownicy przy pracach prostych	11	13	4	279	300	3034	4122
Zawody nauczycielskie, trenerzy	70	52	16	9	2	4	1

*Analizę rozpoczęto od 1995 r. ze względu na brak dostępności wcześniejszych danych.

** W statystykach z 2020 r. zastosowano nieco inną klasyfikację zawodów i specjalności niż we wcześniej publikowanych raportach. W kategorii robotników wykwalifikowanych uwzględniono liczbę cudzoziemców podaną w rubrykach: robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy oraz operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego i Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

W latach 90 - tych, co potwierdzają dane z 1995 r., do województwa opolskiego przybywali głównie cudzoziemcy pracujący w charakterze nauczycieli (przede wszystkim języków obcych - języka niemieckiego oraz języka angielskiego), pochodzący głównie z Niemiec, Wielkiej Brytanii oraz Stanów Zjednoczonych. Zezwolenia na pracę wydawane były także osobom pracującym jako kadra kierownicza (głównie w firmach z kapitałem zagranicznym). Na Opolszczyźnie zezwolenia w niewielkiej liczbie wydawane były robotnikom – zarówno przy pracach prostych, jak i robotnikom wykwalifikowanym. W 2000 r. dominującą grupą, która uzyskiwała zezwolenia na pracę stała się kadra zarządzająca⁴. Jednak

⁴ Bez szczegółowej analizy dokumentów ten wzrost może wprowadzić w błąd, bowiem w większości były to osoby utrzymujące się z handlu. Wiele z nich, aby móc zalegalizować pracę na terenie Polski, zakładało działalność gospodarczą (zwykle jedno lub dwuosobowe firmy – jeśli z handlu w województwie opolskim utrzymywało się np. małżeństwo). W dokumentach niezbędne było określenie stanowiska pracy i wpisywano prezes lub wiceprezes. Na początku lat dziewięćdziesiątych większość cudzoziemców przybywająca w celach

zauważalnie wzrosła także liczba dokumentów wydawanych osobom pracującym jako robotnicy wykwalifikowani. Natomiast spadki zezwoleń zaczęto obserwować w grupie obcokrajowców podejmujących pracę jako nauczyciele. W kolejnym analizowanym okresie, tj. w roku 2005 i w latach późniejszych, zmniejszyła się liczba dokumentów przeznaczonych dla kadry kierowniczej, co mogło być spowodowane wejściem Polski do Unii Europejskiej i związaną z tym zmianą w przepisach dopuszczających obywateli państw unijnych do polskiego rynku pracy bez konieczności posiadania zezwolenia. W latach poakcesyjnych zezwolenia na pracę przeznaczone były w zdecydowanej większości dla cudzoziemców pracujących w zawodach robotniczych. Obecnie jest to grupa mająca największe znaczenie, jeśli chodzi o liczbę wydawanych dokumentów.

Aby uzupełnić informacje w zakresie zmian w strukturze zatrudnienia obcokrajowców, jakie nastąpiły na przestrzeni lat zestawiono także branże, w których rejestrowano najwięcej oświadczeń dla obcokrajowców (tabela 7).

Tabela 7 Oświadczenia o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi wydane w województwie opolskim w wybranych latach okresu 2007 – 2020 wg najczęściej występujących branż

Wybrane branże	2007	2010	2015	2018	2020
Rolnictwo	224	1072	1364	634	638
Przetwórstwo przemysłowe	99	477	237	31 781	16 407
Budownictwo	231	1342	2051	11086	8 330
Transport i gospodarka magazynowa	10	112	389	6154	3 053
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	11	122	169	1132	743
Agencje pracy tymczasowej*	31	20	861	9582	5002

*Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

W analizowanym okresie spada znaczenie rolnictwa, natomiast wzrasta przemysł, budownictwa oraz usług. W szczególności widać rosnącą rolę agencji pracy. Można więc sądzić, że zmienia się sposób pozyskiwania przez firmy zagranicznych pracowników, coraz chętniej korzystają oni z pośrednictwa pracy. Ponadto, w 2020 r. zarejestrowano w regionie

---

handlowych nabywała towar w kraju pochodzenia, przewoziła go przez granicę i sprzedawała na bazarze lub na ulicy, szerzej: D. Stola, Mechanizmy i uwarunkowania migracji zarobkowych do Polski, Warszawa 1997, s. 7.

ponad 3,5 tys. oświadczeń w sferze opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, co może świadczyć o nowym trendzie na rynku pracy.

1.3. STOSUNEK POLAKÓW DO CUDZOZIEMCÓW

Stosunek Polaków do innych narodów, cudzoziemców, migrantów jest przedmiotem badań różnych dyscyplin naukowych, ponieważ wpływa na wiele aspektów funkcjonowania społeczeństwa i państwa. Kwestia ta wpisuje się mocno w socjologiczny dyskurs nad relacją swój-obcy, która jest jedną z podstaw ludzkiej tożsamości. Kategoria „moje” związana jest z poczuciem swojskości, a kategoria „nie-moje” („obce”, „inne”) z poczuciem obcości i wykluczenia (Wiłkomirska, Fijałkowski, 2016). Z tym dyskursem związana jest również koncepcja dystansu społecznego, która w rozumieniu Parka oznacza poczucie obcości wobec jednostki i grup, które różnią się od nas ze względu na różne cechy, takie jak narodowość, wyznanie, styl życia itp. (Park, 1924).

Stosunek Polaków do cudzoziemców od 1993 roku jest przedmiotem systematycznych badań prowadzonych przez Centrum Badań Opinii Społecznej (CBOS). Analizy te określają, które narody Polacy darzą sympatią, a które niechęcią. Badania te są dostępne w formie komunikatów z badań, w ostatnich latach tytułowanych jako „Stosunek do innych narodów”. Do badań sympatii i antypatii CBOS wykorzystuje się siedmiostopniową skalę, natomiast wyniki prezentuje po zagregowaniu do trzech kategorii: sympatii, obojętności i niechęci. Dodatkowo CBOS wykorzystuje wartości średnie, aby pokazać natężenie tych opinii. Badania realizowane są co roku, na reprezentatywnej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, losowanych z rejestru PESEL. Wielkość próby wahała się od 1231 w roku 2002 do 928 respondentów w 2019. Zmieniała się również liczba narodowości i grup etnicznych, o które pytano w badaniach. Największą liczbę narodowości i grup etnicznych uwzględniono w badaniach w latach 2010-2021. Badano wówczas opinie Polaków względem 38 narodowości i grup etnicznych. Najmniejszą liczbę narodowości i grup etnicznych (18) badano w 1993 roku (wówczas badanie realizowane było po raz pierwszy). Stosunek do innych narodów analizowano również przed 1993 rokiem. Wykorzystywano wówczas jednak inną metodologię badań, w związku z czym wyniki te nie mogą być bezpośrednio porównywalne. Dodatkowo oprócz komunikatów z serii „Stosunek do innych narodów”, CBOS prowadzi również bardziej ukierunkowane badania, dotyczące m.in.:

- stosunku do przyjmowania uchodźców (CBOS 2018, CBOS 2017, CBOS 2016c, CBOS 2015a, CBOS 1997b),
- kontaktów z Niemcami i stosunki polsko-niemieckie (CBOS 2016b, CBOS 2015e, CBOS 2011, CBOS 2006a, CBOS 1994, CBOS 1991a, CBOS 1990b, CBOS 1988),
- kryzysów migracyjnych (CBOS 2016a) i stosunku do imigrantów (CBOS 2015d, CBOS 2015b),
- stosunków polsko-żydowskich i postrzegania Żydów (CBOS 2015c, CBOS 2000, CBOS 1997a) oraz antysemityzm (CBOS 1991b),
- stosunków polsko-ukraińskich (CBOS 2013, CBOS 2006b),
- przejawów dystansu społecznego wobec innych narodów i religii (CBOS 2007),
- stosunków polsko-rosyjskich (CBOS 2006b),
- stosunków polsko-brytyjskich (CBOS 2001),
- stosunków polsko-amerykańskich (CBOS 1990a, CBOS 1989, CBOS 1987, CBOS 1985).

Ze względu na ujednoliconą metodologię badań po 1993 roku możliwe jest dokonanie analizy zmian w zakresie sympatii i niechęci do poszczególnych narodów. Zmiany sympatii do wybranych narodów zaprezentowano w tabeli 8, natomiast zmiany niechęci do wybranych narodów zaprezentowano w tabeli 9.

Tabela 8 Zmiany sympatii do poszczególnych narodów

Narody	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Czesi	38	30	43	44	45	41	44	47	50	50	49	46	52	53	53	53	51	58	51	50	50	50	59	44	56	53	63
Słowacy	33	32	44	38	39	36	34	42	42	43	41	36	44	48	51	51	49	57	48	47	48	48	57	42	53	52	61
Niemcy	23	26	5	43	38	32	31	32	38	36	33	34	33	30	38	39	38	43	38	39	43	37	46	30	36	36	43
Rosjanie	17	16	17	21	20	19	17	23	24	22	18	16	22	24	30	34	32	34	31	25	22	20	31	18	28	26	35
Ukraińcy	12	9	14	16	15	13	16	19	22	19	29	23	24	25	34	34	32	32	31	34	36	27	36	24	31	35	43
Białorusini	19	17	18	21	22	19	18	26	26	22	21	18	23	27	34	34	31	33	30	29	28	25	37	21	31	31	47
Litwini	24	22	35	36	36	29	30	36	38	36	38	32	36	38	41	42	36	40	32	34	34	31	42	28	36	37	49
Anglicy	47	41	51	51	55	50	45	44	51	49	46	50	50	53	51	50	44	54	47	43	48	47	51	43	50	59	52
Włosi	63	54	66	62	63	55	53	54	54	53	50	52	52	51	54	52	47	55	46	48	51	49	57	44	55	51	62
Holendrzy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42	42	48	48	46	46	45	49	42	40	43	41	50	-	-	-	49
Żydzi	15	17	25	26	28	19	19	19	23	21	18	20	20	23	34	31	31	33	28	29	28	23	37	24	31	30	38
Chińczycy	-	-	-	-	-	21	19	22	26	22	20	16	18	22	31	29	31	32	27	25	27	25	37	24	31	32	36
Amerykanie	62	58	63	59	64	61	54	50	58	56	45	46	49	44	47	45	43	51	43	41	44	46	54	43	51	50	60
Arabowie	-	-	-	-	-	-	-	-	16	13	11	8	9	12	21	24	23	3	-	-	-	8	16	10	13	15	24
Romowie	-	6	10	12	10	10	13	17	15	16	15	13	14	14	21	23	22	24	20	20	18	11	21	12	17	20	26

Legenda: 1. „-”, oznacza, że dana narodowość lub grupa etniczna nie była przedmiotem badania w danym roku; 2) wartości w kolumnach oznaczają % deklaracji sympatii respondentów, np. Czesi 63 w 2021 r. – oznacza 63% deklaracji sympatii respondentów wobec Czechów w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane CBOS (CBOS, 2021).

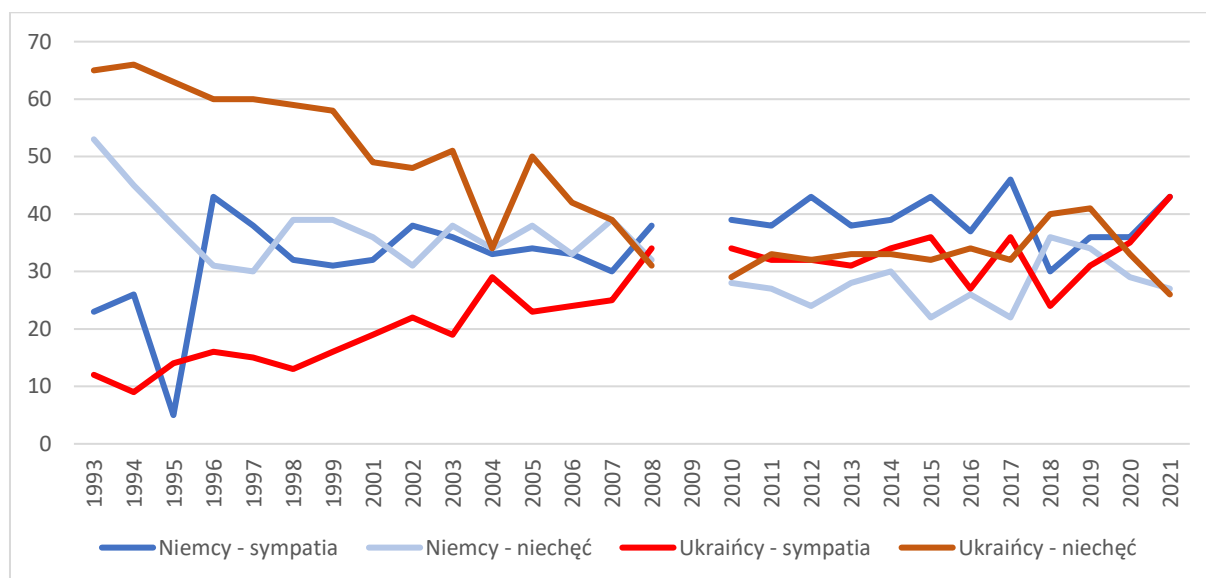
Tabela 9 Zmiany niechęci do poszczególnych narodów

Narody	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Czesi	28	32	25	22	19	22	18	15	15	18	14	22	14	15	12	9	12	11	13	17	14	13	10	14	11	11	8
Słowacy	27	27	22	21	22	26	21	15	17	20	16	26	18	15	13	11	11	10	13	15	12	13	10	14	10	10	6
Niemcy	53	45	38	31	30	39	39	36	31	38	34	38	33	39	32	28	27	24	28	30	22	26	22	36	34	29	27
Rosjanie	56	59	59	57	53	55	57	47	43	49	53	61	47	46	41	31	34	33	39	42	50	50	38	49	43	42	35
Ukraińcy	65	66	63	60	60	59	58	49	48	51	34	50	42	39	31	29	33	32	33	33	32	34	32	40	41	33	26
Białorusini	47	49	53	50	46	48	50	40	36	44	37	51	39	34	26	23	26	26	31	31	29	32	23	32	27	25	17
Litwini	43	43	33	31	30	39	39	36	31	38	34	38	33	39	32	28	27	24	28	30	22	27	20	25	21	17	13
Anglicy	16	20	17	13	12	16	15	18	15	19	17	19	19	15	14	12	16	15	15	20	15	16	16	16	15	13	14
Włosi	6	12	8	7	8	11	11	8	10	12	11	15	14	13	12	10	13	11	15	15	11	13	10	14	11	13	6
Holendrzy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	20	13	12	12	10	11	10	15	17	15	16	12	-	-	-	13
Żydzi	51	47	45	41	41	48	49	47	46	47	45	50	45	40	32	27	31	29	34	33	32	37	26	33	33	30	39
Chińczycy	-	-	-	-	-	36	37	35	32	39	37	47	43	38	30	27	26	31	32	36	29	28	21	31	28	24	25
Amerykanie	9	13	10	9	6	10	12	14	12	17	20	24	16	21	18	16	19	16	21	21	17	17	13	14	14	12	9
Arabowie	-	-	-	-	-	-	-	-	54	60	59	70	66	55	49	43	42	46	-	-	-	67	59	62	65	55	46
Romowie	-	75	73	70	71	69	64	56	60	61	56	65	58	59	51	47	49	50	52	55	58	67	50	59	57	46	42

Legenda: 1. „-”, oznacza, że dana narodowość lub grupa etniczna nie była przedmiotem badania w danym roku; 2) wartości w kolumnach oznaczają % deklaracji niechęci respondentów, np. Czesi 8 w 2021 r. – oznacza 8% deklaracji niechęci respondentów wobec Czechów w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o dane CBOS (CBOS, 2021).

Analiza danych dotyczących sympatii i niechęci Polaków pokazuje, że poziom sympatii do większości narodów i grup etnicznych zwiększył się lub pozostał na podobnym poziomie, natomiast poziom niechęci zmniejsza się lub również pozostaje na podobnym poziomie. Pewne wahania w postawach względem poszczególnych narodów i grup etnicznych mogą wynikać z szeregu czynników: bieżących wydarzeń politycznych w Polsce lub w danym kraju, stereotypów, uwarunkowań historycznych (mających znaczny wpływ np. na stosunek Polaków do Niemców, Rosjan czy Ukraińców), doświadczeń poszczególnych respondentów. W 2021 r. odnotowano poprawę nastawienia do wszystkich sąsiadów Polski. Najniższą sympatią spośród krajów sąsiedzkich odnosimy się do Rosjan. Do Niemców i Ukraińców Polacy odnoszą się z podobną sympatią. Zmianę nastawienia do Niemców i Ukraińców od 1993 r. przedstawiono na wykresie 5.

Wykres 5 Zmiana nastawienia Polaków do Niemców i Ukraińców w okresie 1993-2021

*brak danych za rok 2009

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o CBOS (CBOS, 2021).

Analizując zmianę nastawienia Polaków do Niemców i Ukraińców od 1993 r. widać, że nożyce sympatii i niechęci wobec Ukraińców systematycznie się domykały – sympatia rosła, a antypatia malała. W 2008 r. poziom sympatii pierwszy raz przewyższył poziom antypatii. Pogorszenie w tej kwestii odnotowano w latach 2018-2020, lecz 2021r. przyniósł znów znaczący wzrost sympatii i spadek niechęci. Jeśli chodzi o poziom sympatii do Niemców, to największy wzrost odnotowano w 1996 r. Od tego momentu poziom sympatii był względnie

stabilny aczkolwiek wahał się, a w 2018 r. odnotował istotny spadek w porównaniu do 2017 r. Od 2018 r. poziom sympatii ponownie wzrasta. Najwyższy poziom niechęci do Niemców odnotowano w 1993 r., ale do 1998 r. poziom niechęci spadał. W 1998 r. odnotowano pewien wzrost poziomu niechęci. Ten poziom, z pewnymi wahaniami utrzymywał się do 2008 r. Generalnie, w ostatnich latach, poziom niechęci zmniejsza się, aczkolwiek w 2018 r. pierwszy raz od 2002 r. przewyższył poziom sympatii.

W kontekście badań prowadzonych przez CBOS warto odnotować, że najwyższy poziom niechęci odczuwamy względem Arabów i Romów. Należy jednak wskazać, że CBOS nie precyzuje z jakiego kraju pochodzą Arabowie. Biorąc pod uwagę, że jest to bardzo zróżnicowana grupa ludności, obejmująca szereg narodowości i grup etnicznych trudno odnieść te wyniki do pozostałych. Niebagatelną rolę w ocenie nastawienia do Arabów odgrywa kwestia różnic językowych. Różnice wyłącznie kulturowe nie do końca tłumaczą tak wysoki odsetek niechęci. Wystarczy zauważyć, że względem Chińczyków, którzy również charakteryzują się odmiennością językową poziom niechęci jest zdecydowanie niższy (31 w 2021 r.). Niebagatelną rolę w postawach wobec cudzoziemców odgrywa na pewno narracja i dyskurs społeczny związany z islamem i krajami arabskimi, jak również częste utożsamianie islamu z terroryzmem.

2. CHARAKTERYSTYKA BADAŃ I RESPONDENTÓW

2.1. METODOLOGIA BADAŃ

Badanie „Postawy mieszkańców województwa opolskiego wobec cudzoziemców” zrealizowano w okresie od kwietnia do maja 2021 r. na próbie dorosłych mieszkańców województwa opolskiego (n=1000) reprezentatywnej ze względu na płeć, wiek, wykształcenie oraz powiat zamieszkania. Sposób wyznaczenia liczebności poszczególnych wymiarów zmiennych przedstawiono w tabelach 10-13.

Tabela 10 Rozkład próby respondentów wg płci

Płeć	Liczba mieszkańców w wieku 18+	% ogółem	Liczba wywiadów
Mężczyźni	393669	47,8%	478
Kobiety	430357	52,2%	522
Suma	824026	100,0%	1000

Źródło: Ludność. Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym (stan w dniu 30.06.2020)

Tabela 11 Rozkład próby respondentów wg wieku

Wiek	Liczba mieszkańców w wieku 18+	% ogółem	Liczba wywiadów
18-29	128861	15,6%	156
30-44	230496	28,0%	280
45-59	204061	24,8%	248
60 i więcej	260608	31,6%	316
Suma	824026	100,0%	1000

Źródło: Ludność. Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym (stan w dniu 30.06.2020)

Tabela 12 Rozkład próby respondentów wg wykształcenia

Wykształcenie	Liczba mieszkańców w wieku 13+ [tys. osób]	% ogółem	Liczba wywiadów
wyższe	8802	26,8%	268
policealne i średnie	10637	32,5%	325
zasadnicze zawodowe	6946	21,2%	212
gimnazjalne/podstawowe	6392	19,5%	195
Suma	32777	100,0%	1000

Źródło: Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2019 r. (na koniec 2017 r.)

Tabela 13 Rozkład próby respondentów wg miejsca zamieszkania

Powiat	Liczba mieszkańców w wieku 18+	% ogółem	Liczba wywiadów
m. Opole	107193	13,0%	130
brzeski	74164	9,0%	90
głubczycki	38271	4,6%	47
kędzierzyńsko-kozielski	79274	9,6%	96
kluczborski	55192	6,7%	67
krapkowicki	53676	6,5%	65
namysłowski	35210	4,3%	43
nyski	114765	13,9%	139
oleski	53919	6,5%	65
opolski	104039	12,6%	126
prudnicki	46063	5,6%	56
strzelecki	62260	7,6%	76
Suma	824026	100,0%	1000

Źródło: Ludność. Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym (stan w dniu 30.06.2020)

Badanie zrealizowano za pomocą wywiadów telefonicznych wspomaganych komputerowo (*computer-assisted telephone interview* - CATI). Wybór metody podyktowany był z jednej strony łatwością dotarcia do respondentów, jak również sytuacją epidemiologiczną w Polsce i koniecznością realizacji badań z zachowaniem reżimu sanitarnego. Wśród zalet stosowania tej metody wskazuje się na wysoką jakość otrzymanych danych, weryfikowanych za pomocą komputera, możliwość monitorowania realizacji badania przez ankieterów. Badanie metodą CATI umożliwia wysoki stopień obiektywizacji otrzymanych wyników oraz zminimalizowanie ryzyka błędu w procesie przebiegu badania. Dodatkowo wskazuje się na oszczędność kosztów oraz czasu przy realizacji badań z wykorzystaniem metody CATI, szczególnie w przypadku badań na rozproszonej próbie respondentów, jak również wysoki komfort badania dla uczestniczących w nim respondentów.

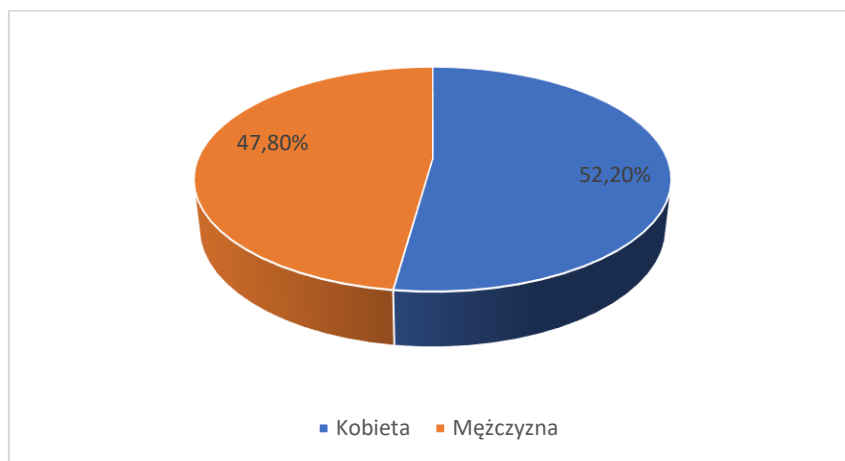
Dane uzyskane w wyniku badania poddano szczegółowej analizie i ocenie. Na potrzeby niniejszego raportu wykorzystano analizę częstości oraz udziałów procentowych poszczególnych odpowiedzi z wykorzystaniem tabel krzyżowych umożliwiających analizę częstości odpowiedzi z uwzględnieniem wybranych zmiennych.

W badaniu wykorzystano kwestionariusz ankiety składający się 9 pytań obejmujących następujące obszary tematyczne: stosunek do innych narodów i grup etnicznych, doświadczenia w kontaktach z obcokrajowcami, skłonność do akceptacji cudzoziemców w zależności od charakteru pobytu oraz charakteru zatrudnienia, zasady obecności imigrantów na rynku pracy, oceny kosztów i korzyści obecności cudzoziemców w regionie, oczekiwania w zakresie ich

integracji, opinii odnoszących się do działań regionalnych i lokalnych instytucji wobec imigrantów przebywających w województwie opolskim, a także dotyczące postrzegania obcokrajowców w kontekście pandemii COVID-19. Każda część zawierała szczegółowe stwierdzenia, a respondent odnosił się do nich wskazując aprobatę lub dezaprobatę na 7-stopniowej skali Likerta. W sumie pytano o 102 różne aspekty związane z pracą i pobytem imigrantów na Opolszczyźnie. Kwestionariusz zawierał także metryczkę zawierającą następujące informacje o respondencie: płeć, wiek, wykształcenie, status społeczno – zawodowy, status rodzinny, sytuację materialną, powiat zamieszkania, miejsce zamieszkania, doświadczenie w pracy za granicą, posiadanie lub nieposiadanie pochodzenia niemieckiego oraz preferencje polityczne.

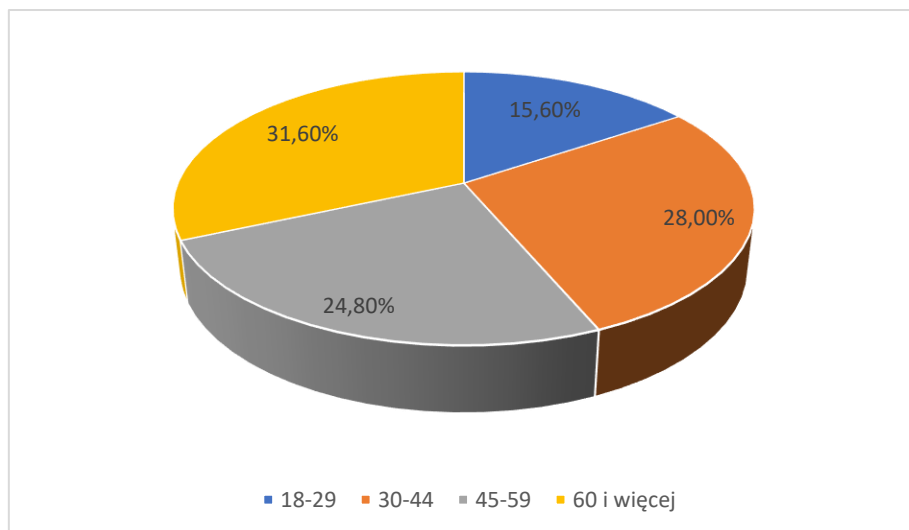
2.2. PROFIL SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNY RESPONDENTÓW

W badaniach uczestniczyło 1000 respondentów, w tym 522 (52,20%) kobiet i 478 (47,80%) mężczyzn (wykres 6). Mieszkańcy miejscowości wiejskich stanowili 37,9%, natomiast miast - 62,1%, w tym głównie miast małych (24,6%) i średnich (24,5%). 15,60% respondentów to osoby w wieku 18-29 lat, 28% - 30-44 lata, 24,80% - 45-59 lat i 31,6% - 60 lat i więcej (wykres 7). W grupie mężczyzn najliczniejszą grupę stanowili mężczyźni w wieku 60 lat i więcej (36,61%) oraz 45-59 lat (24,9%), wśród kobiet - osoby w wieku 30-44 lata (31,23%) oraz 60 lat i więcej (27,01%).

Wykres 6 Respondenci wg płci

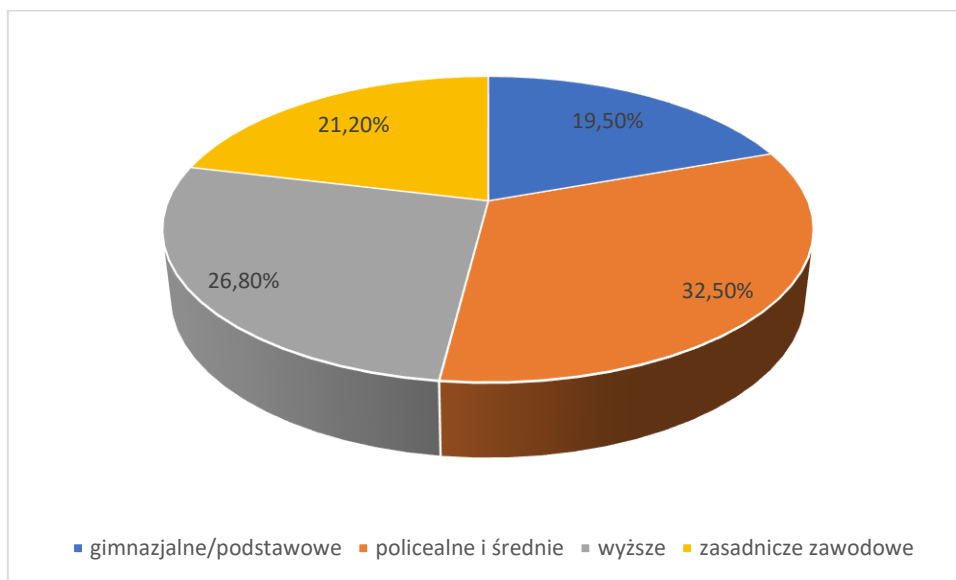
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Wykres 7 Respondenci wg wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

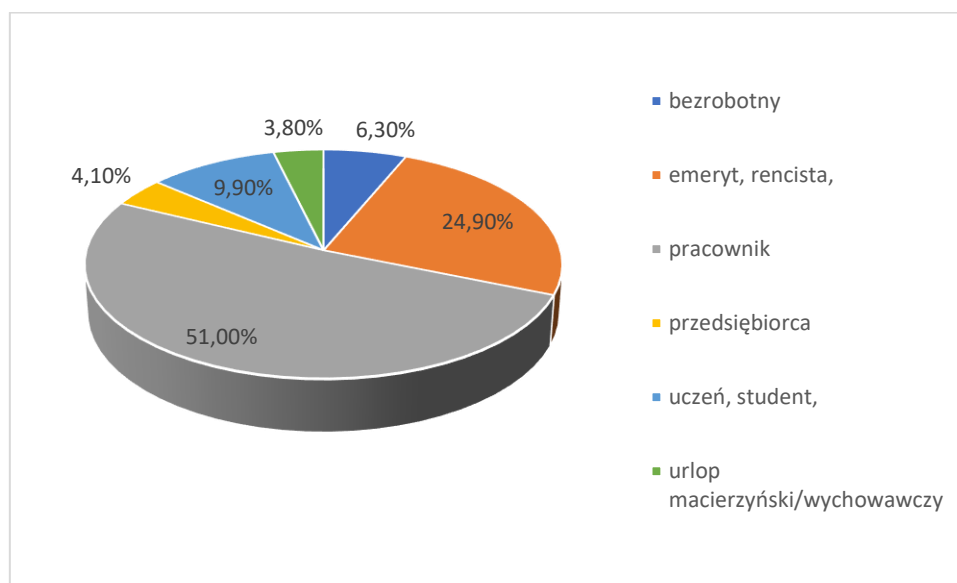
Blisko 20% respondentów posiada wykształcenie gimnazjalne i podstawowe, 32,5% - policealne i średnie, 21,2% - zasadnicze zawodowe i 26,8% - wyższe (wykres 8). W grupie mężczyzn najliczniej reprezentowani są mężczyźni z wykształceniem policealnym i średnim (35,98%) oraz wyższym (23,22%), wśród kobiet - osoby z wykształceniem wyższym (30,08%) oraz policealnym i średnim (29,31%).

Wykres 8 Respondenci wg wykształcenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

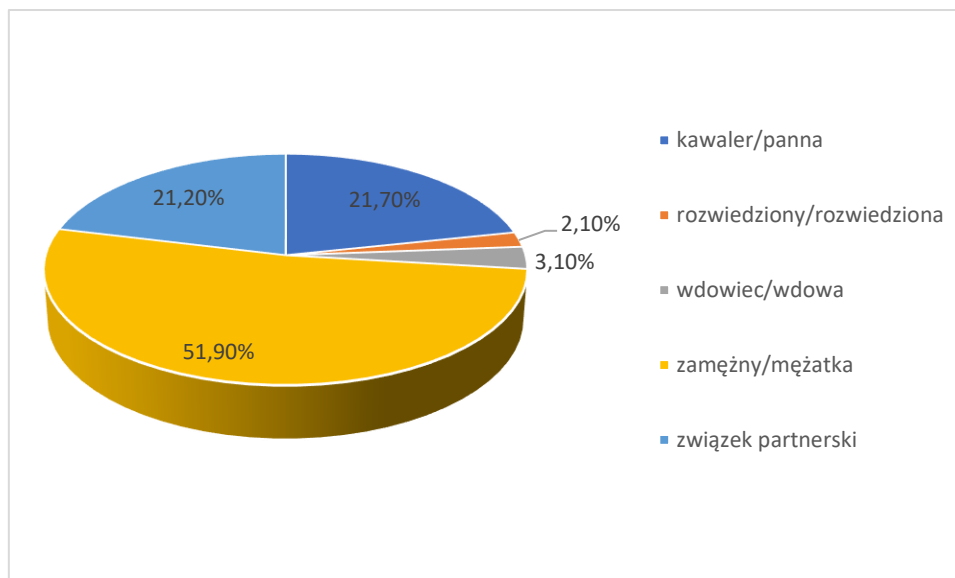
Ponad połowa respondentów (55,10%) to osoby aktywne zawodowo, w tym 4,10% to przedsiębiorcy (wykres 9). Kolejne 24,9% osób stanowią emeryci i renciści, 9,9% - uczniowie i studenci, 6,3% - osoby bezrobotne, 3,8% - osoby przebywające na urlopie macierzyńskim bądź wychowawczym. Najlicniejszą grupę wśród mężczyzn stanowią pracownicy (53,14%) i emeryci/renciści (28,24%), podobnie jak wśród kobiet – w badaniach uczestniczyły głównie pracownice i emerytki/rencistki (odpowiednio: 49,04% i 21,84%).

Wykres 9 Respondenci wg statusu zawodowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

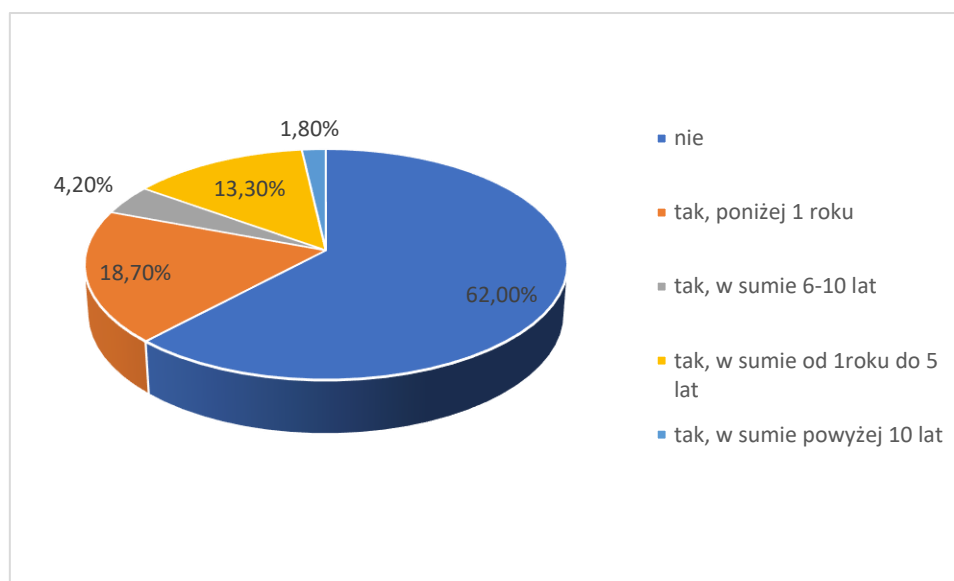
Najlicniejszą grupę respondentów według statusu rodzinnego stanowią zameężni i mężatki (51,9%), a następnie kawalerowie/panny (21,7%) oraz osoby tworzące związki partnerskie (21,2%) (wykres 10). Nielicznie reprezentowani są wdowcy/wdowe (3,1%) oraz osoby rozwiedzione (2,1%). Wśród kobiet najwięcej jest mężatek (50,19%) i kobiet żyjących w związku partnerskim (24,33%), z kolei wśród mężczyzn – żonatych i kawalerów (odpowiednio: 53,77% i 22,8%).

Wykres 10 Respondenci wg statusu rodzinnego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Większość respondentów (62%) nie posiada doświadczeń migracyjnych, tj. dotychczas nie pracowała za granicą (wykres 11). Z kolei wśród osób posiadających tego typu doświadczenia (38%), przeważają migranci o krótkim (poniżej 1 roku) i średnim (od 1 roku do 5 lat) okresie pobytu za granicą (odpowiednio: 18,7% i 13,3%). W pierwszej grupie przeważają kobiety (55,61%), w drugiej mężczyźni (54,14%) (tabela 14). Wśród osób o długotrwałym doświadczeniu migracyjnym (6-10 lat oraz powyżej 10 lat) zdecydowanie dominują mężczyźni (odpowiednio: 69,05% i 66,67%). Udział osób najstarszych (60 lat i więcej) jest największy wśród wszystkich osób posiadających doświadczenia migracyjne, zwłaszcza zaś wśród osób z długim doświadczeniem pobytu za granicą (42,86% - okres pobytu 6-10 lat oraz 38,89% - powyżej 10 lat).

Wykres 11 Respondenci wg doświadczenia migracyjnego

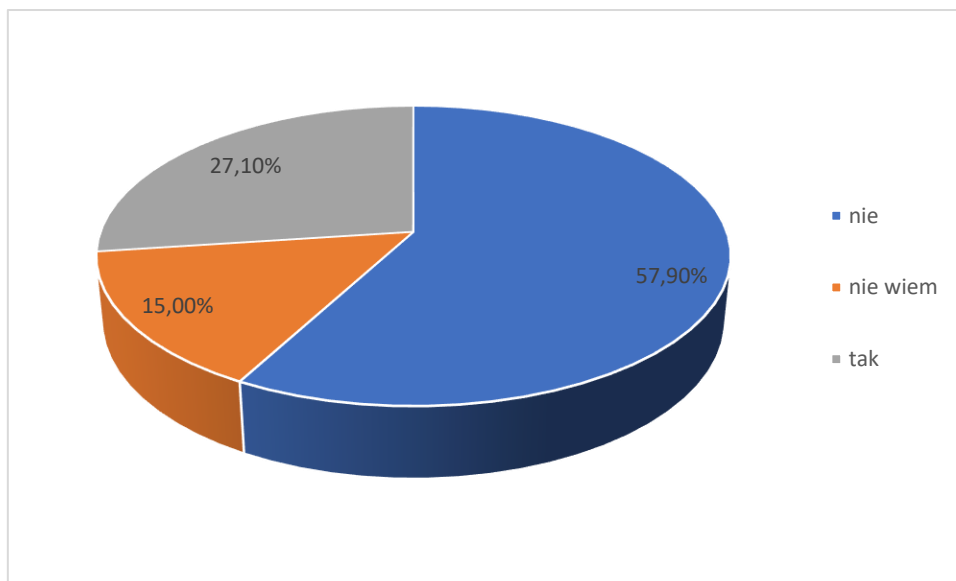
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Tabela 14 Doświadczenie migracyjne respondentów wg płci

Płeć	Tak, poniżej 1 roku		Tak, w sumie od 1 roku do 5 lat		Tak, w sumie 6-10 lat		Tak, w sumie powyżej 10 lat		Nie	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Kobieta	104	55,61	61	44,86	13	30,95	6	33,33	338	54,52
Mężczyzna	83	44,39	72	54,14	29	69,05	12	66,67	282	45,48
Łącznie	187	100,00	133	100,00	42	100,00	18	100,00	620	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Co trzeci respondent (27,1%) posiada pochodzenie niemieckie, 57,9% nie ma takiego pochodzenia, pozostałe 15% respondentów - co wydaje się zaskakujące - nie wie czy takie pochodzenie posiada (wykres 12). Pochodzenie niemieckie zadeklarowało więcej kobiet niż mężczyzn (odpowiednio: 53,14% i 46,86%), również więcej kobiet nie jest świadoma jego posiadania (odpowiednio: 55,33% i 44,67%) (tabela 15). Istotne, że w grupie deklarującej brak wiedzy o posiadaniu pochodzenia niemieckiego większości nie stanowią osoby najmłodsze, lecz w średnim wieku (30-44) i te najstarsze (60 lat i więcej) (odpowiednio: 40% i 25,33%) (tabela 16).

Wykres 12 Respondenci wg pochodzenia niemieckiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Tabela 15 Czy posiada Pan/i pochodzenie niemieckie tj. czy przynajmniej jeden z Pana/i rodziców lub dziadków/pradziadków urodził się na Śląsku przed II wojną światową wg respondentów wg płci

Wyszczególnienie	Tak		Nie		Nie wiem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Kobieta	144	53,14	295	50,95	83	55,33
Mężczyzna	127	46,86	284	49,05	67	44,67
Łącznie	271	100,00	579	100,00	150	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

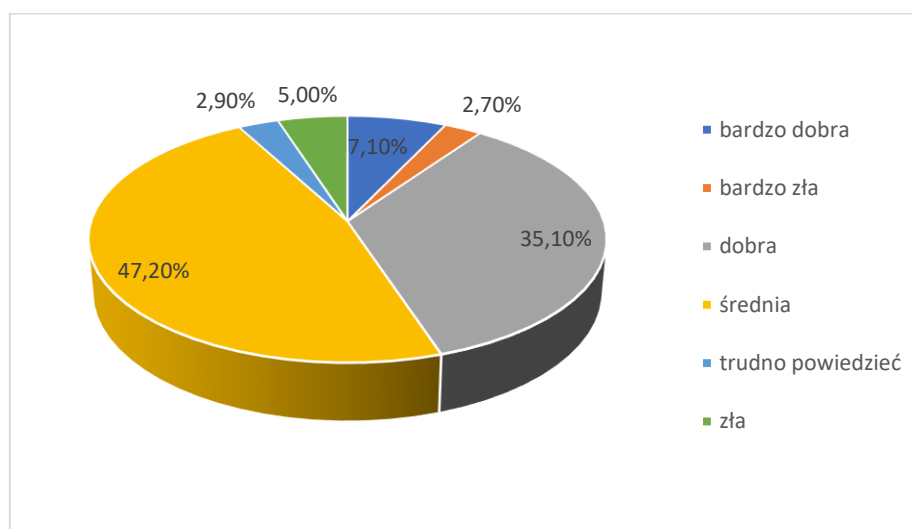
Tabela 16 Czy posiada Pan/i pochodzenie niemieckie tj. czy przynajmniej jeden z Pana/i rodziców lub dziadków/pradziadków urodził się na Śląsku przed II wojną światową wg respondentów wg wieku

Wyszczególnienie	Tak		Nie		Nie wiem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
18-29	42	15,50	90	15,54	24	16,00
30-44	83	30,63	137	23,66	60	40,00
45-59	66	24,35	154	26,60	28	18,67
60 i więcej	80	29,52	198	34,20	38	25,33
Łącznie	271	100,00	579	100,00	150	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Respondenci oceniają swoją sytuację materialną przede wszystkim jako średnią (47,2%) i dobrą (35,1%), a jedynie niewielka grupa nie jest w stanie dokonać tego typu oceny (2,9%) (wykres 13). Jednocześnie, 7,7% osób źle ocenia sytuację materialną, w tym 2,7% bardzo źle.

Mężczyźni dwukrotnie częściej niż kobiety oceniają swoją sytuację materialną jako bardzo dobrą (odpowiednio: 10,04% i 4,41%). Najczęściej jako bardzo dobrą sytuację materialną deklarują mieszkańcy powiatów głubczyckiego (10,64%), kędzierzyńsko-kozielskiego (10,42%) oraz opolskiego ziemskiego (9,52%) i strzeleckiego (9,21%), z kolei jako bardzo złą - mieszkańcy powiatu namysłowskiego (6,98%). W tym ostatnim przypadku warto wskazać na istotną różnicę w deklaracjach złej sytuacji materialnej pomiędzy powiatem głubczyckim a pozostałymi powiatami – w tych ostatnich mieszkańcy deklarują ją na średnim poziomie 2,69%. Istotne różnice można również dostrzec biorąc pod uwagę doświadczenia migracyjne respondentów. Osoby nieposiadające takich doświadczeń swoją sytuację materialną oceniają jako złą i bardzo złą na poziomie 7,42%, natomiast osoby z doświadczeniem migracyjnym średnio na poziomie 9,02%, jednak – co ponownie może zaskakiwać - najczęściej złą sytuację materialną deklarują osoby z najdłuższym doświadczeniem migracyjnym (16,67%). Z kolei jako bardzo dobrą sytuację materialną najczęściej oceniają respondenci przebywający za granicą 6-10 lat – niemal co piąta osoba (19,05%), natomiast w przypadku badanych bez doświadczeń migracyjnych czyni to dużo mniej osób (5,48%).

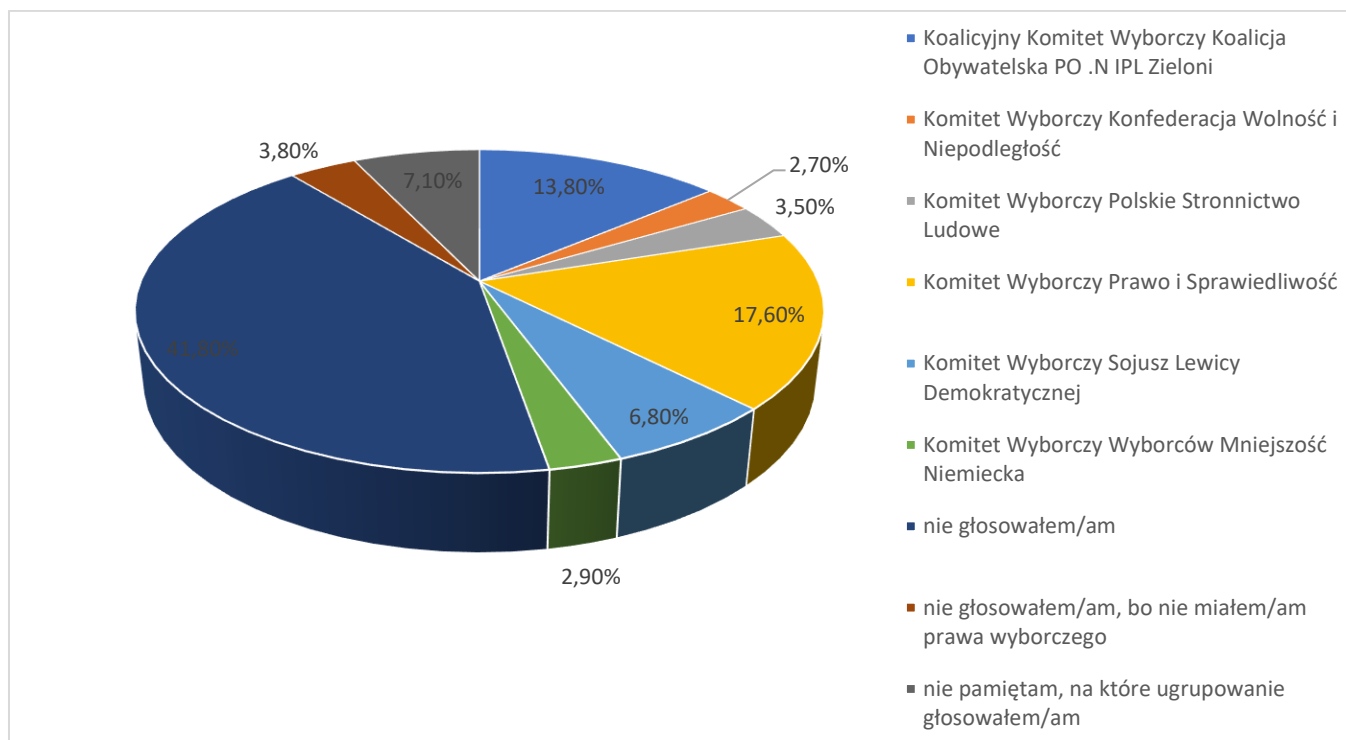

Wykres 13 Respondenci wg sytuacji materialnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Większość respondentów (54,4%) brała udział w ostatnich wyborach parlamentarnych do Sejmu w 2019 r., 41,80% nie brała w nich udziału, 3,8% nie głosowała z uwagi na brak prawa wyborczego (wykres 14). W wyborach nie brała udziału co druga osoba w wieku 30-44 lata (53,57%), z kolei w przypadku osób w wieku 60 lat i więcej, osób takich było zdecydowanie mniej (29,75%). Spośród osób, które wówczas głosowały, najwięcej jest

wyborców Komitetu Wyborczego Prawa i Sprawiedliwości oraz Koalicji Obywatelskiej (odpowiednio: 17,6% i 13,8%). Na Komitet Wyborczy Mniejszość Niemiecka głosowało 2,9% wyborców. Nieco ponad 7% osób nie pamięta, na które ugrupowanie wówczas zagłosowało.

Wykres 14 Respondenci wg udziału w wyborach parlamentarnych do Sejmu w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Częściej nie brały udziału w wyborach kobiety niż mężczyźni (odpowiednio: 44,25% i 39,12%). Również kobiety częściej niż mężczyźni głosowały na KWPiS (odpowiednio: 19,35% i 15,69%). Z kolei mężczyźni częściej niż kobiety głosowali na KWKO (odpowiednio: 16,32% i 11,49%). Osoby starsze (60 lat i więcej) najczęściej głosowały na KWPiS (26,58%, w przypadku KWKO 22,47%), z kolei najmłodsze (18-29 lat) na KWPiS (14,1%), rzadziej na KWKO (7,05%). Na KW Mniejszość Niemiecka głosowały głównie osoby najstarsze (60 lat i więcej), rzadziej najmłodsze (18-29 lat) (odpowiednio: 3,8% i 1,28%).

Częściej nie brali udziału w głosowaniu mieszkańcy wsi (43,27%, w przypadku miast 40,90%). Również mieszkańcy wsi częściej głosowali na KWPiS (19,26%, w przypadku miast 16,59%), z kolei mieszkańcy miast częściej na KWKO (15,14%, w przypadku wsi 11,61%). Na KW PiS najczęściej głosowali wyborcy powiatów kluczborskiego (25,37%) i oleskiego (21,54%), natomiast na KWKO - wyborcy powiatów prudnickiego (21,43%) oraz

krakowickiego (20%). Na KWMN najczęściej głosowali wyborcy powiatów opolskiego (5,56%) oraz miasta Opola (5,38%) (tabela 17).

Tabela 17 Respondenci wg udziału w wyborach parlamentarnych do Sejmu w 2019 r.

	brzeski	głubczycki	kędzierzyński	kluczbórski	krakowicki	namysłowski	nyski	oleski	Opole (miasto)	opolski	prudnicki	strzelecki
KW PO .N IPL Zieloni	15,56%	12,77%	12,50%	11,94%	20,00%	0,00%	12,95%	12,31%	16,92%	10,32%	21,43%	15,79%
Komitet Wyborczy Konfederacja Wolność i Niepodległość	3,33%	4,26%	1,04%	2,99%	3,08%	2,33%	2,88%	4,62%	4,62%	0,79%	1,79%	1,32%
Komitet Wyborczy Polskie Stronnictwo Ludowe	4,44%	4,26%	4,17%	4,48%	4,62%	0,00%	3,60%	4,62%	0,77%	1,59%	3,57%	7,89%
Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość	16,67%	12,77%	13,54%	25,37%	10,77%	9,30%	17,27%	21,54%	20,77%	21,43%	16,07%	17,11%
Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej	10,00%	6,38%	5,21%	8,96%	3,08%	11,63%	8,63%	6,15%	3,85%	6,35%	5,36%	7,89%
Komitet Wyborczy Wyborców Mniejszość Niemiecka	1,11%	0,00%	4,17%	1,49%	1,54%	0,00%	2,88%	0,00%	5,38%	5,56%	1,79%	3,95%
nie głosowałem/am	44,44%	44,68%	44,79%	40,30%	47,69%	58,14%	43,17%	40,00%	37,69%	39,68%	41,07%	30,26%
nie głosowałem/am, bo nie miałem/am prawa wyborczego	1,11%	6,38%	6,25%	1,49%	4,62%	13,95%	1,44%	3,08%	3,08%	3,17%	1,79%	6,58%
nie pamiętam, na które ugrupowanie głosowałem/am	3,33%	8,51%	8,33%	2,99%	4,62%	4,65%	7,19%	7,69%	6,92%	11,11%	7,14%	9,21%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

3. WYNIKI BADAŃ

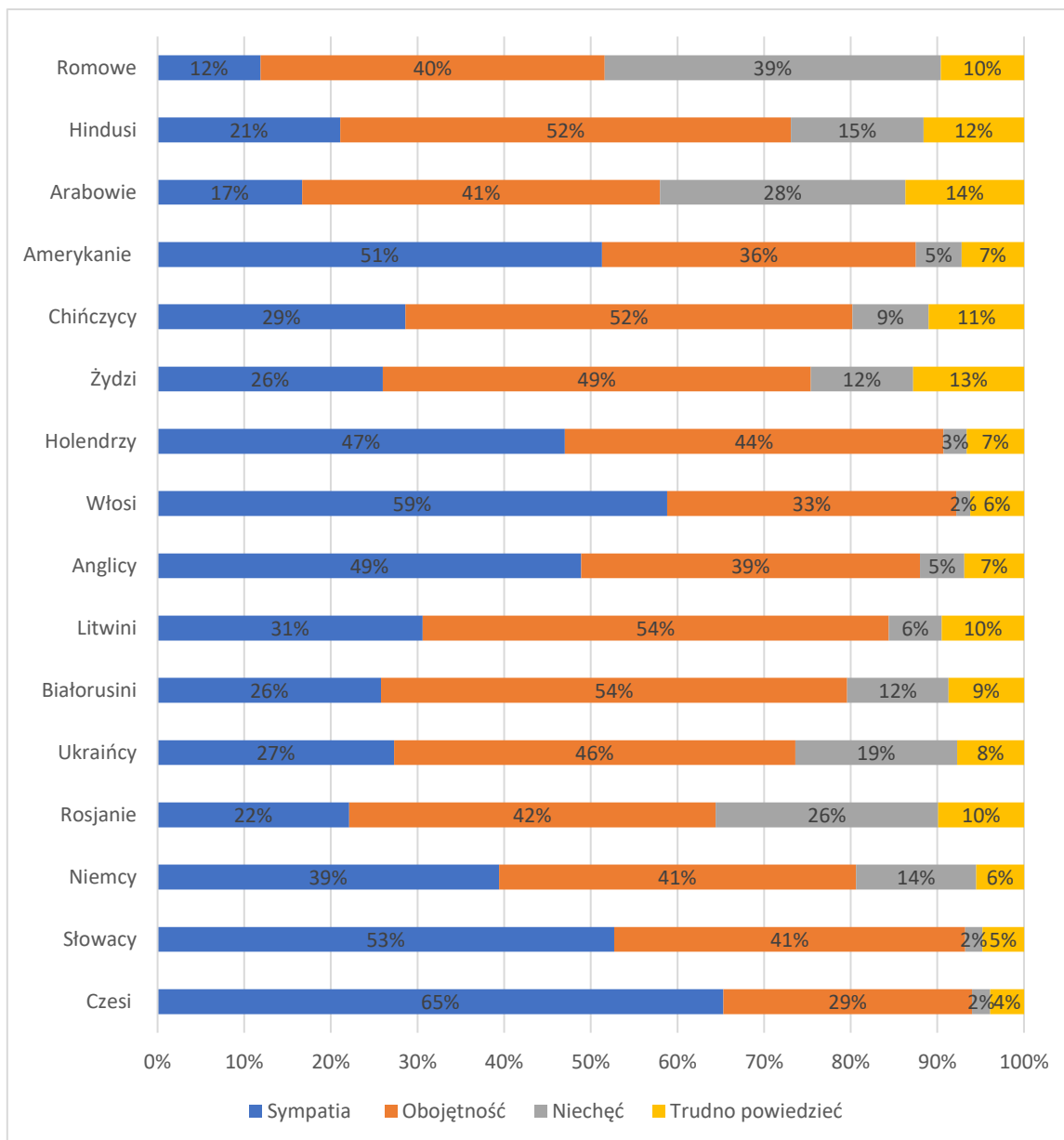
3.1. WYOBRAŻENIA, RELACJE I AKCEPTACJA CUDZOZIEMCÓW W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM

3.1.1. Stosunek mieszkańców województwa opolskiego do wybranych grup narodowych i etnicznych

Pierwszą analizowaną w badaniach kwestią był stosunek respondentów do wybranych grup narodowych i etnicznych. Szczegółowa analiza danych ze względu na odczuwaną sympatię, obojętność lub niechęć przedstawiona została na wykresie 15.

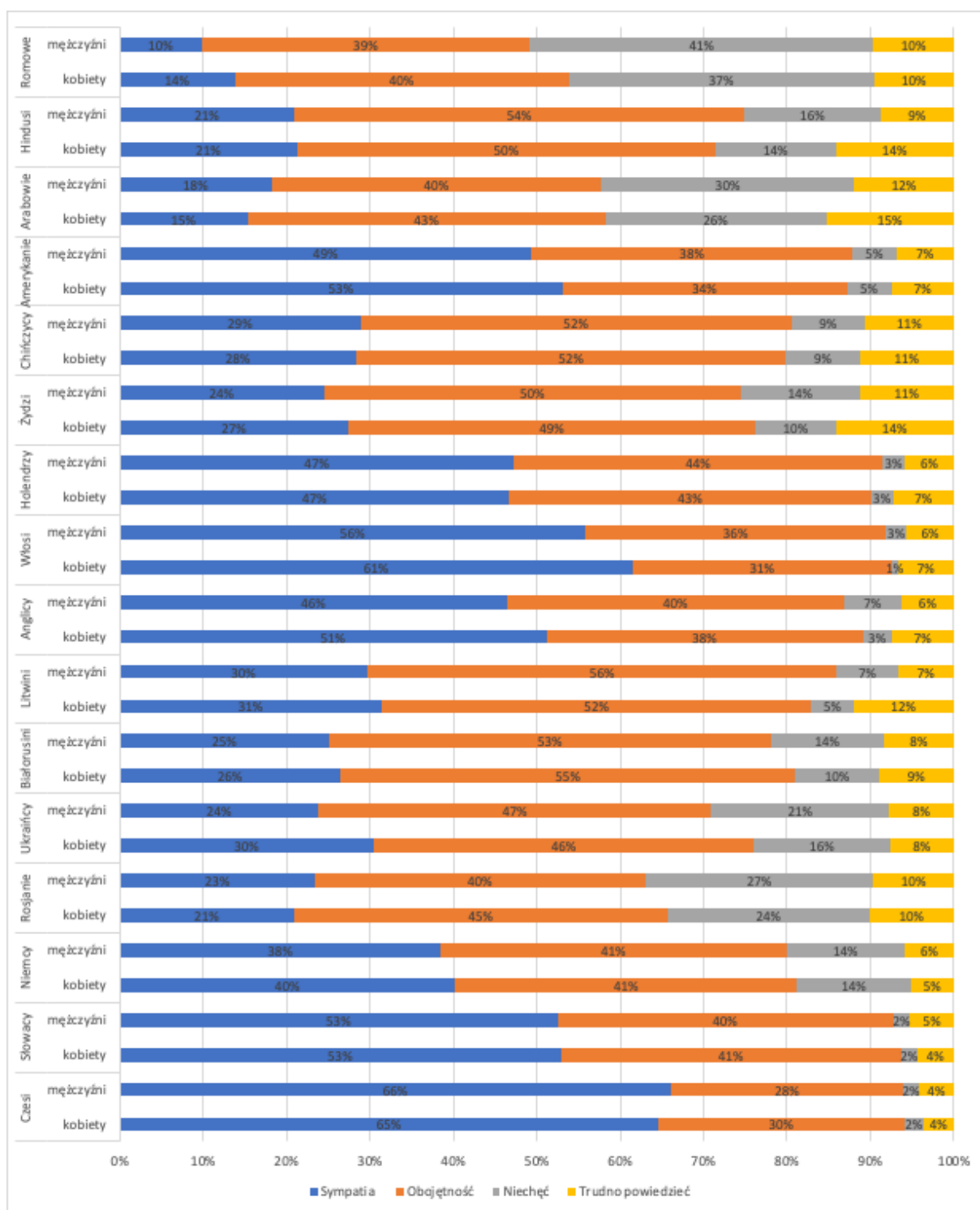
Badania pokazały, że respondenci największą sympatią darzą Czechów (65%), Włochów (59%) i Słowaków (53%). Jednocześnie są to narodowości, co do których najrzadziej odczuwa się niechęć. Jedynie 2% respondentów wskazało, że odczuwa niechęć do Czechów, Włochów i Słowaków. Najczęściej niechęć deklarowano w stosunki do Romów (39%), Arabów (28%) i Rosjan (26%). Największy odsetek odpowiedzi wskazujących na obojętność dotyczył Białorusinów i Litwinów (54%) oraz Chińczyków i Hindusów (52%).

Analizując stosunek respondentów do wybranych narodów i grup etnicznych z podziałem na płeć można wywnioskować, że kobiety częściej niż mężczyźni deklarują sympatię dla większości narodów i grup etnicznych (wykres 16). Wyjątek stanowią tu Czesi, Rosjanie, Chińczycy i Arabowie, w przypadku których to mężczyźni częściej niż kobiety deklarowali sympatię. Konsekwentnie to mężczyźni częściej niż kobiety deklarowali niechęć do wskazanych w badaniu narodów i grup etnicznych. W żadnym przypadku nie odnotowano większego odsetka deklaracji niechęci w przypadku kobiet niż mężczyzn. Największą różnicę pomiędzy kobietami a mężczyznami w zakresie deklarowanej sympatii odnotowano w przypadku Ukraińców (7 p.p.) oraz Włochów (6 p.p.). Największą różnicę pomiędzy kobietami a mężczyznami w zakresie deklarowanej niechęci odnotowano w przypadku Ukraińców, Żydów i Romów (po 5 p.p.).

Wykres 15 Jak by Pan/i określił/a swój stosunek do innych narodów lub grup etnicznych? – wyniki ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Wykres 16 Jak by Pan/i określił/a swój stosunek do innych narodów lub grup etnicznych? – opinie respondentów wg płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

W następnej kolejności dokonano analizy stosunku respondentów do wybranych narodów i grup etnicznych z podziałem na wiek respondentów. Rozkład sympatii i niechęci

względem poszczególnych narodowości rozkładał się podobnie, jak w całej zbiorowości. W przypadku nastawienia mieszkańców Opolszczyzny względem Niemców ciekawe jest to, że najczęściej sympatię w swojej grupie wiekowej w porównaniu do innych grup wiekowych deklarowały osoby w wieku 60+ (41,77%), natomiast niechęć w swojej grupie wiekowej w porównaniu do innych grup wiekowych najczęściej deklarowały osoby najmłodsze, które nie ukończyły 30 roku życia (14,74%). Najrzadziej na niechęć w swojej grupie wiekowej w porównaniu do innych grup wiekowych również wskazywały osoby w wieku 60+ (13,29%).

W odniesieniu do Rosjan, to w najmłodszej grupie wiekowej odnotowano największy odsetek pozytywnych odpowiedzi w porównaniu do innych grup wiekowych. Sympatię względem Rosjan odczuwa 26,28% osób w wieku 18-29 lat. Jednocześnie aż 37,82% osób w tej grupie wiekowej wskazało na obojętność względem Rosjan. Największy odsetek osób odczuwających niechęć do Rosjan w swojej grupie wiekowej w porównaniu do innych grup wiekowych wskazały osoby w wieku 45-59 (30,24%). Jednocześnie w tej grupie wiekowej odnotowano najmniejszy odsetek wskazań na sympatię względem Rosjan w porównaniu do innych grup wiekowych. Ciekawie przedstawia się również stosunek poszczególnych grup wiekowych względem Ukraińców. Największy odsetek deklarowanej sympatii w porównaniu do innych grup wiekowych odnotowano wśród respondentów poniżej 30 roku życia (32,69%). Może to wynikać z częstego kontaktu z Ukraińcami w życiu codziennym, w szkole, na uczelniach czy w miejscach pracy. Największy odsetek deklarowanej niechęci w porównaniu do innych grup wiekowych odnotowano natomiast w grupie 30-44 latków (18,93%). Należy jednak zaznaczyć, że niechęć we wszystkich grupach wiekowych wahała się na podobnym poziomie.

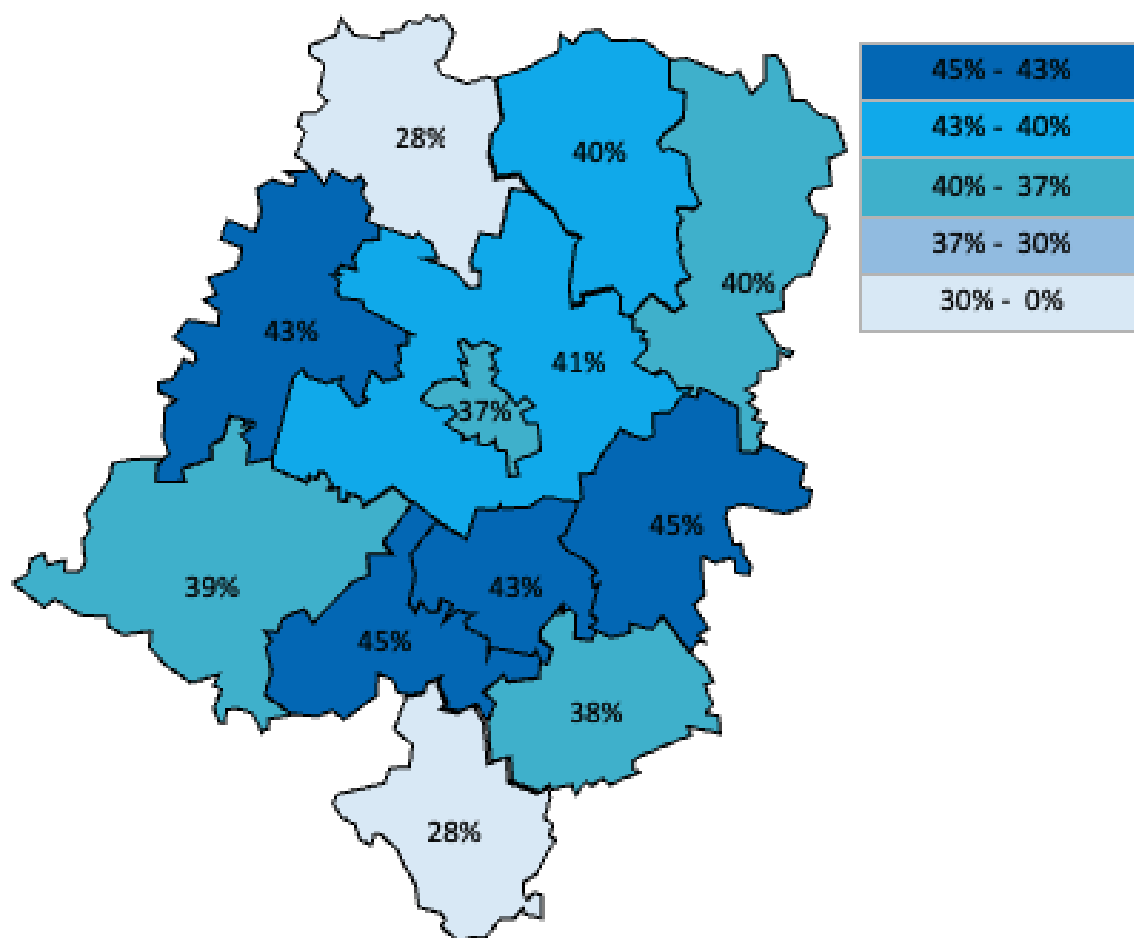
Interesująco kształtuje się również stosunek respondentów do Żydów. Najbardziej skrajne odczucia w porównaniu do innych grup wiekowych prezentowała najmłodsza grupa wiekowa, gdzie odnotowano najwyższy odsetek deklarowanej sympatii (28,21% w tej grupie wiekowej) oraz niechęci (13,46% w tej grupie wiekowej). W odniesieniu do ujętej w badaniu zbiorczo grupy Arabów najwyższy odsetek sympatii w swojej grupie wiekowej w porównaniu do innych grup wiekowych odnotowano wśród respondentów w wieku 45-59 lat (18,59%), zaś najwyższy odsetek niechęci w swojej grupie wiekowej odnotowano w grupie wiekowej 18-29 lat, który wynosił aż 34,62%.

W przypadków Romów najwyższy odsetek sympatii w swojej grupie wiekowej w porównaniu do innych grup wiekowych odnotowano wśród osób w wieku 30-44 lata (13,57%), zaś najwyższy odsetek niechęci w swojej grupie wiekowej w porównaniu do innych grup wiekowych odnotowano wśród najmłodszych respondentów (42,95%), podczas gdy w grupie

wiekowej 60+ niechęć deklarowało 35,13% respondentów. Fakt, że relatywnie często w najmłodszej grupie wiekowej dominowała deklaracja niechęci względem innych grup etnicznych (w odniesieniu do Romów, Arabów, Żydów czy Niemców) pokazuje na możliwą konieczność zwiększenia działań podnoszących świadomość najmłodszych osób np. w trakcie procesu edukacji.

Przeanalizowano także stosunek respondentów do wybranych narodów i grup etnicznych z podziałem na poziom wykształcenia respondentów. Rozkład sympatii i niechęci względem poszczególnych narodowości rozkładał się podobnie jak w całej zbiorowości. Bardzo ciekawe jest to, że w przypadku deklarowanej sympatii dla danej narodowości najwyższy odsetek takich deklaracji występował w grupie osób o wykształceniu podstawowym i gimnazjalnym. Analizując natomiast deklaracje niechęci względem poszczególnych narodowości, to wśród osób z wykształceniem wyższym, odsetek ten był aż w 7 przypadkach najwyższy (aczkolwiek niższy niż deklarowana sympatia dla poszczególnych narodowości).

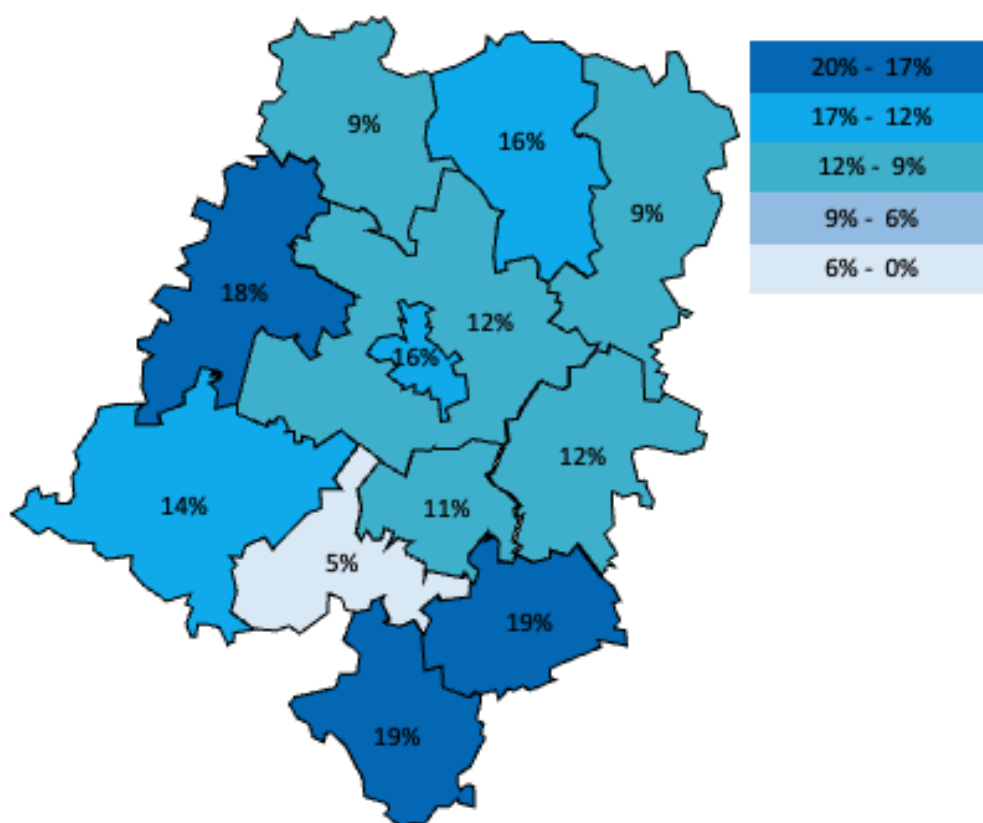
Pewne różnice można także zauważyć w stosunku respondentów do wybranych narodów i grup etnicznych z podziałem na powiat zamieszkania. Na wykresie 17 przedstawiono rozkład deklaracji sympatii dla Niemców w poszczególnych powiatach.

Wykres 17 Deklaracje sympatii dla Niemców z podziałem na powiaty

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Najwyższy odsetek deklaracji sympatii odnotowano w powiatach strzeleckim, prudnickim, krapkowickim i brzeskim. Natomiast najniższy odsetek sympatii odnotowano w powiecie namysłowskim i głubczyckim. Na wykresie 18 przedstawiono rozkład deklaracji niechęci względem Niemców w poszczególnych powiatach.

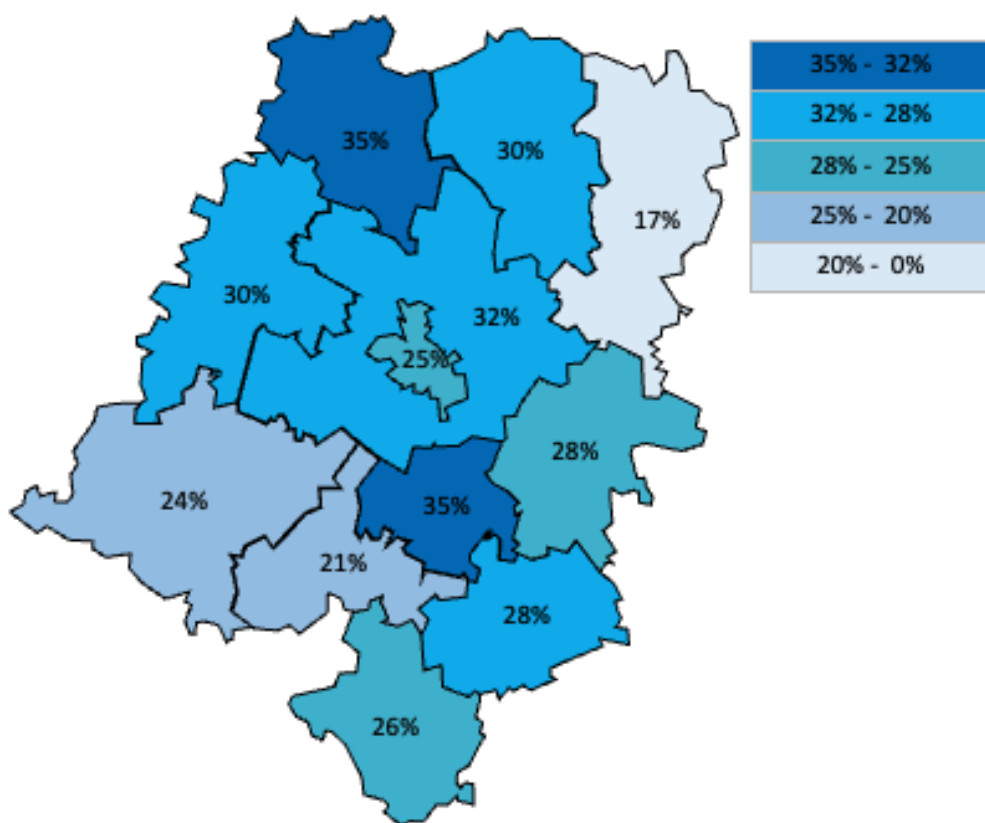

Wykres 18 Deklaracje niechęci dla Niemców z podziałem na powiaty

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Najwyższy odsetek deklarowanej niechęci względem Niemców odnotowano w powiatach głubczyckim, kędzierzyńsko-kozielskim i brzeskim. Powiat brzeski cechuje się zatem istotną polaryzacją opinii względem Niemców. Najniższy odsetek niechęci zadeklarowano w powiecie prudnickim.

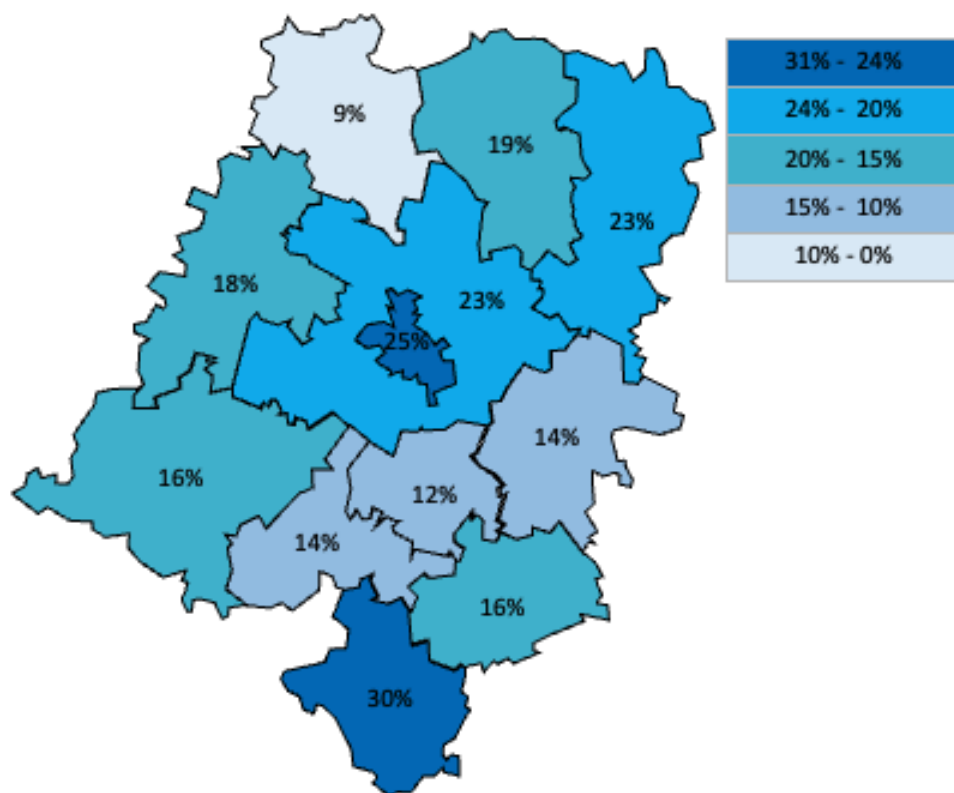
Dodatkowo szczególną uwagę zwrócono na deklaracje sympatii względem Ukraińców. Na wykresie 19 przedstawiono rozkład deklaracji sympatii dla Ukraińców w poszczególnych powiatach.

Wykres 19 Deklaracje sympatii dla Ukraińców z podziałem na powiaty

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Najwyższy odsetek deklarowanej sympatii względem Ukraińców odnotowano w powiecie krapkowickim i namysłowskim, natomiast najniższy odsetek deklaracji o sympatii odnotowano w powiecie oleskim. Na wykresie 20 przedstawiono rozkład deklaracji niechęci względem Ukraińców w poszczególnych powiatach

Wykres 20 Deklaracje niechęci względem Ukraińców z podziałem na powiaty

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Najwyższy odsetek deklarowanej niechęci względem Ukraińców odnotowano w powiecie głubczyckim oraz w mieście Opolu, natomiast najniższy odsetek deklarowanej niechęci odnotowano w powiecie namysłowskim.

W następnej kolejności dokonano analizy stosunku respondentów do wybranych narodów i grup etnicznych z podziałem na miejsce zamieszkania. W przypadku deklaracji swoich sympatii dla Niemców, zarówno na obszarach wiejskich, jak i w miastach dominował pozytywny stosunek do Niemców, jednak odsetek sympatii był wyższy w miejscowościach wiejskich (41,16% deklaracji mieszkańców wsi) niż w miastach (38,33% deklaracji mieszkańców miast). W związku z tym odsetek deklaracji niechęci względem Niemców był wyższy w miastach (16,1% deklaracji mieszkańców miast), niż odsetek deklaracji na terenach wiejskich (10,29% deklaracji mieszkańców wsi), co częściowo może być związane z faktem, iż osoby deklarujące pochodzenie niemieckie częściej zamieszkują tereny wiejskie Opolszczyzny. Rozkład sympatii dla Ukraińców w obu grupach kształtował się podobnie, na poziomie 27%

respondentów w obu grupach. Nieznacznie mniej deklaracji niechęci względem Ukraińców pojawiło się wśród mieszkańców opolskich wsi (16,36% respondentów ze wsi oraz 20,13% respondentów z miast). Mieszkańcy wsi natomiast nieznacznie częściej wskazywali, że trudno jest im określić swój stosunek do Ukraińców. Relatywnie duże różnice występowały również pomiędzy deklarowaną sympatią dla Żydów i Chińczyków. W przypadku Żydów odsetek sympatii był wyższy w miastach (28,34 % deklaracji mieszkańców miast) niż na obszarach wiejskich (22,16% deklaracji mieszkańców wsi). Również w przypadku Chińczyków odsetek sympatii był wyższy w miastach (30,27 % deklaracji mieszkańców miast) niż na obszarach wiejskich (25,86% deklaracji mieszkańców wsi).

Dokonano także analizy stosunku respondentów do wybranych narodów i grup etnicznych z podziałem na preferencje polityczne (mierzone pytaniem o to, na jakie ugrupowanie respondent głosował w wyborach do parlamentu w 2019 r.). W przypadku deklaracji sympatii względem Niemców, największy odsetek deklaracji sympatii wśród opinii wyborców danej partii politycznej odnotowano wśród wyborców Komitetu Wyborczego Wyborców Mniejszość Niemiecka, Komitetu Wyborczego Sojuszu Lewicy Demokratycznej oraz Koalicyjnego Komitetu Wyborczego Koalicja Obywatelska PO .N IPL Zieloni. Największy odsetek deklaracji niechęci względem Niemców wśród opinii wyborców danej partii politycznej odnotowano wśród wyborców Komitetu Wyborczego Polskiego Stronnictwa Ludowego. Było to aż 28,57% wyborców. Drugi najwyższy odsetek deklaracji niechęci odnotowano wśród wyborców Komitetu Wyborczego Prawo i Sprawiedliwość (17,05% wyborców). W przypadku deklaracji sympatii względem Ukraińców, największy odsetek deklaracji sympatii wśród opinii wyborców danej partii politycznej odnotowano wśród wyborców Komitetu Wyborczego Sojuszu Lewicy Demokratycznej oraz Komitetu Wyborczego Polskiego Stronnictwa Ludowego, zaś najwyższy odsetek deklaracji niechęci odnotowano wśród wyborców Komitetu Wyborczego Konfederacja Wolność i Niepodległość oraz Komitetu Wyborczego Polskiego Stronnictwa Ludowego, co wskazuje na polaryzację wyborców tego ugrupowania w kontekście ich sympatii względem Ukraińców. Duże zróżnicowanie sympatii pomiędzy wyborcami poszczególnych partii politycznych można zaobserwować również w kontekście stosunku względem Arabów. Najwyższy odsetek sympatii wśród wyborców danego ugrupowania odnotowano wśród wyborców Komitetu Wyborczego Wyborców Mniejszość Niemiecka (24,14%), Komitetu Wyborczego Polskiego Stronnictwa Ludowego (22,86%) oraz Komitetu Wyborczego Sojuszu Lewicy Demokratycznej (22,06%). Najwyższy odsetek niechęci wśród wyborców danego ugrupowania odnotowano wśród wyborców Komitetu Wyborczego Konfederacja Wolność i Niepodległość (48,15%),

Komitetu Wyborczego Prawo i Sprawiedliwość (33,52%) oraz Komitetu Wyborczego Koalicja Obywatelska PO .N IPL Zieloni (32,61%). Warto również odnotować, że aż 39,47% osób, które w 2019 r. nie posiadały prawa wyborczego zadeklarowały niechęć względem Arabów, a sympatię zadeklarowało jedynie 10,53% tej grupy respondentów.

Pokazano także stosunek respondentów do wybranych narodów i grup etnicznych z podziałem na pochodzenie badanych. Uwzględniono przy tym podział na osoby posiadające lub nie posiadające niemieckiego pochodzenia. Jak wskazano, część respondentów nie była w stanie określić swojego pochodzenia (nie wiedziała, czy przynajmniej jeden z rodziców lub dziadków/pradziadków urodził się na Śląsku przed II wojną światową). Odpowiedzi tej grupy respondentów zostały pominięte w tej części analizy. Osoby, które deklarowały pochodzenie niemieckie deklarowały wyższy poziom sympatii niż osoby bez pochodzenia niemieckiego w stosunku do Niemców, Rosjan, Anglików, Holendrów, Amerykanów, Arabów i Romów. Natomiast częściej deklarowali niechęć względem Czechów, Litwinów, Żydów, Chińczyków i Romów. Co szczególnie interesujące, osoby z pochodzeniem niemieckim również częściej deklarowały niechęć względem Arabów, co wskazuje na polaryzację grupy w tej kwestii, jak również niechęć względem Niemców. Pewna niechęć osób z pochodzeniem niemieckim względem Niemców jest niezmiernie interesującym zagadnieniem, wymagającym dalszych badań. Niechęć ta może wynikać ze zróżnicowanych uwarunkowań, m.in. z określonej tożsamości osób z pochodzeniem niemieckim w Polsce i ich częstym utożsamianiem się raczej ze Śląskiem i wspólnotą lokalną niż Niemcami czy swoistym poczuciem pozostawienia sobie samym przez państwo niemieckie. W przypadku Ukraińców poziom sympatii był na bardzo podobnym poziomie. Sympatię deklarowało 26,94% osób z pochodzeniem niemieckim i 28,15% bez pochodzenia niemieckiego. Niechęć natomiast deklarowało 17,71% osób z pochodzeniem niemieckim i 20,21% bez pochodzenia niemieckiego.

Ostatnią zmienną, którą wzięto pod uwagę w analizie sympatii względem innych narodów była kwestia posiadania doświadczenia zawodowego w pracy za granicą. Praca za granicą, która często wiąże się z mieszkaniem i życiem w społeczności państwa przyjmującego powinna wpłynąć na opinie respondentów o danym narodzie lub nawet szerzej o osobach i narodowości innej niż polska. W oparciu o uzyskane wyniki nie można jednoznacznie stwierdzić, że osoby, które nie pracowały za granicą jednoznacznie lepiej lub gorzej oceniają przedstawicieli innych narodów i grup etnicznych. Najwyższe odsetki pozytywnych, jak i negatywnych opinii względem innych narodowości prezentowane były przez osoby posiadające takie doświadczenie, przy czym największy odsetek deklarowanych sympatii występował najczęściej wśród osób z najdłuższym, ponad 10-letnim doświadczeniem

zawodowym za granicą. Jednocześnie w tej grupie w 5 przypadkach odnotowywano najwyższy odsetek deklarowanej niechęci (w przypadku Białorusinów, Anglików, Żydów, Amerykanów oraz Hindusów). Osoby nieposiadające doświadczenia pracy za granicą nie odbiegały w swoich opiniach od osób posiadających takie doświadczenie. Kwestią wartą odnotowania było natomiast to, że osoby bez tego doświadczenia w siedmiu przypadkach zadeklarowały najniższy odsetek sympatii względem wymienionych narodowości w porównaniu do respondentów, którzy posiadali doświadczenie pracy za granicą. Taką sytuację odnotowano w odniesieniu do Ukraińców, Anglików, Holendrów, Chińczyków, Amerykanów, Arabów i Hindusów.

3.1.2. Kontakty mieszkańców z cudzoziemcami

Interesującą kwestią są nie tylko opinie mieszkańców Opolszczyzny na temat cudzoziemców, ale również stopień, w jaki mieszkańcy województwa opolskiego wchodzi w kontakt z przedstawicielami innych narodów czy grup etnicznych. Wśród badanych zaledwie 4,5% przyznało, że nie zetknęło się osobiście z cudzoziemcami, a 5,7% wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”, co sugeruje, że nie byli pewni, czy w ich przypadku doszło do kontaktu z cudzoziemcami. Zatem zdecydowana większość respondentów miała styczność z przedstawicielami innych narodów i grup etnicznych.

Aby określić kontekst tych kontaktów zapytano respondentów o to, gdzie doszło do tego kontaktu. Ogólne wyniki przedstawiono w tabeli 18.

Tabela 18 Kontekst spotkań z cudzoziemcami według deklaracji respondentów

Kontekst spotkania z cudzoziemcem	Deklaracje twierdzące (%)
tak, w pracy (pracuję z cudzoziemcami)	36,6%
tak, cudzoziemiec jest moim przełożonym w pracy	5,6%
tak, w szkole (uczę się lub uczyłam/em się z cudzoziemcami)	22,1%
tak, w sklepie, restauracji, urzędzie	60,7%
tak, jest moim sąsiadem (mieszka/ł blisko mnie)	18,7%
tak, jest członkiem mojej rodziny	11,2%
inna sytuacja	1,9%
nie zetknąłem/am się osobiście z cudzoziemcem/ami	4,5%
trudno powiedzieć	5,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Dopytując o kontekst tych kontaktów aż 60,7% respondentów zadeklarowało, że spotkało cudzoziemca w sklepie, restauracji lub urzędzie. Drugim najczęściej wskazywanym miejscem była praca, a trzecim szkoła. Jednocześnie, w kontekście kontaktów w miejscu pracy, należy odnotować, że rzadko cudzoziemcy pełnią rolę przełożonych (5,6%). Zdecydowanie częściej zatem zajmują równoległe lub podległe stanowiska.

Wśród innych sytuacji, które wskazywali respondenci, były wakacje czy wyjazdy zagraniczne, w sytuacjach, kiedy cudzoziemcy świadczyli usługi na rzecz respondentów (usługi remontowo-budowlane), podczas zajęć sportowych, podczas jazdy autobusem lub poruszaniu się po mieście. Część respondentów zaznaczyła również, że cudzoziemcy są ich znajomymi i kontakty mają charakter prywatny.

Analizując kontekst kontaktów z cudzoziemcami ze względu na płeć respondentów można zauważyć, że mężczyźni częściej nawiązują takie kontakty w obszarze zawodowym. Współpracę z cudzoziemcami zadeklarowało 38,49% mężczyzn oraz 34,87% kobiet. Jednocześnie to częściej kobiety deklarowały, że cudzoziemiec jest ich przełożonym (6,9%, a dla mężczyzn 4,18%). Mężczyźni częściej wskazywali również na kontakty w szkole (K 20,11%, M 24,27%). Kobiety natomiast częściej deklarowały kontakty z cudzoziemcami w sklepie, restauracji i urzędzie (K 61,69%, M 59,62%), w sąsiedztwie (K 20,69%, M 16,53%) oraz w innych sytuacjach (K 2,49%, M 1,26%).

Dzieląc respondentów ze względu na wiek respondentów widać, że w kontakty z cudzoziemcami w miejscu pracy najczęściej wskazywały osoby w wieku do 45 do 59 lat (43,15%), podczas, gdy sytuację, w której cudzoziemiec jest przełożonym w miejscu pracy najczęściej wskazywały osoby w wieku 30-44 lat (7,86%). Na kontakty w szkole najczęściej wskazywała najmłodsza grupa respondentów, poniżej 30 roku życia (36,54%), zaś na kontakty w restauracji, sklepie lub urzędzie respondenci w wieku 30-44 lata (67,86%). Sytuację, w której cudzoziemiec jest członkiem rodziny najczęściej wskazywali najstarsi respondenci, powyżej 60 roku życia (14,56%).

W kontekście kontaktów z cudzoziemcami odnosząc się do poziomu wykształcenia respondentów nie zaobserwowano większych różnic pomiędzy respondentami. Największą różnicę (na poziomie 6,48 p.p. do drugiego najradszego wskazania) zaobserwowano w przypadku kontaktów w szkole, wskazanego przez 15,57% respondentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Dla porównania kontakty w szkole wskazało 26,12% respondentów z wykształceniem wyższym.

Analizie poddano także kwestię różnic w deklarowanym kontekście kontaktów w poszczególnych powiatach województwa opolskiego. Kontakty w miejscu pracy najczęściej

wskazywali mieszkańcy powiatu prudnickiego (50%), a najrzadziej powiatu oleskiego (26,15%). Sytuację, w której cudzoziemiec jest przełożonym respondenta najczęściej wskazywano w powiecie nyskim (7,91%). Takiej sytuacji nie wskazał natomiast żaden mieszkaniec powiatu oleskiego. Również w powiecie nyskim najczęściej wskazywano na kontakt z cudzoziemcem w szkole (27,34%). Najrzadziej na ten kontekst kontaktu wskazywali mieszkańcy powiatu namysłowskiego (16,28%). Na kontakty z cudzoziemcami w sklepie, restauracji czy urzędzie najczęściej wskazywali mieszkańcy powiatu krapkowickiego (73,85%), zaś najrzadziej mieszkańcy powiatu kluczborskiego (52,24%). W tym powiecie odnotowano jednak najczęstsze sąsiedztwo z cudzoziemcami (31,34%). Najrzadziej sąsiedztwo deklarowali mieszkańcy sąsiedniego powiatu oleskiego (12,31%). Sytuację, w której cudzoziemiec jest członkiem rodziny najczęściej deklarowali mieszkańcy powiatu brzeskiego (17,78%), zaś najrzadziej mieszkańcy powiatu oleskiego (6,15%).

Z reguły częściej na kontakt z cudzoziemcami wskazywali mieszkańcy miast. Jediną sytuacją częściej wskazywaną przez mieszkańców wsi był kontakt z cudzoziemcami w sklepach, restauracjach czy urzędach (K 61,21%, M 60,39%).

Kontakty w miejscu pracy najczęściej wskazywali wyborcy Komitetu Wyborczego Wyborców Mniejszość Niemiecka (41,38%%). Sytuację, w której cudzoziemiec jest przełożonym respondenta najczęściej wskazywano w powiecie nyskim (7,91%). Takiej sytuacji nie wskazał natomiast żaden mieszkaniec powiatu oleskiego. Również w powiecie nyskim najczęściej wskazywano na kontakt z cudzoziemcem w szkole (27,34%). Najrzadziej na ten kontekst kontaktu wskazywali mieszkańcy powiatu namysłowskiego (16,28%). Na kontakty z cudzoziemcami w sklepie, restauracji czy urzędzie najczęściej wskazywali mieszkańcy powiatu krapkowickiego (73,85%), zaś najrzadziej mieszkańcy powiatu kluczborskiego (52,24%). W tym powiecie odnotowano jednak najczęstsze sąsiedztwo z cudzoziemcami (31,34%). Najrzadziej sąsiedztwo deklarowali mieszkańcy sąsiedniego powiatu oleskiego (12,31%). Sytuację, w której cudzoziemiec jest członkiem rodziny najczęściej deklarowali mieszkańcy powiatu brzeskiego (17,78%), zaś najrzadziej mieszkańcy powiatu oleskiego (6,15%).

Analizując kontekst kontaktów z cudzoziemcami ze względu na preferencje wyborcze respondentów można zaobserwować, że najczęściej na kontakty z cudzoziemcami w miejscu pracy wskazywali wyborcy Komitetu Wyborczego Konfederacja Wolność i Niepodległość (44,44%) oraz Komitetu Wyborczego Wyborców Mniejszości Niemieckiej (41,38%). Przy czym to wyborcy Komitetu Wyborczego Wyborców Mniejszości Niemieckiej najczęściej wskazywali, że cudzoziemiec był ich przełożonym w miejscu pracy (10,34%). Na kontakty w szkole najczęściej wskazywały osoby, które nie głosowały w wyborach parlamentarnych w

2019 r., ponieważ nie miały wówczas prawa wyborczego (36,84%), co wpisuje się w trend dynamicznego napływu obcokrajowców do polskich szkół i na polskie uczelnie w ostatnich latach. Na kontakty w sklepach, urzędach czy restauracjach najczęściej wskazywali również respondenci, którzy nie głosowali w wyborach parlamentarnych w 2019 r., ponieważ nie mieli wówczas prawa wyborczego (65,79%), jak również osoby, które nie pamiętały, na które ugrupowanie głosowały (71,83%). Najczęściej na sąsiedztwo z cudzoziemcami wskazywali wyborcy Komitetu Wyborczego Polskiego Stronnictwa Ludowego (28,57%), zaś na fakt, że cudzoziemiec jest członkiem rodziny respondenta wskazywali najczęściej wyborcy Komitetu Wyborczego Konfederacja, Wolność i Niepodległość (22,22%).

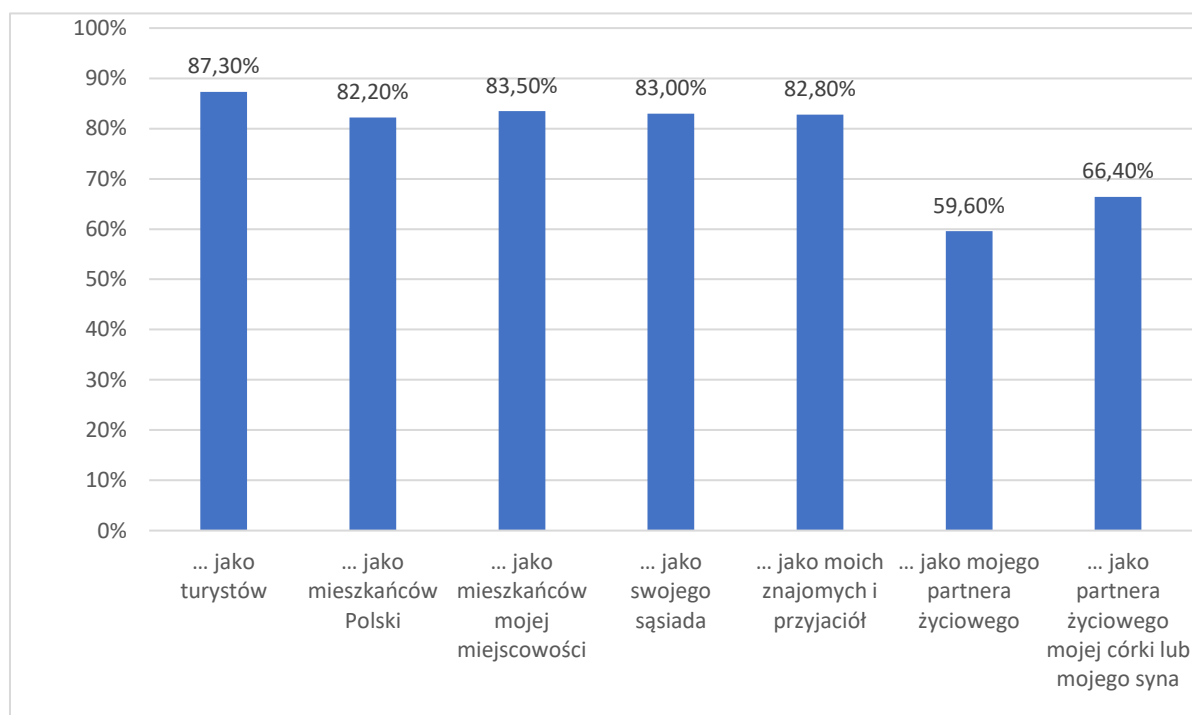
Jeśli chodzi o charakter kontaktów z cudzoziemcami, to nie zaobserwowano większych różnic pomiędzy respondentami posiadającymi i nieposiadającymi pochodzenia niemieckiego (różnice wahały się w granicach 2 p.p.). Większe różnice, ze wskazaniem na osoby, które posiadają pochodzenie niemieckie odnotowano w odniesieniu do kontaktów cudzoziemców w miejscu pracy (wskazało je 39,48% osób z pochodzeniem niemieckim oraz 35,06% osób bez pochodzenia niemieckiego) oraz w odniesieniu do kontaktów w sklepach restauracjach czy urzędach (wskazało je 65,68% osób z pochodzeniem niemieckim oraz 58,2% bez pochodzenia niemieckiego).

Różnice w deklarowanym kontekście kontaktów przeanalizowano także ze względu na doświadczenie pracy zawodowej za granicą. Analizując odpowiedzi respondentów nie można stwierdzić, że brak doświadczenia przekłada się rzadsze kontakty z cudzoziemcami. Osoby bez doświadczenia w pracy za granicą najrzadziej spośród respondentów wskazywały na kontakty z obcokrajowcami w szkole (23,23%), w sąsiedztwie (27,58%) oraz sytuację, w której cudzoziemiec jest ich przełożonym w miejscu pracy (5%). Najczęściej na kontakty z cudzoziemcami w miejscu pracy wskazywały osoby z doświadczeniem pracy za granicą wynoszącym od 6 do 10 lat. Najrzadziej natomiast osoby z doświadczeniem do 1 roku. Najczęściej na sytuację, w której cudzoziemiec jest przełożonym respondenta wskazywały osoby o doświadczeniu zawodowym za granicą przekraczającym 10 lat. Kontakty z cudzoziemcami w restauracji, sklepie czy urzędzie najczęściej deklarowały osoby z doświadczeniem zawodowym za granicą wynoszący od 6 do 10 lat, natomiast najrzadziej osoby z doświadczeniem od 1 do 5 lat. Respondenci o najdłuższym stażu za granicą, powyżej 10 lat, najczęściej deklarowali sąsiedztwo z obcokrajowcami (16,67%), jak również fakt, że cudzoziemiec jest członkiem ich rodziny (16,67%). Najrzadziej na tę drugą sytuację wskazywali respondenci z doświadczeniem zawodowym od 1 do 5 lat.

3.1.3. Skłonność do akceptacji cudzoziemców w życiu codziennym

W celu dokonania analizy skłonności mieszkańców województwa opolskiego do akceptacji cudzoziemców w życiu codziennym posłużono się tzw. skalą Bogardusa, zaprojektowaną do mierzenia dystansu społecznego i skłonności respondentów do uczestniczenia w stosunkach z innymi grupami ludzi (Korczyński, Okrasa, 2015).

Analizując ogólne wyniki należy stwierdzić, że stopień akceptacji cudzoziemców w życiu codziennym jest duży (wykres 21).

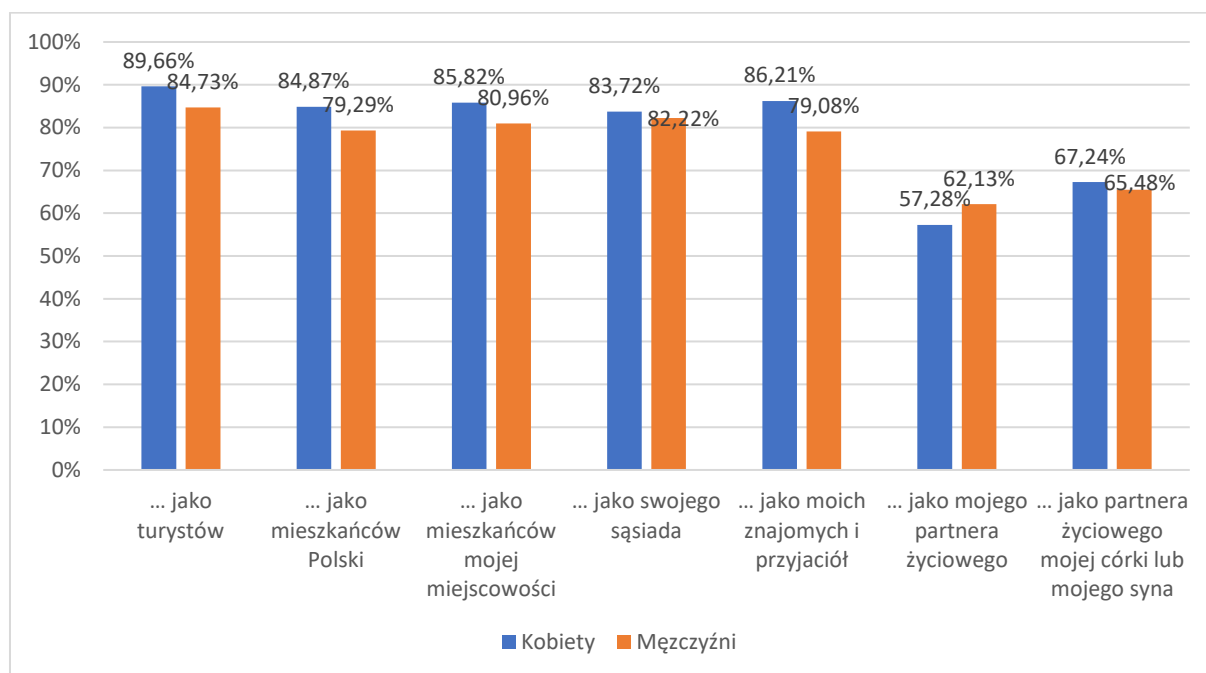

Wykres 21 Stopień akceptacji cudzoziemców w wybranych wymiarach życia codziennego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Wyniki te pokazują, że założenia samej budowy skali nie do końca sprawdziły się w przypadku odpowiedzi mieszkańców województwa opolskiego. Najwyższy poziom akceptacji faktycznie występuje w przypadku najkrótszej formy obecności cudzoziemców – jako turystów. Co ciekawe respondenci prędzej byli skłonni zaakceptować cudzoziemca jako mieszkańca swojej miejscowości, sąsiada czy znajomego niż mieszkańca Polski. Zgodnie z oczekiwaniami, najmniejszy stopień akceptacji (ale dalej zdecydowanie powyżej 50%) odnotowano w odniesieniu do posiadania cudzoziemca w najbliższej rodzinie. Co ciekawe respondenci bardziej byli skłonni zaakceptować obcokrajowca jako partnera życiowego córki lub syna niż własnego.

Stopień akceptacji cudzoziemców w analizowanych wymiarach życia codziennego, z podziałem na płeć przedstawiono na wykresie 22.

Wykres 22 Stopień akceptacji cudzoziemców w wybranych wymiarach życia codziennego z podziałem na płeć

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Dane powyższe pokazują, że generalnie stopień akceptacji kobiet dla cudzoziemców w analizowanych wymiarach jest wyższy niż w przypadku mężczyzn. Jednym obszarem, gdzie mężczyźni wykazali się wyższym stopniem akceptacji była sytuacja, w której respondenci zostali poproszeni o stwierdzenie na ile byliby skłonni zaakceptować cudzoziemca jako swojego partnera życiowego.

Analizując stopień akceptacji respondentów dla cudzoziemców ze względu na wiek należy stwierdzić, że każdorazowo, najwyższym udziałem pozytywnych opinii, cechowały się osoby w wieku od 30 do 44 lat. Najniższy stopień akceptacji dla obcokrajowców jako turystów wykazywali najstarsi respondenci w wieku 60+ (85,44%). Najniższy stopień akceptacji dla cudzoziemców jako mieszkańców Polski wskazywali najmłodsi respondenci, poniżej 30 roku życia (80,77%). Natomiast najniższy udział pozytywnych opinii na obcokrajowców jako mieszkańców swojej miejscowości wskazywały osoby w wieku 40-59 lat. Jeżeli chodzi o przyzwolenie na cudzoziemców jako sąsiadów, to te trzy grupy wiekowe cechowały się podobnym poziomem akceptacji na poziomie od 80,35% dla grupy 60+ do 81,41% dla grupy

poniżej 30 roku życia. Dla porównania najwyższy poziom akceptacji osób w wieku 30-44 lata wyniósł tu 88,57%. Najniższy poziom akceptacji dla cudzoziemcy jako własnego partnera życiowego wskazywali respondenci w wieku 45-59 lat (54,84%), zaś dla cudzoziemcy jako partnera życiowego dzieci, respondenci w wieku 60+ (61,71%).

W przypadku poziomu wykształcenia respondentów należy zauważyć, że - z jednym wyjątkiem - najwyższym stopniem akceptacji cudzoziemców w analizowanych wymiarach życia codziennego cechowały się osoby z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym. Jedynie w przypadku akceptacji cudzoziemca jako mieszkańca swojej miejscowości, wyższy poziom deklaracji pozytywnych uzyskano od badanych z wykształceniem wyższym (87,69%). Najniższym poziomem akceptacji dla każdej z omawianych sytuacji cechowały się osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

Kolejną analizowaną kwestią był stopień akceptacji respondentów dla cudzoziemców w analizowanych wymiarach ze względu na powiat zamieszkania. Obcokrajowca jako turystę najczęściej skłonni byliby zaakceptować mieszkańcy powiatu krapkowickiego (93,85%), zaś najrzadziej powiatu strzeleckiego (80,26%). Mieszkańcy powiatu głubczyckiego najczęściej deklarowali, że zaakceptowaliby cudzoziemców jako mieszkańców Polski (89,36%), mieszkańców swojej miejscowości (93,62%), swoich sąsiadów (89,36%), jak również partnerów życiowych swoich (65,96%) oraz swoich dzieci (74,47%). Najczęściej cudzoziemców w roli swoich znajomych i przyjaciół byliby skłonni zaakceptować mieszkańcy powiatu kluczborskiego (88,06%). Mieszkańcy powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego najrzadziej byliby skłonni zaakceptować cudzoziemca w roli mieszkańca Polski (76,04%) oraz swojego partnera życiowego (51,04%). Najrzadziej obcokrajowców jako mieszkańców swoich miejscowości zaakceptowaliby mieszkańcy powiatu opolskiego (77,78%). W roli sąsiada cudzoziemcy najmniejszą aprobatę odnotowano w powiecie namysłowskim (74,42%), a w roli partnera życiowego swoich dzieci w powiecie brzeskim (56,67%).

W przypadku miejsca zamieszkania badanych widać stały wyższy poziom akceptacji we wszystkich wymiarach wśród mieszkańców wsi. Najwyższy poziom różnicy (8,78 p.p.) odnotowano w przypadku deklaracji akceptacji cudzoziemcy jako partnera życiowego córki lub syna respondenta.

Jeśli chodzi o preferencje polityczne badanych odnotowano, że we wszystkich wymiarach (poza jednym) najwyższy poziom akceptacji dla cudzoziemców przejawiały osoby, które nie głosowały w 2019 r., ponieważ nie miały wówczas prawa wyborczego. Jedynie w odniesieniu do pełnienia przez cudzoziemców roli partnera życiowego respondenta najwyższy poziom akceptacji wskazywany był przez wyborców Komitetu Wyborczego Sojuszu Lewicy

Demokratycznej (77,94%). Najniższy poziom akceptacji cudzoziemców jako turystów (72,41%), mieszkańców Polski (68,92%), sąsiadów (68,97%) oraz znajomych i przyjaciół (62,07%) deklarowali wyborcy Komitetu Wyborczego Wyborców Mniejszości Niemieckiej. Najniższy poziom akceptacji cudzoziemców jako mieszkańców swojej miejscowości wskazywali wyborcy Komitetu Wyborczego Prawa i Sprawiedliwości (76,7%), natomiast najniższy poziom akceptacji obcokrajowców jako partnerów życiowych oraz partnerów życiowych swoich dzieci wskazali wyborcy Komitetu Wyborczego Polskiego Stronnictwa Ludowego (odpowiednio 45,71% oraz 54,29%).

Analizując stopień akceptacji respondentów dla cudzoziemców ze względu na posiadanie lub nieposiadanie pochodzenia niemieckiego zaobserwowano, iż generalnie osoby deklarujące posiadanie pochodzenia niemieckiego wykazywały się wyższym poziomem akceptacji cudzoziemców w analizowanych wymiarach. Jednym wymiarem, gdzie to osoby bez pochodzenia niemieckiego zadeklarowały wyższy poziom akceptacji była sytuacja, w której obcokrajowiec byłby mieszkańcem tej samej miejscowości. Przy czym różnica wyniosła niecałe 3 p.p.

Ciekawe informacje przynosi również analiza stopnia akceptacji respondentów dla cudzoziemców w analizowanych wymiarach ze względu na doświadczenie zawodowe w pracy za granicą. Osoby, które nie mają takiego doświadczenia lub które mają doświadczenie zawodowe krótsze niż rok były najbardziej skłonne zaakceptować cudzoziemce jako turystę, mieszkańca Polski, mieszkańca swojej miejscowości, sąsiada i znajomego. Natomiast w roli partnera życiowego swojego lub swoich dzieci były skłonne zaakceptować w najmniejszym stopniu w porównaniu do pozostałych respondentów.

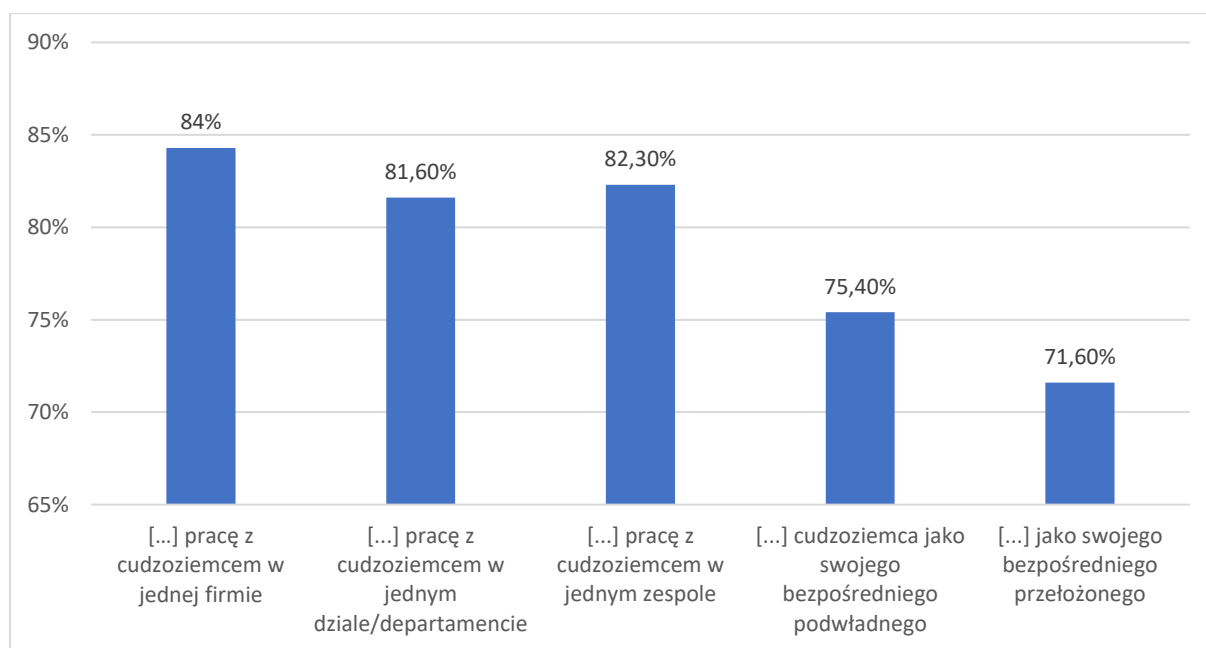
3.1.4. Skłonność do akceptacji cudzoziemców w życiu zawodowym

W celu dokonania analizy skłonności mieszkańców województwa opolskiego do akceptacji cudzoziemców w życiu zawodowym zbudowano skalę analogiczną do skali Bogardusa, wybierając stwierdzenia, z których każde kolejne miało zwiększać potencjalny dyskomfort respondenta poprzez odniesienie się do kwestii coraz bliższych respondentowi i coraz bardziej newralgicznych. W efekcie zdecydowano się na wybór pięciu wskaźników dystansu w życiu zawodowym:

- pracę z cudzoziemcem w jednej firmie,
- pracę z cudzoziemcem w jednym dziale/departamencie,

- pracę z cudzoziemcem w jednym zespole,
- cudzoziemca jako swojego bezpośredniego podwładnego,
- cudzoziemca jako swojego bezpośredniego przełożonego.

Analiza ogólnych wyników stopnia akceptacji cudzoziemców w życiu zawodowym pokazuje generalnie wysoki poziom akceptacji cudzoziemców wśród mieszkańców województwa opolskiego (wykres 23).

Wykres 23 Poziom akceptacji cudzoziemców w życiu zawodowym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Interesujące, że respondenci byłoby bardziej skłonni zaakceptować cudzoziemca w swoim zespole niż w tym samym dziale/departamencie (czyli szerszej jednostce organizacyjnej). Zgodnie z założeniami skali, w przypadku pozostałych wskaźników, stopień akceptacji malał. Zaobserwowano relatywnie duży spadek poziomu akceptacji szczególnie w odniesieniu do sytuacji, w której cudzoziemiec byłby bezpośrednim podwładnym oraz przełożonym.

Stopień akceptacji cudzoziemców w życiu zawodowym ze względu na płeć respondenta pokazuje, że generalnie kobiety cechują się nieznacznie wyższym stopniem pozytywnych odpowiedzi niż mężczyźni. Największą różnicę (na poziomie 4 p.p.) zanotowano w przypadku pracy z cudzoziemcem w jednej firmie (K, 86%, M 82%) oraz sytuacji, gdy cudzoziemiec jest bezpośrednim podwładnym respondenta (K 77,29%, M 73,22%).

Respondenci w wieku 30-44 lata cechują się najwyższym stopniem akceptacji cudzoziemców we wszystkich analizowanych wymiarach, z wyjątkiem sytuacji, gdy cudzoziemiec byłby ich bezpośrednim przełożonym. W tym przypadku odnotowujemy nieznaczną przewagę najmłodszych respondentów, poniżej 30 roku życia (75%). Najmniej skłonni do zaakceptowania cudzoziemców w jednej firmie były osoby w wieku 45-59 lat (82%). Również ta grupa była najmniej skłonna do zaakceptowania obcokrajowców w tym samym departamencie oraz zespole, jednak różnice pomiędzy poszczególnymi grupami wiekowymi były minimalne, a sam poziom akceptacji jest i tak wysoki. W kontekście akceptacji cudzoziemców w roli podwładnego i przełożonego najniższy odsetek pozytywnych deklaracji odnotowano w grupie wiekowej 45-59 lat i wynosił on odpowiednio 72,98% i 65,73%.

Respondenci z wykształceniem wyższym byli najbardziej skłonni zaakceptować cudzoziemców w tej samej firmie (89%) oraz w tym samym dziale (85,07%). W pozostałych wymiarach najwyższy poziom akceptacji odnotowano w przypadku respondentów z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym. Najniższy poziom akceptacji w większości wymiarów wykazywali respondenci z wykształceniem zawodowym. Jedynie w przypadku sytuacji, gdy cudzoziemiec miałby pełnić rolę przełożonego, grupa respondentów z wykształceniem policealnym i średnim cechuje się najniższym poziomem akceptacji (69,25%).

Dokonano analizy stopnia akceptacji cudzoziemców w życiu zawodowym ze względu na powiat zamieszkania respondentów. W przypadku akceptacji cudzoziemca w tej samej firmie, najwyższy stopień pozytywnych deklaracji odnotowano w powiecie krapkowickim (92,31%), zaś najniższy w powiecie namysłowskim (76,64%). W przypadku akceptacji cudzoziemców w tym samym dziale lub departamencie najwyższy odsetek deklaracji pozytywnych odnotowano w powiecie strzeleckim (92,11%), zaś najniższy ponownie w powiecie namysłowskim (67,44%). W odniesieniu do akceptacji cudzoziemców w tym samym zespole najwyższy stopień akceptacji wskazywali respondenci z powiatu strzeleckiego (92,11%), a najniższy respondenci z powiatu prudnickiego (76,79%). W odniesieniu do akceptacji obcokrajowcy jako swojego bezpośredniego podwładnego najwyższy poziom pozytywnych odpowiedzi deklarowali respondenci z powiatu krapkowickiego (83,08%), zaś najniższy z powiatu opolskiego (66,67%). Wreszcie w odniesieniu do sytuacji, w której obcokrajowiec pełniłby rolę bezpośredniego przełożonego najwyższy poziom akceptacji odnotowano w powiecie głubczyckim (83,08%), zaś najniższy ponownie w powiecie namysłowskim (60,47%).

Mieszkańcy miast deklarowali wyższy poziom akceptacji dla obecności cudzoziemców w tym samym dziale czy departamencie (81,96%) oraz dla cudzoziemca w roli bezpośredniego

podwładnego (76,01%). Natomiast mieszkańcy wsi wykazywali wyższy poziom akceptacji cudzoziemców w tej samej firmie (85%), w tym samym zespole (83,38%) oraz w roli przełożonego (72,82%).

Jeśli chodzi o podział badanych ze względu na preferencje polityczne, najwyższy poziom akceptacji cudzoziemców w większości wymiarów wskazywali respondenci, którzy w 2019 r. nie posiadali prawa wyborczego, a więc osoby młode. Jedynie w odniesieniu do sytuacji, w której cudzoziemiec miałby pełnić funkcję bezpośredniego przełożonego, to wyborcy Komitetu Sojuszu Lewicy Demokratycznej deklarowali najwyższy poziom akceptacji (77,94%), przy czym Wyborcy Koalicyjnego Komitetu Wyborczego Koalicja Obywatelska PO .N IPL Zieloni deklarowali podobny poziom akceptacji (77,54%). Najniższą akceptację dla takiej sytuacji wyrazili wyborcy Komitetu Wyborczego Wyborców Mniejszości Niemieckiej (62,07%). Wyborcy tego Komitetu cechowali się również najniższym poziom akceptacji cudzoziemców w roli bezpośrednich podwładnych (68,97%), członka zespołu (75,86%) oraz członka wspólnego działu lub departamentu (75,86%). Najniższy stopień akceptacji cudzoziemców w tej samej firmie zadeklarowali wyborcy Komitetu Wyborczego Polskiego Stronnictwa Ludowego (74,29%).

Następnie dokonano analizy stopnia akceptacji cudzoziemców w życiu zawodowym ze względu na fakt posiadania lub nieposiadania pochodzenia niemieckiego. Różnice w poszczególnych wymiarach były bardzo niewielkie i wynosiły 1 p.p. W sytuacji, kiedy cudzoziemiec byłby pracownikiem tej samej firmy oraz tego samego zespołu, większą akceptacją wykazywały się osoby z pochodzeniem niemieckim. W sytuacji, kiedy cudzoziemiec byłby członkiem tego samego działu lub departamentu oraz bezpośrednim podwładnym, większym stopniem akceptacji cechowali się respondenci deklarujący brak pochodzenia niemieckiego. Największą różnicę odnotowano w kontekście akceptacji cudzoziemca jako bezpośredniego przełożonego, gdzie 75,65% respondentów z pochodzeniem niemieckim wyraziło akceptację takiej sytuacji, a wśród badanych bez pochodzenia akceptację wyraziło 69,6% respondentów.

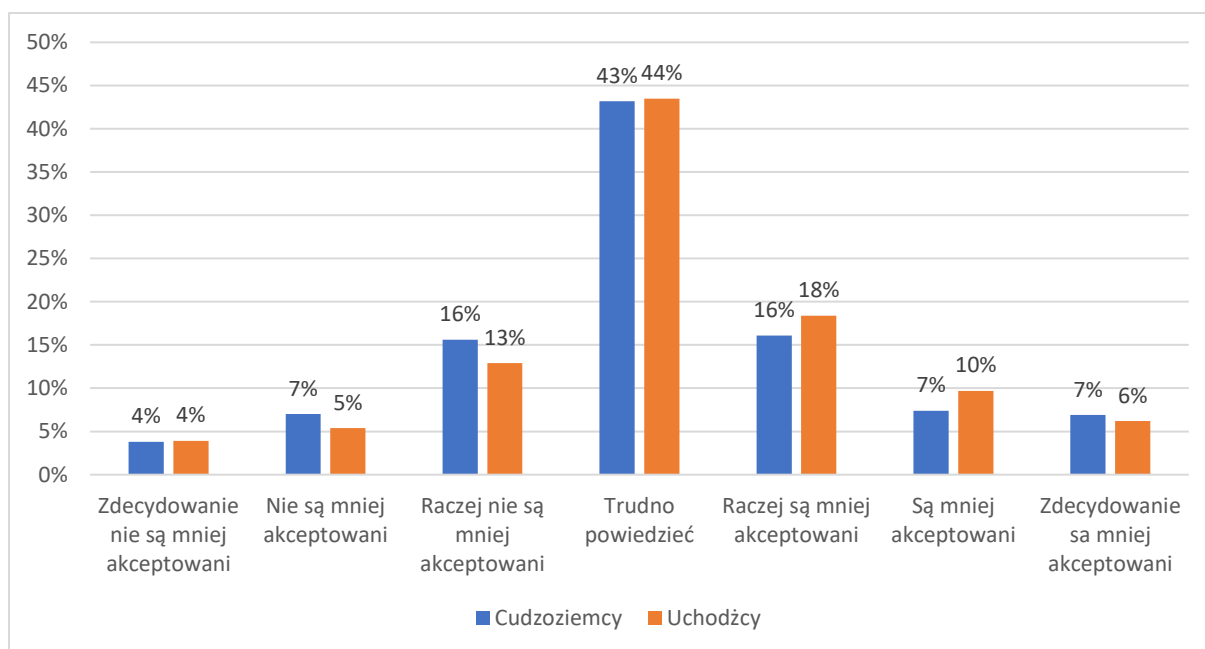
Ostatnią analizowaną zmienną jest doświadczenie zawodowe w pracy za granicą. Najniższym stopniem akceptacji analizowanych wymiarów cechowały się osoby z doświadczeniem zawodowym pracy za granicą wynoszącą od 1 do 5 lat. Jedynie w przypadku sytuacji, w której cudzoziemiec byłby bezpośrednim przełożonym niższy stopień akceptacji zadeklarowały osoby z doświadczeniem w pracy za granicą do 1 roku (67,91%). Najwyższy stopień akceptacji obcokrajowców jako członków firmy, tego samego zespołu oraz jako bezpośredniego podwładnego zadeklarowali badani z doświadczeniem zawodowym w pracy

za granicą powyżej 10 lat (odpowiednio: 89%, 94,44% oraz 83,35%). Osoby z doświadczeniem od 6 do 10 lat były natomiast najbardziej skłonne zaakceptować cudzoziemców w tym samym dziale (88,1%) oraz jako bezpośrednich przełożonych (73,81%).

3.1.5. Wpływ pandemii COVID-19 na akceptację cudzoziemców oraz uchodźców

Pandemia COVID-19 w zasadzie od marca 2020 r. jest siłą, która determinuje i określa życie społeczne na całym świecie. Szczególnie na początku pandemii, wirus COVID-19 często nazywany był „chińskim wirusem”, co np. w Stanach Zjednoczonych doprowadziło do nasilenia się negatywnych postaw względem osób o pochodzeniu azjatyckim (Darling-Hammond et al. 2020; Demirtaş-Madran, 2020). Pandemia z dnia na dzień przywróciła kontrole graniczne w strefie Schengen, ograniczając jeden z filarów Unii Europejskiej – swobodny przepływ ludzi. Zaczęły pojawiać się obawy przed kontaktami z osobami z innych krajów, gdyż te mogły potencjalnie przenosić koronawirusa lub jedną z jego mutacji. Z tego powodu uznano, że ustalenie czy pandemia wpłynęła na deklarowaną akceptację dla cudzoziemców jest istotne i interesujące. W związku z tym zapytano respondentów o to, czy w ich opinii cudzoziemcy pracujący w Polsce są obecnie mniej akceptowani niż przed pandemią COVID-19.

Wyniki pokazują przede wszystkim bardzo duże niezdecydowanie respondentów. Prawie połowa respondentów uznała, że trudno powiedzieć, czy stopień akceptacji zmienił się w skutek pandemii, natomiast 30% respondentów uznało, że stopień akceptacji cudzoziemców zmniejszył się wskutek pandemii. Przeciwnego zdania było 27% respondentów. Analogiczne pytanie zadano respondentom w odniesieniu do uchodźców. Tu również największy odsetek respondentów uznał, że trudno udzielić odpowiedzi na to pytanie. Na mniejszą akceptację uchodźców wskazało 35%, a na podobny poziom akceptacji jak przed pandemią wskazało 22% respondentów (wykres 24).

Wykres 24 Ocena poziomu akceptacji cudzoziemców oraz uchodźców obecnie w porównaniu do ich akceptacji przed pandemią

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Analizując opinie respondentów odnośnie do zmian w poziomie akceptacji cudzoziemców ze względu na płeć respondenta widać, że generalnie mężczyźni częściej niż kobiety deklarowali, że w ich opinii poziom akceptacji cudzoziemców nie zmniejszył się (M 30,33%, K 22,80%). Podobnie sytuacja kształtuje się w odniesieniu do uchodźców, gdzie częściej mężczyźni (24,69%) niż kobiety (19,92%) uważali, że poziom akceptacji uchodźców w skutek pandemii nie uległ pogorszeniu.

Najmłodszy respondenci w wieku poniżej 30 lat najczęściej (32,05%) zgadzali się ze stwierdzeniem, że obecnie cudzoziemcy są mniej akceptowani niż przed pandemią. Najrzadziej z taką opinią zgadzali się respondenci w wieku 30-44 lat (28,93%). Ta grupa wiekowa natomiast najczęściej (37,14%) zgadzała się z opinią, że uchodźcy są mniej akceptowani niż przed pandemią. Najrzadziej z tą opinią zgadzali się respondenci w wieku 60+ (29,43%).

Najczęściej z opinią, że obecnie cudzoziemcy są mniej akceptowani niż przed pandemią zgadzali się respondenci z wykształceniem zasadniczym zawodowym (34,91%), a najrzadziej z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym (29,23%). Ta grupa natomiast najczęściej zgadzała się z opinią, że uchodźcy są mniej akceptowani niż przed pandemią (37,44%). Najrzadziej z tą opinią zgadzali się respondenci z wykształceniem wyższym (30,97%).

Analizując opinie respondentów odnośnie do zmian w poziomie akceptacji cudzoziemców ze względu na powiat zamieszkania widać, że najczęściej mieszkańcy powiatu oleskiego (41,54%) zgodzili się z opinią, że obecnie cudzoziemcy są mniej akceptowani niż przed pandemią. Najrzadziej z tą opinią zgadzali się mieszkańcy powiatu namysłowskiego (30,24%). Natomiast z opinią, że uchodźcy są mniej akceptowani niż przed pandemią najczęściej zgadzali się mieszkańcy powiatu głubczyckiego (48,95) a najrzadziej mieszkańcy powiatu kluczborskiego (26,87%).

Generalnie mieszkańcy miast częściej zgadzali się zarówno z opinią, że cudzoziemcy są mniej akceptowani niż przed pandemią (M 30,76%, W 29,82%), jak i z opinią, że uchodźcy są mniej akceptowani niż przed pandemią (M 35,43%, W 32,45%).

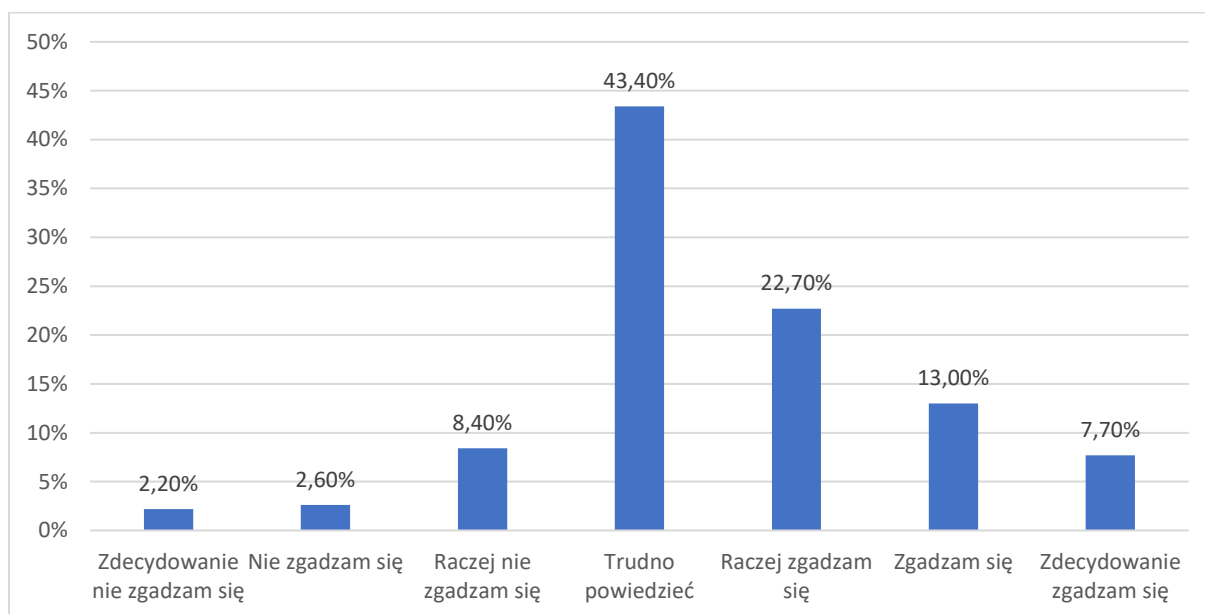
Analiza opinii respondentów odnośnie do zmian w poziomie akceptacji cudzoziemców ze względu na preferencje wyborcze pokazuje, że najczęściej wyborcy Komitetu Wyborczego Wyborców Mniejszość Niemiecka (34,48%) zgodzili się z opinią, że obecnie cudzoziemcy są mniej akceptowani niż przed pandemią. Najrzadziej z tą opinią zgadzali się wyborcy Komitetu Wyborczego Polskiego Stronnictwa Ludowego (17,14%). Z opinią, że uchodźcy są mniej akceptowani niż przed pandemią najczęściej zgadzali się wyborcy Komitetu Wyborczego Wyborców Mniejszość Niemiecka (48,28%) zaś najrzadziej wyborcy, którzy nie pamiętali na kogo głosowali w 2019 r. (26,76%).

W dalszej kolejności zwrócono uwagę na opinie respondentów odnoszące się do zmian w poziomie akceptacji cudzoziemców ze względu na fakt posiadania lub nieposiadania pochodzenia niemieckiego. Osoby nieposiadające pochodzenia niemieckiego częściej (31,95%) zgadzały się z opinią, że obecnie cudzoziemcy są mniej akceptowani niż przed pandemią niż osoby z pochodzeniem niemieckim (26,94%). Analogicznie osoby nieposiadające pochodzenia niemieckiego częściej (34,72%) zgadzały się z opinią, że uchodźcy są obecnie mniej akceptowani niż przed pandemią niż osoby z pochodzeniem niemieckim (32,47%).

Ostatnią analizowaną zmienną była długość doświadczenia zawodowego pracy za granicą. Generalnie osoby posiadające doświadczenie zawodowe od 6 do 10 lat najczęściej zgadzały się opiniami, że obecnie zarówno cudzoziemcy (40,48%), jak i uchodźcy (50%) są mniej akceptowani niż przed pandemią. Najrzadziej z tą opinią zgadzali się respondenci o najdłuższym stażu pracy za granicą, powyżej 10 lat. Zarówno w stosunku do cudzoziemców, jak i uchodźców zaledwie 27,78% respondentów zgadzało się z opinią, że są oni gorzej traktowani niż przed pandemią.

W okresie pandemii ujawniły się w Polsce braki w zakresie pracowników opieki zdrowia oraz osób wykonujących zawody medyczne. Część cudzoziemców przyjeżdżających

do Polski znajduje zatrudnienie właśnie w zawodach medycznych. W związku z tym postanowiono ustalić, czy pandemia COVID-19 wpłynęła na zwiększenie akceptacji obcokrajowców w zawodach medycznych w opinii respondentów. Respondenci zostali zapytani o to, czy w ich opinii cudzoziemcy wykonujący zawody medyczne w Polsce są obecnie bardziej akceptowani niż przed pandemią COVID-19. Rozkład odpowiedzi dla całej próby przedstawiono na wykresie 25.

Wykres 25 Stopień aprobaty respondentów dla stwierdzenia, że cudzoziemcy wykonujący zawody medyczne w Polsce są obecnie bardziej akceptowani niż przed pandemią COVID-19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Wyniki pokazują bardzo duży odsetek respondentów niezdecydowanych (43,4%). Taki sam odsetek respondentów w mniejszym lub większym stopniu zgodził się jednak ze stwierdzeniem, że pandemia pozytywnie wpłynęła na akceptację cudzoziemców w zawodach medycznych. Z opinią tą częściej zgadzali się mężczyźni (46,44%) niż kobiety (40,61%). Najczęściej z tą opinią zgadzali się respondenci w wieku 60+ (45,25%), a najrzadziej osoby w wieku od 30 do 44 lat (41,79%). Ze stwierdzeniem, że pandemia pozytywnie wpłynęła na akceptację cudzoziemców w zawodach medycznych zgadzały się głównie osoby z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (49,23%), a najrzadziej z wykształceniem wyższym (39,55%). Analizując rozkład opinii na ten temat w poszczególnych powiatach widać, że z opinią, że pandemia pozytywnie wpłynęła na akceptację cudzoziemców w zawodach medycznych zgadzali się przede wszystkim mieszkańcy powiatu krapkowickiego (49,23%) oraz głubczyckiego (48,94%), zaś najrzadziej mieszkańcy powiatu namysłowskiego (32,58%).

Z opinią tą częściej zgadzali się mieszkańcy miast (45,09%) niż wsi (40,63%). Analizując rozkład opinii ze względu na poglądy polityczne widać, że najczęściej z opinią o większym poziomie akceptacji obcokrajowców w zawodach medycznych wskutek pandemii zgadzali się wyborcy Komitetu Wyborczego Wyborców Mniejszość Niemiecka (55,17%), a najrzadziej osoby, które nie pamiętały na kogo oddały głos w wyborach z 2019 r. (28,17%). Zarówno respondenci posiadający, jak i osoby nieposiadające pochodzenia niemieckiego w podobnym stopniu zgadzały się z opinią o większym poziomie akceptacji obcokrajowców w zawodach medycznych wskutek pandemii (odpowiednio 43,54% oraz 44,04%). Analizując natomiast rozkład opinii ze względu na długość stażu pracy za granicą widać, że z opinią o większym poziomie akceptacji obcokrajowców w zawodach medycznych wskutek pandemii zgadzali się głównie respondenci, którzy za granicą pracowali od 6 do 10 lat (52,38%) a najrzadziej ci, którzy pracowali najdłużej, powyżej 10 lat (33,33%).

3.2. DOSTĘP CUDZOZIEMCÓW DO RYNKU PRACY

3.2.1. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć nieograniczony dostęp do zatrudnienia

Zdecydowana większość respondentów (63,3%) zgadza się na nieograniczony dostęp do zatrudnienia cudzoziemców, a 16,1% spośród nich w sposób bardzo zdecydowany. Jednocześnie 16,1% respondentów nie zgadza się na dostęp do rynku pracy, a jedynie 3,5% spośród nich nie zgadza się w sposób zdecydowany. Co piąty respondent nie ma zdania w tej sprawie (20,3%). Oznacza to, że mieszkańcy regionu generalnie są otwarci na zatrudnianie cudzoziemskich pracowników w regionie. Płeć nie jest w tym przypadku zmienną istotnie różnicującą te opinie. Mniej więcej taka sama grupa kobiet i mężczyzn wyraża podobne opinie, zarówno w grupie osób akceptujących, jak i przeciwwstawiających się zatrudnianiu cudzoziemców. Jedynie nieco większa grupa mężczyzn niż kobiet nie zgadza się na całkowity dostęp do rynku pracy (odpowiednio 5,23% i 3,45%) i również więcej mężczyzn nie ma zdania w tej sprawie (21,84% i 18,82%). Podobnie nie ma większych różnic w ocenie zatrudnienia cudzoziemców wśród respondentów zamieszkujących miasta i obszary wiejskie. Co najwyżej częściej nie mają zdania w tej kwestii mieszkańcy wsi niż miast (odpowiednio: 18,36% i 23,48%).

Większe różnice można dostrzec natomiast jeśli chodzi o respondentów reprezentujących określone grupy wiekowe oraz poziom wykształcenia. Ogólnie rzecz biorąc,

respondenci z każdej grupy wiekowej w większości są otwarci na zatrudnianie cudzoziemców, tj. 58,79% osób w wieku 18-29, 65,96% w wieku 30-44, 63,71% w wieku 45-59 oraz 63,29% osób w wieku 60 lat i więcej. Częściej jednak to osoby najmłodsze są temu bardziej przeciwnie (19,24% osób w wieku 18-29, 15,71% osób w wieku 30-44, 17,35% w wieku 45-59 oraz 14,56% osób w wieku 60 lat i więcej). Jednocześnie też osoby z najmłodszej grupy wiekowej, ale także z tej najstarszej – częściej nie mają opinii w tej sprawie (odpowiedź „trudno powiedzieć” odpowiednio: 21,79% osób w wieku 18-29 i 22,15% w wieku 60 i więcej przy 18,57% osób w wieku 30-44 i 18,95% w wieku 45-59) (tabela 19).

Tabela 19 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć nieograniczony dostęp do zatrudnienia wg respondentów podziale na grupy wiekowe

Wyszczególnienie	18-29		30-44		45-59		60 i więcej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zdecydowanie nie zgadzam się	5	3,21	9	3,21	5	2,02	16	5,06
Nie zgadzam się	8	5,13	13	4,64	10	4,03	12	3,80
Raczej nie zgadzam się	17	10,90	22	7,86	28	11,29	18	5,70
Trudno powiedzieć	34	21,79	52	18,57	47	18,95	70	22,15
Raczej zgadzam się	34	21,79	70	25,00	65	26,21	90	28,48
Zgadzam się	26	16,67	71	25,36	58	23,39	59	18,67
Zdecydowanie zgadzam się	32	20,51	43	15,36	35	14,11	51	16,14
Łącznie	156	100,00	280	100,00	248	100,00	316	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Interesujące, że wśród osób z wykształceniem najniższym najwięcej osób wyraża się pozytywnie w stosunku do zatrudnienia cudzoziemców. Ponad 70% (70,26%) respondentów z wykształceniem gimnazjalnym w różnym stopniu zgadza się bowiem na zatrudnianie cudzoziemców, w tym co piąty w sposób zdecydowany. Jednocześnie najmniej spośród nich wyraża brak zgody w tej kwestii (12,82%). Z kolei wśród respondentów z wyższym wykształceniem odsetek osób akceptujących cudzoziemców na rynku pracy jest niższy (63,81%) i jednocześnie nieco więcej osób jest temu przeciwna (16,46%). Jednak najmniej osób zgadza się na zatrudnianie imigrantów wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (57,07%) i co czwarty spośród tej grupy osób (25,0%) nie ma zdania w tej sprawie.

Zmienna „pochodzenie niemieckie” inaczej niż „doświadczenie migracyjne”, nie okazała się istotnie różnicującą opinie respondentów w kwestii nieograniczonego dostępu

cudzoziemców do rynku pracy. Jak pokazują wyniki badań, 65,53% osób posiadających pochodzenie niemieckie i 62,32% nieposiadających tego pochodzenia, w różnym stopniu akceptuje zatrudnianie cudzoziemców w regionie. Jednak wśród pierwszej grupy więcej osób „zgadza się” i „raczej zgadza się” niż wśród drugiej (odpowiednio: 52,77% i 44,73%) i nieco mniej jest tych, którzy w sposób „zdecydowany nie zgadzają się” (14,76% i 17,62%) oraz nie mają zdania w tej kwestii (odpowiednio: 17,34% i 20,21%). Oznacza to, że osoby z pochodzeniem niemieckim nieco częściej skłonne są do akceptacji pracowników zagranicznych na opolskim rynku pracy.

Interesująco natomiast przedstawiają się opinie respondentów o różnych doświadczeniach migracyjnych. Otóż, zarówno osoby posiadające doświadczenie migracyjne, jak i bez takiego doświadczenia, w zdecydowanej przewadze akceptują nieograniczony dostęp cudzoziemców do rynku pracy (tabela 20). Największa grupa osób przeciwstawiających się pełnemu dostępowi do rynku pracy, znajduje się w grupie migrantów długoterminowych, tj. przebywających za granicą powyżej 10 lat - w sumie jest ich 27,78%. Wśród migrantów o krótszych doświadczeniach migracyjnych odsetek ten jest zdecydowanie niższy i wynosi 14,43% dla osób przebywających za granicą nie dłużej niż 1 rok, 18,8% - 1-5 lat i 11,9% - 6-10 lat. Najwięcej osób niemających zdania w tej kwestii znajduje się w grupie osób przebywających za granicą 1-5 lat – jest to niemal co czwarty respondent tej grupy (24,81%). Dane te wskazują, że to migranci długookresowi (powyżej 10 lat za granicą) w największym stopniu obawiają się zatrudniania cudzoziemców w regionie.

Tabela 20 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć nieograniczony dostęp do zatrudnienia wg respondentów z różnym doświadczeniem migracyjnym

Wyszczególnienie	Posiadający doświadczenia migracyjne								Nie posiadający doświadczeń migracyjnych	
	poniżej 1 roku		1-5 lat		6-10 lat		>10 lat			
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zdecydowanie nie zgadzam się	5	2,67	6	4,51	1	2,38	0	0,00	23	3,71
Nie zgadzam się	11	5,88	4	3,01	2	4,76	2	11,11	24	3,87
Raczej nie zgadzam się	11	5,88	15	11,28	2	4,76	3	16,67	54	8,71
Trudno powiedzieć	37	19,79	33	24,81	6	14,29	3	16,67	124	20,00
Raczej zgadzam się	56	29,95	24	18,05	14	33,33	5	27,78	160	25,81
Zgadzam się	40	21,39	35	26,32	10	23,81	0	0,00	129	20,81
Zdecydowanie zgadzam się	27	14,44	16	12,03	7	16,67	5	27,78	106	17,10
Łącznie	187	100,00	133	100,00	42	100,00	18	100,00	620	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Najbardziej otwarci na nieograniczony dostęp cudzoziemców do zatrudnienia są mieszkańcy powiatów kędzierzyńsko-kozielskiego i oleskiego (odpowiednio: 68,75% i 67,69% opinii w różnym stopniu zgadzających się). Z kolei najczęściej opinie w różnym stopniu temu przeciwnie wyrażają mieszkańcy powiatów głubczyckiego i krapkowickiego (odpowiednio: 21,28% i 20%). Warto dodać, że 62,31% mieszkańców Opola, a zatem powiatu z największą liczbą cudzoziemców (obywateli Ukrainy) również wyraża swoją otwartość w tej kwestii.

3.2.2. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość zakładania własnych firm

Z perspektywy integracji ekonomicznej cudzoziemców, kwestia możliwości zakładania przez nich działalności gospodarczej jest istotna, świadczyć bowiem może o trwałym charakterze migracji i ich pobytu w regionie opolskim. Jeśli tak, to wyniki badań są w tym kontekście optymistyczne. Wskazują bowiem, że zdecydowana większość mieszkańców Opolszczyzny uważa, że cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość zakładania własnych firm – w sumie uważa tak 73,6% osób. Jedynie co dziesiąty respondent (11,1%) w różnym stopniu jest temu przeciwny, w tym jedynie 2,5% spośród nich w sposób zdecydowany. Akceptację w zakresie rozwoju przedsiębiorczości imigrantów wyrażają zarówno kobiety, jak i mężczyźni (74,14% kobiet i 73,01% mężczyzn), a także w podobnym stopniu osoby z różnych grup wiekowych (osoby w wieku 18-29 - 75,64%, 30-44 - 76,08%, 45-59 - 72,99%, 60 i więcej - 70,88%) oraz mieszkańcy miast i obszarów wiejskich (odpowiednio: 74,23% i 72,56%). W tym ostatnim kontekście, co najwyżej można zauważyć pewne większe niezdecydowanie w wyrażanych opiniach mieszkańców wsi.

Interesujące jednak, że ponownie jak w sytuacji oceny nieograniczonego dostępu do rynku pracy, osoby z wykształceniem zasadniczym w najmniejszym stopniu są otwarci na rozwój własnych firm przez cudzoziemców. W różnym stopniu akceptuje taką sytuację 65,57% spośród nich, podczas gdy wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym jest to niemal 80% (78,46%), policealnym – 76%, wyższym – 73,51%. Za ledwie 1,87% osób z wykształceniem wyższym jest zdecydowanie temu przeciwna.

Niemal 80% osób posiadających pochodzenie niemieckie (79,71%) wyraża akceptację co do przedsiębiorczości cudzoziemców i jednocześnie opinie tej grupy respondentów w tej kwestii są najbardziej jednoznaczne – jedynie 8,86% spośród nich nie potrafiło odnieść się do oceny tego zagadnienia (tabela 21). Ciekawe, że osoby, które nie mają wiedzy na temat posiadanego przez nich pochodzenia niemieckiego, w największym stopniu wyrażają obawy

co do możliwości zakładania firm przez imigrantów. 64,66% spośród nich akceptuje tę sytuację, 16% nie akceptuje i aż 25,33% - nie ma zdania w tej kwestii.

Tabela 21 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość zakładania własnych firm w ocenie respondentów wg pochodzenia niemieckiego

Wyszczególnienie	Pochodzenie niemieckie					
	tak		nie		nie wiem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zdecydowanie nie zgadzam się	8	2,95	9	1,55	8	5,33
Nie zgadzam się	6	2,21	13	2,25	4	2,67
Raczej nie zgadzam się	17	6,27	34	5,87	12	8,00
Trudno powiedzieć	24	8,86	100	17,27	29	19,33
Raczej zgadzam się	91	33,58	166	28,67	38	25,33
Zgadzam się	74	27,31	145	25,04	39	26,00
Zdecydowanie zgadzam się	51	18,82	112	19,34	20	13,33
Łącznie	271	100	579	100	150	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Osobami, które w największym stopniu są przychylne zakładaniu własnych firm przez cudzoziemców są te posiadające najkrótsze i najdłuższe doświadczenia migracyjne (powyżej 10-letni pobyt za granicą) (tabela 22). Mimo, iż ta ostatnia grupa nie jest liczna, to niemal 90% spośród nich (88,89%) w różnym stopniu akceptuje tę sytuację, jedynie 11,11% jest niezdecydowana i żadna osoba nie jest temu przeciwna. Z kolei 75,94% osób przebywających za granicą poniżej 1 roku również akceptuje zakładanie własnych firm przez cudzoziemców, podobnie jak osoby nieposiadające doświadczeń migracyjnych (74,03%).

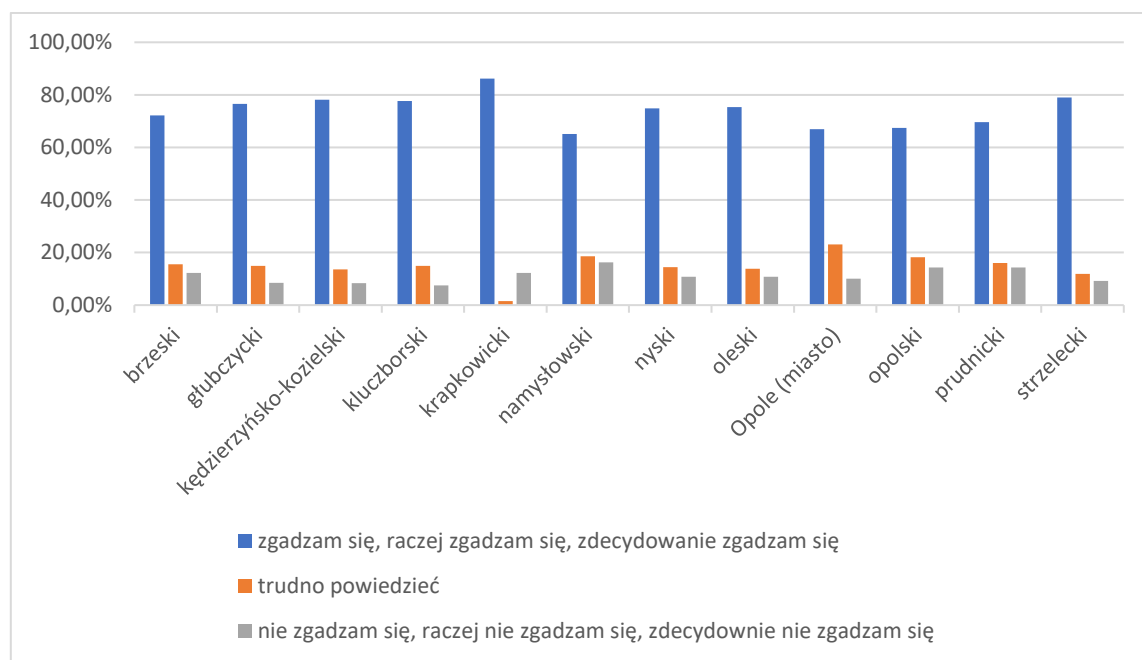
Tabela 22 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość zakładania własnych firm wg respondentów z różnym doświadczeniem migracyjnym

Wyszczególnienie	Posiadający doświadczenia migracyjne								Nie posiadający doświadczeń migracyjnych	
	poniżej 1 roku		2-5 lat		6-10 lat		powyżej 10 lat			
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zdecydowanie nie zgadzam się	2	1,07	3	2,26	2	4,76	0	0,00	18	2,90
Nie zgadzam się	3	1,60	3	2,26	3	7,14	0	0,00	14	2,26
Raczej nie zgadzam się	12	6,42	10	7,52	6	14,29	0	0,00	35	5,65
Trudno powiedzieć	28	14,97	25	18,80	4	9,52	2	11,11	94	15,16
Raczej zgadzam się	59	31,55	33	24,81	11	26,19	6	33,33	186	30,00

Zgadzam się	50	26,74	37	27,82	8	19,05	5	27,78	158	25,48
Zdecydowanie zgadzam się	33	17,65	22	16,54	8	19,05	5	27,78	115	18,55
Łącznie	187	100,00	133	100,00	42	100,00	18	100,00	620	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Interesujące, że niemal 90% (86,15%) mieszkańców powiatu krapkowickiego wyraża aprobatę jeśli chodzi o możliwość zakładania własnych firm przez cudzoziemców przebywających w województwie opolskim i jedynie 1,54% spośród nich nie ma zdania na ten temat (wykres 26). Dla porównania, najwięcej, gdyż 23,08% osób niezdecydowanych, to mieszkańcy Opola. Różnice są więc zasadnicze. Mimo tak sporego niezdecydowania mieszkańców Opola, w większości wyrażają się oni jednak pozytywnie w tej kwestii (66,92%), aczkolwiek bardziej otwarci są mieszkańcy wszystkich pozostałych powiatów.

Wykres 26 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość zakładania własnych firm w opinii respondentów wg powiatu zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

3.2.3. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni otrzymywać takie samo wynagrodzenie jak polscy pracownicy

Ponad 70% respondentów (71,6%) uważa, że cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni otrzymywać takie samo wynagrodzenie jak polscy pracownicy, 10,5% - jest temu przeciwna, a 17,9% nie ma zdania w tej kwestii. Zdecydowaną opinię co do porównywalnych wynagrodzeń pracowników cudzoziemskich i polskich częściej wyrażają osoby młode (18-29 lat) niż starsze (60 lat i więcej) - odpowiednio: 28,1% i 17,72%. Jednocześnie wśród osób z wykształceniem wyższym i zasadniczym zawodowym nieco częściej wyraża się brak opinii w tej sprawie niż w grupie osób z wykształceniem gimnazjalnym i policealnym (odpowiednio: 22,01% i 21,7% oraz 13,33% i 14,77%).

Generalnie podobną opinię w powyższej kwestii posiadają respondenci o różnym pochodzeniu etnicznym - w większości są oni zgodni co do porównywalności wynagrodzeń (ok. 70%). Można jednak zauważyć, że osobom, które nie wiedzą czy posiadają pochodzenie niemieckie, częściej trudniej wyrazić opinię co do porównywalności wynagrodzeń (odpowiedź "trudno powiedzieć"). Udział takich osób wynosi 22%, podczas gdy wśród osób z pochodzeniem niemieckim - 17,34%, a wśród osób bez pochodzenia - 17,1%. W grupie osób posiadających długie doświadczenia migracyjne (powyżej 10 lat za granicą) nie ma osób, które sprzeciwiają się porównywalności wynagrodzeń i jednocześnie przeważają wśród nich bardzo zdecydowane opinie co do porównywalności zarobków („zdecydowanie zgadzam się” - 33,33%). Udział osób wyrażających taką opinię w pozostałych grupach jest dużo niższy, tj. 21,39% w grupie osób przebywających za granicą poniżej 1 roku, 16,54% - przebywających za granicą w sumie 1-5 lat, 19,05% - 6-10 lat, 21,45% - nieposiadających doświadczeń migracyjnych.

Najwięcej, gdyż 80,26% respondentów, którzy uważają, że cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni otrzymywać takie samo wynagrodzenie jak polscy pracownicy, to mieszkańcy powiatu strzeleckiego. Najniższe poparcie (64,28%) - choć zasadniczo stanowiące większość - wyrażają mieszkańcy powiatu opolskiego. Z kolei najczęściej nie mają zdania w tej kwestii mieszkańcy powiatu brzeskiego (21,11%).

3.2.4. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni być zatrudniani tylko w zawodach, w których Polacy nie chcą pracować

Interesujące wyniki dają odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące tego, czy cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni być zatrudniani tylko w zawodach, w których Polacy nie chcą pracować. Nieco ponad połowa respondentów (51,20%) w różnym stopniu nie zgadza się z powyższą opinią, niemal trzecia część respondentów (28,5%) zgadza się, a co piąty z nich (20,30%) nie ma zdania w tej sprawie. Oznacza to, że po pierwsze - inaczej niż we wszystkich dotychczas analizowanych zagadnieniach dotyczących sytuacji cudzoziemców na rynku pracy - zdania w powyższej kwestii są wśród mieszkańców Opolszczyzny zdecydowanie bardziej podzielone, a wątpliwości dużo większe. Po drugie, większość respondentów - choć nie zdecydowana - uważa jednak, że cudzoziemcy mogą podejmować pracę we wszystkich zawodach, bez względu na to, czy pracownicy rodzimi są zainteresowani zatrudnieniem w tych branżach czy też nie. Jednocześnie wśród mężczyzn częściej niż wśród kobiet wyraża się opinię o zatrudnianiu cudzoziemców tylko w zawodach, w których Polacy nie chcą pracować (tabela 23).

Tabela 23 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni być zatrudniani tylko w zawodach, w których Polacy nie chcą pracować wg respondentów z podziałem na płeć i wiek

Wyszczególnienie	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Grupy wiekowe			
				18-29	30-44	45-59	60 i więcej
				%			
Zdecydowanie nie zgadzam się	16,90	17,62	16,11	23,72	15,36	15,32	16,14
Nie zgadzam się	16,80	16,28	17,36	16,67	17,50	16,13	16,77
Raczej nie zgadzam się	17,50	20,11	14,64	12,18	20,36	16,53	18,35
Trudno powiedzieć	20,30	20,31	20,29	19,23	19,64	22,18	19,94
Raczej zgadzam się	13,40	12,84	14,02	12,82	10,71	15,32	14,56
Zgadzam się	8,00	6,13	10,04	7,69	8,57	7,26	8,23
Zdecydowanie zgadzam się	7,10	6,70	7,53	7,69	7,86	7,26	6,01
Łącznie	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Pewne wyraźne różnice można też zauważyć w ocenie tego zagadnienia wśród osób posiadających różne doświadczenia migracyjne (tabela 24). Odmienna perspektywa dotyczy zwłaszcza osób nieposiadających takich doświadczeń oraz osób przebywających za granicą długi czas (ponad 10 lat). Akceptacja zatrudniania cudzoziemców we wszystkich branżach bez względu na zainteresowanie nimi Polaków, jest dużo rzadsza w pierwszej grupie niż drugiej

(odpowiednio: 49,68% i 61,11%) i jednocześnie również w pierwszej grupie osób bez doświadczeń migracyjnych, brak zdania w powyższej kwestii jest dużo częstszy niż w drugiej (odpowiednio: 21,94% i 11,11%). Miejsce zamieszkania w pewnym stopniu również różnicuje opinie na ten temat. Akceptacja zatrudniania cudzoziemców we wszystkich branżach jest najwyższa wśród mieszkańców Opola (56,15%), a najniższa wśród mieszkańców powiatu prudnickiego (41,07%). Co czwarty mieszkaniec powiatu nyskiego (25,18%) nie ma zdania w tej kwestii.

Tabela 24 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni być zatrudniani tylko w zawodach, w których Polacy nie chcą pracować wg respondentów o różnym doświadczeniu migracyjnym

Wyszczególnienie	Posiadający doświadczenia migracyjne								Nie posiadający doświadczeń migracyjnych	
	poniżej 1 roku		1-5 lat		6-10 lat		powyżej 10 lat			
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zdecydowanie nie zgadzam się	33	17,65	20	15,04	9	21,43	2	11,11	105	16,94
Nie zgadzam się	31	16,58	30	22,56	2	4,76	5	27,78	100	16,13
Raczej nie zgadzam się	38	20,32	21	15,79	9	21,43	4	22,22	103	16,61
Trudno powiedzieć	33	17,65	25	18,80	7	16,67	2	11,11	136	21,94
Raczej zgadzam się	23	12,30	16	12,03	8	19,05	3	16,67	84	13,55
Zgadzam się	15	8,02	12	9,02	1	2,38	1	5,56	51	8,23
Zdecydowanie zgadzam się	14	7,49	9	6,77	6	14,29	1	5,56	41	6,61
Łącznie	187	100,00	133	100,00	42	100,00	18	100,00	620	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

3.2.5. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość podejmowania zatrudnienia na stanowiskach atrakcyjnych, tj. wymagających wyższych kwalifikacji

Interesujący jest przy tym fakt, że zdecydowana większość respondentów (71,3%) uważa, że cudzoziemcy powinni mieć możliwość podejmowania zatrudnienia na stanowiskach atrakcyjnych, tj. wymagających wyższych kwalifikacji (np. informatycy, inżynierowie), a jedynie ok. 10% jest temu przeciwna (11,4%). Akceptują tę sytuację częściej osoby młode niż starsze (76,28% osób w wieku 18-29 lat i 68,35% - 60 lat i więcej) oraz z wykształceniem wyższym niż zasadniczym zawodowym (odpowiednio: 73,88% i 66,97%). Również osoby mające długie doświadczenia migracyjne (powyżej 10 lat) są bardziej otwarte na zatrudnianie cudzoziemców na wyższych stanowiskach (83,34%) niż osoby nie mające doświadczeń migracyjnych (70,48%) lub przebywające za granicą krócej – od 1 roku do 5 lat (66,91%).

Tabela 25 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość podejmowania zatrudnienia na stanowiskach atrakcyjnych, tj. wymagających wyższych kwalifikacji wg respondentów ogółem i w podziale na płeć

Wyszczególnienie	Ogółem		Płeć			
			kobiety		mężczyźni	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zdecydowanie nie zgadzam się	23	2,30	14	2,68	9	1,88
Nie zgadzam się	25	2,50	7	1,34	18	3,77
Raczej nie zgadzam się	56	5,60	27	5,17	29	6,07
Trudno powiedzieć	183	18,30	105	20,11	78	16,32
Raczej zgadzam się	276	27,60	131	25,10	145	30,33
Zgadzam się	261	26,10	141	27,01	120	25,10
Zdecydowanie zgadzam się	176	17,60	97	18,58	79	16,53
Łącznie	1000	100,00	522	100,00	478	100,00

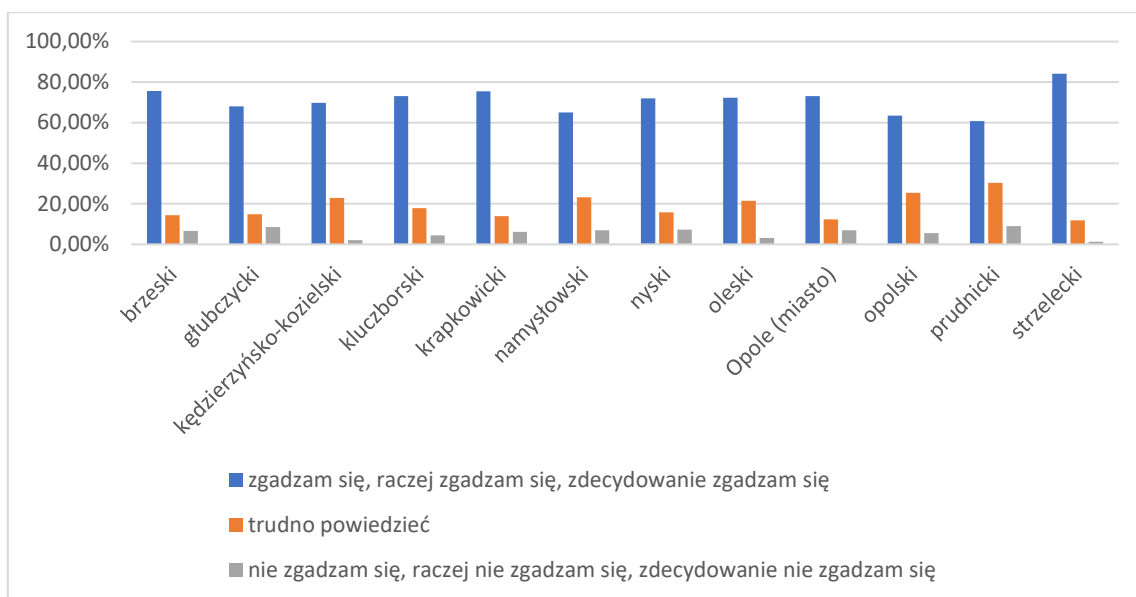
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Tabela 26 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość podejmowania zatrudnienia na stanowiskach atrakcyjnych wg respondentów w podziale na grupy wiekowe

Wyszczególnienie	Grupy wiekowe							
	18-29		30-44		45-59		60 i więcej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zdecydowanie nie zgadzam się	1	0,64	8	2,86	4	1,61	10	3,16
Nie zgadzam się	3	1,92	4	1,43	6	2,42	12	3,80
Raczej nie zgadzam się	14	8,97	8	2,86	15	6,05	19	6,01
Trudno powiedzieć	19	12,18	54	19,29	51	20,56	59	18,67
Raczej zgadzam się	35	22,44	75	26,79	72	29,03	94	29,75
Zgadzam się	43	27,56	80	28,57	65	26,21	73	23,10
Zdecydowanie zgadzam się	41	26,28	51	18,21	35	14,11	49	15,51
Łącznie	156	100,00	280	100,00	248	100,00	316	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Jak wskazano, ponad 70% mieszkańców Opolszczyzny uważa, że cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość podejmowania zatrudnienia na stanowiskach wymagających wyższych kwalifikacji. Jednak to mieszkańcy powiatu strzeleckiego deklarują szczególnie wysoką otwartość w tej kwestii (84,21%), w najmniejszym stopniu sprzeciwiają się temu (3,95%) i jednocześnie ich opinie są najbardziej jednoznaczne (odpowiedź „trudno powiedzieć” - 11,84%). Najtrudniej wyrazić opinię mieszkańcom powiatu prudnickiego – co trzeci mieszkaniec tego powiatu nie ma zdania na ten temat (30,36%) (wykres 27).

Wykres 27 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość podejmowania zatrudnienia na stanowiskach atrakcyjnych w opinii respondentów wg powiatu zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

3.2.6. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni obejmować stanowiska zaufania publicznego

63% respondentów uważa, że cudzoziemcy przebywający w regionie mogą obejmować stanowiska zaufania publicznego, np. nauczyciela, lekarza, pielęgniarki, adwokata, 23,2% nie ma zdania w tej kwestii, a jedynie 2,8% wyraża zdecydowany przeciw. W pierwszej grupie respondentów wyrażających zgodę na obejmowanie powyższych stanowisk, te zdecydowanie aprobujące (odpowiedź „zdecydowanie zgadzam się”) są jednak rzadsze niż pozostałe („zgadzam się i „raczej zgadzam się”) – odpowiednio: 14,6%, 20,9%, 27,5%). W podobnym stopniu odnoszą się do powyższej możliwości mieszkańcy miast i obszarów wiejskich, co najwyżej nieco częściej mieszkańcy wsi są w tej kwestii bardziej niezdecydowani (odpowiedź „trudno powiedzieć” odpowiednio: 21,90% i 25,33%). Dosyć duży stopień niezdecydowania można natomiast zauważyć w grupie osób najmłodszych (18-29 lat), wśród której niemal 30% (28,21%) nie potrafiło odnieść się do powyższej kwestii (odpowiedź „trudno powiedzieć”). W kolejnej grupie wiekowej (30-44 lata), 65,01% osób wyraziło przekonanie co do obejmowania stanowisk zaufania publicznego, ale aż 30,36% spośród nich również w sposób dosyć niezdecydowany (odpowiedź „raczej zgadzam się”). W podobnie dużym stopniu widać to również w grupie osób najstarszych (29,75%), a także wśród osób z wyższym wykształceniem

(3,46%). Za najbardziej otwarte w tej kwestii można uznać osoby z dość długim doświadczeniem migracyjnym (6-10 lat za granicą), które w najmniejszym stopniu są niezdecydowane (odpowiedź „trudno powiedzieć” – 14,29%), w największym stopniu wyrażają zdecydowane poparcie (odpowiedź „zdecydowanie zgadzam się” - 23,81%), i jednocześnie żadna z osób z tej grupy nie wyraziła zdecydowanego sprzeciwu (odpowiedzi „zdecydowanie nie zgadzam się i „nie zgadzam się” – 0%).

3.2.7. Przedsiębiorcy zatrudniający cudzoziemców powinni oferować im takie same warunki zatrudnienia co polskim pracownikom

Mieszkańcy województwa opolskiego oczekują, że cudzoziemcy będą traktowani tak samo, jak polscy pracownicy. Blisko 70% respondentów uważa, że przedsiębiorcy zatrudniający obcokrajowców powinni oferować im takie same warunki zatrudnienia, co polskim pracownikom (m.in. takie same rodzaje umów, świadczenia, wynagrodzenie szkolenia). Tylko 10 % badanych nie zgadza się z tym stwierdzeniem, a 1/5 nie ma na ten temat zdania.

Podobnie na tę kwestię zapatrują się kobiety i mężczyźni, przy czym nieco więcej mężczyzn wyraża sprzeciw, aby pracodawcy zatrudniający obcokrajowców oferowali im takie same warunki zatrudniania, jak polskim pracownikom (prawie 13% wobec 7,7% kobiet).

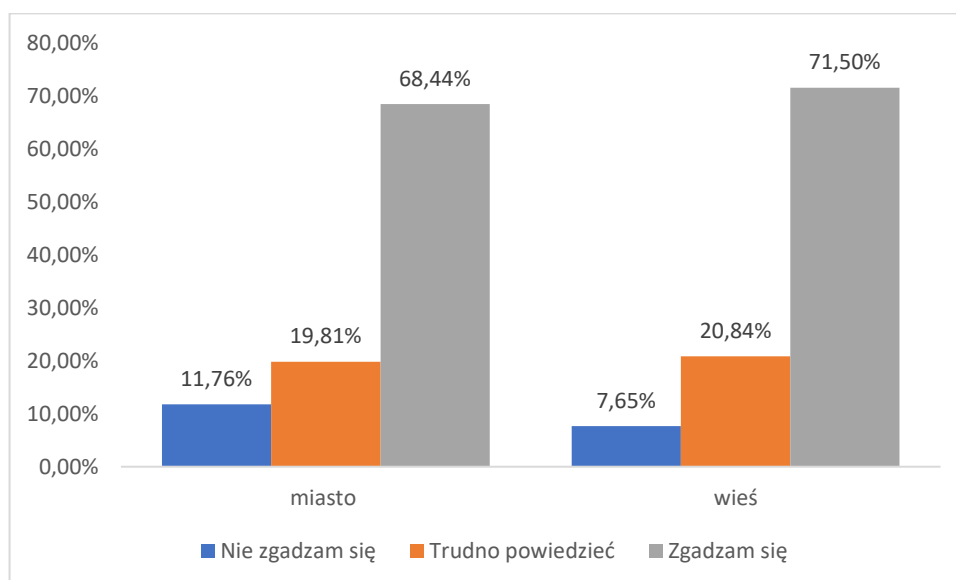
Warto zauważyć, że podobnie, jak we wcześniejszych zagadnieniach także najwięcej pozytywnych opinii dostrzega się w najstarszej grupie wiekowej. Takie same warunki zatrudnienia dla pracujących w Polsce cudzoziemców popiera ponad 73% badanych w wieku 60 lat i więcej. Tego samego zdania jest około 68% osób w wieku 18-29 lat oraz 30-44 lata oraz około 67% osób w wieku 45-59 lat.

Ponad 3/4 osób mających wykształcenie gimnazjalne jest zdania, że cudzoziemcy i polscy pracownicy powinni mieć identyczne warunki zatrudnienia. Tak samo uważa 70% osób z wykształceniem licealnym, nieco ponad 67% respondentów mających wykształcenie wyższe i 66% z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Sprzeciw dotyczący jednakowego traktowania polskich i cudzoziemskich pracowników wyraża blisko 13% badanych z wykształceniem zasadniczym zawodowym i wyższym oraz nieco ponad 9% badanych z wykształceniem policealnym i 5% z wykształceniem gimnazjalnym.

Analiza wyników badań w podziale na powiaty pokazuje, że największy udział pozytywnych opinii odnoszących się do jednakowego traktowania polskich i zagranicznych pracowników wyrażają mieszkańcy powiatu strzeleckiego. Aż 80% respondentów z tego

powiatu uważa, że cudzoziemcy i Polacy powinni mieć takie same warunki zatrudnienia. Tego samego zdania jest ponad 78% mieszkańców powiatu głubczyckiego, około 75% badanych z powiatu prudnickiego i namysłowskiego, blisko 70% z powiatów oleskiego, nyskiego, opolskiego i krapkowickiego. Nieco mniejszy udział popierających takie same warunki zatrudnienia dla polskich i zagranicznych pracowników notuje się w powiatach kędzierzyńsko – kozielskim (67,7%), brzeskim (65,6%), w mieście Opolu (64,6%) oraz w powiecie kluczborskim (58,2%).

Warto zauważyć, że takie same warunki zatrudnienia dla polskich i zagranicznych pracowników popiera więcej mieszkańców wsi, bo ponad 71% badanych niż miast - 68,4% respondentów (wykres 28).

Wykres 28 Przedsiębiorcy zatrudniający cudzoziemców powinni oferować im takie same warunki zatrudnienia, co polskim pracownikom w opinii respondentów wg miejsca zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Największy udział opinii popierających takie same warunki pracy dla cudzoziemców i polskich pracowników jest wśród respondentów z miast do 5 tys. mieszkańców – 78%. Najniższy zaś wśród mieszkańców miast powyżej 100 tys. mieszkańców – 64,6%.

Najbardziej przychylni stwierdzeniu, że przedsiębiorcy zatrudniający cudzoziemców powinni oferować im takie same warunki zatrudnienia, co polskim pracownikom są wyborcy Komitetu Wyborczego Koalicja Obywatelska (blisko 77%) oraz SLD (72%). Nieco mniejszy udział popierających takie same warunki zatrudnienia dla krajowych i zagranicznych

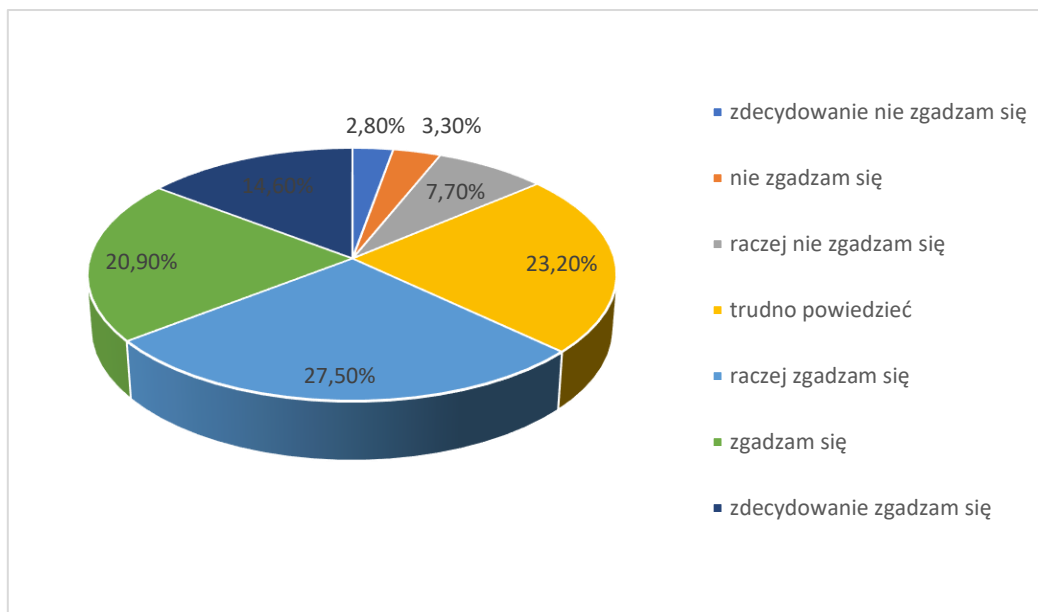
pracowników jest w grupie wyborców PSL (65,7%) oraz PiS (64,2%). Najmniejsze poparcie dla tej kwestii notuje się wśród wyborców Mniejszości Niemieckiej (58,2%) oraz Komitetu Wyborczego Konfederacja Wolność i Niepodległość (55,6%). Warto zauważyć, że pomimo licznych pozytywnych opinii aż ¼ wyborców PSL sprzeciwia się, aby pracodawcy oferowali takie same warunki zatrudnienia polskim i zagranicznym pracownikom.

Nie odnotowano znaczących różnic w opiniach badanych odnoszących się do kwestii identycznych warunków zatrudnienia w podziale na posiadanie i nieposiadanie pochodzenia niemieckiego. Około 70% respondentów z obu grup zgadza się ze stwierdzeniem, że polscy i zagraniczni pracownicy powinni być tak samo traktowani.

Co ciekawe, doświadczenie migracyjne ma dość istotny wpływ na postrzeganie kwestii takich samych warunków zatrudnienia dla Polaków i cudzoziemców. Ogólnie rzecz biorąc zdecydowana większość badanych jest za tym, aby zarówno rodzimi, jak i zagraniczni pracownicy pracowali na takich samych zasadach, to widać nieznacznie różnice w grupie, która jest temu przeciwna. Największe udziały respondentów, którzy nie zgadzają się, aby obcokrajowcy otrzymywali takie same warunki zatrudniania co Polacy jest wśród osób z najdłuższym stażem w pracy za granicą tj. w grupie pracujących od 6 do 10 lat oraz powyżej 10 lat - blisko 17% badanych. Najmniej głosów przeciwnych odnotowano wśród badanych, którzy nie pracowali za granicą (8,7%). Relatywnie wysoki udział negatywnych odpowiedzi w grupie osób mających najdłuższe doświadczenie migracyjne jest dość zaskakujący. Wydaje się, że bazując na własnych doświadczeniach bycia migrantem i podejmowania pracy poza krajem pochodzenia powinni oczekiwać równego traktowania na rynku pracy. Chyba, że respondenci pracując w charakterze pracowników – gości sami nie zawsze otrzymywali takie same warunki zatrudnienia, jak miejscowi i dlatego nie widzą konieczności, aby takie rozwiązania stosować w Polsce⁵.

---

⁵ Zgodnie z przepisami prawa pracodawca ma obowiązek zatrudniania obcokrajowców na tych samych zasadach i z te same wynagrodzenia co polskich pracowników na identycznych stanowiskach. W praktyce nie zawsze jest to przestrzegane. Część zagranicznych pracowników godzi się na zawarcie umowy cywilno-prawnej (lub nawet tego chce, bo jest zainteresowana uzyskaniem jak najwyższego wynagrodzenia).

Wykres 29 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni obejmować stanowiska zaufania publicznego w opinii respondentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Opinie respondentów w układzie powiatowym są zróżnicowane. Ponownie to mieszkańcy powiatu strzeleckiego są najbardziej w tej kwestii otwarci. Niemal 80% mieszkańców tego powiatu (76,32%) uważa, że cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim mogą obejmować stanowiska zaufania publicznego, a jedynie 6,58% osób – czyli najmniej spośród wszystkich powiatów - jest temu przeciwna. Przeciwników jest więc ponad 3-krotnie mniej niż w powiecie oleskim (21,54%). Najtrudniej natomiast wyrazić opinię w tej sprawie mieszkańcom powiatu głubczyckiego (34,04%).

3.3. DOSTĘP CUDZOZIEMCÓW DO USŁUG PUBLICZNYCH

3.3.1. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość korzystania z tych samych uprawnień co Polacy

Opinie co do dostępu cudzoziemców do tych samych uprawnień co Polacy (np. zasiłków dla bezrobotnych, zasiłków rodzinnych) nie są już tak jednoznaczne (tabela 27). Nieco ponad połowa respondentów owszem akceptuje dostęp do tych uprawnień (54,%), ale już co czwarty (25,50%) jest w tej kwestii niezdecydowany, a co piąty (20,5%) w różnym stopniu wyraża sprzeciw. Częściej niezdecydowane (odpowiedź „trudno powiedzieć”) są osoby młodsze niż starsze (28,21% osoby w wieku 18-29 lat i 30,71% - 30-44, 19,94% - 60 lat i więcej) i

stosunkowo często osoby z wyższym wykształceniem (28,36%). Interesujące, że o ile osoby z długotrwałymi doświadczeniami migracyjnymi są najbardziej otwarte na zatrudnianie cudzoziemców bez względu na rodzaj branż i zawodów, to najczęściej osoby o różnym doświadczeniu migracyjnym wyrażają niezdecydowanie (33,33%) co do dostępu cudzoziemców do usług publicznych.

Tabela 27 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość korzystania z tych samych uprawnień co Polacy wg respondentów ogółem i w podziale na grupy wiekowe

Wyszczególnienie	Ogółem		Grupy wiekowe							
			18-29		30-44		45-59		60 i więcej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zdecydowanie nie zgadzam się	57	5,70	5	3,21	15	5,36	15	6,05	22	6,96
Nie zgadzam się	51	5,10	8	5,13	11	3,93	14	5,65	18	5,70
Raczej nie zgadzam się	97	9,70	17	10,90	23	8,21	26	10,48	31	9,81
Trudno powiedzieć	255	25,50	44	28,21	86	30,71	62	25,00	63	19,94
Raczej zgadzam się	236	23,60	32	20,51	57	20,36	57	22,98	90	28,48
Zgadzam się	169	16,90	25	16,03	42	15,00	45	18,15	57	18,04
Zdecydowanie zgadzam się	135	13,50	25	16,03	46	16,43	29	11,69	35	11,08
Łącznie	1000	100,00	156	100,00	280	100,00	248	100,00	316	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Jeśli chodzi o dostęp cudzoziemców do tych samych uprawnień co Polacy, to ponownie najbardziej otwarci i najbardziej zdecydowani są mieszkańcy powiatu strzeleckiego (odpowiedzi w różnym stopniu „zgadzam się” - 61,84%, odpowiedź „trudno powiedzieć” - 15,79%). Inaczej niż mieszkańcy powiatu prudnickiego, którzy najczęściej nie mają zdania w tej kwestii (33,93%) i jednocześnie w najmniejszym stopniu są otwarci na dostępność do tego typu usług (46,43%). Widać zatem, że zmienna „miejsce zamieszkania” po raz kolejny okazuje się istotnie różnicującą opinie na temat różnych aspektów obecności cudzoziemców na Opolszczyźnie.

3.3.2. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość bezpłatnego korzystania z publicznej służby zdrowia

Akceptacja możliwości bezpłatnego korzystania z publicznej służby zdrowia przez cudzoziemców jest wśród respondentów większa (tabela 28). 61,8% popiera taką sytuację, jednak 22,1% nie ma zdania w tej sprawie. Grupę najbardziej niezdecydowaną tworzą osoby posiadające długotrwałe doświadczenia migracyjne („trudno powiedzieć” – 38,89%) i

jednocześnie w najniższym stopniu zgadzające się na korzystanie z publicznej służby zdrowia (50%). Akceptacja wśród osób nieposiadających doświadczeń migracyjnych jest większa - w 21,45% osoby te są niezdecydowane, a w 63,06% zgadzające się na dostęp do służby zdrowia. Interesujące, iż najwyższy udział osób niezgadzających się na dostęp do służby zdrowia występuje wśród respondentów z wykształceniem wyższym (19,04%) i zasadniczym zawodowym (19,81%), a najniższy z wykształceniem gimnazjalnym (10,77%). Również w grupie osób w średnim wieku (45-59 lat), co piąta (20,97%) ma obawy przed dostępem cudzoziemców do służby zdrowia. Osoby najstarsze „raczej zgadzają się” na ten dostęp (32,59%), ale nie w stopniu zdecydowanym (odpowiedź „zdecydowanie zgadzam się” jedynie 8,54%).

Tabela 28 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość bezpłatnego korzystania z publicznej służby zdrowia wg respondentów ogółem i w podziale na grupy wiekowe

Wykształcenie	Ogółem		Grupy wiekowe							
			18-29		30-44		45-59		60 i więcej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zdecydowanie nie zgadzam się	45	4,50	5	3,21	11	3,93	13	5,24	16	5,06
Nie zgadzam się	36	3,60	6	3,85	9	3,21	11	4,44	10	3,16
Raczej nie zgadzam się	80	8,00	16	10,26	14	5,00	28	11,29	22	6,96
Trudno powiedzieć	221	22,10	28	17,95	67	23,93	50	20,16	76	24,05
Raczej zgadzam się	273	27,30	35	22,44	80	28,57	55	22,18	103	32,59
Zgadzam się	205	20,50	37	23,72	51	18,21	55	22,18	62	19,62
Zdecydowanie zgadzam się	140	14,00	29	18,59	48	17,14	36	14,52	27	8,54
Łącznie	100,00	100,00	156	100,00	280	100,00	248	100,00	316	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Jak wskazano, respondenci w większości (61,8%) akceptują możliwość bezpłatnego korzystania z publicznej służby zdrowia przez cudzoziemców. Najbardziej otwarci są w tym względzie mieszkańcy powiatu oleskiego (73,84%), najmniej – chociaż w dalszym ciągu jest to większość – miasta Opola (55,39%). Sporo respondentów nie ma jednak zdania w tej kwestii, a najbardziej niezdecydowani są mieszkańcy powiatu prudnickiego (33,93%).

3.4. OBCOKRAJOWCY A EDUKACJA

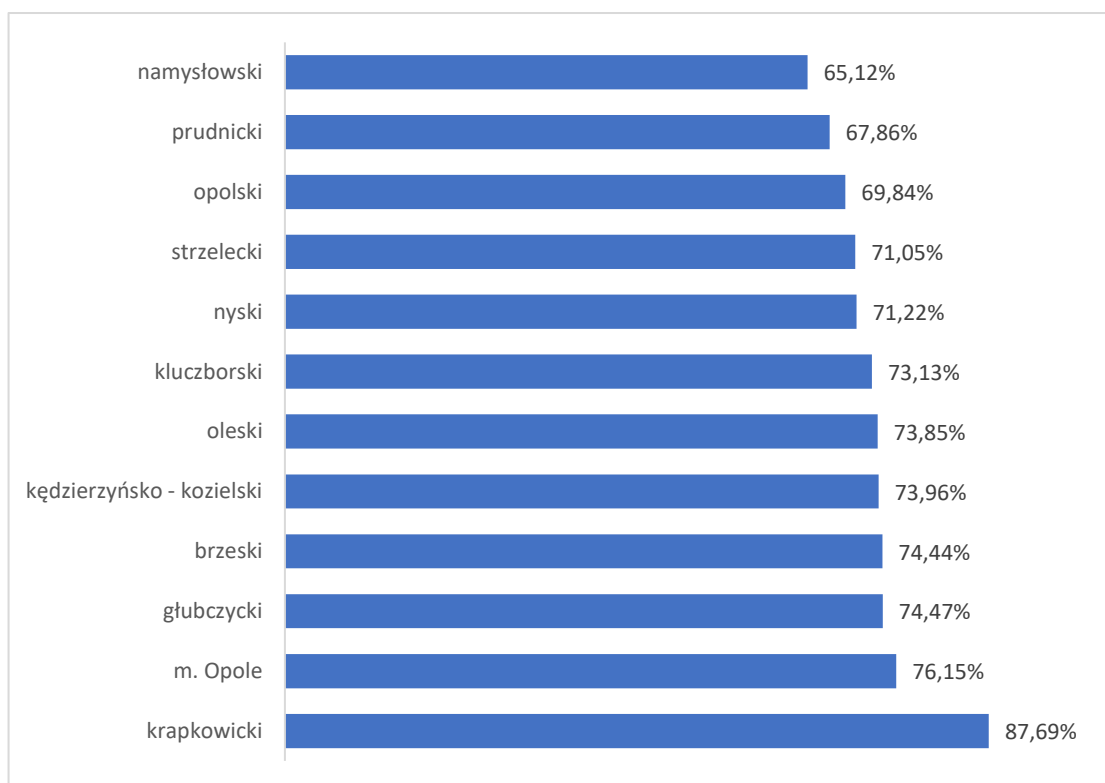
3.4.1. Dzieci cudzoziemców mieszkających w województwie opolskim powinny uczęszczać do tych samych klas co dzieci polskie

Ponad 73% badanych zgadza się ze stwierdzeniem, że dzieci cudzoziemców mieszkających w województwie opolskim powinny uczęszczać do tych samych klas co dzieci polskie. Tego zdania jest nieco więcej kobiet (blisko 75% respondentek) niż mężczyzn (71,55%).

Interesujące jest to, że najwięcej pozytywnych opinii, bo ponad 77% notuje się w najstarszej grupie wiekowej tj. 60 i więcej lat. Wśród 30-44 latków blisko 74% respondentów uważa, że dzieci polskie i cudzoziemców powinny uczęszczać do tych samych klas, a w grupie najmłodszej tj. 18-29 latków tego zdania jest nieco ponad 72% badanych. Najmniej pozytywnych odpowiedzi jest wśród 45-59 latków (68%). W tej grupie ponad 1/5 badanych nie ma na ten temat zdania, a ponad 10% było temu przeciwnych.

Najwyższym poziomem akceptacji dla wspólnej nauki dzieci cudzoziemskich i polskich charakteryzują się respondenci z wykształceniem gimnazjalnym (blisko 79%). Nieco niższe odsetki pozytywnych opinii zauważyć można w grupie osób z wykształceniem policealnym i wyższym (ok. 72%), a najniższy wśród badanych deklarujących posiadanie wykształcenia zasadniczego zawodowego (nieco ponad 70%). Co ciekawe najbardziej niezdecydowani w tej sprawie są respondenci z wykształceniem wyższym oraz zasadniczym zawodowym (aż 1/5 badanych).

Analiza przeprowadzona w podziale na powiaty pokazała, że najbardziej otwarci na naukę w tych samych klasach dzieci polskich i cudzoziemskich są mieszkańcy powiatu krapkowickiego (ponad 87%). Nieco niższy udział pozytywnych opinii notuje się w mieście Opolu (76,15%), powiatach głubczyckim, brzeskim, kędzierzyńsko – kozielskim i oleskim (około 74%), kluczborskim (71%). Najmniej osób popierających wspólną naukę dzieci polskich i cudzoziemskich mieszka w powiatach: opolskim, prudnickim i namysłowskim (wykres 30).

Wykres 30 Dzieci cudzoziemców mieszkających w woj. opolskim powinny uczęszczać do tych samych klas co dzieci polskie w opinii respondentów wg powiatu zamieszkania [% pozytywnych odpowiedzi]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Warto zauważyć, że nieco pozytywniej do wspólnej nauki dzieci polskich i cudzoziemskich odnoszą się mieszkańcy wsi (ponad 74% badanych zgadza się na takie rozwiązanie) niż miast (blisko 73% pozytywnych odpowiedzi). Wśród mieszkańców miast najczęściej pozytywnych odpowiedzi deklarują osoby z ośrodków pow. 100 tys. mieszkańców (ponad 76%). Co ciekawe, prawie ¼ mieszkańców miast od 20 do 50 tys. mieszkańców nie ma na ten temat zdania.

Analizując wyniki badań w podziale na preferencje polityczne widać dość istotne różnice w podejściu badanych do zagadnienia wspólnej nauki dzieci polskich i cudzoziemskich. Najwięcej pozytywnych opinii jest w grupie wyborców Komitetu Wyborczego Koalicja Obywatelska (prawie 88%) oraz SLD (75%). Taką możliwość popiera także ponad 66% wyborców PiS oraz 62% głosujących na Komitet Wyborczy Konfederacja Wolność i Niepodległość oraz PSL. Najmniejszy udział pozytywnych odpowiedzi notuje się w grupie głosujących na Komitet Wyborczy Mniejszości Niemieckiej (nieco ponad 55%). Należy zauważyć, że ponad 1/3 deklarujących głosowanie na Komitet Wyborczy Konfederacja Wolność i Niepodległość nie ma zdania na ten temat. Warto podkreślić jest także to, że aż

1/5 wyborców Mniejszości Niemieckiej jest przeciwna wspólnej nauce dzieci polskich i cudzoziemskich.

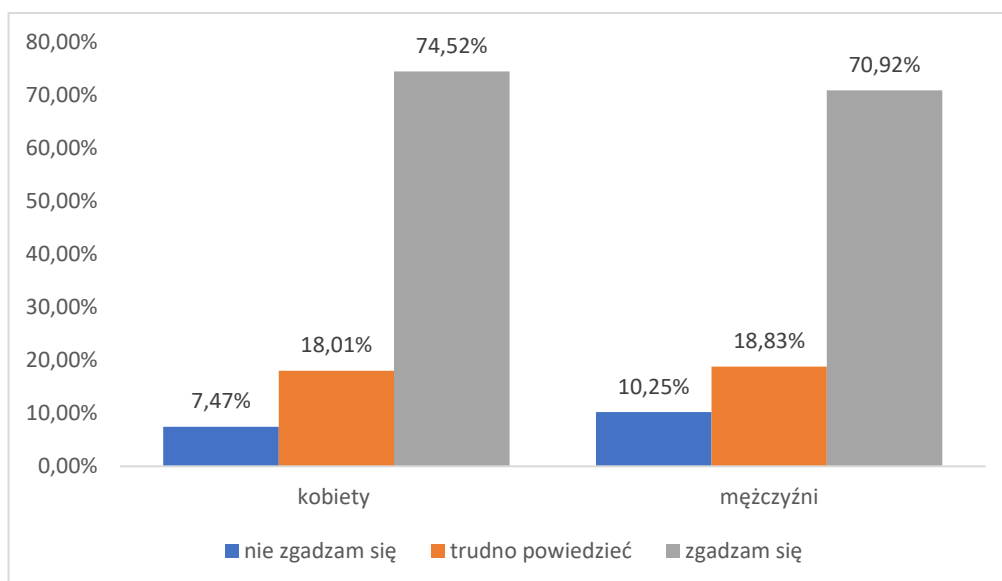
Wśród respondentów posiadających oraz nieposiadających pochodzenia niemieckiego nie dostrzega się różnic w zakresie postrzegania wspólnej nauki dzieci polskich i cudzoziemskich. W obu grupach pozytywne opinie wyraża ponad 73% badanych.

Nieznacznie różnice w opiniach odnoszących się do stwierdzenia, że dzieci polskie oraz cudzoziemców powinny uczęszczać do tych samych klas można zauważyć analizując odpowiedzi badanych w podziale na posiadane przez nich doświadczenie w pracy za granicą. Po raz kolejny największą otwartością charakteryzują się osoby posiadające ponad 10 letnie doświadczenie w pracy za granicą (blisko 78% pozytywnych odpowiedzi). Natomiast najniższą akceptację dla wspólnej nauki dzieci polskich i cudzoziemskich mają osoby pracujące za granicą poniżej 1 roku (ponad 71%).

3.4.2. Cudzoziemcy mieszkający w województwie opolskim powinni mieć dostęp do kursów językowych i podnoszących kwalifikacje zawodowe

Mieszkańcy województwa opolskiego uważają, że cudzoziemcy mieszkający w województwie opolskim powinni mieć dostęp do kursów językowych i podnoszących kwalifikacje zawodowe. Tego zdania jest blisko 73% respondentów, ale jednocześnie blisko 9% Opolan jest temu przeciwnych.

Nieco bardziej możliwości dokształcania się cudzoziemców sprzyjają kobiety niż mężczyźni. Ponad 74% respondentek zgadza się z tym twierdzeniem, podczas gdy, tego zdania jest niecałe 71% mężczyzn. Co dziesiąty mężczyzna jest przeciwny temu, aby cudzoziemcy mieszkający w regionie mieli dostęp do kursów językowych i podnoszących kwalifikacje (wykres 31).

Wykres 31 Cudzoziemcy mieszkający w woj. opolskim powinni mieć dostęp do kursów językowych i podnoszących kwalifikacje zawodowe w opinii respondentów wg płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Po raz kolejny badania pokazały, że respondenci w starszym wieku bardziej sprzyjają obcokrajowcom niż młodszy. Blisko 80% osób w wieku 60 lat i więcej popiera, aby cudzoziemcy mieszkający na Opolszczyźnie mieli dostęp do kursów językowych oraz mogli podnosić kwalifikacje zawodowe. Tak samo uważa blisko 70% osób w pozostałych kategoriach wiekowych. Udział osób mających przeciwną opinię jest najwyższy w grupach wiekowych 30-44 lata oraz 45-59 lat i wyniósł około 10%.

Biorąc pod uwagę wykształcenie respondentów, najwyższy odsetek pozytywnych odpowiedzi jest wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym, bo prawie 78%, a najniższy wśród posiadających wykształcenie wyższe - nieco ponad 70%. To dość zaskakujący rezultat. Warto także zauważyć, że wśród osób z wykształceniem wyższym jest największy udział osób przeciwnych temu, aby cudzoziemcy mieli dostęp do kursów językowych i podnoszących kwalifikacje zawodowe. Wydaje się, że może wynikać to z obawy o utratę pozycji na rynku pracy, ale wymagałoby pogłębionych analiz.

Ponad 80% mieszkańców powiatu strzeleckiego i krapkowickiego wyraża zgodę na to, aby imigranci mieszkający w Opolskiem mieli dostęp do kursów językowych i podnoszących kwalifikacje językowe. Z tym stwierdzeniem zgadza się także ponad 70% respondentów z powiatów: prudnickiego, opolskiego, oleskiego, nyskiego, kędzierzyńsko – kozielskiego oraz brzeskiego. Najmniejsze udziały osób akceptujących możliwość udziału obcokrajowców w kursach językowych i podnoszących kalifikacje odnotowano w mieście Opolu (69,23%),

powiecie kluczborskim (67%) oraz głubczyckim (ok. 66%). W tym ostatnim był najwyższy ponad 14% udział przeciwników takiej możliwości.

Warto zauważyć, że nieco wyższy udział odpowiedzi akceptujących możliwość udziału cudzoziemców w kursach językowych i szkoleniach zawodowych jest na wsiach niż w miastach – 74% wobec 72%. Wśród mieszkańców miast najwyższym poziomem odpowiedzi pozytywnych (blisko 77%) dotyczących kształcenia językowego i zawodowego obcokrajowców cechują się mieszkańcy miast do 5 tys. mieszkańców. Najniższy poziom akceptacji notuje się w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców – ok. 69%.

Podobnie, jak w poprzednich zagadnieniach, także w przypadku stwierdzenia odnoszącego się do możliwości udziału cudzoziemców w kursach językowych oraz podnoszących kwalifikacje największy udział pozytywnych opinii, bo blisko 82% jest wśród wyborców Komitetu Wyborczego Koalicja Obywatelska. Niewiele mniej jest ich wśród głosujących na SLD (blisko 80%). Natomiast, wśród zwolenników Komitetu Wyborczego Konfederacja Wolność i Niepodległość udział pozytywnych odpowiedzi wynosi 70%, PiS – 67%, PSL – 65% respondentów. Najmniej skłonni do akceptowania możliwości udziału obcokrajowców w szkoleniach i kursach językowych są wyborcy Mniejszości Niemieckiej, bo pozytywnych wskazań jest w tej grupie nieco ponad 58%. Aż 1/5 wyborców PSL i Mniejszości Niemieckiej jest przeciwna, aby obcokrajowcy mieli możliwość udziału w kursach językowych i podnoszących kwalifikacje zawodowe.

Nieznaczne różnice w odpowiedziach widać także po uwzględnieniu podziału badanych na posiadających i nie posiadających pochodzenia niemieckiego. Pomimo tego, że wśród głosujących na Komitet Wyborczy Mniejszość Niemiecką poparcie dla możliwości udziału imigrantów w kursach i szkoleniach był najniższy, to osoby deklarujące posiadanie pochodzenia niemieckiego cechują się nieco większą akceptacją dla udziału cudzoziemców w szkoleniach niż osoby nieposiadające pochodzenia niemieckiego. Udział pozytywnych odpowiedzi wynosi odpowiednio 74,17% wobec 73,40%. Nieco niższy jest także udział osób, które wyrażają sprzeciw, bo wśród osób posiadających pochodzenie niemieckie wynosi 7,75%, podczas gdy wśród nieposiadających pochodzenia niemieckiego jest wyższy i wynosi 9,15%.

Ciekawe wnioski płyną z analizy danych uwzględniającej doświadczenie migracyjne. Blisko 90% osób mających ponad 10 letnie doświadczenie w pracy za granicą uważa, że imigranci powinni mieć dostęp do kursów i jest to najwyższy udział pozytywnych odpowiedzi w porównaniu do pozostałych grup. Tego samego zdania jest 75% badanych pracujących za granicą poniżej 1 roku, ponad 71% respondentów pracujących 6-10 lat, a niecałe 67% poparcia wyrażają pracujący od 1 roku do 5 lat. Blisko 73% osób niemających doświadczenia w pracy

za granicą także uważa, że obcokrajowcy powinni mieć dostęp do kursów językowych i szkoleń zawodowych. Największy udział osób, które nie zgadzały się na to, aby obcokrajowcy mieli dostęp do szkoleń zawodowych i kursów językowych był wśród osób, które pracowały za granicą od 6 do 10 lat.

3.5. PRAWA POLITYCZNE CUDZOZIEMCÓW

3.5.1. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć swobodę porozumiewania się w swoim języku w przestrzeni publicznej

W przypadku swobody porozumiewania się przez cudzoziemców w swoim języku w przestrzeni publicznej – podobnie jak w wielu poprzednich sytuacjach – można stwierdzić, że większość respondentów wyraża się w tej sprawie pozytywnie, choć istnieje też spore niezdecydowanie (tabela 29). 64,4% akceptuje tę sytuację, ale tylko 15% w sposób zdecydowany. Jednocześnie co piątemu respondentowi (20,9%) trudno wyrazić opinię. Bez względu na wykształcenie i wiek respondenta, sytuacja wygląda podobnie – respondenci generalnie są otwarci, ale na zasadzie „raczej tak”, a nie „zdecydowanie tak” (tabela 30). Ponownie za najbardziej otwarte można uznać osoby z długimi doświadczeniami migracyjnymi (6-10 lat i powyżej 10 lat za granicą), które w ponad 30% (odpowiednio: 30,95% i 33,33%) zgadzają się i raczej zgadzają się z możliwością porozumiewania się w swoim języku i dodatkowo żaden respondent z tych grup nie wyraził zdecydowanego sprzeciwu. Największą akceptację w kwestii tego typu swobody deklarują respondenci będący wyborcami Sojuszu Lewicy Demokratycznej (73,53%), z kolei najczęściej przeciwni są wyborcy Polskiego Stronnictwa Ludowego (22,85%).

Tabela 29 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć swobodę porozumiewania się w swoim języku w przestrzeni publicznej wg respondentów ogółem i z podziałem na wiek

Wyszczególnienie	Ogółem	Wiek			
		18-29	30-44	45-59	60 i więcej
Zdecydowanie nie zgadzam się	3,50	4,49	2,86	3,23	3,80
Nie zgadzam się	3,80	5,77	3,93	2,42	3,80
Raczej nie zgadzam się	7,40	8,33	5,36	8,47	7,91
Trudno powiedzieć	20,90	16,67	21,43	24,19	19,94
Raczej zgadzam się	26,40	21,15	30,00	25,00	26,90
Zgadzam się	23,00	24,36	20,71	22,98	24,37
Zdecydowanie zgadzam się	15,00	19,23	15,71	13,71	13,29

Łącznie	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Tabela 30 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć swobodę porozumiewania się w swoim języku w przestrzeni publicznej wg respondentów z podziałem na wykształcenie

Wyszczególnienie	Wykształcenie			
	gimnazjalne	policealne	wyższe	zasadnicze zawodowe
Zdecydowanie nie zgadzam się	2,56	3,69	4,10	3,30
Nie zgadzam się	4,10	2,77	4,48	4,25
Raczej nie zgadzam się	5,13	5,54	9,33	9,91
Trudno powiedzieć	22,05	20,62	22,39	18,40
Raczej zgadzam się	29,23	25,23	25,37	26,89
Zgadzam się	19,49	27,38	20,90	22,17
Zdecydowanie zgadzam się	17,44	14,77	13,43	15,09
Łącznie	100,00	100,00	100,00	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Po raz kolejny to mieszkańcy powiatu strzeleckiego okazali się najbardziej otwarci w kwestii swobodnego porozumiewania się przez cudzoziemców w swoim języku w przestrzeni publicznej. $\frac{3}{4}$ mieszkańców tego powiatu (73,68%) zgadza się z taką możliwością, w powiecie tym najniższy jest też udział osób niezdecydowanych (odpowiedź „trudno powiedzieć” 15,79%). Interesujące, że w powiecie opolskim otwartość na tego typu wielojęzyczność jest najniższa (53,96%), i jednocześnie niezdecydowanie najwyższe (odpowiedź „trudno powiedzieć” (27,78%). Z kolei najwięcej osób, które są temu przeciwne mieszka w powiecie namysłowskim (20,93%).

3.5.2. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć swobodę zakładania swoich stowarzyszeń

Co czwarty respondent (25,1%) nie jest w stanie stwierdzić, czy cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć swobodę zakładania swoich stowarzyszeń, choć ponownie większość (59,5%) zgadza się z taką możliwością. Widać zatem, że większość ta nie jest zdecydowana - jak w wielu poprzednich sytuacjach - a niepewność duża. Daje się zauważyć, że osoby najstarsze (60 lat i więcej) częściej są mniej otwarte niż osoby młodsze (tabela 31). Jedynie 9,18% spośród nich wyraża zdecydowaną zgodę co do swobody zakładania stowarzyszeń przez cudzoziemców, co czwarty nie ma zdania, a ponad 6%

(6,01%) wyraża zdecydowany sprzeciw (w pozostałych grupach wiekowych udział ten kształtuje się pomiędzy 1 a 3%). Osoby z niższym wykształceniem (gimnazjalnym i policealnym) częściej aprobują taką sytuację niż osoby z wykształceniem wyższym oraz zasadniczym zawodowym (odpowiednio: 65,13%, 60,62%, 58,96%, 53,30%). Jednocześnie nie wyraża zgody na taką możliwość 11,2% osób z wyższym wykształceniem i niemal 2-krotnie więcej (20,28%) z zasadniczym zawodowym. Widać również różnicę pomiędzy osobami z różnym doświadczeniem migracyjnym. Najniższa akceptacja występuje w grupie osób z krótkim pobytem za granicą – do roku oraz od roku do 5 lat (odpowiednio: 52,94% i 54,14%), jest ona zdecydowanie wyższa w grupie osób z długimi doświadczeniami migracyjnymi – 6-10 lat i powyżej 10 lat (odpowiednio: 61,9% i 66, 67%), a nawet wśród osób bez takich doświadczeń (62,26%). Ponownie, żadna z osób przebywających za granicą powyżej 10 lat, nie wyraziła sprzeciwu co do swobody zakładania przez cudzoziemców stowarzyszeń. Trzeba jednak zaznaczyć, że jednocześnie niezdecydowanie w tej kwestii jest wysokie. Średnio dotyczy co czwartej osoby (25,1%), a w przypadku niektórych grup respondentów nawet co trzeciej lub niemal co trzeciej osoby (np. osoby z wykształceniem wyższym, osoby z bardzo krótkim i bardzo długim doświadczeniem migracyjnym, osoby pomiędzy 45-59 rokiem życia). Prawo do zakładania przez cudzoziemców stowarzyszeń najczęściej akceptują respondenci będący wyborcami Sojuszu Lewicy Demokratycznej (75%), z kolei najczęściej przeciwni są wyborcy Konfederacji Wolność i Niepodległość (29,63%).

Tabela 31 Odpowiedź „trudno powiedzieć” na pytanie „Czy cudzoziemcy przebywający przebywający w województwie opolskim powinni mieć swobodę zakładania stowarzyszeń” wg respondentów ogółem, w podziale na wiek, wykształcenie, pochodzenie niemieckie i doświadczenie migracyjne

Płeć		Wiek				Wykształcenie			
kobieta	mężczyzna	18-29	30-44	45-59	60 i więcej	gimnazjalne	policealne	wyższe	zasadnicze zawodowe
25,29%	24,90%	22,44%	23,57%	28,63%	25,00%	22,56%	22,77%	28,73%	26,42%
Pochodzenie niemieckie				Doświadczenie migracyjne					
tak	nie	nie wiem		poniżej 1 roku	1-5 lat	5-10 lat	powyżej 10 lat		brak
25,83	25,04	24,00		30,48	22,56	26,19	33,33		23,71

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Opinie dotyczące prawa do zakładania przez cudzoziemców swoich stowarzyszeń są podzielone w układzie powiatowym, przy czym różnice te są dosyć istotne. I tak, w największym stopniu nie zgadzają się na tego typu możliwość mieszkańcy powiatu

namysłowskiego (27,9%), a w najmniejszym - powiatu oleskiego (6,16%). Ci drudzy jednak najczęściej nie mają zdania w tej kwestii (29,23%). Jednak to mieszkańcy powiatu głubczyckiego są najbardziej otwarci (68,08%) i jednocześnie najbardziej zdecydowani jeśli chodzi o prawo zakładania stowarzyszeń przez cudzoziemców (odpowiedź „trudno powiedzieć” 17,02%).

3.5.3. Cudzoziemcy spoza Unii Europejskiej przebywający w województwie opolskim powinni mieć prawo głosowania w wyborach samorządowych⁶

Jeszcze większe niezdecydowanie dotyczy praw politycznych cudzoziemców, a konkretnie prawa głosowania przez nich w wyborach samorządowych. 35,4% respondentów wyraża pozytywną opinię w tej sprawie, 34,7% wyraża sprzeciw, a 29,9% jest niezdecydowanych. Nie ma tu zatem takiej jednoznaczności poglądów jak w wielu poprzednich sytuacjach. Częściej niezdecydowane (odpowiedź „trudno powiedzieć”) są kobiety niż mężczyźni (odpowiednio: 32,18% i 27,41%), osoby młodsze niż starsze (32,69% - 18-29 lat i 27,85% - 60 lat i więcej), osoby z wyższym wykształceniem niż niższym policealnym (odpowiednio: 33,58% i 26,46%), mieszkańcy miejscowości wiejskich niż miast (odpowiednio: 31,93% i 28,66%) oraz osoby bez doświadczeń migracyjnych lub przebywające za granicą krótki czas niż te o długim doświadczeniu migracyjnym. Interesujące jednocześnie, że osoby o długim doświadczeniu migracyjnym posiadają odmienne spojrzenie na tę kwestię - 50,01% osób przebywających za granicą 6-10 lat w różnym stopniu jest otwarta na powyższe prawa polityczne dla cudzoziemców, natomiast 50,0% osób przebywających za granicą powyżej 10 lat w różnym stopniu im przeciwna (tabela 32).

Tabela 32 Cudzoziemcy spoza Unii Europejskiej przebywający w województwie opolskim powinni mieć prawo głosowania w wyborach samorządowych wg respondentów o różnym doświadczeniu migracyjnym

Wyszczególnienie	Doświadczenie migracyjne									
	poniżej 1 roku		1-5 lat		6-10 lat		powyżej 10 lat		brak	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zdecydowanie nie zgadzam się	27	14,44	11	8,27	4	9,52	2	11,11	56	9,03
Nie zgadzam się	18	9,63	18	13,53	4	9,52	3	16,67	64	10,32

⁶ W wyborach samorządowych mogą głosować jedynie cudzoziemcy będący obywatelami państw członkowskich UE przy łącznym spełnieniu dodatkowych kryteriów, tj. stałego zamieszkiwania w Polsce oraz posiadania praw publicznych w państwie, którego są obywatelami.

Raczej nie zgadzam się	28	14,97	17	12,78	5	11,90	4	22,22	86	13,87
Trudno powiedzieć	45	24,06	47	35,34	8	19,05	3	16,67	196	31,61
Raczej zgadzam się	34	18,18	19	14,29	8	19,05	2	11,11	104	16,77
Zgadzam się	14	7,49	14	10,53	6	14,29	2	11,11	59	9,52
Zdecydowanie zgadzam się	21	11,23	7	5,26	7	16,67	2	11,11	55	8,87
Łącznie	187	100,00	133	100,00	42	100,00	18	100,00	620	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Wydaje się, że wyrażenie opinii dotyczących prawa głosowania cudzoziemców w wyborach samorządowych jest dla respondentów trudne. Jak wskazano, mniej więcej taka sama grupa respondentów (ok. 30%) akceptuje taką możliwość, nie akceptuje jej i nie ma zdania w tej sprawie. W układzie powiatowym różnice jednak pojawiają się. Niemal 50% mieszkańców powiatu oleskiego (46,16%) bierze pod uwagę możliwość udziału cudzoziemców w wyborach, natomiast w powiecie namysłowskim już tylko co czwarta osoba (25,58%). Ponownie jednak to mieszkańcy powiatu opolskiego są najbardziej przeciwni takiej sytuacji (42,85%).

3.6. ZNACZENIE CUDZOZIEMCÓW DLA GOSPODARKI I SPOŁECZEŃSTWA

3.6.1. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim przyczyniają się do rozwoju regionalnej gospodarki

Wśród opinii respondentów dotyczących wpływu cudzoziemców na rozwój regionalnej gospodarki przeważają te pozytywne oraz niezdecydowane. Najwięcej, gdyż aż 52,2% respondentów, w różnym stopniu, lecz pozytywnie oceniło ten wpływ, ale aż 33,8% nie potrafiło ocenić tej sytuacji. Oznacza to, że zdecydowana mniejszość (14%) uważa, że cudzoziemcy nie przyczyniają się do rozwoju regionalnej gospodarki. Mężczyźni częściej niż kobiety pozytywnie oceniają ekonomiczną rolę cudzoziemców (odpowiednio: 58,15% i 46,74%) i również mężczyźni wyrażają bardziej jednoznaczną opinię w tym zakresie (odpowiedź „trudno powiedzieć” odpowiednio: 27,62% i 39,46%) (tabela 33). Interesujące, że to osoby starsze częściej oceniają pozytywną rolę cudzoziemców w regionalnej gospodarce niż osoby młodsze. Ponad połowa osób z grupy 60 lat i więcej (56,65%) dostrzega pozytywny wpływ imigracji ekonomicznej na rozwój regionalnej gospodarki. Z kolei w przypadku osób najmłodszych (18-29 lat) odsetek takich opinii jest niższy (48,72%), a osób niezdecydowanych najwyższy wśród wszystkich grup wiekowych (37,82%).

Tabela 33 Cudzoziemcy przebywający w woj. opolskim przyczyniają się do rozwoju regionalnej gospodarki w opinii respondentów w podziale na płeć

Wyszczególnienie	Kobiety		Mężczyźni	
	liczba	%	liczba	%
Zdecydowanie nie zgadzam się	9	1,72	7	1,46
Nie zgadzam się	13	2,49	13	2,72
Raczej nie zgadzam się	50	9,58	48	10,04
Trudno powiedzieć	206	39,46	132	27,62
Raczej zgadzam się	127	24,33	148	30,96
Zgadzam się	77	14,75	96	20,08
Zdecydowanie zgadzam się	40	7,66	34	7,11
Łącznie	522	100,00	478	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Dosyć zasadnicza różnica występuje w stosunku do opinii osób o różnym poziomie wykształcenia. Ogólnie rzecz biorąc, duża część spośród nich wyraża pozytywną opinię o wpływie cudzoziemców na rozwój regionalnej gospodarki. O ile jednak w przypadku osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym udział ten wynosi 43,86%, to w przypadku osób z wykształceniem gimnazjalnym aż 60,52%. Jednocześnie osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym dwukrotnie częściej niż osoby z wykształceniem gimnazjalnym nie zgadzają się ze stwierdzeniem o pozytywnym wpływie cudzoziemców na rozwój regionalnej gospodarki (odpowiednio: 17,46% i 8,722%). Podobną różnicę widać, gdy weźmiemy pod uwagę doświadczenia migracyjne respondentów. Różnica dotyczy głównie osób o długich doświadczeniach migracyjnych i bez doświadczeń migracyjnych. Interesujące, że osoby przebywające za granicą 6-10 lat oraz dłużej niż 10 lat, niemal dwukrotnie częściej niż osoby niemigrujące nie dostrzegają pozytywnego wpływu cudzoziemców w omawianym obszarze (odpowiednio: 21,42%, 27,78% i 13,54%). Z kolei grupą w największym stopniu taki wpływ dostrzegającą są osoby z bardzo krótkim doświadczeniem migracyjnym (58,29%) (tabela 34).

Tabela 34 Cudzoziemcy przebywający w woj. opolskim przyczyniają się do rozwoju regionalnej gospodarki w opinii respondentów z różnym doświadczeniem migracyjnym

Wyszczególnienie	Doświadczenia migracyjne				
	poniżej 1 roku	1-5 lat	6-10 lat	powyżej 10 lat	brak
	%				
Zdecydowanie nie zgadzam się	1,07	1,50	2,38	0,00	1,77
Nie zgadzam się	2,14	1,50	7,14	5,56	2,58
Raczej nie zgadzam się	10,16	9,77	11,90	22,22	9,19
Trudno powiedzieć	28,34	37,59	23,81	33,33	35,32
Raczej zgadzam się	27,27	27,82	30,95	22,22	27,42
Zgadzam się	19,79	15,04	14,29	11,11	17,42
Zdecydowanie zgadzam się	11,23	6,77	9,52	5,56	6,29
Łącznie	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

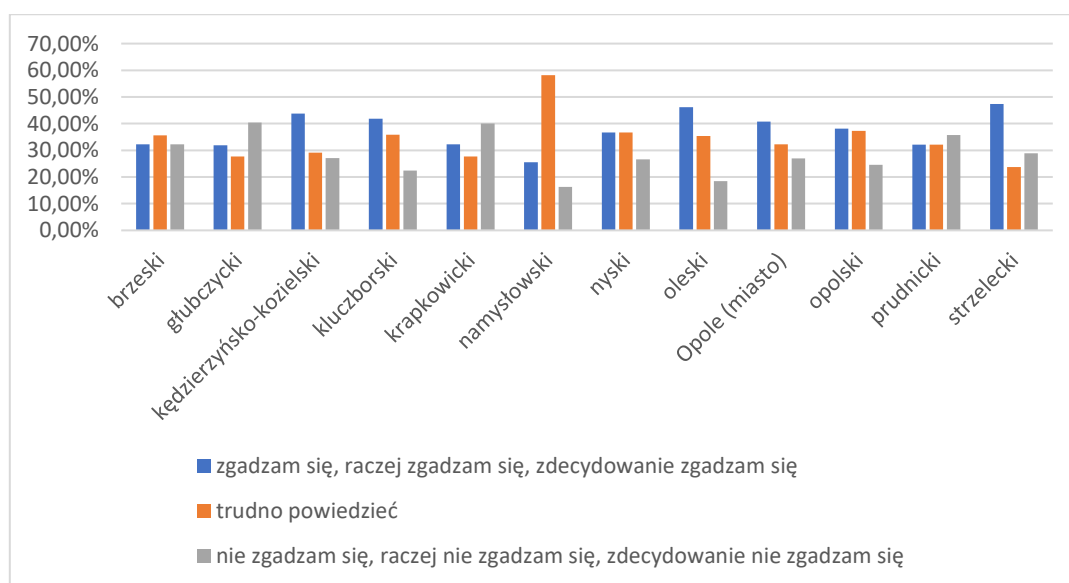
Opinie dotyczące pozytywnego wpływu cudzoziemców przebywających w województwie opolskim na rozwój regionalnej gospodarki są podzielone również wówczas, gdy weźmiemy pod uwagę miejsce zamieszkania respondentów. Duża grupa mieszkańców powiatu oleskiego (67,69%) dostrzega tego typu pozytywny wpływ imigracji ekonomicznej w regionie, ale w powiecie namysłowskim czyni to już dwukrotnie mniej osób (34,88%) i jednocześnie niemal połowa spośród nich (46,51%) nie potrafi dokonać tego typu oceny. Z kolei co piąty mieszkaniec powiatu głubczyckiego (19,15%) uważa, że cudzoziemcy w ogóle nie przyczyniają się do rozwoju regionalnej gospodarki.

3.6.2. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim są niezbędni do wykonywania prac, których nie chcą wykonywać mieszkańcy regionu

Pozytywny wpływ cudzoziemców na rozwój regionalnej gospodarki może przejawiać się w wypełnianiu przez nich luk na rynku pracy czyli podejmowaniu prac, którymi często nie są zainteresowani rodzimi pracownicy. Taka sytuacja wskazuje na komplementarny charakter imigracji ekonomicznej i z punktu widzenia deficytowych potrzeb rynku pracy w określonych branżach jest pozytywna. Z wielu badań wynika, że właśnie z taką imigracją mamy obecnie do czynienia na opolskim rynku pracy. Okazuje się jednak, że respondenci nie są w sposób jednoznaczny przekonani co do takiej roli cudzoziemców. 38,2% spośród nich uważa, że cudzoziemcy są niezbędni do wykonywania prac, których nie chcą wykonywać mieszkańcy

regionu, 27,9% nie dostrzega takiej roli cudzoziemców, a 33,9% - nie potrafi ocenić tej sytuacji. Opinie respondentów są więc mniej więcej równo podzielone, z nieznaczną przewagą opinii pozytywnie oceniających tego typu rolę cudzoziemców na opolskim rynku pracy. Daje się jednak zauważyć, iż co trzeci respondent – a zatem znacząca grupa - nie ma zdania w tej kwestii, co jest szczególnie widoczne zwłaszcza w stosunku do mieszkańców obszarów wiejskich (37,47%) oraz osób w wieku produkcyjnym niemobilnym (37,1%).

Nieco większe różnice można natomiast zauważyć wśród respondentów w różnym wieku. W najmniejszym stopniu niezdecydowane są osoby najstarsze (60 lat i więcej), one również formułują najwięcej ocen dostrzegających komplementarną rolę cudzoziemców na rynku pracy (43,67%). Podobną ocenę formułują również osoby z wykształceniem wyższym (40,67%). Istotne jednak, że to osoby w wieku charakteryzującym się najwyższą aktywnością zawodową i prawdopodobnie mające najczęstsze kontakty z cudzoziemcami w miejscach pracy, w najmniejszym stopniu dostrzegają komplementarność zatrudnienia cudzoziemców (31,07% - osoby w wieku 30-44 lata i 37,5% w wieku 45-59).

Wykres 32 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim są niezbędni do wykonywania prac, których nie chcą wykonywać mieszkańcy regionu w opinii respondentów

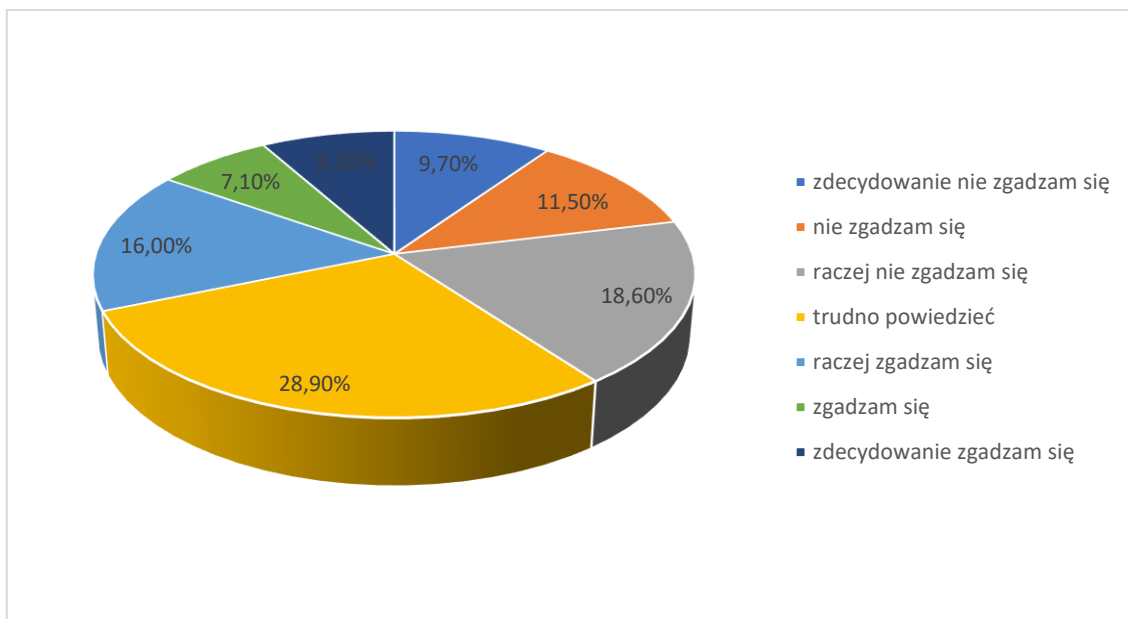
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Dokonanie oceny odnoszącej się do uzupełniania przez cudzoziemców deficytów na rynku pracy jest dla respondentów trudne. Owszem - jak zaznaczono - przeważają opinie wskazujące, że faktycznie cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim są niezbędni do wykonywania prac, których nie chcą wykonywać mieszkańcy regionu, lecz niemal tyle samo

jest opinii osób niezdecydowanych. Najwięcej takich osób to mieszkańcy powiatu namysłowskiego - ponad połowa z nich (58,14%) nie ma zdania w tej sprawie i jednocześnie najmniej (25,58%) wskazuje na taką właśnie rolę cudzoziemców. Po raz kolejny zaznacza się jednak powiat strzelecki, w którym najmniej jest osób niezdecydowanych (23,68%) i najwięcej pozytywnie oceniających cudzoziemców z omawianej perspektywy (47,37%) (wykres 32).

3.6.3. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim odbierają pracę osobom mieszkającym w regionie

Istotne, że powyższe ogólne oceny komplementarności zatrudnienia cudzoziemskich pracowników są spójne z kolejnymi opiniami dotyczącymi odmiennej - substytucyjnej - roli imigracji ekonomicznej. 39,8% respondentów uważa bowiem, że cudzoziemcy nie odbierają pracy rodzimym pracownikom, kolejne 31,3% respondentów dostrzega taką sytuację, a 28,9% nie ma zdania w tej kwestii (wykres 33). Oznacza to, że – podobnie jak poprzednio – tu również zdania są dosyć równo podzielone, ale jednak przeważają opinie osób uważających, że cudzoziemcy nie wypychają mieszkańców regionu z rynku pracy. W najwyższym stopniu nieprzekonane co do substytucyjnej roli pracowników cudzoziemskich są osoby starsze (47,47%) oraz migranci długoterminowi (osoby przebywające za granicą 6-10 lat - 52,38% i powyżej 10 lat - 61,11%), natomiast nie potrafią ocenić tej sytuacji głównie osoby w wieku największej aktywności zawodowej (osoby w wieku 30-44 – 32,14% i w wieku 45-59 – 32,66%).

Wykres 33 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim odbierają pracę osobom mieszkającym w regionie w opinii respondentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Jak wskazano, przeważają opinie osób, które uważają, iż cudzoziemcy nie odbierają pracy rodzimym pracownikom, a najwięcej takich osób to mieszkańcy powiatów namysłowskiego i krapkowickiego (odpowiednio: 46,51% i 46,16%). Z kolei najwięcej osób, które uważają, że z taką sytuacją mamy do czynienia to mieszkańcy powiatu głubczyckiego (38,04%), a niepotrafiący wyrazić zdania w tej kwestii to głównie mieszkańcy powiatu prudnickiego (41,07%).

3.6.4. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim zaniżają poziom wynagrodzeń polskich pracowników

Podobnie niemal równo podzielone są zdania dotyczące zaniżania przez cudzoziemców poziomu wynagrodzeń polskich pracowników. 30,4% respondentów nie zgadza się z takim stwierdzeniem, 32% zgadza się, a najwięcej, bo aż 37,6% nie ma zdania w tej kwestii (tabela 35). W tym ostatnim przypadku to również niemal 40% kobiet (39,85%) i również niemal lub ponad 40% osób w wieku aktywności zawodowej (39,74% w grupie osób w wieku 18-29, 38,93% - 30-44 lata, 41,13% - 45-59 lat). Taką ocenę niezdecydowania widać także wśród respondentów o różnym poziomie wykształcenia, np. 40,62% osób z wykształceniem policealnym i 38,68% z zasadniczym zawodowym. Nawet jeśli weźmiemy pod uwagę oceny

zgadzające się lub niezgadające się z faktem zaniżania wynagrodzeń przez cudzoziemców, to również widać, że przeważają wśród nich te mniej zdecydowane (odpowiedzi „raczej zgadzam się” i „raczej nie zgadzam się”), a nie skrajne (odpowiedzi: „zdecydowanie zgadzam się i „zdecydowanie nie zgadzam się”).

Tabela 35 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim zaniżają poziom wynagrodzeń polskich pracowników wg respondentów ogółem i w podziale na grupy wiekowe

Wyszczególnienie	Ogółem		Grupy wiekowe							
			18-29		30-44		45-59		60 i więcej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zdecydowanie nie zgadzam się	61	6,10	11	7,05	17	6,07	15	6,05	18	5,70
Nie zgadzam się	81	8,10	9	5,77	21	7,50	20	8,06	31	9,81
Raczej nie zgadzam się	162	16,20	22	14,10	52	18,57	34	13,71	54	17,09
Trudno powiedzieć	376	37,60	62	39,74	109	38,93	102	41,13	103	32,59
Raczej zgadzam się	149	14,90	27	17,31	39	13,93	34	13,71	49	15,51
Zgadzam się	93	9,30	10	6,41	25	8,93	22	8,87	36	11,39
Zdecydowanie zgadzam się	78	7,80	15	9,62	17	6,07	21	8,47	25	7,91
Łącznie	1000	100,00	156	100,00	280	100,00	248	100,00	316	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Miejsce zamieszkania różnicuje poglądy respondentów. Najwięcej ocen twierdzących, że cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim zaniżają poziom wynagrodzeń polskich pracowników, formułują mieszkańcy powiatów opolskiego i strzeleckiego (odpowiednio: 38,89% i 36,84%), a najmniej powiatów brzeskiego i nyskiego (odpowiednio: 23,34% i 23,74%). Spore jest jednak niezdecydowanie w tej kwestii – w powiecie nyskim przekracza 40% (43,88%).

3.6.5. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim wzbogacają różnorodność kulturową naszego regionu i czynią go bardziej otwartym na inne kultury i wyznania

Dużo bardziej jednoznaczne są natomiast opinie respondentów dotyczące wpływu obecności cudzoziemców na różnorodność kulturową regionu. 60,7% respondentów zgadza się bowiem z tym stwierdzeniem, 13,5% nie zgadza się, a 25,8% nie ma zdania w tej kwestii. Oznacza to, że większość mieszkańców dostrzega tego typu społeczno-kulturową rolę

imigrantów w regionie, ale jednak co czwarta osoba, a zatem spora grupa, nie jest w stanie dokonać oceny wpływu tej różnorodności na otwartość regionu na inne kultury i wyznania. Jedynie w nieco większym stopniu niezdecydowane są kobiety niż mężczyźni (odpowiednio: 27,2% i 24,27%) oraz osoby starsze niż te najmłodsze (odpowiednio: 26,9% i 24,36%), również osoby najmłodsze częściej nie dostrzegają tej roli imigrantów (odpowiednio: 14,74% osób w wieku 18-29 lat i 12,65% - 60 lat i więcej).

Ponad 70% respondentów (72,47%) będących wyborcami Koalicji Obywatelskiej dostrzega pozytywny wpływ obecności cudzoziemców na różnorodność kulturową regionu. Najbardziej czynią to wyborcy Konfederacji Wolność i Niepodległość (48,14%), choć i tak jest to niemal połowa respondentów.

Tabela 36 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim wzbogacają różnorodność kulturową naszego regionu i czynią go bardziej otwartym na inne kultury i wyznania wg respondentów z podziałem na poziom wykształcenia

Wyszczególnienie	Wykształcenie							
	gimnazjalne		policealne		wyższe		zasadnicze zawodowe	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zdecydowanie nie zgadzam się	6	3,08	10	3,08	3	1,12	9	4,25
Nie zgadzam się	3	1,54	6	1,85	8	2,99	5	2,36
Raczej nie zgadzam się	9	4,62	34	10,46	28	10,45	14	6,60
Trudno powiedzieć	53	27,18	80	24,62	57	21,27	68	32,08
Raczej zgadzam się	55	28,21	76	23,38	98	36,57	46	21,70
Zgadzam się	42	21,54	80	24,62	49	18,28	45	21,23
Zdecydowanie zgadzam się	27	13,85	39	12,00	25	9,33	25	11,79
Łącznie	195	100,00	325	100,00	268	100,00	212	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Większe zróżnicowanie poglądów można jednak dostrzec, jeśli weźmiemy pod uwagę respondentów o różnym poziomie wykształcenia (tabela 36). W większym stopniu różnorodność kulturową dostrzegają osoby z wyższym wykształceniem niż z zasadniczym zawodowym (odpowiednio: 64,18% i 54,72%), a co trzeci respondent z tej ostatniej grupy nie ma zdania w tej kwestii (32,08%). W mniejszym stopniu niezdecydowani w wyrażanych poglądach w tym przypadku są też mieszkańcy miast niż obszarów wiejskich (odpowiedź „trudno powiedzieć” odpowiednio: 22,54% i 31,13%), a z kolei bardziej zdecydowane osoby z

pochożeniem niemieckim (odpowiedzi „raczej, zdecydowanie i zgadzam się” - 63,09% osoby z pochożeniem i 59,58% bez pochożenia) (tabela 37). Również osoby posiadające doświadczenia migracyjne częściej dostrzegają różnorodność kulturową jako efekt napływu cudzoziemców, zwłaszcza migranci długookresowi. Aż 72,22% osób przebywających za granicą powyżej 10 lat zgadza się, iż cudzoziemcy wpływają pozytywnie na tego typu różnorodność kulturową, wśród osób bez doświadczeń migracyjnych jest 59,52%.

Tabela 37 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim wzbogacają różnorodność kulturową naszego regionu i czynią go bardziej otwartym na inne kultury i wyznania wg respondentów ogółem i z podziałem na miejsce zamieszkania

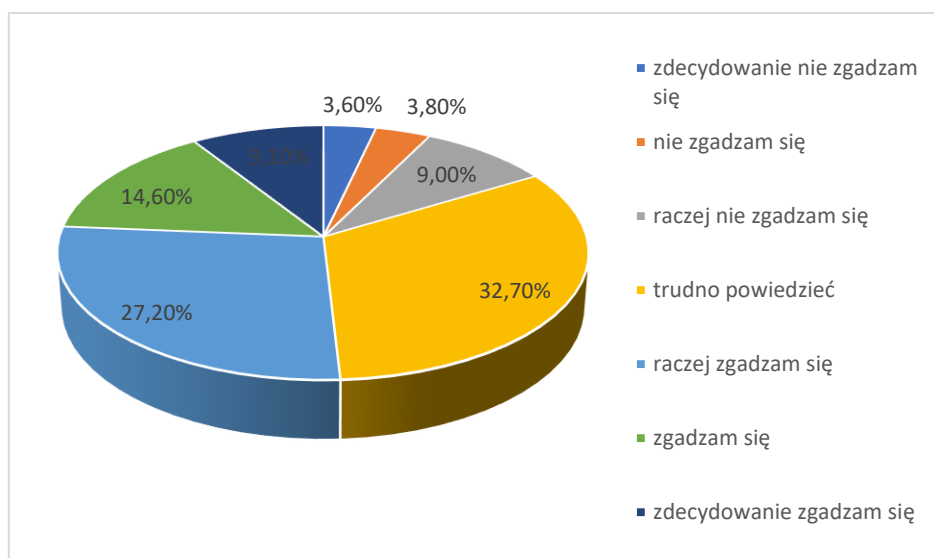
Wyszczególnienie	Ogółem		Miejsce zamieszkania			
			miasto		wieś	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zdecydowanie nie zgadzam się	28	2,80	19	3,06	9	2,37
Nie zgadzam się	22	2,20	15	2,42	7	1,85
Raczej nie zgadzam się	85	8,50	58	9,34	27	7,12
Trudno powiedzieć	258	25,80	140	22,54	118	31,13
Raczej zgadzam się	275	27,50	168	27,05	107	28,23
Zgadzam się	216	21,60	147	23,67	69	18,21
Zdecydowanie zgadzam się	116	11,60	74	11,92	42	11,08
Łącznie	1000	100,00	621	100,00	379	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Jak wskazano, większość respondentów uważa, że cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim wzbogacają różnorodność kulturową naszego regionu i czynią go bardziej otwartym na inne kultury i wyznania. W każdym powiecie uważa tak ponad 50-60% mieszkańców, lecz powiatem, w którym ocena ta kształtuje się na szczególnie wysokim poziomie jest powiat strzelecki – niemal $\frac{3}{4}$ jego mieszkańców (71,05%) wyraziła się w tym względzie pozytywnie i trzeba dodać, że jest to opinia jednoznaczna, gdyż mieszkańcom tego powiatu w najmniejszym stopniu trudno było dokonać tego typu oceny (14,47%). Dla porównania, w powiecie namysłowskim udział osób niezdecydowanych wynosi 32,56%, a zatem jest niemal 2,5-krotnie wyższy.

3.6.6. Napływ cudzoziemców jest korzystny, gdyż przyjeżdżają osoby młode z rodzinami, co jest ważne, bo społeczeństwo Opolszczyzny starzeje się, a region wyludnia

Co drugi respondent (50,9%) zgadza się, że napływ cudzoziemców, zwłaszcza osób młodych z rodzinami, w sytuacji depopulacji i starzenia się społeczeństwa może być korzystny, 16,4% nie zgadza się z takim stwierdzeniem, natomiast 32,7% nie ma zdania w tej kwestii (wykres 34). Oznacza to, że mieszkańcy dostrzegają możliwą rolę cudzoziemców w niwelowaniu problemów demograficznych regionu, choć znaczna część spośród nich nie potrafi zająć jednoznacznego stanowiska w tej sprawie. Częściej niezdecydowanie wyrażają kobiety niż mężczyźni (odpowiednio: 36,02% i 29,08%) i osoby z najniższym wykształceniem (35,38%) oraz mieszkańcy obszarów wiejskich (34,83%). Z kolei w największym stopniu dostrzegają tego typu potencjalne znaczenie imigrantów w rozwoju regionu osoby posiadające pochodzenie niemieckie (odpowiedzi w różnym stopniu „zgadzam się”: 53,51%). Natomiast najbardziej jednoznaczne opinie w tej kwestii formułują osoby z długim doświadczeniem migracyjnym (odpowieź „trudno powiedzieć” 22,22%), przy czym jednocześnie w największym stopniu nie dostrzegają tego typu korzyści z napływu cudzoziemców (odpowiedzi w różnym stopniu „nie zgadzam się”: 27,78%). Dla porównania, osoby z krótkim doświadczeniem migracyjnym taką ocenę formułują dwukrotnie rzadziej (12,72%). Warto zaznaczyć, że w europejskich krajach tradycyjnie napływowych, imigranci w sposób pozytywny wpływają na sytuację demograficzną. Interesujące zatem, że osoby, które długotrwale przebywały za granicą, nie dostrzegają tego typu wpływu.

Wykres 34 Napływ cudzoziemców jest korzystny, gdyż przyjeżdżają osoby młode z rodzinami, co jest ważne, bo społeczeństwo Opolszczyzny starzeje się, a region wyludnia w opinii respondentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Obecność cudzoziemców może być oceniana z punktu widzenia pozytywnego wpływu na sytuację demograficzną regionu napływu. Dokonanie takiej oceny w regionie opolskim jest jednak trudne, gdyż potrzebna jest obserwacja tego procesu z dłuższej perspektywy czasowej. Tym niemniej - jak wskazano - połowa respondentów taką możliwość dostrzega, a w największym stopniu mieszkańcy powiatów strzeleckiego i krapkowickiego (odpowiednio: 59,21% i 56,93%). Najtrudniej jest natomiast wyrazić opinię w tym zakresie mieszkańcom powiatu prudnickiego (odpowiedź „trudno powiedzieć” 44,64%) i ponownie, najbardziej jednoznacznie do tej oceny, podchodzą mieszkańcy powiatu strzeleckiego (22,37%).

3.6.7. Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim przyczyniają się do zwiększenia przestępczości w regionie

Opinie dotyczące wzrostu przestępczości, do której przyczyniają się przebywający w województwie opolskim cudzoziemcy są podzielone. 37,10% respondentów nie dostrzega tego typu sytuacji, 35,2% nie ma zdania w tej kwestii, 27,7% zauważa wzrost przestępczości (tabela 38). Przeważają zatem opinie osób, dla których imigranci nie są źródłem wzrostu przestępczości, ale ważniejszy jednak jest fakt, że całkiem spora grupa respondentów takie sytuacje zauważa.

Częściej z taką sytuacją spotykają się (lub o jej występowaniu słyszeli) mężczyźni niż kobiety (odpowiednio: 31,38% i 24,33%), najrzadziej natomiast osoby starsze (powyżej 60 lat – 25,32%). Co trzecia osoba z wykształceniem wyższym (30,6%) również wskazuje na powodowany obecnością cudzoziemców wzrost przestępczości. Niemal 40% mieszkańców obszarów wiejskich nie ma zdania w tej kwestii. W największym stopniu nieprzekonani o większej przestępczości cudzoziemcy są respondenci będący wyborcami Sojuszu Lewicy Demokratycznej (48,53%).

Tabela 38 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim przyczyniają się do zwiększenia przestępczości w regionie wg respondentów ogółem i z podziałem na miejsce zamieszkania

Wyszczególnienie	Ogółem		Miejsce zamieszkania			
			miasto		wieś	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zdecydowanie nie zgadzam się	82	8,20	51	8,21	31	8,18
Nie zgadzam się	108	10,80	72	11,59	36	9,50
Raczej nie zgadzam się	181	18,10	108	17,39	73	19,26
Trudno powiedzieć	352	35,20	214	34,46	138	36,41
Raczej zgadzam się	132	13,20	78	12,56	54	14,25
Zgadzam się	76	7,60	49	7,89	27	7,12
Zdecydowanie zgadzam się	69	6,90	49	7,89	20	5,28
Łącznie	1000	100,00	621	100,00	379	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

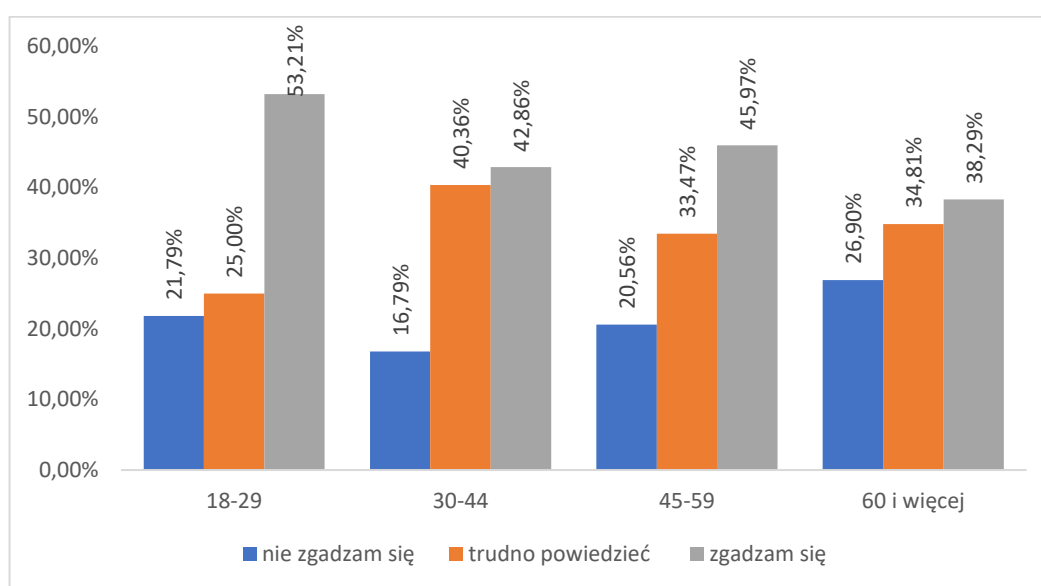
O zwiększonej przestępczości cudzoziemców w regionie w największym stopniu przekonani są mieszkańcy Opola (odpowiedzi w różnym stopniu „zgadzam się” 31,54%), w najmniejszym – powiatu strzeleckiego (odpowiedzi w różnym stopniu „nie zgadzam się” 43,42%). Natomiast w powiecie namysłowskim ponad połowie mieszkańców trudno wyrazić opinię w tej sprawie (51,16%).

3.6.8. Napływ cudzoziemców do regionu wywołuje niepokoje społeczne wśród mieszkańców

Dość alarmujące jest to, że ponad 43% Opolan uważa, że napływ cudzoziemców do regionu wywołuje niepokoje społeczne wśród mieszkańców, ponad 1/3 nie ma na ten temat

zdania, a 1/5 nie zgada się z tą opinią. Może to świadczyć o tym, że społeczeństwo postrzega imigrantów jako „obcych”, których obecność może mieć negatywne konsekwencje.

Warto podkreślić, że ponad 1/4 osób mających 60 lat i więcej nie zgadzała się z tą opinią, podczas gdy poparło ją nieco ponad 38% badanych w tej grupie wiekowej. Dla porównania w najmłodszej kategorii wiekowej 18 – 29 lat ponad połowa badanych jest zdania, że napływ obcokrajowców wywołuje niepokoje w społeczeństwie (wykres 35) Wynik ten ponownie potwierdza większą akceptację cudzoziemców w najstarszej grupie wiekowej.

Wykres 35 Napływ cudzoziemców do regionu wywołuje niepokoje społeczne wśród mieszkańców w opinii respondentów wg wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Niemal połowa badanych z wykształceniem wyższym uważa, że obecność imigrantów wywołuje niepokoje społeczne. Tego samego zdania jest ponad 47% osób z wykształceniem gimnazjalnym, blisko 42% osób mających wykształcenie policealne oraz około 37% osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Najlicniejsza grupa przeciwników tej opinii (ponad 24%) jest w grupie mającej wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz policealne (około 22,5%), a najmniej liczna wśród respondentów mających wykształcenie wyższe (19%).

Tylko 1/3 mieszkańców powiatu prudnickiego zgadza się ze stwierdzeniem, że napływ obcokrajowców wywołuje niepokoje wśród mieszkańców. Tego samego zdania jest blisko 37% respondentów z powiatu strzeleckiego i ponad 38% badanych z powiatu nyskiego. Liczniejsze udziały osób mających opinię, że obecność imigrantów może skutkować niepokojami wśród mieszkańców odnotowano w powiatach: krapkowickim (41,54%), kędzierzyńsko – kozielskim (41,67%), namysłowskim (44,19%), kluczborskim (44,78%) oraz w mieście Opolu (43,85%).

Najlichniesze udziały mieszkańców regionu sprzyjających stwierdzeniu, że cudzoziemcy powodują obawy wśród Opolan były wśród respondentów w powiatach głubczyckim, opolskim (blisko 49%), oleskim (50,77%) oraz brzeskim (51,11%). Blisko 1/3 mieszkańców powiatu strzeleckiego i nyskiego wyrażała sprzeciw wobec stwierdzenia, że obcokrajowcy wywołują niepokoje. Tego samego zdania jest niemal ¼ respondentów z powiatów: namysłowskiego, oleskiego, miasta Opole i 1/5 badanych z powiatu kędzierzyńsko – kozielskiego. Mniej liczne grupy przeciwników tej opinii odnotowano w powiatach: krapkowickim (18,46%), brzeskim (17,78%), głubczyckim (17,02%), prudnickim (16,07%) oraz opolskim (14,29%).

Zarówno respondenci ze wsi, jak i z miast w takim samym stopniu zgadzają się ze stwierdzeniem, że napływ imigrantów wywołuje niepokoje wśród mieszkańców regionu (blisko 44%), natomiast nieco więcej przeciwników tej opinii jest w miastach (blisko 23%) niż na wsiach (około 20%). Wśród mieszkańców miast największe obawy związane z napływem imigrantów mają respondenci z miast do 5 tys. mieszkańców (ponad 48%).

Wśród zwolenników partii politycznych największy udział badanych uważających, że napływ imigrantów powoduje obawy wśród mieszkańców jest w grupie wyborców PSL (63%), Komitetu Wyborczego Konfederacji Wolność i Niepodległość (51,85%) oraz Komitetu Wyborczego Wyborców Mniejszość Niemiecka (48,28%). Mniejsze udziały osób popierających to stwierdzenie notuje się wśród głosujących na KWPiS (43,18%), KW Koalicja Obywatelska (ok. 40%) oraz SLD (38,24%). Co ciekawe, udział w grupie głosujących na Komitet Wyborczy Konfederacja Wolność i Niepodległość jest najwyższy, bo ponad 33% badanych nie zgadza się ze stwierdzeniem, że napływ obcokrajowców wywołuje obawy wśród mieszkańców Opolszczyzny. Za ledwie niecałe 15% wyborców tego ugrupowania nie ma zdania na ten temat. W przeciwieństwie do wyborców pozostałych ugrupowań, których ponad 1/3 badanych wskazała odpowiedź „trudno powiedzieć”, a w przypadku wyborców Komitetu Wyborczego Koalicja Obywatelska grupa niezdecydowanych wynosi prawie 40%.

Pewne różnice w opiniach można zauważyć wśród osób posiadających oraz nieposiadających pochodzenia niemieckiego. Ponad 46% badanych deklarujących pochodzenie niemieckie jest zdania, że napływ imigrantów wywołuje niepokoje społeczne, podczas gdy w grupie bez pochodzenia niemieckiego jest to ok. 42%. Największe obawy w tym zakresie wyrazili respondenci, którzy nie potrafili określić, czy mają pochodzenie niemieckie. Blisko 47% tych respondentów uważa, że obecność obcokrajowców wywołuje niepokoje społeczne.

Analizując wyniki badań z uwzględnieniem doświadczenia migracyjnego dostrzega się, że największe obawy związane z napływem obcokrajowców mają osoby pracujące za granicą poniżej 1 roku (ponad 48% zgadza się ze stwierdzeniem, że napływ obcokrajowców wywołuje

niepokoje społeczne), a najmniejsze osoby pracujące od 6 do 10 lat. W tej grupie odnotowano także najwyższy, bo ponad 35% udział osób, które nie zgadzają się ze stwierdzeniem, że napływ imigrantów wywołuje niepokoje wśród mieszkańców. Dla porównania tego samego zdania jest tylko nieco ponad 16% pracujących poniżej 1 roku (tabela 39).

Tabela 39 Napływ cudzoziemców do regionu wywołuje niepokoje społeczne wśród mieszkańców w opinii respondentów wg doświadczenia migracyjnego

Wyszczególnienie	Poniżej 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Od 6 do 10 lat	Powyżej 10 lat	Brak
Nie zgadzam się	16,58%	27,07%	35,71%	22,22%	21,13%
Trudno powiedzieć	35,29%	32,33%	26,19%	33,33%	35,32%
Zgadzam się	48,13%	40,60%	38,10%	44,44%	43,55%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

3.7. INTEGRACJA CUDZOZIEMCÓW

3.7.1. Cudzoziemcy mieszkający w województwie opolskim powinni nauczyć się języka polskiego i kultywować polskie tradycje i obyczaje

Ponad 55% mieszkańców województwa opolskiego uważa, że cudzoziemcy mieszkający na Opolszczyźnie powinni nauczyć się języka polskiego i kultywować polskie tradycje i obyczaje. Jednocześnie aż 1/3 badanych nie ma na ten temat zdania, a nieco 15% badanych nie zgadza się z tą opinią. Oznacza to, że mieszkańcy regionu oczekują, że obcokrajowcy zintegrują się ze społecznością kraju przyjmującego, przyjmując język oraz obyczaje. Przy czym zdecydowanie zgadza się z tym stwierdzeniem 14,75% kobiet oraz 12,34% mężczyzn.

Pewne różnice można dostrzec, jeśli chodzi o respondentów reprezentujących odmienne grupy wiekowe. Taką opinię zdecydowanie popiera blisko 17% osób w wieku 18 – 29 lat, 12,86% respondentów w wieku 30-44 lata, 14,11% osób w wieku 45-59 lat oraz 12,34% respondentów mających 60 lat i więcej (tabela 40).

Tabela 40 Cudzoziemcy mieszkający w województwie opolskim powinni nauczyć się języka polskiego i kultywować polskie tradycje i obyczaje w opinii respondentów wg wieku

	18-29 lat		30-44 lata		45-59 lat		60 i więcej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zdecydowanie nie zgadzam się	6	3,85	8	2,86	5	2,02	8	2,53
Nie zgadzam się	6	3,85	12	4,29	9	3,63	6	1,90
Raczej nie zgadzam się	12	7,69	26	9,29	28	11,29	27	8,54
Trudno powiedzieć	46	29,49	86	30,71	74	29,84	87	27,53
Raczej zgadzam się	45	28,85	66	23,57	62	25,00	95	30,06
Zgadzam się	15	9,62	46	16,43	35	14,11	54	17,09
Zdecydowanie zgadzam się	26	16,67	36	12,86	35	14,11	39	12,34
Łącznie	156	100,00	280	100,00	248	100,00	316	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Ponad 58% mieszkańców Opolskiego z wykształceniem zawodowym uważa, że cudzoziemcy mieszkający w regionie powinni nauczyć się języka polskiego i kultywować polskie tradycje i obyczaje. Tego samego zdania jest 57,44% osób posiadających wykształcenie gimnazjalne, 54,47% respondentów z wykształceniem policealnym 54,47% oraz 52,61% posiadających wykształcenie wyższe – 52,61%.

Nieznaczne różnice w opiniach odnoszących się do tego, czy obcokrajowcy powinni nauczyć się języka polskiego i kultywować polskie tradycje i obyczaje można zauważyć pomiędzy powiatami. Z tym twierdzeniem zgadza się największa grupa mieszkańców powiatu brzeskiego 74,44% i głubczyckiego 72,34%. Tego samego zdania jest ponad 60% respondentów z powiatu namysłowskiego oraz pochodzących miasta Opole, 59,52%, mieszkańców powiatu opolskiego, 58,46% powiatu krapkowickiego i oleskiego, 55,22% powiatu kluczborskiego, 54,17% powiatu kędzierzyńsko – kozielskiego, 54,17%, 52,63% powiatu strzeleckiego. Najniższe odsetki osób zgadzających się z twierdzeniem, że cudzoziemcy mieszkający w województwie opolskim powinni nauczyć się języka polskiego i kultywować polskie tradycje i obyczaje notuje się w powiatach: prudnickim 51,79% oraz nyskim 48,20%.

Więcej mieszkańców miast 57,49% niż mieszkańców wsi (51,98%) uważa, że obcokrajowcy mieszkający w regionie powinni nauczyć się języka polskiego i kultywować polskie tradycje i obyczaje. Najczęściej tego zdania są mieszkańcy miast do 5 tys. mieszkańców (63,46%) oraz miast powyżej 100 tys. mieszkańców (60,77%). Najmniej osób, bo 50% było tego zdania w miastach od 50 do 100 tys. mieszkańców.

Można zauważyć pewne różnice w uzyskanych odpowiedziach w podziale badanych ze względu na preferencje polityczne. Najczęściej na konieczność nauki języka polskiego i kultywowania polskich tradycji i obyczajów, wskazują osoby, które w wyborach do Sejmu w 2019 r. głosowały na Komitet Wyborczy Konfederacja Wolność i Niepodległość. To ponad 66% badanych. Tego samego zdania jest 63,77% badanych, którzy deklarowali, że głosowali na Koalicyjny Komitet Wyborczy Koalicja Obywatelska PO.N iPL Zieloni. W grupie respondentów, którzy głosowali na Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość jest 57,39% pozytywnych odpowiedzi, na Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej - 55,88%, Komitet Wyborczy Wyborców Mniejszość Niemiecka - 48,28%, a wśród zwolenników Komitetu Wyborczego Polskie Stronnictwo Ludowe – 42,86%.

Co ciekawe, blisko 58% osób deklarujących posiadanie pochodzenia niemieckiego jest zdania, że obcokrajowcy mieszkający w regionie powinni nauczyć się języka polskiego i kultywować polskie tradycje i obyczaje. Wydaje się, że jest to dość zaskakujący rezultat biorąc pod uwagę, że przedstawiciele mniejszości niemieckiej jednocześnie oczekują akceptacji dla nauki i używania języka niemieckiego w regionie. Tego samego zdania jest nieco mniej, bo 55,6% respondentów nieposiadających pochodzenia niemieckiego.

Interesująco przedstawiają się opinie badanych o różnych doświadczeniach migracyjnych. Blisko 67% osób z ponad 10 letnim doświadczeniem migracyjnym uważa, że cudzoziemcy mieszkający na Opolszczyźnie powinni nauczyć się języka polskiego i kultywować polskie tradycje i obyczaje. Tak samo uważa nieco ponad 60% respondentów pracujących za granicą poniżej 1 roku, 50% badanych pracujących za granicą do 5 lat oraz nieco ponad 40% osób mających 6-10 letnie doświadczenie w pracy za granicą. W grupie osób niemających doświadczenia migracyjnego tego zdania jest około 56% badanych.

3.7.2. Cudzoziemcy mieszkający w regionie powinni nauczyć się języka polskiego, ale jednocześnie mogą swobodnie kultywować tradycje i obyczaje kraju, z którego pochodzą

Mieszkańcy województwa opolskiego zapytani także zostali czy cudzoziemcy mieszkający w regionie powinni nauczyć się języka polskiego, ale jednocześnie mogą swobodnie kultywować tradycje i obyczaje kraju, z którego pochodzą. Blisko 2/3 respondentów akceptuje taką możliwość. Tylko niecałe 9% badanych nie zgadza się na taką ewentualność, przy czym zdecydowany sprzeciw wyraża 2,4% badanych. To pokazuje, że mieszkańcy regionu cechują się dość dużą otwartością. Oczekują wprowadzić, że imigranci będą znali i posługiwali

się językiem polskim, jednak w opinii zdecydowanej większości badanych utrzymywanie przez cudzoziemców odrębności kulturowej jest akceptowane.

Kobiety nieco częściej (73,37%) niż mężczyźni (72,95%) uważają, że obcokrajowcy powinni nauczyć się języka polskiego, ale mieć też możliwość realizowania tradycji i obyczajów kraju, z którego pochodzą.

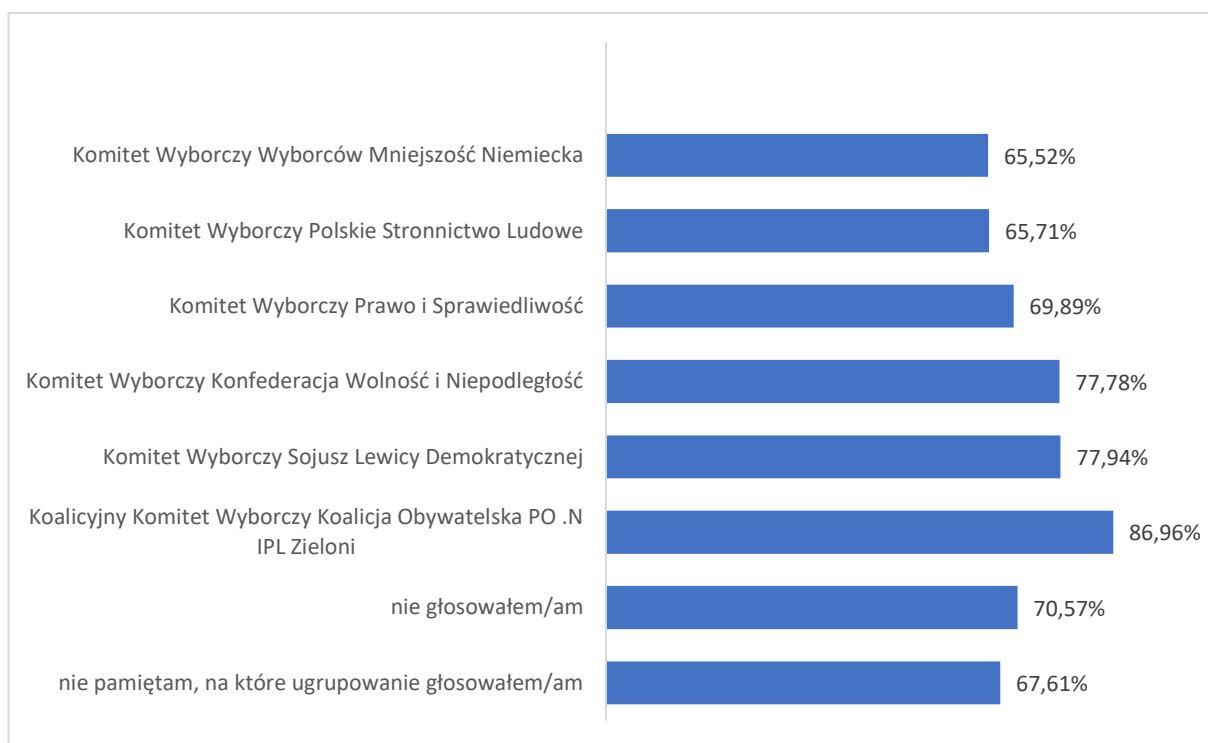
Warto podkreślić, że największą otwartością na możliwość zachowania przez cudzoziemców tradycji i obyczajów ich krajów pochodzenia cechują się osoby w wieku 60 lat i więcej (77,22%), a najmniejszą osoby w wieku 18-29 lat (69,87%). W pozostałych grupach wiekowych jest to odpowiednio 72,98% (w grupie 45-59 lat) i 70% (w grupie 30-44 lata). Do dość ciekawy rezultat, bo najstarsza grupa wiekowa okazuje się być najbardziej otwartą na odmienności. Wśród respondentów mających ponad 60 lat jedynie nieco ponad 7% badanych jest temu przeciwnych.

Najwyższy odsetek osób akceptujących kultywowanie przez obcokrajowców swoich tradycji jest w grupie z wykształceniem gimnazjalnym (prawie 77%), a najniższy wśród badanych z wykształceniem wyższym (71,27%). Nieco ponad 72% osób z wykształceniem policealnym i zasadniczym zawodowym jest tego zdania.

Analizy przeprowadzone w ujęciu na powiaty pokazują, że ponad 78% mieszkańców powiatów krapkowickiego i oleskiego uważa, że cudzoziemcy powinni nauczyć się języka polskiego, ale mieć też możliwość zachowania swoich tradycji i obyczajów. W powiecie kluczborskim i prudnickim uważało tak około 77% respondentów. Tego zdania jest nieco mniej badanych z powiatu brzeskiego (74,44%), m. Opole (73,85%), powiatu strzeleckiego (72,37%), głubczyckiego (72,34%), nyskiego (71,22%) i opolskiego (70,63%). Najniższe wyniki notuje się w powiatach kędzierzyńsko – kozielskim (67,71%) i namysłowskim (65,12%).

Co ciekawe, nieco częściej otwarci na kultywowanie przez imigrantów tradycji i obyczajów są mieszkańcy wsi (74,41%) niż miast (72,14%). Wśród mieszkańców miast największą akceptacją charakteryzują się mieszkańcy miast od 5 – do 20 tys. mieszkańców (75,77%) oraz do 5 tys. mieszkańców (75%), a najmniejszą mieszkańcy miast liczących od 50 do 100 tys. mieszkańców (62,16%).

Opinie odnoszące się do zagadnienia czy cudzoziemcy mieszkający w województwie opolskim powinni nauczyć się języka polskiego, ale mogą swobodnie kultywować tradycje i obyczaje kraju, z którego pochodzą odniesiono także do preferencji politycznych respondentów. Największy udział pozytywnych odpowiedzi notuje się wśród wyborców Komitetu Wyborczego Koalicja Obywatelska (prawie 87%) (wykres 36).

Wykres 36 Cudzoziemcy mieszkający w woj. opolskim powinni nauczyć się języka polskiego, ale mogą swobodnie kultywować tradycje i obyczaje kraju, z którego pochodzą w opinii respondentów wg preferencji politycznych [% pozytywnych odpowiedzi]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Na drugim miejscu pod względem akceptacji dla kultywowania tradycji i obyczajów przez imigrantów są wyborcy SLD (77,94%), na trzecim wyborcy Konfederacji Wolność i Niepodległość (77,78%). Nieco mniejszą skłonnością do akceptacji charakteryzują się wyborcy PiS (69,89%), PSL (65,71%), a najmniej wyborcy Mniejszości Niemieckiej (65,52%)⁷. Ponad 70% osób, które nie głosowały w wyborach zgadza się, aby cudzoziemcy kultywowali swoje tradycje, podobnie jak blisko 68% osób, które nie pamiętało na które ugrupowanie głosowało.

Ponad 75% osób deklarujących niemieckie pochodzenie zgadza się, aby imigranci kultywowali swoje tradycje i obyczaje. Tego samego zdania jest 73% respondentów deklarujących wyłącznie polskie pochodzenie. Co ciekawe, osoby, które nie miały wiedzy na temat posiadanego przez nich pochodzenia niemieckiego są najmniej skłonne zaakceptować, aby imigranci mieli możliwość kultywowania swoich tradycji i obyczajów. Nieco ponad 68% wyraża zgodę, ale ponad 11% jest temu przeciwnych, a 20% nie ma na ten temat zdania.

⁷ Przy czym wyborcy Mniejszości Niemieckiej stanowili w grupie badanych 29 osób, podczas gdy wyborców PiS było 176, wyborców Koalicji Obywatelskiej 138, a aż 418 badanych twierdziło, że nie głosowało w wyborach.

Podział badanych wg doświadczenia migracyjnego umożliwił uchwycenie nieznaczących różnic pomiędzy grupami. Najmniej gotowi na akceptację możliwości swobodnego kultywowania przez imigrantów tradycji i obyczajów krajów, z których pochodzą są osoby pracujące za granicą od 1 roku do 5 lat (ok. 65%), a największy udział pozytywnych reakcji notuje się w grupie respondentów pracujących za granicą poniżej 1 roku oraz mających ponad 10 letnie doświadczenie migracyjne (około 78 %).

3.8. DOSTĘPNOŚĆ REGIONU DLA OBCOKRAJOWCÓW

3.8.1. Otwartość województwa na napływ cudzoziemców pochodzących z krajów bliskich kulturowo

Mieszkańcy województwa opolskiego zapytani zostali także o opinie czy Opolszczyzna powinna być otwarta na napływ cudzoziemców pochodzących z krajów bliskich kulturowo, np. obywateli Ukrainy, Białorusi, Rosji. Ustalono, że blisko 58% badanych zgadza się z tym, jednak aż 1/3 nie ma na ten temat zdania. Opinie kobiet i mężczyzn są w tej kwestii bardzo podobne, bo popiera to stwierdzenie ponad 58% kobiet i więcej niż 57% mężczyzn.

Pomysł Opolszczyzny otwartej na napływ obcokrajowców z państw bliskich nam kulturowo popiera najliczniejsza (ponad 61%) grupa wśród osób powyżej 60 roku życia. W grupach 18-29 lat i 30-44 lata udział odpowiedzi pozytywnych oscyluje w granicach 60%. W grupie wiekowej 45-59 lat z tym zdaniem zgadza się najmniej, bo 50% respondentów.

Pewne różnice można także zauważyć analizując odpowiedzi badanych ze względu na wykształcenie. Największy udział pozytywnych opinii jest w grupie osób z wykształceniem gimnazjalnym (ponad 62%), a najmniejszy z wykształceniem zasadniczym zawodowym (54,7%). Wśród osób z wykształceniem policealnym udział opinii popierających otwarcie Opolszczyzny na napływ imigrantów z krajów bliskich nam kulturowo wynosi 58,77%, a wśród respondentów z wykształceniem wyższym – 56,34%.

Najbardziej pozytywne nastawienie do Opolszczyzny jako regionu otwartego na napływ cudzoziemców z krajów bliskich nam kulturowo mają mieszkańcy powiatów krapkowickiego oraz oleskiego (prawie 68% badanych zgadza się z tym). Tak samo uważa 64% mieszkańców powiatu nyskiego, 62,5% badanych z powiatu kędzierzyńsko – kozielskiego, około 59% z powiatu kluczborskiego, blisko 58% respondentów z miasta Opole, nieco ponad 57% z powiatów brzeskiego i głubczyckiego i 51% z powiatu strzeleckiego. Najniższe udziały pozytywnych opinii notuje się w powiecie prudnickim (50%), opolskim (48,41%) oraz

namysłowskim (46,51%). Nieco częściej pozytywne opinie deklarują mieszkańcy miast (blisko 59%) niż wsi (52,2%). Największą otwartością charakteryzują się mieszkańcy miast liczących od 50 do 100 tys. mieszkańców (65%).

Analiza wyników badania z uwzględnieniem preferencji politycznych badanych pokazuje, że największe, ponad 68% poparcie dla stwierdzenia, że Opolszczyzna powinna być otwarta na napływ cudzoziemców pochodzących z krajów bliskich kulturowo, np. obywateli Ukrainy, Białorusi, Rosji wyrażają osoby głosujące na Komitet Wyborczy Koalicji Obywatelskiej. Zgadza się z tym stwierdzeniem także około 65% osób głosujących na PSL oraz SLD oraz około 55% wyborców PiS. Najmniejsze poparcie dla powyższej opinii jest wśród głosujących na Komitet Wyborczy Konfederacja Wolność i Niepodległość oraz Komitet Wyborczy Wyborców Mniejszość Niemiecka (ok. 44%).

Nie dostrzeżono istotnych różnic w odpowiedziach badanych posiadających oraz nieposiadających pochodzenia niemieckiego. W obu grupach około 57% badanych zgadza się ze stwierdzeniem, że Opolszczyzna powinna być otwarta na napływ cudzoziemców pochodzących z krajów bliskich nam kulturowo, np. obywateli Ukrainy, Białorusi, Rosji.

Pewne wyraźne różnice można natomiast zauważyć w ocenie tego zagadnienia wśród osób posiadających inne doświadczenia migracyjne. Odmienna perspektywa dotyczy zwłaszcza osób pracujących za granicą krócej niż rok oraz osób przebywających za granicą długi czas (ponad 10 lat). Na Opolszczyznę jako region otwarty zgadzają się najczęściej respondenci podejmujący pracę poza krajem dłużej niż 10 lat (ponad 77%) badanych. Nieco mniej jest ich w grupie mającej 6-10 letnie doświadczenie (ok. 62%) oraz wśród pracujących za granicą 1-5 lat (57%). Najmniej pozytywnych opinii notuje się wśród pracujących za granicą mniej niż 1 rok (55,6%). Ponad 57% badanych niemających doświadczenia w pracy za granicą widzi Opolszczyznę jako region otwarty na imigrantów pochodzących z krajów bliskich nam kulturowo.

3.8.2. Otwartość województwa na napływ cudzoziemców pochodzących z krajów odległych kulturowo

Mieszkańców województwa pytano także, czy region powinien być otwarty na napływ cudzoziemców pochodzących z krajów odmiennych kulturowo, np. obywateli Turcji, Wietnamu, Indii. Zgadza się z tym 43% badanych, czyli o 14% mniej niż w przypadku stwierdzenia dotyczącego otwarcia regionu na osoby z krajów podobnych kulturowo. Ponad 1/5 badanych jest przeciwna, aby Opolszczyzna otwierała się także na imigrantów z państw

odmiennych od Polski kulturowo. Bardziej zachowawcze w tej kwestii są kobiety, bo ponad 38% respondentek nie ma na ten temat zdania. Tylko 41% wyraża na to zgodę. Wśród mężczyzn na otwartość wobec cudzoziemców z państw odległych kulturowo zgadza się 45% badanych, ale blisko 24% jest temu przeciwna.

Dane analizowano także biorąc pod uwagę wiek badanych. Na otwarcie się Opolskiego na przybyszów z krajów odmiennych kulturowo zgadza się najliczniejsza grupa osób w wieku 30-44 lata (ponad 44%), natomiast najmniej pozytywnych odpowiedzi uzyskano wśród 45-59 latków (nieco ponad 40%).

Warto zauważyć, że najwyższy odsetek osób pozytywnie nastawionych do pomysłu, aby Opolszczyzna otwierała się na przybyszów z krajów odmiennych kulturowo jest w grupie respondentów posiadających wykształcenie gimnazjalne (ponad 49%), natomiast najmniejszy w grupie z wykształceniem wyższym (39,5%). Wśród osób z wykształceniem policealnym było to 43,4% a zawodowym – 42% badanych.

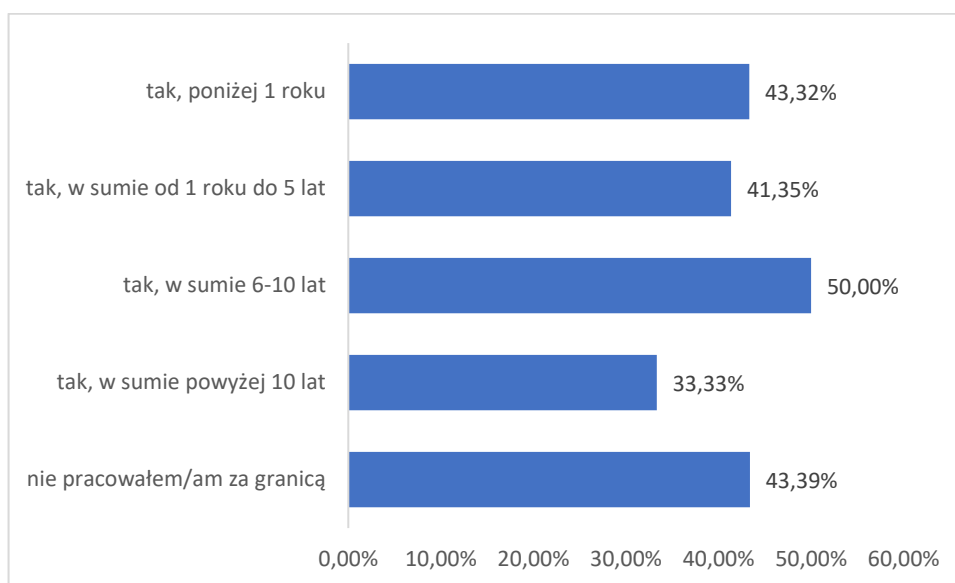
Ponad 50% respondentów z powiatu krapkowickiego zgadza się z tym, aby region otwierał się także na obcokrajowców pochodzących z krajów odmiennych kulturowo. Tak samo uważa blisko 49% mieszkańców powiatów głubczyckiego i kędzierzyńsko – kozielskiego. Nieco mniej pozytywnych opinii deklarują mieszkańcy powiatów: kluczborskiego (47,76%), nyskiego (46,76%), strzeleckiego (44,74%), miasta Opole (42,31%), prudnickiego (39,29%), oleskiego (38,46%). Najmniejsze poparcie dla otwarcia się Opolszczyzny na obcokrajowców z krajów odległych kulturowo notuje się w powiatach: opolskim (37,30%) oraz namysłowskim (34,8%).

Bardziej otwarci na przybyszów z krajów odmiennych kulturowo są mieszkańcy miast (44,61%) niż wsi (40,9%). Najliczniejsze grupy respondentów zgadzające się ze stwierdzeniem, że Opolszczyzna powinna otworzyć się na cudzoziemców pochodzących z krajów odmiennych kulturowo, np. obywatele Turcji, Wietnamu, Indii mieszkają w miastach od 20 do 50 tys. i od 50 do 100 tys. mieszkańców (50%). Najmniejszą otwartością charakteryzują się respondenci z małych miast do 5 tys. mieszkańców (38,49%). Co ważne to mniej niż wśród mieszkańców wsi.

Analiza wyników uwzględniająca komitet wyborczy, na który badani głosowali podczas ostatnich wyborów pokazała, że najbardziej otwarci na imigrantów pochodzących z państw odmiennych od Polski kulturowo są wyborcy SLD (50%), następnie Koalicji Obywatelskiej (47,1%), PSL (37,14%), PiS (32,39%). A najniższe udziały pozytywnych odpowiedzi notuje się w grupach zwolenników komitetów wyborczych: Mniejszości Niemieckiej (31,03%) oraz Konfederacji Wolność i Niepodległość (29,63%).

Interesujące jest to, że nieco bardziej otwarte na przybyszów z państw o odmiennej kulturze są osoby nieposiadające pochodzenia niemieckiego (44% wobec 40% deklarujących posiadanie pochodzenia niemieckiego).

Wpływ na postrzeganie imigrantów miało także doświadczenie migracyjne w pracy za granicą (wykres 37). Najczęściej ze stwierdzeniem, że region powinien być otwarty na napływ cudzoziemców pochodzących z krajów odtmiennych kulturowo zgadzają się osoby pracujące za granicą od 6 do 10 lat (50%).

Wykres 37 Region powinien być otwarty na napływ cudzoziemców pochodzących z krajów odtmiennych kulturowo w opinii respondentów wg doświadczenia pracy za granicą [% pozytywnych odpowiedzi]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

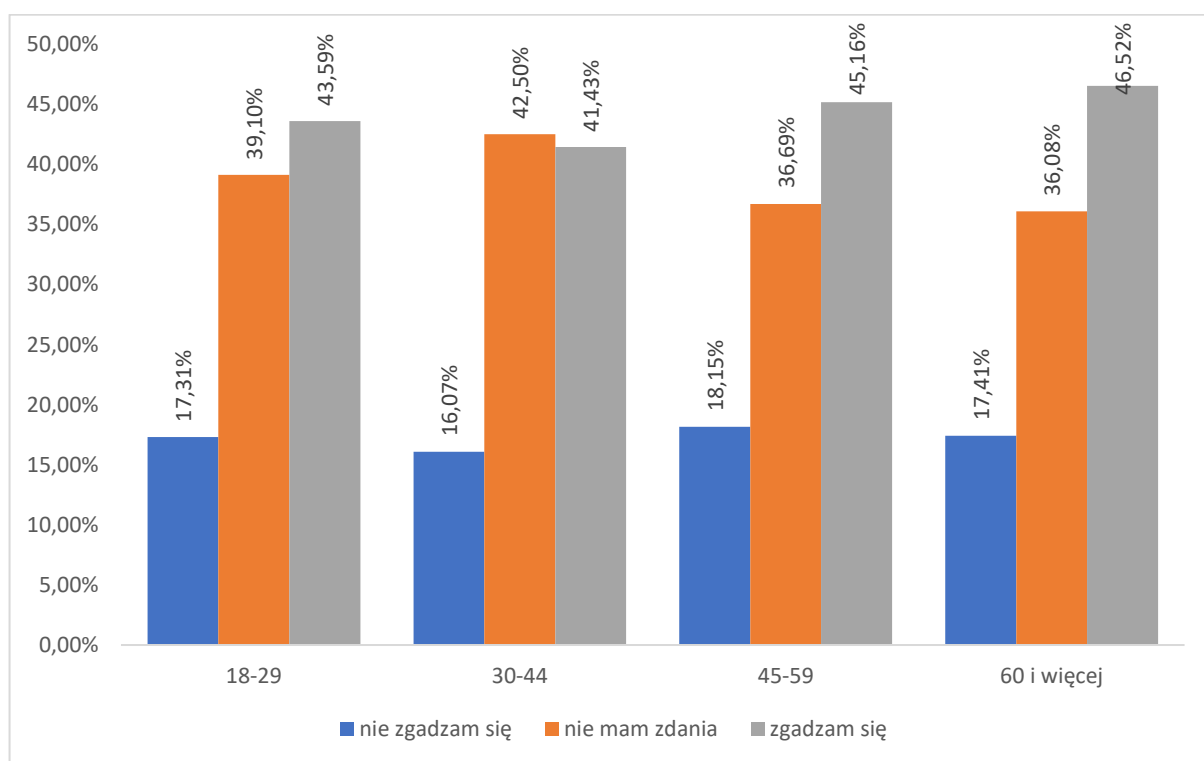
Tylko 33% respondentów pracujących za granicą dłużej niż 10 lat akceptuje, aby Opolszczyzna stawała się regionem otwartym na cudzoziemców z krajów odtmiennych kulturowo. Takiego samego zdania jest więcej osób pracujących od 1 roku do 6 lat (41,35%) oraz poniżej 1 roku (43,32%). Także ponad 43% osób, które nie pracowało za granicą deklaruje, że zgadza się, aby Opolszczyzna była województwem otwartym dla przybyszów pochodzących z krajów odtmiennych kulturowo.

3.8.3. Cudzoziemcy pracujący w województwie opolskim powinni sprowadzać do regionu swoje rodziny oraz osiedlać się

Ponad 44% Opolan zgodziłoby się, aby cudzoziemcy pracujący w województwie opolskim sprowadzali do regionu swoje rodziny oraz osiedlali się. Jednak ponad 38% respondentów nie ma na ten temat zdania, a ponad 17% jest temu przeciwnych. To pokazuje, że spora grupa mieszkańców regionu postrzega imigrację jako proces tymczasowy.

Kobiety (45%) nieznacznie częściej niż mężczyźni (43,5%) aprobują, aby obcokrajowcy osiedlali się na Opolszczyźnie i sprowadzali swoje rodziny. Nieco ponad 16% kobiet jest przeciwnych osiedlaniu się migrantów w regionie, podczas gdy w grupie mężczyzn było aż 18,6% badanych.

Największy odsetek osób akceptujących to, aby imigranci osiedlali się w regionie i sprowadzali na Opolszczyznę swoje rodziny notuje się w najstarszej grupie wiekowej, czyli wśród osób mających 60 lat i więcej. Natomiast najniższy odsetek odpowiedzi akceptujących taką możliwość jest wśród badanych w wieku 30-44 lata. W tej grupie wiekowej najliczniejszy, bo wynoszący ponad 42% jest udział respondentów, którzy nie mają zdania na ten temat, ale zarazem jest najniższy udział osób będących temu przeciwnych (wykres 38).

Wykres 38 Cudzoziemcy pracujący w województwie opolskim powinni sprowadzać tu swoje rodziny oraz osiedlać się w naszym regionie w opinii mieszkańców wg wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

W najmłodszej grupie wiekowej ponad 43% badanych akceptuje, aby obcokrajowcy sprowadzali do regionu swoje rodziny oraz się osiedlali. Dość liczna, bo ponad 39% grupa badanych nie ma na ten temat zdania, a nieco ponad 17% jest przeciwnych. Znaczny, bo ponad 45% udział odpowiedzi pozytywnych odnoszących się do możliwości sprowadzania przez imigrantów swoich rodzin i osiedlania się w regionie notuje się w grupie wiekowej 45-59 lat. Ponad 36% badanych nie ma na ten temat zdania, a najliczniejszy w porównaniu do innych grup wiekowych, bo ponad 18% jest udział osób będących temu przeciwnych.

Analizując odpowiedzi badanych ze względu na wykształcenie ustalono, że możliwość sprowadzania rodzin przez cudzoziemców pracujących w regionie i osiedlania się akceptuje największa grupa respondentów mających wykształcenie gimnazjalne (prawie 52%), natomiast udział pozytywnych odpowiedzi był najniższy wśród badanych mających wykształcenie zasadnicze zawodowe i wyniósł 40%. Na osiedlanie się imigrantów wraz z rodzinami wyraża zgodę także około 43% osób mających wykształcenie policealne oraz wyższe.

Najwięcej pozytywnych opinii odnoszących się do możliwości przenoszenia się obcokrajowców wraz z rodzinami notuje się wśród mieszkańców powiatu nyskiego (50,36%), kędzierzyńsko – kozielskiego (blisko 49%), krapkowickiego i oleskiego (ponad 47%). Nieco mniejszą otwartością charakteryzują się mieszkańcy powiatu głubczyckiego oraz miasta Opola (44,65%), a także powiatów brzeskiego i kluczborskiego (ponad 43%) oraz prudnickiego (nieco ponad 41%). Najmniejszą aprobatę dla osiedlania się imigrantów pracujących w regionie wraz z rodzinami wykazują mieszkańcy powiatów: strzeleckiego (39,47%), opolskiego (38,10%) oraz namysłowskiego (37,2%).

Bardziej skłonni do zaakceptowania osiedlania się imigrantów wraz z rodzinami są mieszkańcy miast (prawie 47%) niż wsi (40%). Przy czym najbardziej otwarci na tę ewentualność są respondenci z miast liczących od 50 do 100 tys. mieszkańców (ponad 51% badanych wyraziło aprobatę) niż pochodzący z miast do 5 tys. mieszkańców (42,3%).

Istotne różnice w opiniach dotyczących możliwości osiedlania się obcokrajowców pracujących w regionie oraz ściągania ich rodzin zaobserwowano w podziale badanych wg preferencji politycznych. Najwięcej reakcji pozytywnych notuje się wśród głosujących na Komitet Wyborczy Koalicja Obywatelska (prawie 53%), SLD (50%) oraz Komitet Wyborczy Wyborców Mniejszość Niemiecka (44,8%). Na osiedlanie się cudzoziemców wyraża zgodę około 40% wyborców PSL oraz PiS, a najniższy udział pozytywnych odpowiedzi jest w grupie głosującej na Komitet Wyborczy Konfederacja Wolność i Niepodległość (nieco ponad 33%).

Osoby deklarujące posiadanie pochodzenia niemieckiego są nieco mniej pozytywnie nastawione (tę możliwość poparło 43% badanych) do idei osiedlania się imigrantów w regionie wraz z rodzinami niż osoby nieposiadające pochodzenia niemieckiego (45% pozytywnych odpowiedzi). Ponad 18% respondentów z pochodzeniem niemieckim jest temu przeciwna wobec 16,4% osób nieposiadających pochodzenia niemieckiego.

Biorąc pod uwagę doświadczenie migracyjne ustalono, że najbardziej pozytywnie nastawione do osiedlania się cudzoziemców pracujących w regionie wraz z rodzinami są osoby mające ponad 10 letnie doświadczenie w pracy za granicą. Nieco mniejsze notuje się w grupie pracujących 6-10 lat (52,38%), od 1 roku do 5 lat (47,37%) poniżej 1 roku (46,52%). Najmniejszą akceptacją dla osiedlania się imigrantów na Opolszczyźnie wykazują się osoby w ogóle nie mające doświadczenia w pracy za granicą (ok. 42%). Warto także odnotować, że w tej ostatniej grupie aż 41% badanych nie ma na ten temat zdania. Z kolei najwyższy udział odpowiedzi osób niewyrażających zgody na osiedlania się imigrantów wraz z rodzinami odnotowano w grupie mającej 6-10 letnie doświadczenie w pracy za granicą, bo tego zdania jest aż 1/5 badanych (ponad 20%). Najmniej zdecydowanych przeciwników osiedlania się cudzoziemców w regionie jest wśród osób mających ponad 10 letnie doświadczenie migracyjne, bo tylko 11%.

3.8.4. Region powinien być otwarty na przyjęcie uchodźców, w sytuacji gdy zajdzie taka potrzeba

Region powinien być otwarty na przyjęcie uchodźców w sytuacji, gdy zajdzie taka potrzeba - tak uważa ponad 50% mieszkańców Opolszczyzny, 1/3 badanych nie ma ten temat zdania, a blisko 19% jest temu przeciwnych. Nieco częściej na przyjmowanie uchodźców zgadzają się kobiety (52,11%) niż mężczyźni (49,5%). Ponad 1/5 badanych mężczyzn jest temu przeciwna, podczas gdy w grupie kobiet na przyjmowanie uchodźców nie wyraża zgody 16,7% respondentek.

Ponownie, najbardziej otwarci na ewentualne przyjmowanie uchodźców są respondenci w wieku 60 lat i więcej (ponad 53%), a udział zwolenników takiego rozwiązania zmniejszał się wraz z kolejną grupą wiekową. Wśród 45-59 latków ponad 52% badanych zgadza się z tym stwierdzeniem, wśród 30-44 latków jest to około 50% grupy, a wśród 18-29 latków tylko niecałe 45% respondentów. Jednocześnie w najstarszej grupie wiekowej notuje się największy udział odpowiedzi przeciwnych otwieraniu się regionu na uchodźców. Aż 1/5 badanych wyraża sprzeciw. Może to świadczyć o występowaniu antagonizmów wewnątrz tej grupy wiekowej

odnoszącej się do zagadnienia przyjmowania uchodźców. Udział przeciwników jest mniejszy w kolejnych grupach wiekowych i tak wśród 45-59 latków wynosi 17,74%, wśród 30 – 44 latków jest to 18,57% grupy, a w najmłodszej 16,67% badanych. Jednak blisko 40% respondentów w wieku 18-29 lat nie ma zdania na ten temat.

Najmniej otwarte na przyjmowanie uchodźców były osoby z wykształceniem wyższym. W tej grupie udział pozytywnych odpowiedzi wynosi 45,5%, a najbardziej sprzyjające są osoby z wykształceniem gimnazjalnym, bo w tej grupie udział respondentów wyrażających zgodę na napływ uchodźców do regionu wynosi prawie 56%. Nieco mniej otwarte są osoby z wykształceniem policealnym (ok. 53%) oraz zasadniczym zawodowym (50%).

Największy udział pozytywnych opinii dotyczących przyjmowania uchodźców jest w powiatach: oleskim i strzeleckim (około 58%), krapkowickim (57%), nyskim (prawie 55%), brzeskim (53,33%), kluczborskim i kędzierzyńsko – kozielskim (po 50%). Niższe poparcie dla otwierania się regionu na uchodźców odnotowano w powiatach: opolskim (47,2%), namysłowskim (45,5%) i mieście Opolu (46,15%). Najmniej zwolenników tego rozwiązania mieszkało w powiatach głubczyckim (44,68%) oraz prudnickim (41%). W powiatach prudnickim i głubczyckim są najwyższe udziały osób, które są przeciwne otwieraniu się Opolszczyzny na uchodźców. To odpowiednio blisko 1/3 i 1/4 mieszkańców. Najmniej przeciwników mieszka w powiatach krapkowickim i strzeleckim (ok. 13%).

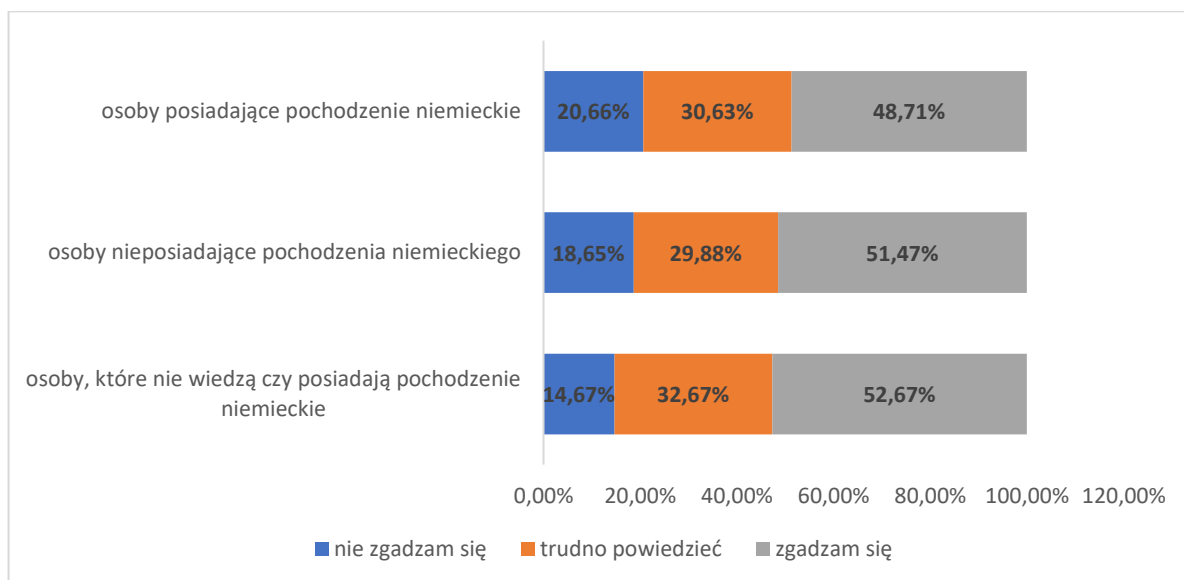
Większą otwartością na ewentualne przyjmowanie uchodźców w regionie charakteryzują się mieszkańcy miast (blisko 54%) niż wsi (46%). W tej drugiej grupie aż 1/5 jest przeciwna napływowi uchodźców, podczas gdy wśród mieszkańców miast taką opinię wyraża nieco ponad 17% badanych. Pewnym zaskoczeniem jest to, że największą otwartością na przyjmowanie uchodźców charakteryzują się respondenci pochodzący z miast do 5 tys. mieszkańców (ok. 70%), a najmniejszą osoby z miast powyżej 100 tys. mieszkańców (46%)⁸.

Jeśli chodzi o preferencje polityczne, to największy udział badanych, którzy zgadzali się z tym, aby region otwierał się na uchodźców jest wśród wyborców SLD (prawie 59%), następnie wśród głosujących na Komitet Wyborczy Koalicja Obywatelska (55%), PSL (45,7%), PiS (43%). Najmniej pozytywnych opinii notuje się wśród głosujących na Mniejszość Niemiecką (41,3%) oraz Komitet Wyborczy Konfederacja Wolność i Niepodległość (40,74%).

---

⁸ Wyniki badań znalazły potwierdzenie w faktycznym działaniu. Społeczność wsi Suchy Bór pod koniec sierpnia 2021 r. zorganizowała pomoc dla grupy 70 uchodźców z Afganistanu, którzy zostali umieszczeni w ośrodku na terenie ich miejscowości. Zbiórka darów przekroczyła oczekiwania. Można było je przekazać także uchodźcom w innych ośrodkach.

Ponad 51% osób niemających pochodzenia niemieckiego zgadza się na to, aby Opolszczyzna, jeśli będzie taka potrzeba otwierała się na uchodźców. Tego samego zdania jest nieco mniej, bo ok. 49% badanych posiadających pochodzenie niemieckie. Jednocześnie 1/5 badanych w tej grupie jest przeciwna przyjmowaniu uchodźców (dla porównania w grupie nie mającej pochodzenia niemieckiego jest to 18% badanych) (wykres 39).

Wykres 39 Region powinien być otwarty na przyjęcie uchodźców w sytuacji, gdy zajdzie taka potrzeba w opinii respondentów wg posiadania lub nieposiadania niemieckiego pochodzenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Doświadczenie migracyjne także miało wpływ na opinie badanych dotyczące ewentualnego przyjmowania w województwie opolskim uchodźców. Wśród osób, które miały ponad 10 letnie doświadczenie w pracy za granicą notuje się najwyższy udział zwolenników otwierania się regionu na uchodźców (ponad 66%). Na takie rozwiązanie wyraża zgodę także ponad połowa badanych mających ponad roczne oraz 6-10 letnie doświadczenie w pracy za granicą oraz respondenci, którzy nigdy nie pracowali za granicą. Najmniej otwarte na kwestię uchodźców są osoby pracujące za granicą o 1 roku do 5 lat. Jednocześnie po przeanalizowaniu odpowiedzi wyrażających sprzeciw ustalono, że w grupie mającej 5-10 letnie doświadczenie w pracy za granicą aż 1/4 oraz wśród pracujących od 1 roku do 5 lat aż 1/5 badanych nie zgadzała się na otwieranie się regionu na uchodźców. Najmniejszy udział respondentów jednoznacznie przeciwnych takiej ewentualności zauważyć można w grupie mających ponad 10 letnie doświadczenie w pracy za granicą (11%).

3.9. DOSTĘP DO OBSŁUGI W URZĘDACH W JĘZYKU MIGRANTÓW

3.9.1. Cudzoziemcy powinni mieć dostęp do obsługi w urzędzie w swoim języku

Opolanie okazali się być dość ostrożni w sprawie możliwości dostępu cudzoziemców do obsługi w urzędzie w swoim języku. Zgodę wyraża nieco ponad 47% badanych, aż 1/3 nie ma na ten temat zdania, a ponad 1/5 respondentów jest temu przeciwna.

Pewne różnice w zakresie akceptacji takiej możliwości widać analizując wyniki badań ze względu na płeć. Wśród kobiet 1/5, a w grupie mężczyzn aż 1/4 sprzeciwia się temu, aby obcokrajowcy mogli być obsługiwani w urzędach w swoim języku. Jednak większość, bo 48% w przypadku kobiet i 46% w przypadku mężczyzn jest temu przychylna.

Interesująca jest to, że w kwestii obsługi cudzoziemców w urzędach w ich językach ojczystych najmniejszy udział pozytywnych opinii uzyskano w najstarszych grupach wiekowych tj. 45-59 lat oraz 60 lat i więcej, bo nieco ponad 45%. W przypadku wcześniejszych stwierdzeń najstarsza grupa wiekowa cechowała się z reguły największym udziałem pozytywnych odpowiedzi. Większą akceptacją charakteryzują się respondenci w dwóch młodszych grupach wiekowych, gdzie poparcie wynosi około 50%. Ponad 1/4 badanych bez względu na wiek jest temu rozwiązaniu przeciwna.

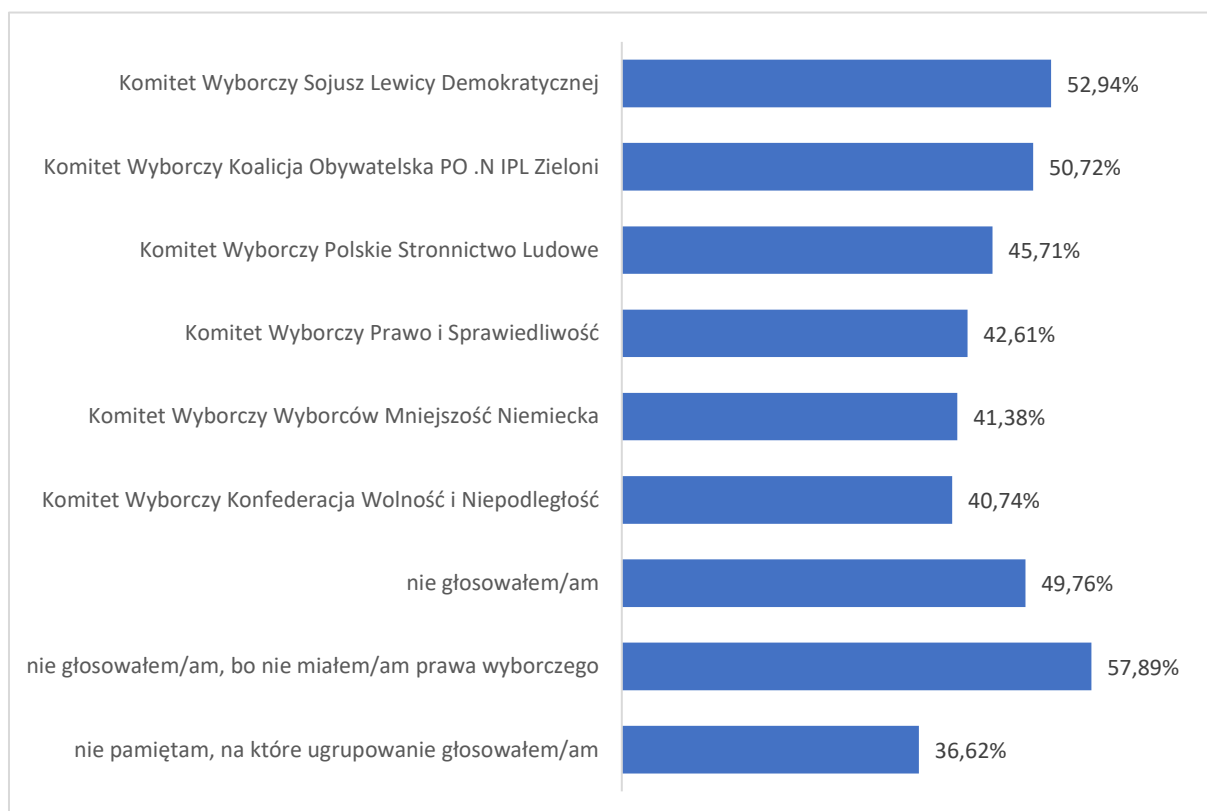
Analiza przeprowadzona z uwzględnieniem poziomu edukacji respondentów pokazała, że największą otwartością cechowały się osoby mające wykształcenie gimnazjalne. Ponad połowa z nich wyraża zgodę, aby cudzoziemcy mogli być obsługiwani w urzędach w swoim języku. Najmniej sprzyjające takiemu rozwiązaniu są osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (ponad 45% pozytywnych opinii). Warto zauważyć, że najwyższy udział przeciwników takiej możliwości jest w grupie osób z wykształceniem wyższym, a jest to aż 1/5 badanych. Najmniejszy zaś wśród osób posiadających wykształcenie gimnazjalne.

Największą akceptacją dla obsługi cudzoziemców w urzędach w ich językach cechują się mieszkańcy powiatu głubczyckiego (ponad 55%), a zaraz za nimi są respondenci z powiatu oleskiego (53,85%), namysłowskiego (53,49%) i brzeskiego (52,22%). Nieco mniejszy udział zwolenników dania cudzoziemcom możliwości załatwiania spraw urzędowych w swoich językach jest w powiatach: kędzierzyńsko-kozielskim (ok. 49%), kluczborskim (47,76%), prudnickim (46,43%) i w mieście Opolu (47,69%). Najmniej pozytywnych opinii wyrażają respondenci z powiatów: opolskiego (45,24%), krapkowickiego (43%) oraz nyskiego (42%).

Ponad 48% mieszkańców miast i 46% mieszkańców wsi aprobuje, aby imigranci mogli być obsługiwani w urzędach w swoim języku. Największą akceptacją wykazują się osoby z

miast do 5 tys. mieszkańców (ponad 55%), a najmniej osoby mieszkające w miastach liczących od 20 do 50 tys. mieszkańców (45%).

Ponad połowa wyborców SLD oraz Koalicji Obywatelskiej aprobuje dostęp obcokrajowców do obsługi w urzędzie w swoim języku. Najmniej pozytywnych odpowiedzi jest wśród wyborców Mniejszości Niemieckiej (41,4%) oraz Konfederacji Wolność i Niepodległość (40,7%) (wykres 40).

Wykres 40 Cudzoziemcy powinni mieć dostęp do obsługi w urzędzie w swoim języku w opinii respondentów wg preferencji politycznych [% pozytywnych odpowiedzi]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Warto zauważyć, że wśród respondentów posiadających pochodzenie niemieckie jest niższy udział opinii popierających możliwość obsługi obcokrajowców w ich języku (45,8%) niż wśród osób nieposiadających pochodzenia niemieckiego (blisko 50%). Najmniej pozytywnych odpowiedzi, bo nieco ponad 44% notuje się wśród tych respondentów, którzy nie wiedzieli, czy mają pochodzenie niemieckie.

Biorąc pod uwagę doświadczenie w pracy za granicą najwięcej pozytywnych opinii odnoszących się do możliwości obsługi imigrantów w urzędach w swoich językach jest wśród pracujących więcej niż 6 lat (ponad 50%), a najmniej wśród pracujących poniżej 1 roku (41%).

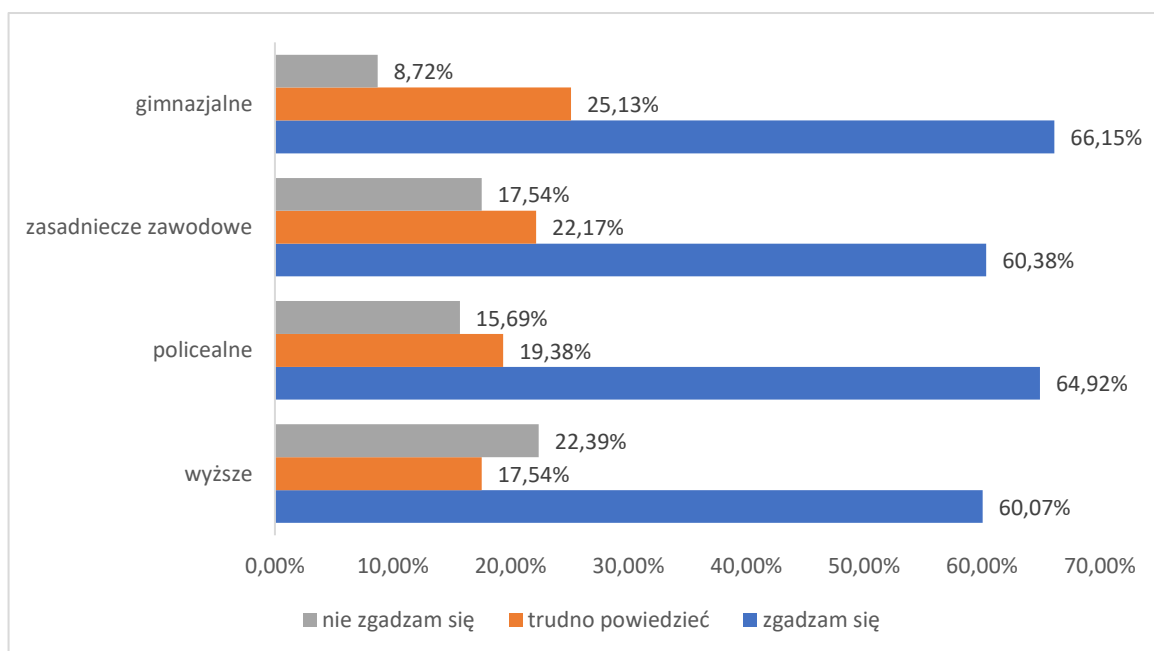
Półowa badanych niemających doświadczenia migracyjnego także jest za tym rozwiązaniem. Warto jednak zauważyć, że najwięcej, bo ponad 1/3 respondentów grupie mającej ponad 10 letnie doświadczenie w pracy za granicą to przeciwnicy wprowadzenia w urzędach możliwości obsługi cudzoziemców w ich języku.

3.9.2. Strony urzędowe powinny być tłumaczone na inne języki

Zdecydowanie więcej osób aprobuje możliwość tłumaczenia stron urzędowych na inne języki niż prowadzenie obsługi petentów w językach migrantów. Większość, bo ponad 63% mieszkańców regionu uważa, że strony urzędowe powinny być dostępne także w innych językach (np. ukraiński, angielski). Pomysł ten popiera podobna liczba kobiet i mężczyzn, ale więcej przeciwników jest wśród mężczyzn - prawie 19% niż wśród kobiet - 14%.

Pozytywne opinie na ten temat wyrażają przede wszystkim ludzie młodzi w wieku 18 – 29 lat, wśród których prawie 67% respondentów zgadza się z tym, aby strony urzędowe tłumaczone były m.in. na język ukraiński i angielski. W grupie 60 lat i więcej tego zdania jest ok. 64% badanych, a w grupach 30 – 44 lata oraz 45-59 lat – ok. 61% Opolan.

Interesujące jest to, że największą otwartością na możliwość tłumaczenia stron urzędowych na inne języki charakteryzują się osoby z wykształceniem gimnazjalnym (66%) oraz policealnym (64%). Najmniej skłonni zaakceptować tłumaczenie stron internetowych urzędów na inne języki są osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i wyższym (odpowiednio 60,38% i 60,07% pozytywnych odpowiedzi) (wykres 41).

Wykres 41 Strony urzędowe powinny być tłumaczone na inne języki (np. ukraiński, angielski) w opinii respondentów wg wykształcenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Dość zaskakujące jest to, że w grupie osób z wykształceniem wyższym, najwięcej – bo ponad 1/5 - jest przeciwna, aby strony internetowe urzędów były tłumaczone na inne języki.

Ponad 70% mieszkańców powiatów krapkowickiego oraz głubczyckiego wyraża zgodę, aby strony urzędów tłumaczone były na inne języki. Nieco niższe poparcie dla tej propozycji notuje się w powiatach: namysłowskim (65,12%), oleskim (64,62%), strzeleckim (63,16%), opolskim (62,70%), kluczborskim (61,19%), brzeskim (61,11%), nyskim (60,46%), w mieście Opolu (63,85%). Najmniejsze w powiatach kędzierzyńsko – kozielskim (59,38%) oraz prudnickim (58,93%).

Mieszkańcy wsi okazali się być nieco bardziej otwarci niż mieszkańcy miast na możliwość tłumaczenia stron internetowych urzędów na języki obce (64% wobec 62%). Najwięcej pozytywnych odpowiedzi jest wśród respondentów z miast do 5 tys. mieszkańców (67%) oraz z miast od 5 do 20 tys. mieszkańców (66,5%).

Analiza danych w podziale na preferencje polityczne pokazuje, że ponownie wyborcy Koalicji Obywatelskiej są najbardziej otwarci. Możliwość tłumaczenia stron urzędów na inne języki popiera blisko 72% grupy. Dość wysoki odsetek pozytywnych opinii odnotowano wśród wyborców PSL (ponad 65%) oraz PiS (ponad 61%). Ponad 55% poparcie dla tego stwierdzenia jest w grupie głosujących na SLD, a 51% pozytywnych opinii zgłaszają wyborcy Komitetu Wyborczego Konfederacja Wolność i Niepodległość. Najmniejsze poparcie notuje się wśród

wyborców Mniejszości Niemieckiej, bo udział pozytywnych odpowiedzi wynosi 48%. Warto zauważyć, że prawie 1/3 wyborców MN jest przeciwna tłumaczeniu stron urzędów na inny język.

Co ciekawe, wbrew wynikom uwzględniającym preferencje polityczne osoby deklarujące, że posiadają pochodzenie niemieckie, nieznacznie częściej (64%) niż osoby nie posiadające pochodzenia niemieckiego (62%) wyrażają zgodę na tłumaczenie stron urzędów na inne języki.

Posiadanie dłuższego doświadczenia migracyjnego sprzyjało pozytywnemu postrzeganiu możliwości tłumaczenia stron urzędów na inne języki. Na tę możliwość zgadza się ponad 72% pracujących za granicą powyżej 10 lat oraz blisko 70% zatrudnionych poza krajem 6-10 lat. Pomysł ten popiera także ponad 64% respondentów pracujących za granicą poniżej 1 roku. Najniższy poziom aprobaty dla tej możliwości zauważyć można wśród pracujących za granicą od 1 do 5 lat.

3.10. OCZEKIWANIA WOBEC INSTYTUCJI W ZAKRESIE REALIZACJI DZIAŁAŃ INTEGRACYJNYCH

3.10.1. Samorządy oraz instytucje publiczne powinny informować mieszkańców regionu o korzyściach i zagrożeniach wynikających z pobytu i pracy cudzoziemców w województwie opolskim

Mieszkańcy Opolszczyzny uważają, że samorządy oraz instytucje publiczne powinny informować mieszkańców regionu o korzyściach i zagrożeniach wynikających z pobytu i pracy cudzoziemców w województwie opolskim. To opinia ponad 66% badanych, blisko ¼ nie ma na ten temat zdania, a nieco ponad 9 % się z tym nie zgadza.

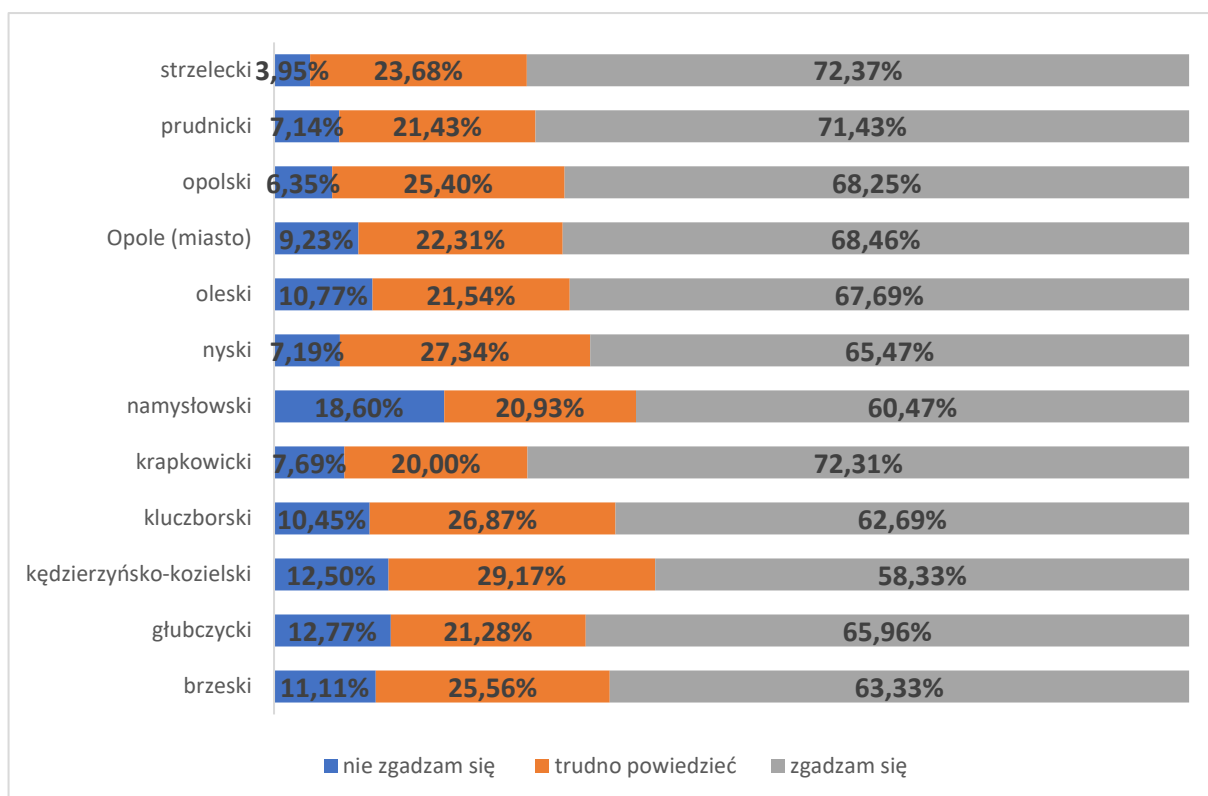
Pomiędzy płciami występują nieznaczne różnice w opiniach. Mężczyźni, nieco częściej niż kobiety (68% wobec 64%) uważają, że samorządy oraz instytucje publiczne powinny informować mieszkańców o konsekwencjach imigracji.

Najwyższe odsetki respondentów, którzy chcieliby być informowani przez samorządy lub inne instytucje o korzyściach i zagrożeniach wynikających z obecności cudzoziemców odnotowano wśród badanych w wieku 18-29 lat oraz 45-59 lat (prawie 68%), niewiele mniej wśród osób powyżej 60 roku życia – blisko 67% i wśród 30-44 latków – 64%. Co ciekawe, najwięcej osób, które nie chciały być informowane przez samorządy lub inne instytucje o

korzyściach i zagrożeniach wynikających z obecności cudzoziemców jest wśród osób powyżej 60 lat – ponad 11%, a najmniej wśród 18-29 latków – około 5%.

Analizując wyniki w podziale na wykształcenie badanych ustalono, że największy udział osób oczekujących, że samorząd i instytucje publiczne będą informować o konsekwencjach obecności imigrantów jest wśród osób mających wykształcenie gimnazjalne (ponad 68%), policealne oraz wyższe (ok. 66%), a najniższy odsetek pozytywnych odpowiedzi notuje się wśród mających wykształcenie zasadnicze zawodowe (65%).

Ponad 3/4 mieszkańców powiatów krapkowickiego, strzeleckiego i prudnickiego jest zdania, że samorządy i instytucje publiczne powinny informować o konsekwencjach imigracji (wykres 42). Nieco rzadziej taką opinię wyrażają mieszkańcy miasta Opole (68,46%), powiatów opolskiego (68,25%), oleskiego (67,69%), głubczyckiego (65,69%), nyskiego (65,47%), brzeskiego (63,33%). Najniższy odsetek odpowiedzi odnotowano w powiatach kluczborskim (62,69%), namysłowskiego (60,47%) i kędzierzyńsko – kozielskiego (58,33%).

Wykres 42 Samorządy oraz instytucje publiczne powinny informować mieszkańców regionu o korzyściach i zagrożeniach wynikających z pobytu i pracy cudzoziemców w województwie opolskim w opinii respondentów wg powiatu zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Częściej informacji oczekują mieszkańcy miast (blisko 67%) niż wsi (65%). Najwyższy udział pozytywnych odpowiedzi jest w miastach do 5 tys. mieszkańców (ponad 73%), a najniższy w miastach od 50 do 100 tys. mieszkańców (56,76%).

Ustalono, że blisko 76% wyborców Mniejszości Niemieckiej chciałoby, aby samorządy i instytucje publiczne informowały o konsekwencjach obecności imigrantów. Tak samo odpowiada nieco mniej, bo 71% wyborców Komitetu Wyborczego Koalicja Obywatelska PO oraz ponad 69% wyborców SLD. Nieco niższy jest udział pozytywnych odpowiedzi wśród zwolenników Komitetu Wyborczego Konfederacja Wolność i Niepodległość (66,7%) i PiS (64,77%). Najniższy udział pozytywnych wskazań odnotowano wśród głosujących na PSL.

Takie same oczekiwania w zakresie informowania o kosztach i korzyściach imigracji mają zarówno osoby deklarujące posiadanie pochodzenia niemieckiego, jak również ci respondenci, którzy go nie mają.

Informacji o imigrantach najbardziej chciałyby uzyskać osoby pracujące za granicą 5 - 10 lat (76%) oraz pracujący za granicą relatywnie krótko, bo jeden rok (ponad 70%). W pozostałych grupach oczekiwania są nieco mniejsze, bo stwierdzenie popiera 66,7% osób mających ponad 10 letnie doświadczenie w pracy za granicą oraz osoby pracujące poza krajem od 1 roku do 5 lat.

3.10.2. Podejmowanie działań skierowanych na rzecz integracji cudzoziemców

Ponad 57% mieszkańców Opolszczyzny zgadza się ze stwierdzeniem, że w regionie należy podejmować działania skierowane na rzecz integracji cudzoziemców, blisko 30% nie ma na ten temat zdania, a 13% jest przeciwnych. Propozycję wdrażania działań integrujących cudzoziemców częściej aprobowali mężczyźni (ponad 61% respondentów) niż kobiety (blisko 55% badanych). Ponad 1/3 kobiet nie ma zdania na ten temat, podczas gdy w grupie mężczyzn niezdecydowanych jest 1/4 badanych.

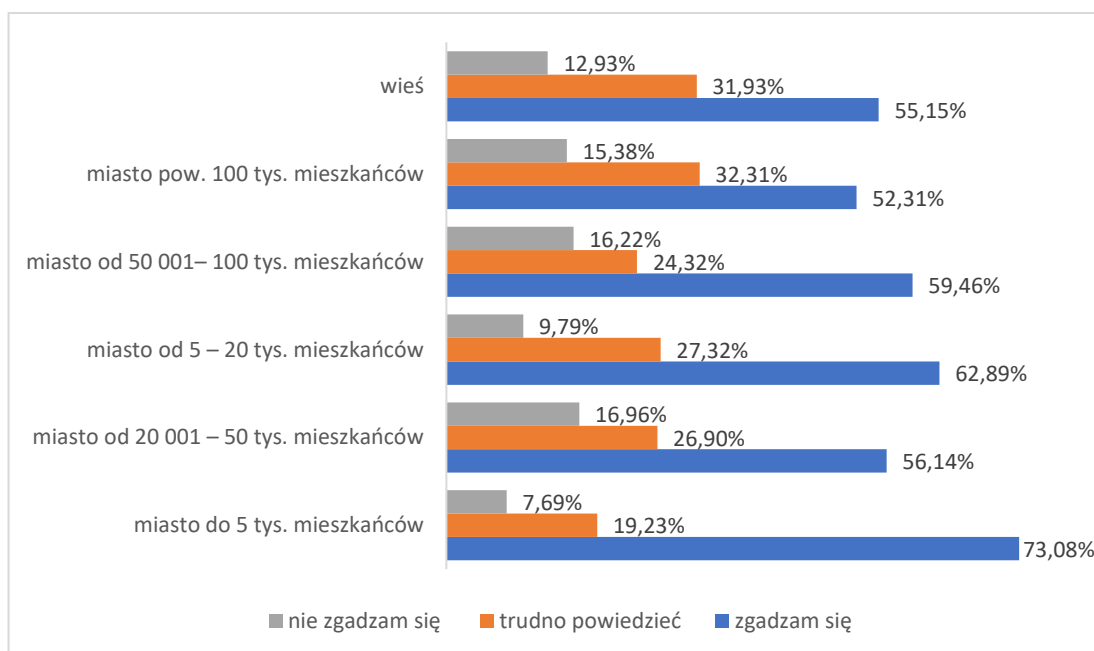
Najwięcej opinii popierających wdrażanie działań integracyjnych notuje się w najstarszych grupach wiekowych tj. wśród 45-59 latków oraz w grupie 60 i więcej lat, a poziom poparcia wyniósł ponad 60%. Nieco niższy jest w młodszych grupach wiekowych i wynosi nieco ponad 54% wśród 30-44 latków oraz 53% wśród 18-29 latków. Warto zauważyć, że w najmłodszej grupie najliczniejszy jest udział osób, które wyraziły sprzeciw wobec działań integracyjnych, a jest to blisko 1/5 badanych.

Biorąc pod uwagę poziom edukacji badanych, największy udział osób, które widziały potrzebę podejmowania działań integracyjnych jest wśród osób z wykształceniem

gimnazjalnym – ponad 62%. W pozostałych grupach jest to około 56% respondentów, przy czym najniższy udział odpowiedzi wspierających realizację działań integracyjnych jest wśród osób z wykształceniem wyższym. W tej grupie jest zarazem najwyższy udział osób, które wyrażają sprzeciw wobec działań integracyjnych, a wynosi on ponad 16%. Dla porównania wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym przeciwników realizowania działań integracyjnych jest prawie o połowę mniej (8,7%).

Analizując dane z uwzględnieniem powiatu zamieszkania respondenta można stwierdzić, że największy udział osób, które widzą potrzebę realizacji działań integracyjnych jest wśród mieszkańców powiatu strzeleckiego. Tego zdania jest ponad 70% badanych. Taką potrzebę widzi także ponad 64% mieszkańców powiatu krapkowickiego, ponad 60% badanych z powiatów: brzeskiego, głubczyckiego i prudnickiego. Nieco mniej pozytywnych wskazań notuje się w powiatach: oleskim (58%), kędzierzyńsko – kozielskim i nyskim (57%), opolskim (56%) i w mieście Opolu (52,31%). Taką samą opinię ma mniej niż połowa respondentów mieszkających w powiatach: kluczborskim (46%) oraz namysłowskim (44%).

Blisko 60% badanych z miast oraz 55% mieszkańców wsi zgadza się ze stwierdzeniem, że w regionie należy podejmować działania na rzecz integracji cudzoziemców. Największy udział pozytywnych opinii wynoszący ponad 73% odnotowano wśród mieszkańców miast do 5 tys. mieszkańców. Tego samego zdania jest blisko 63% mieszkańców miast od 5 do 20 tys. mieszkańców oraz blisko 60% badanych mieszkających w miastach liczących od 50 do 100 tys. mieszkańców. Ponad 56% badanych pochodzących z miast od 20 do 50 tys. także popierało realizację działań skierowanych na rzecz integracji cudzoziemców. Najmniejszy udział pozytywnych opinii, bo wynoszący nieco ponad 52% jest w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców (wykres 43).

Wykres 43 W regionie należy podejmować działania skierowane na rzecz integracji cudzoziemców w opinii respondentów wg miejsca zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Największą otwartością na konieczność realizowania działań integracyjnych w regionie cechują się wyborcy Koalicyjnego Komitetu Wyborczego Koalicja Obywatelska PO .N IPL Zieloni (65,22%), nieco mniejsze poparcie notuje się wśród osób deklarujących głosowanie na SLD (64,71%) oraz PSL (60%). Tak samo uważa ponad 55% wyborców Mniejszości Niemieckiej, 52% wyborców PiS oraz tylko 44% głosujących na Komitet Wyborczy Konfederacja Wolność i Niepodległość.

Podział badanych ze względu na pochodzenie nie pokazał znaczących różnic pomiędzy osobami deklarującymi posiadanie pochodzenia niemieckiego oraz nie posiadającymi pochodzenia niemieckiego. Ponad 58% respondentów w obu grupach zgadza się z koniecznością podejmowania w regionie działań integracyjnych.

Warto zauważyć, że najwyższy, bo blisko 67% udział odpowiedzi popierających realizację działań integracyjnych jest wśród osób mających ponad 10 letnie doświadczenie w pracy za granicą. Tego samego zdania jest 60% osób pracujących poza Polską do 1 roku, 57% pracujących 6-10 lat oraz 56% pracujących 1-5 lat. Także dość liczna, bo blisko 57% grupa osób, które nie pracowały za granicą popiera konieczność realizacji działań integracyjnych w regionie.

4. WNIOSKI Z BADAŃ

4.1. PROFIL SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNY RESPONDENTÓW

- w badaniach uczestniczyło 1000 respondentów w wieku powyżej 18 roku życia, w tym 52,20% kobiet i 47,80% mężczyzn,
- najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 30-44 lata oraz 60 lat i więcej; pod względem poziomu wykształcenia najliczniej reprezentowane były osoby z wykształceniem policealnym i średnim oraz wyższym, natomiast pod względem statusu rodzinnego - zamężni oraz mężatki,
- ponad połowa respondentów to osoby aktywne zawodowo, co czwarty respondent jest emerytem/rencistą,
- respondenci najczęściej oceniają swoją sytuację materialną jako średnią i dobrą,
- większość respondentów brała udział w ostatnich wyborach parlamentarnych do Sejmu w 2019 r.; spośród osób, które wówczas głosowały, najwięcej jest wyborców Komitetów Wyborczych Prawa i Sprawiedliwości oraz Koalicji Obywatelskiej (odpowiednio: 17,6% i 13,8%). Na Komitet Wyborczy Mniejszość Niemiecka głosowało 2,9% wyborców,
- 38% respondentów posiada doświadczenia migracyjne, najczęściej wiąże się ono z krótkim (poniżej 1 roku) bądź średnim (1-5 lat) okresem pobytu za granicą,
- co trzeci respondent (27,1%) posiada pochodzenie niemieckie, ale 15% respondentów nie wie czy takie pochodzenie posiada. Ostatnie wskazania są co najmniej zaskakujące, zwłaszcza, że wśród osób, które najczęściej nie wiedzą o posiadaniu pochodzenia niemieckiego wcale nie są osoby najmłodsze, lecz w średnim wieku i te najstarsze. Oczywiście biorąc pod uwagę fakt, że pod względem tego kryterium próba nie ma charakteru statystycznie istotnego, oznacza to, że jednak całkiem spora grupa respondentów (co 6-7 respondent) nie ma świadomości swojego pochodzenia etnicznego. Wyjaśnienie tej sytuacji może mieć co najmniej dwie perspektywy, po pierwsze osoby te faktycznie mogą nie wiedzieć czy przynajmniej jeden z rodziców lub dziadków urodził się na Śląsku przed II wojną światową. Po drugie - być może wskutek pluralizmu kontaktów międzyludzkich, w tym międzyetnicznych - mogło dojść do swego rodzaju deprecjacji kwestii związanych z własnym pochodzeniem etnicznym i w konsekwencji zupełnego pomijania tych spraw we własnych biografiach respondentów. Pierwsza perspektywa wydaje się mało prawdopodobna, zwłaszcza biorąc pod uwagę

wskazaną strukturę wieku tej grupy respondentów; druga oznacza, że warto poddać szczegółowej diagnozie tę problematykę i ustalić rzeczywiste powody braku świadomości w obszarze pochodzenia etnicznego, co jest szczególnie istotne dla wielokulturowego charakteru Śląska Opolskiego.

4.2. WYOBRAŻENIA, RELACJE I AKCEPTACJA CUDZOZIEMCÓW W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM

- należy odnotować wysoki poziom deklarowanej sympatii wśród mieszkańców województwa opolskiego do poszczególnych narodowości, jak również mały odsetek osób, które do poszczególnych narodowości odczuwają niechęć. W tym ostatnim kontekście, wyjątek stanowią Romowie, którzy w dużej mierze są obecni i widoczni w społecznościach lokalnych regionu i jednocześnie nie zawsze podejmują działania integracyjne. Relatywnie wysoki odsetek niechęci cechuje mieszkańców województwa opolskiego również względem Arabów, przy czym należy podkreślić, że w badaniu doprecyzowano, że chodzi o osoby pochodzące z takich krajów jak Syria, Turcja czy Iran. Trudno niechęć do tych narodów sprowadzić jedynie do odmiennego koloru skóry, ponieważ np. względem Hindusów deklarowana niechęć była aż o 13 p.p. niższa. Może być to zatem związane silniej z kwestiami religijnymi i jednak faktem, że islam nie stanowi dominującej religii w Indiach. Dodatkowo na lepszą percepcję Hindusów może wpływać fakt, że są oni postrzegani raczej jako migranci o wysokich kwalifikacjach,
- analiza kontekstu kontaktów z cudzoziemcami pokazuje, że wciąż dominującą sferą kontaktów jest sfera publiczna: sklepy, restauracje, urzędy. Często deklarowano również kontakty w miejscu pracy oraz w szkołach, przy czym na ten kontekst najczęściej wskazywali najmłodsi, co wynika z obserwowanej w ostatnich latach fali migracji edukacyjnych, jak również popularyzacji wymian międzynarodowych pomiędzy szkołami czy uczelniami np. w ramach programu Erasmus+,
- odnosząc się do stopnia akceptacji cudzoziemców w życiu codziennym należy wskazać na bardzo wysoki stopień akceptacji w zasadzie we wszystkich analizowanych wymiarach. Nieznacznie niższy, ale wciąż wysoki, odsetek akceptacji odnotowano w odniesieniu do zaakceptowania cudzoziemca jako partnera życiowego córki lub syna respondenta oraz partnera życiowego samego respondenta. Nieco zaskakujące jest to,

że respondenci generalnie bardziej skłonni są zaakceptować obcokrajowca jako partnera życiowego swojego dziecka niż swojego własnego partnera,

- skłonność do zaakceptowania cudzoziemców w życiu zawodowym jest również bardzo wysoka, z nieznacznie niższym odsetkiem akceptacji cudzoziemców w roli podwładnych i bezpośrednich przełożonych, gdzie być może bezpośredni kontakt i konieczność wykonywania poleceń wydawanych przez obcokrajowca mogą stanowić dla części respondentów pewne wyzwanie,
- jeśli chodzi o opinie respondentów odnośnie tego, czy cudzoziemcy oraz uchodźcy są obecnie mniej akceptowani niż przed pandemią COVID-19, to widać przede wszystkim bardzo duże niezdecydowanie respondentów. Nieznacznie częściej respondenci wskazywali na negatywny wpływ pandemii na postrzeganie i akceptację cudzoziemców i uchodźców, przy czym tendencja ta była odwrotna, jeśli cudzoziemcy wykonywali zawody medyczne. Takie osoby wskutek pandemii COVID-19 cieszyły się wyższym stopniem akceptacji,
- warto zwrócić uwagę na zaskakujące wyniki w poszczególnych grupach wiekowych. Respondenci w wieku 60+ niejednokrotnie należeli do najbardziej otwartych na cudzoziemców respondentów. Interesujące jest również, że osoby najmłodsze należą z jednej strony do najbardziej otwartych względem Ukraińców, ale z drugiej - deklarowali najwyższy poziom niechęci względem Niemców, jak również Romów, Arabów oraz Żydów. Ważne zatem byłoby zbadanie z czego wynika taka różnica w otwartości respondentów poniżej 30 roku życia,
- najbardziej krytycznie do cudzoziemców podchodzą wyborcy Polskiego Stronnictwa Ludowego, zaś generalnie najbardziej otwarci są wyborcy młodzi, którzy w 2019 r. nie mieli jeszcze prawa wyborczego, więc trudno określić ich preferencje wyborcze.

4.3. DOSTĘP CUDZOZIEMCÓW DO RYNKU PRACY

- zdecydowana większość respondentów (63,3%) zgadza się na nieograniczony dostęp cudzoziemców do zatrudnienia. Jeszcze większa jest akceptacja w zakresie możliwości zakładania przez cudzoziemców własnych firm (73,6%). Oznacza to, że mieszkańcy województwa opolskiego są otwarci na zatrudnianie cudzoziemców w regionie i tworzenie przez nich własnych firm. Jest to widoczne również w przypadku akceptacji otrzymywanych przez cudzoziemskich pracowników wynagrodzeń. Ponad 70%

respondentów uważa, że cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni otrzymywać takie samo wynagrodzenie jak polscy pracownicy,

- respondenci z każdej grupy wiekowej w większości są otwarci na zatrudnianie cudzoziemców, jednak nieco częściej to osoby najmłodsze są temu bardziej przeciwnie. Może to wynikać z trudniejszej sytuacji osób z tej grupy wiekowej na rynku pracy - grupy wchodzącej na ten rynek, bez dłuższego doświadczenia zawodowego, a zatem w większym stopniu obawiającej się konkurencji na rynku pracy,
- interesujące, że nieco bardziej pozytywnie w stosunku do zatrudnienia cudzoziemców wyrażają się osoby o niższym poziomie wykształcenia - sytuacja ta może wynikać z szerszej wiedzy i większej świadomości szeroko rozumianych procesów mobilności ludności i wynikających z nich szans i zagrożeń dla obszarów napływu cudzoziemców wśród osób z wyższym poziomem wykształcenia,
- ok. 65% osób posiadających pochodzenie niemieckie i 62% nieposiadających tego pochodzenia, w różnym stopniu akceptuje zatrudnianie cudzoziemców w regionie, jednocześnie jednak niemal 80% osób posiadających pochodzenie niemieckie wyraża akceptację co do przedsiębiorczości cudzoziemców, prowadzącej do zakładania przez nich firm. Oznacza to, że osoby z pochodzeniem niemieckim nieco częściej skłonne są do akceptacji cudzoziemców jako pracowników na opolskim rynku pracy,
- zarówno osoby posiadające doświadczenie migracyjne, jak i bez takiego doświadczenia, w zdecydowanej przewadze akceptują nieograniczony dostęp cudzoziemców do rynku pracy. Interesujące jednak, że wśród respondentów z doświadczeniem migracyjnym to migranci długookresowi (przebywający za granicą powyżej 10 lat) w największym stopniu obawiają się zatrudniania cudzoziemców w regionie. Jest to o tyle zaskakujące, iż osoby te za granicą również miały bądź w dalszym ciągu posiadają status cudzoziemskiego pracownika i zapewne ich obecność na zagranicznym rynku pracy motywowana była tymi samymi względami jak ma to miejsce w przypadku imigrantów zarobkowych w województwie opolskim, głównie obywateli Ukrainy,
- opinie mieszkańców dotyczące charakteru zatrudnienia cudzoziemców są bardziej podzielone. Nieco ponad połowa respondentów (51,20%) w różnym stopniu nie zgadza się z tym, aby cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim byli zatrudniani tylko w zawodach, w których Polacy nie chcą pracować. Jednocześnie, zdecydowana większość respondentów (71,3%) uważa, że cudzoziemcy powinni mieć możliwość podejmowania zatrudnienia na stanowiskach atrakcyjnych (np. informatycy,

inżynierowie) i obejmować stanowiska zaufania publicznego, np. nauczyciela, lekarza, pielęgniarki, adwokata (63,0%). Oznacza to, że większość (choć nie zdecydowana) respondentów uważa, że cudzoziemcy powinni podejmować pracę we wszystkich zawodach, bez względu na to, czy pracownicy rodzimi są zainteresowani zatrudnieniem w tych branżach czy też nie, ale jednocześnie zdania w powyższej kwestii są wśród mieszkańców Opolszczyzny zdecydowanie bardziej podzielone, a wątpliwości całkiem spore (co piąty respondent - 20,3% - nie ma zdania w tej sprawie). Widać jednak wysoką otwartość na zatrudnianie cudzoziemców w zawodach atrakcyjnych, zwłaszcza ze strony osób młodszych oraz z wykształceniem wyższym,

- miejsce zamieszkania respondentów istotnie różnicuje opinie dotyczące cudzoziemców na rynku pracy. Najbardziej otwarci na nieograniczony dostęp cudzoziemców do zatrudnienia są mieszkańcy powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego (68,75%). Niemal 90% (86,15%) mieszkańców powiatu krapkowickiego wyraża aprobatę jeśli chodzi o możliwość zakładania własnych firm przez cudzoziemców i jedynie 1,54% spośród nich nie ma zdania na ten temat. Najwięcej, gdyż 80,26% respondentów, którzy uważają, że cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni otrzymywać takie samo wynagrodzenie jak polscy pracownicy, to mieszkańcy powiatu strzeleckiego. Akceptacja zatrudniania cudzoziemców we wszystkich branżach - bez względu na zainteresowanie nimi rodzimych pracowników - jest najniższa wśród mieszkańców powiatu prudnickiego (41,07%). Niemal 80% mieszkańców powiatu strzeleckiego (76,32%) uważa, że cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim mogą obejmować stanowiska zaufania publicznego, najtrudniej natomiast wyrazić opinię w tej sprawie mieszkańcom powiatu głubczyckiego (34,04%). Przypomnijmy, że kryterium „miejsce zamieszkania” ma charakter statystycznie istotny. Wskazania te świadczą zatem o tym, że mieszkańcy wschodniej części regionu czyli tzw. obszaru tradycyjnego drenażu migracyjnego, są otwarci na obecność cudzoziemców na regionalnym rynku pracy w dużo większym stopniu niż mieszkańcy południowej i zachodniej Opolszczyzny.

4.4. DOSTĘP CUDZOZIEMCÓW DO USŁUG PUBLICZNYCH

- opinie dotyczące dostępu cudzoziemców do tych samych uprawnień co Polacy (np. zasiłków dla bezrobotnych, zasiłków rodzinnych) nie są jednoznaczne. Nieco ponad połowa respondentów owszem akceptuje dostęp do tych uprawnień (54%), ale już co

czwarty spośród nich jest w tej kwestii niezdecydowany, a co piąty w różnym stopniu wyraża sprzeciw. Większa jest jednak akceptacja możliwości bezpłatnego korzystania z publicznej służby zdrowia przez cudzoziemców – niemal 62% mieszkańców popiera taką sytuację,

- interesujące, że uwzględniając kryterium doświadczenia migracyjnego, najczęściej to osoby takie doświadczenie posiadające, wyrażają niezdecydowanie co do dostępu cudzoziemców do usług publicznych. Jednocześnie też grupę najbardziej niezdecydowaną, jeśli chodzi o opinię dotyczącą dostępu cudzoziemców do publicznej służby zdrowia, również tworzą osoby posiadające długotrwałe doświadczenia migracyjne i jednocześnie w najniższym stopniu zgadzające się na korzystanie z tego typu usług,
- ponownie najbardziej otwarci i najbardziej zdecydowani jeśli chodzi o dostęp cudzoziemców do uprawnień społecznych są mieszkańcy powiatu strzeleckiego, inaczej niż mieszkańcy powiatu prudnickiego, którzy najczęściej nie mają zdania w tej kwestii i jednocześnie w najmniejszym stopniu są otwarci na dostępność do tego typu usług. Widać zatem, że zmienna „miejsce zamieszkania” po raz kolejny okazuje się istotnie różnicującą opinie na temat różnych aspektów obecności cudzoziemców na Opolszczyźnie,
- w przypadku swobody porozumiewania się przez cudzoziemców w swoim języku w przestrzeni publicznej, większość respondentów wyraża się w tej sprawie pozytywnie, choć istnieje też spore niezdecydowanie; bez względu na wykształcenie i wiek sytuacja wygląda podobnie – mieszkańcy regionu generalnie są otwarci, ale na zasadzie „raczej tak”, a nie „zdecydowanie tak”; najbardziej otwarci w kwestii swobodnego porozumiewania się przez cudzoziemców w swoim języku w przestrzeni publicznej są mieszkańcy powiatu strzeleckiego - $\frac{3}{4}$ mieszkańców tego powiatu zgadza się z taką możliwością, z kolei najwięcej osób, które są temu przeciwnie mieszka w powiecie namysłowskim,
- jeszcze większe niezdecydowanie dotyczy prawa głosowania przez cudzoziemców w wyborach samorządowych - mniej więcej taka sama grupa respondentów (ok. 30%) akceptuje taką możliwość, nie akceptuje jej i nie ma zdania w tej sprawie. Istotne różnice widać znowu w układzie powiatowym - niemal 50% mieszkańców powiatu oleskiego bierze pod uwagę możliwość udziału cudzoziemców w wyborach, natomiast w powiecie namysłowskim już tylko co czwarta osoba.

4.5. OBCOKRAJOWCY A EDUKACJA

- prawie 2/3 Opolan jest zdania, że dzieci cudzoziemców mieszkających w województwie opolskim powinny uczęszczać do tych samych klas, co dzieci polskie. Nieznacznie większym poziomem akceptacji cechują się kobiety, blisko 75% respondentek popiera wspólną naukę dzieci polskich i cudzoziemskich, tego samego zdania jest nieco mniej, bo 71,55% mężczyzn,
- analiza przeprowadzona w podziale na powiaty pokazuje, że najbardziej otwarci na naukę w tych samych klasach dzieci polskich i cudzoziemskich są mieszkańcy powiatu krapkowickiego (ponad 87%). Nieco niższy udział pozytywnych opinii notuje się w mieście Opolu (76,15%), powiatach głubczyckim, brzeskim, kędzierzyńsko – kozielskim i oleskim (około 74%), kluczborskim (71%). Najmniej osób popierających wspólną naukę dzieci polskich i cudzoziemskich mieszka w powiatach: opolskim, prudnickim i namysłowskim - aczkolwiek akceptacja jest tam także wysoka, bo sięgająca ponad 65%,
- wyniki badań w podziale na preferencje polityczne pokazują dość istotne różnice w podejściu badanych do zagadnienia wspólnej nauki dzieci polskich i cudzoziemskich. Najwięcej pozytywnych opinii jest w grupie wyborców Komitetu Wyborczego Koalicja Obywatelska (prawie 88%) oraz SLD (75%). Taką możliwość poparło także ponad 66% wyborców PiS oraz 62% głosujących na Komitet Wyborczy Konfederacja Wolność i Niepodległość oraz PSL. Najmniejszy udział pozytywnych odpowiedzi odnotowano w grupie głosujących na Komitet Wyborczy Mniejszości Niemieckiej (nieco ponad 55%),
- mieszkańcy województwa opolskiego uważają, że cudzoziemcy mieszkający w województwie opolskim powinni mieć dostęp do kursów językowych i podnoszących kwalifikacje zawodowe - tego zdania jest blisko 73% respondentów, ale jednocześnie blisko 9% Opolan jest temu przeciwnych,
- blisko 80% osób w wieku 60 lat i więcej popiera, aby cudzoziemcy mieszkający na Opolszczyźnie mieli dostęp do kursów językowych oraz mogli podnosić kwalifikacje zawodowe. Tak samo uważa blisko 70% osób w pozostałych kategoriach wiekowych. Udział osób mających przeciwną opinię jest najwyższy w grupach wiekowych 30-44 lata oraz 45-59 lat i wynosi około 10%,
- nieco wyższy udział odpowiedzi akceptujących możliwość udziału cudzoziemców w kursach językowych i szkoleniach zawodowych jest na wsiach niż w miastach – 74%

wobec 72%. Natomiast wśród mieszkańców miast najwyższym poziomem odpowiedzi pozytywnych (blisko 77%) dotyczących kształcenia językowego i zawodowego obcokrajowców cechują się respondenci z miast do 5 tys. mieszkańców. Najniższy (ale i tak wysoki) poziom akceptacji notuje się w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców – ok 69%

4.6. ZNACZENIE CUDZOZIEMCÓW DLA GOSPODARKI I SPOŁECZEŃSTWA

- oceny dotyczące znaczenia cudzoziemców dla gospodarki i społeczeństwa można określić głównie jako niezdecydowane - owszem około połowa respondentów w różnym stopniu, lecz pozytywnie ocenia ten wpływ, ale aż co trzeci nie potrafi ocenić tej sytuacji; mężczyźni częściej niż kobiety pozytywnie oceniają ekonomiczną rolę cudzoziemców,
- niemal 70% mieszkańców powiatu oleskiego dostrzega tego typu pozytywny wpływ imigracji ekonomicznej w regionie, ale w powiecie namysłowskim czyni to już dwukrotnie mniej osób (ok. 35%) i jednocześnie niemal połowa spośród nich nie potrafi dokonać tego typu oceny. Z kolei co piąty mieszkaniec powiatu głubczyckiego uważa, że cudzoziemcy w ogóle nie przyczyniają się do rozwoju regionalnej gospodarki,
- niecałe 40% mieszkańców regionu uważa, że cudzoziemcy są niezbędni do wykonywania prac, których nie chcą wykonywać mieszkańcy regionu, ok. 30% nie dostrzega takiej roli cudzoziemców i tyle samo nie potrafi ocenić tej sytuacji. Oznacza to, że pozytywna z perspektywy potrzeb regionalnego rynku pracy komplementarność zatrudnienia cudzoziemców nie jest szeroko dostrzegana przez mieszkańców regionu. Istotne, że to osoby w wieku charakteryzującym się najwyższą aktywnością zawodową i prawdopodobnie mające najczęstsze kontakty z cudzoziemcami w miejscach pracy, w najmniejszym stopniu dostrzegają komplementarność zatrudnienia cudzoziemców,
- niemal równo podzielone są zdania dotyczące zaniżania przez cudzoziemców poziomu wynagrodzeń polskich pracowników, ale jednak najwięcej osób (niemal 40%) nie potrafi ocenić tej sytuacji,
- ok. 60% respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że obecność cudzoziemców wpływa na różnorodność kulturową regionu, a ok. 25% nie ma zdania w tej kwestii. Oznacza to, że większość mieszkańców dostrzega tego typu społeczno-kulturową rolę imigrantów w regionie, w tym w największym stopniu osoby z wyższym

wykształceniem oraz długookresowi migranci, ale jednak co czwarta osoba, a zatem spora grupa, nie jest w stanie dokonać oceny wpływu tej różnorodności na otwartość regionu na inne kultury i wyznania,

- obecność cudzoziemców może być ponadto oceniana z punktu widzenia pozytywnego wpływu na sytuację demograficzną regionu napływu. Dokonanie takiej oceny w regionie opolskim jest jednak trudne, gdyż potrzebna jest obserwacja tego procesu z dłuższej perspektywy czasowej. Tym niemniej, mieszkańcy dostrzegają możliwą rolę cudzoziemców w niwelowaniu problemów demograficznych regionu, choć znaczna część spośród nich nie potrafi jednak zająć jednoznacznego stanowiska w tej sprawie,
- przeważają opinie osób, dla których imigranci nie są źródłem wzrostu przestępczości w regionie, ale jednocześnie całkiem spora grupa respondentów (ok. 28%) takie sytuacje zauważa; częściej z taką sytuacją spotykają się (lub o jej występowaniu słyszeli) mężczyźni niż kobiety, najrzadziej natomiast osoby najstarsze. O zwiększonej przestępczości cudzoziemców w regionie w największym stopniu przekonani są głównie mieszkańcy Opola - należy założyć, iż wynika to z najwyższej koncentracji cudzoziemców w stolicy województwa i co za tym idzie większego prawdopodobieństwa występowania tego typu sytuacji właśnie na tym obszarze.

4.7. INTEGRACJA CUDZOZIEMCÓW

- dla mieszkańców województwa opolskiego ważne jest, aby cudzoziemcy uczyli się języka polskiego i kultywowali polskie tradycje i obyczaje. Tego zdania jest ponad 55% Opolan. Jednocześnie blisko 2/3 badanych akceptuje możliwość kultywowania przez obcokrajowców tradycji i obyczajów ich krajów pochodzenia. To pokazuje, że w opinii zdecydowanej większości badanych utrzymywanie przez cudzoziemców odrębności kulturowej jest akceptowalne,
- blisko 58% osób deklarujących posiadanie pochodzenia niemieckiego jest zdania, że obcokrajowcy mieszkający w regionie powinni nauczyć się języka polskiego i kultywować polskie tradycje i obyczaje, tę opinię popiera nieco mniej, bo 55,6% respondentów nieposiadających pochodzenia niemieckiego,
- największą otwartością na możliwość zachowania przez cudzoziemców tradycji i obyczajów ich krajów pochodzenia cechują się osoby w wieku 60 lat i więcej (77,22%), a najmniejszą osoby w wieku 18-29 lat (69,87%). W pozostałych grupach wiekowych

udział pozytywnych odpowiedzi wynosi odpowiednio 72,98% (w grupie 45-59 lat) i 70% (w grupie 30-44 lata). To dość ciekawy rezultat, gdyż najstarsza grupa wiekowa okazała się być najbardziej otwartą na odmienności. Wśród respondentów mających ponad 60 lat jedynie nieco ponad 7% badanych jest przeciwnych, aby cudzoziemcy mieli możliwość zachowania tradycji i obyczajów ich krajów pochodzenia. To ciekawe ustalenie, bo wcześniejsze badania wykazały, że osoby starsze częściej wyrażają obawy związane z imigracją lub mają negatywne nastawienie do imigrantów niż osoby młodsze (Mayda, 2006). Niewykluczone, że wyniki pokazują także, że retoryka debaty publicznej, w tym nastawienie polityków sprzyja postawom antyimigracyjnym wśród młodszej generacji (McLaren & Paterson, 2020),

- co ciekawe, nieco większą otwartością na kultywowanie przez imigrantów tradycji i obyczajów charakteryzują się mieszkańcy wsi (74,41%) niż miast (72,14%),
- opinie odnoszące się do zagadnienia czy cudzoziemcy mieszkający w województwie opolskim powinni nauczyć się języka polskiego, ale mogą swobodnie kultywować tradycje i obyczaje kraju, z którego pochodzą odniesiono także do preferencji politycznych respondentów. Największy udział pozytywnych odpowiedzi notuje się wśród wyborców Komitetu Wyborczego Koalicja Obywatelska (prawie 87%), a najmniejszy wśród wyborców Mniejszości Niemieckiej (65,52%),
- ponad 75% osób deklarujących niemieckie pochodzenie zgadza się, aby imigranci kultywowali swoje tradycje i obyczaje. Tego samego zdania jest 73% respondentów deklarujących wyłącznie polskie pochodzenie. Co ciekawe, osoby, które nie mają wiedzy na temat posiadanego przez nich pochodzenia niemieckiego są najmniej skłonne zaakceptować, aby imigranci mieli możliwość kultywowania swoich tradycji i obyczajów. Nieco ponad 68% wyraża zgodę, ale ponad 11% jest temu przeciwnych, a 20% nie ma na ten temat zdania.

4.8. DOSTĘPNOŚĆ REGIONU DLA CUDZOZIEMCÓW

- zdecydowana większość Opolan, bo blisko 58% uważa, że region powinien być otwarty na napływ cudzoziemców pochodzących z krajów bliskich kulturowo, np. obywateli Ukrainy, Białorusi, Rosji. Największe poparcie jest w najstarszej grupie wiekowej, tj. wśród osób powyżej 60 lat, a także wśród respondentów mających ponad 10-letnie doświadczenie migracyjne,

- większą ostrożność widać, jeśli chodzi o otwieranie się regionu na cudzoziemców pochodzących z krajów odmiennych kulturowo, np. obywateli Turcji, Wietnamu, Indii. Akceptację w tym zakresie wyraża 43% badanych, ale ponad 1/5 spośród nich nie zgadza się na to, aby Opolszczyzna otwierała się na imigrantów z państw odmiennych od Polski kulturowo. Badanie pokazuje, że jesteśmy bardziej skłonni akceptować tych obcokrajowców, których znamy i po których, z racji bliskości kulturowej i religijnej wiemy czego się spodziewać. Największy odsetek pozytywnych odpowiedzi dotyczących otwierania się regionu na osoby z krajów odmiennych kulturowo notuje się wśród mieszkańców powiatu krapkowickiego (ponad 50%),
- ponad 44% Opolan zgadza się, aby cudzoziemcy pracujący w województwie opolskim sprowadzali do regionu swoje rodziny oraz osiedlali się. Jednak ponad 38% respondentów nie ma na ten temat zdania, a ponad 17% jest temu przeciwnych. Może to wskazywać, że spora grupa mieszkańców regionu postrzega imigrację jako proces tymczasowy i nie dostrzega w obcokrajowcach potencjalnych mieszkańców,
- region powinien być otwarty na przyjęcie uchodźców w sytuacji, gdy zajdzie taka potrzeba - tak uważa ponad 50% mieszkańców Opolskiego, 1/3 badanych nie ma na ten temat zdania, a blisko 19% jest temu przeciwna. Nieco częściej na przyjmowanie uchodźców zgadzają się kobiety (52,11%) niż mężczyźni (49,5%). Wyniki badań pokazują, że Opolanie są raczej pozytywnie nastawieni na przyjmowanie obcokrajowców, których konflikt w kraju pochodzenia zmusił do opuszczenia ojczyzny. Należy jednak mieć na uwadze, że podobna liczba mieszkańców regionu nie ma zdania w kwestii przyjmowania uchodźców lub jest temu przeciwna. Może mieć to związek z retoryką prowadzoną w Polsce odnoszącą się do uchodźców, którzy pokazywani są jako zagrożenie.

4.9. DOSTĘP DO OBSŁUGI W URZĘDACH W JĘZYKU IMIGRANTÓW

- Opolanie okazali się być dość ostrożni w sprawie możliwości dostępu cudzoziemców do obsługi w urzędzie w swoim języku. Akceptację wyraża nieco ponad 47% badanych, aż 1/3 nie ma na ten temat zdania, a ponad 1/5 respondentów jest temu przeciwna,
- w kwestii obsługi cudzoziemców w urzędach w ich językach ojczystych najmniejszy udział pozytywnych opinii notuje się w najstarszych grupach wiekowych tj. 45-59 lat oraz 60 lat i więcej, bo nieco ponad 45%. W przypadku wcześniejszych stwierdzeń najstarsza grupa wiekowa cechowała się z reguły największym udziałem pozytywnych

odpowiedzi. Większą akceptacją dla obsługi imigrantów w urzędach w ich językach charakteryzują się respondenci w dwóch młodszych grupach wiekowych, gdzie poparcie wynosi około 50%. Ponad ¼ badanych bez względu na wiek jest temu rozwiązaniu jednak przeciwna,

- wśród respondentów posiadających pochodzenie niemieckie jest niższy udział opinii popierających możliwość obsługi obcokrajowców w ich języku (45,8%) niż wśród osób nieposiadających pochodzenia niemieckiego (blisko 50%),
- zdecydowanie więcej osób aprobuje możliwość tłumaczenia stron urzędowych na inne języki niż prowadzenie obsługi petentów w językach migrantów. Większość, bo ponad 63% mieszkańców regionu uważa, że strony urzędowe powinny być dostępne także w innych językach (np. ukraiński, angielski). Najmniejsze poparcie dla tego pomysłu notuje się wśród wyborców Mniejszości Niemieckiej - udział pozytywnych odpowiedzi w tym przypadku wynosi 48%. Warto zauważyć, że prawie 1/3 wyborców MN jest przeciwna tłumaczeniu stron urzędów na inny język,
- wbrew wynikom uwzględniającym preferencje polityczne osoby deklarujące, że posiadają pochodzenie niemieckie, nieznacznie częściej (64%) niż osoby nie posiadające pochodzenia niemieckiego (62%) wyrażają zgodę na tłumaczenie stron urzędów na inne języki.

4.10. OCZEKIWANIA WOBEC INSTYTUCJI W ZAKRESIE REALIZACJI DZIAŁAŃ INTEGRACYJNYCH

- mieszkańcy Opolszczyzny uważają, że samorządy oraz instytucje publiczne powinny informować mieszkańców regionu o korzyściach i zagrożeniach wynikających z pobytu i pracy cudzoziemców w województwie opolskim. To opinia ponad 66% badanych, blisko ¼ nie ma na ten temat zdania, a nieco ponad 9% nie widzi takiej potrzeby,
- najwyższe odsetki respondentów, którzy chcieliby być informowani przez samorządy lub inne instytucje o korzyściach i zagrożeniach wynikających z obecności cudzoziemców są wśród badanych w wieku 18-29 lat oraz 45-59 lat (prawie 68%), niewiele mniej wśród osób powyżej 60 roku życia – blisko 67% i wśród 30-44 latków – 64%. Co ciekawe, najwięcej przeciwników jest wśród osób powyżej 60 lat – ponad 11%, a najmniej wśród 18-29 latków – około 5%. To pokazuje, że ludzie młodzi oczekują informacji odnoszących się do kosztów i korzyści imigracji,

- blisko 76% wyborców Mniejszości Niemieckiej chciałoby, aby samorządy i instytucje publiczne informowały o konsekwencjach obecności imigrantów. Tak samo uważa nieco mniej, bo 71% wyborców Komitetu Wyborczego Koalicja Obywatelska PO oraz ponad 69% wyborców SLD. Nieco niższy jest udział pozytywnych odpowiedzi wśród zwolenników Komitetu Wyborczego Konfederacja Wolność i Niepodległość (66,7%) i PiS (64,77%). Najniższy udział pozytywnych wskazań notuje się wśród głosujących na PSL,
- ponad 57% mieszkańców Opolszczyzny uważa, że w regionie należy podejmować działania skierowane na rzecz integracji cudzoziemców, blisko 30% osób nie ma na ten temat zdania, a 13% jest przeciwnych. Niepokojące jest to, że w grupie 18 – 29 latków aż 1/5 badanych wyraża sprzeciw wobec podejmowaniu działań integracyjnych,
- najwyższy, bo blisko 67% udział odpowiedzi popierających realizację działań integracyjnych jest wśród osób mających ponad 10-letnie doświadczenie pracy za granicą. Tego samego zdania jest 60% osób pracujących poza Polską do 1 roku, 57% pracujących 6-10 lat oraz 56% pracujących 1-5 lat. Także dość liczna, bo blisko 57% grupa osób, które nie pracowały za granicą popiera konieczność realizacji działań integracyjnych w regionie.

5. REKOMENDACJE DLA POLITYKI ROZWOJU

- Przeprowadzone badania wskazują, że pomimo generalnie wysokiego stopnia akceptacji innych narodowości i grup etnicznych, mieszkańcy województwa opolskiego odczuwają znaczną niechęć względem Romów (39%), Arabów (28%) i Rosjan (26%). Mimo, iż - jak pokazują badania ogólnokrajowe realizowane przez CBOS - poziom akceptacji względem mniejszości romskiej systematycznie rośnie, a deklarowana niechęć maleje, to jednak odsetek niechęci w województwie opolskim jest wciąż znaczny. Biorąc pod uwagę fakt, iż Romowie są w znacznym stopniu obecni w województwie opolskim, rekomenduje się podjęcie działań z zakresu podnoszenia świadomości mieszkańców województwa opolskiego na temat społeczności romskiej, jak również podejmowanie działań integracyjnych.
- Dodatkowo badania pokazały, że w województwie opolskim istnieje znaczne zróżnicowanie stopnia akceptacji innych narodów i grup etnicznych ze względu na powiat zamieszkania respondentów. W odniesieniu do deklarowanej niechęci największy odsetek odnotowano w powiecie głubczyckim (30%) oraz na terenie Opola (25%). W związku z tym rekomenduje się intensyfikację działań z zakresu podnoszenia świadomości szczególnie wśród mieszkańców tych obszarów, promowania kultury ukraińskiej, jak również podejmowania działań z zakresu integracji społeczności lokalnej oraz obywateli Ukrainy zamieszkujących wskazane obszary.
- Warto odnotować bardzo wysoki poziom akceptacji cudzoziemców w analizowanych wymiarach życia codziennego. W pewnym stopniu sygnałem alarmującym może być fakt, iż najniższy stopień akceptacji cudzoziemców jako mieszkańców Polski wskazywali najmłodsi respondenci, poniżej 30 roku życia. Rekomenduje się zatem podjęcie działań podnoszących świadomość i wiedzę na temat cudzoziemców wśród najmłodszych mieszkańców województwa opolskiego. Rekomenduje się organizację inicjatyw podnoszących świadomość i budujących tolerancję oraz akceptację, adresowanych do uczniów szkół ponadpodstawowych oraz wyższych.
- Warto również wskazać na wysoki stopień akceptacji cudzoziemców w życiu zawodowym. Ponieważ - jak wskazano - poziom akceptacji w odniesieniu do sytuacji, w której cudzoziemiec byłby bezpośrednim podwładnym oraz przełożonym jest niższy, rekomenduje się podejmowanie działań mających na celu zachęcenie organizacji i przedsiębiorstw działających na terenie województwa opolskiego do wdrażania szkoleń

z zakresu kompetencji międzykulturowych oraz tolerancji i inkluzji. Dodatkowo rekomenduje się podejmowanie działań mających na celu promowanie zarządzania różnorodnością i inkluzji w organizacjach i przedsiębiorstwach, jak również podejmowanie inicjatyw wskazujących na zalety dla organizacji wynikające z zatrudniania pracowników o różnym pochodzeniu kulturowym.

- Wyzwaniem, przed którym stoi Polska, a pośrednio także województwo opolskie jest gotowość do przyjmowania uchodźców. Wprawdzie ponad 50% Opolan wyraziło pozytywną opinię, jeśli chodzi o przyjmowanie uchodźców do regionu, jednak aż 1/3 badanych nie ma ten temat zdania, a blisko 19% jest temu przeciwna. Należy rozważyć szersze informowanie opinii publicznej na temat uchodźców, m.in.: kim są, skąd przybywają, jakie prawa im przysługują, ale także z jakimi problemami i wyzwaniami w związku z ich obecnością może mierzyć się społeczeństwo kraju przyjmującego. Można sądzić, że rzetelne informowanie powinno przyczynić się do bardziej racjonalnego, a nie emocjonalnego podchodzenia do kwestii uchodźców.
- Warto odnotować, że mieszkańcy województwa opolskiego są mocno niezdecydowani co do oceny wpływu pandemii COVID-19 na poziom akceptacji cudzoziemców i uchodźców w Polsce, widoczny jest jednak zadeklarowany spadek akceptacji względem cudzoziemców (30%) oraz uchodźców (32%). W związku z powyższym rekomenduje się podjęcie działań podnoszących poziom świadomości mieszkańców województwa opolskiego na temat samej pandemii COVID-19 oraz sposobów przenoszenia wirusa, jak również odnośnie do zakresu szczepień w innych państwach. Dodatkowo rekomenduje się włączenie cudzoziemców w kampanie promujące szczepienia przeciwko COVID-19 w celu pokazania aktywności i świadomości obcokrajowców w tym obszarze.
- Warto również wykorzystać pozytywną ocenę cudzoziemców wykonujących zawody medyczne w kampaniach podnoszących świadomość i zwiększających akceptację mieszkańców województwa opolskiego względem cudzoziemców. Rekomenduje się również ułatwienie procesu przyjmowania cudzoziemców wykonujących zawody medyczne w województwie opolskim jako kadry, której z jednej strony bardzo brakuje w regionie, a z drugiej - osób pozytywnie ocenianych nawet w sytuacji spadku akceptacji cudzoziemców w wyniku pandemii. Osoby takie mogą stanowić dobry przykład cudzoziemców pożądanых i potrzebnych w województwie opolskim, a w konsekwencji mogłyby przyczynić się do ogólnego podniesienia poziomu akceptacji i integracji cudzoziemców.

- Zdecydowana większość respondentów (63,3%) zgadza się na nieograniczony dostęp cudzoziemców do zatrudnienia, można jednak zauważyć, że nieco częściej to osoby najmłodsze są mniej otwarte na obecność cudzoziemców na rynku pracy. Jak już wskazano, warto podejmować działania uświadamiające pozytywną rolę zagranicznych pracowników na opolskim rynku pracy wśród najmłodszych mieszkańców regionu, zwłaszcza adresowanych do uczniów szkół ponadpodstawowych oraz wyższych
- Widać dosyć duże niezdecydowanie mieszkańców regionu dotyczące oceny zatrudniania cudzoziemców w zawodach atrakcyjnych. Owszem aż 71,3% respondentów uważa, że cudzoziemcy powinni mieć możliwość podejmowania zatrudnienia na tego typu stanowiskach i jednocześnie obejmować stanowiska zaufania publicznego (63,0%), ale co piąty nie ma zdania w tej sprawie. Co więcej, co trzeci respondent nie dostrzega znaczenia cudzoziemców dla gospodarki i społeczeństwa, co oznacza, że wskazane byłoby prowadzenie kampanii z jednej strony uświadamiających przed jakimi wyzwaniami stoi opolski rynek pracy w kontekście zmian demograficznych, malejących zasobów pracy i bardzo istotnych deficytów pracowników, w tym kadr kwalifikowanych, z drugiej – możliwości uzupełniania tych luk przez zagranicznych pracowników i tym samym pozytywnej z perspektywy potrzeb regionalnego rynku pracy komplementarności zatrudnienia cudzoziemców.
- Miejsce zamieszkania respondentów istotnie różnicuje opinie respondentów na temat różnych aspektów obecności cudzoziemców na rynku pracy. Daje się zauważyć zdecydowanie większą otwartość wobec cudzoziemców wśród mieszkańców powiatów środkowej i wschodniej części regionu i niższą w powiatach południowych i zachodnich. Oczywiście koncentracja cudzoziemskich pracowników jest obecnie istotnie zróżnicowana, ale warto już dziś podejmować działania informujące o pozytywnej roli imigrantów na rynku pracy także na tych obszarach, gdzie skala napływu cudzoziemców nie jest jeszcze wysoka. Wiele wskazuje bowiem na to, że skala ta będzie się stopniowo zwiększać i obejmować coraz większą część regionu.
- Przeprowadzone badanie wskazuje, że ponad 55% mieszkańców województwa opolskiego uważa, że cudzoziemcy mieszkający w województwie opolskim powinni nauczyć się języka polskiego i kultywować polskie tradycje i obyczaje. Rekomenduje się, aby zachęcać imigrantów mających dłuższe pozwolenia na pracę i pobyt w Polsce do udziału w kursach języka polskiego, które mogłyby być częściowo finansowane z grantów i w związku z tym koszt udziału w nich byłby dla cudzoziemca niższy. Warto byłoby rozważyć zaangażowanie w ten proces bezpośrednio pracodawców. Już obecnie

w regionie niektóre firmy realizują szkolenia językowe dla swoich cudzoziemskich pracowników. Jednocześnie, w związku z oczekiwaniem Opolan, aby obcokrajowcy mieszkający w regionie znali i kultywowali polskie tradycje i obyczaje, rekomenduje się organizację inicjatyw o charakterze kulturalnym, które przybliżyłyby imigrantom polskie obyczaje. Kluczowe jest to, aby były to wydarzenia pozwalające na wspólne uczestnictwo Polaków oraz cudzoziemców. Zapewne pomocne w realizacji tych założeń będzie powstające w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Opolu „Centrum Integracji Cudzoziemców”.

- Warto zauważyć, że blisko 75% Opolan akceptuje, aby obcokrajowcy mogli swobodnie kultywować tradycje i obyczaje kraju, z którego pochodzą. Wydaje się, że warto byłoby przybliżać kulturę obcokrajowców mieszkańcom regionu, aby mieli oni świadomość istnienia określonych odmienności (np. obchody świąt, świąteczne potrawy itp.) Poznanie innej kultury sprzyja akceptacji i pomaga uniknąć ewentualnych konfliktów, które mogą się pojawić (np. w kontekście różnic religijnych). Co ciekawe, największą otwartością na możliwość zachowania przez cudzoziemców tradycji i obyczajów ich krajów pochodzenia cechują się osoby w wieku 60 lat i więcej (77,22%), a najmniejszą (choć i tak wysoką) osoby w wieku 18-29 lat (69,87%). Aby zwiększyć akceptację obcokrajowców i zminimalizować mogące pojawić się różnice kulturowe w najmłodszej grupie wiekowej, rekomenduje się organizację wydarzeń z udziałem cudzoziemców w szkołach średnich oraz na uczelniach. Proponuje się wprowadzenie zajęć z wielokulturowości także w szkołach podstawowych, aby również młodzi mieszkańcy regionu mieli możliwość poznania obyczajów innych narodowości, w tym szczególnie tych najliczniej przebywających w regionie.
- Z analiz wynika, że w grupie wiekowej 45-59 lat odnotowano najniższy udział respondentów akceptujących, aby Opolskie było otwarte na napływ cudzoziemców pochodzących z krajów bliskich kulturowo (np. obywateli Ukrainy, Białorusi, Rosji). Należałoby zatem przeprowadzić bardziej pogłębione badania, w tym także jakościowe, diagnozujące przyczyny niższej akceptacji w tej grupie mieszkańców regionu.
- Tylko nieco ponad 40% mieszkańców Opolskiego akceptuje, aby region był otwarty także na napływ cudzoziemców pochodzących z krajów odmiennych kulturowo (np. obywateli Turcji, Wietnamu, Indii), a ponad 1/5 badanych jest temu przeciwna. Zapewne wynika to z nieznamości osób pochodzących z krajów o innej kulturze i związanych z tym obaw. Warto byłoby zapoznawać mieszkańców regionu z kulturą, obyczajami, religią ludności pochodzących z krajów odmiennych kulturowo. Dobrym

tego przykładem jest kampania miasta Opole „TU mieszkam”, która ma na celu pokazanie cudzoziemców mieszkających w Opolu. Rekomenduje się organizację wydarzeń, które umożliwiłyby mieszkańcom regionu poznanie osób pochodzących z krajów o odmiennej kulturze i religii. Wiele ciekawych inicjatyw w tym obszarze organizuje także Gdańsk i Kraków, m.in. wspierając organizacje pozarządowe pokazujące wielokulturowość miasta.

- Przeprowadzenie badań pogłębionych rekomenduje się ponadto w kontekście rozpoznania ewentualnego braku wiedzy na temat etnicznego pochodzenia mieszkańców Opolszczyzny. W niniejszych badaniach, 15% respondentów zadeklarowało bowiem, iż nie wie czy posiada pochodzenie niemieckie, co wydaje się zaskakujące, zwłaszcza, że w grupie deklarującej brak wiedzy o posiadaniu pochodzenia niemieckiego większości nie stanowią osoby najmłodsze, lecz w średnim wieku i te najstarsze. Oczywiście trzeba brać pod uwagę fakt, że pod względem omawianego kryterium (posiadanie lub nieposiadanie pochodzenia niemieckiego) próba nie ma charakteru statystycznie istotnego, tym niemniej okazuje się, że całkiem spora grupa respondentów (co 6-7 respondent) nie ma świadomości swojego pochodzenia. Warto zatem poddać szczegółowej diagnozie tę problematykę i ustalenie rzeczywistych powodów braku świadomości w tym obszarze, co jest szczególnie istotne dla wielokulturowego charakteru Śląska Opolskiego.
- Z badań wynika, że ponad 47% mieszkańców województwa akceptuje możliwości dostępu cudzoziemców do obsługi w urzędzie w swoim języku. Warto rozważyć wsparcie urzędów obsługujących liczniejsze grupy cudzoziemców w zakresie zatrudniania osób znających dwa języki (np. polski i ukraiński), aby mogły one służyć pomocą obcokrajowcom np. podczas wypełniania dokumentów oraz objaśniania kwestii formalno – prawnych związanych z ich pracą i pobytem w Polsce.
- Ustalono, że ponad 63% mieszkańców regionu uważa, że strony urzędowe powinny być dostępne także w innych językach (np. ukraińskim, angielskim). Rekomenduje się zatem rozważenie wsparcia urzędów w tym procesie np. poprzez możliwość starania się przez samorządy lokalne o uzyskanie dofinansowania takiego zadania.
- W trakcie badań ustalono, że ponad 38% respondentów nie ma zdania na temat tego czy cudzoziemcy pracujący w województwie opolskim powinni mieć możliwość sprowadzania do regionu swoich rodzin oraz osiedlania się, a ponad 17% jest temu przeciwna. Należy zatem pokazywać pozytywne aspekty migracji stałych (np.

wysokość płaconych podatków, odprowadzanych składek do ZUS). Warto także publikować informacje o wysokościach świadczeń społecznych, z których korzystają imigranci, aby pokazać mieszkańcom regionu czy są oni dla regionu wartością dodaną czy też stanowią obciążenie. Z punktu widzenia zmian demograficznych w regionie, osiedlanie się obcokrajowców wraz z rodzinami należy postrzegać jako zjawisko korzystne.

- Mieszkańcy województwa opolskiego uważają, że samorządy oraz instytucje publiczne powinny informować o korzyściach i zagrożeniach wynikających z pobytu i pracy cudzoziemców w regionie. Wskazuje to na potrzebę realizowania szerszych działań informacyjnych, jak wspomniane powyżej pokazywanie kosztów (np. liczbę bezrobotnych cudzoziemców, liczba cudzoziemców korzystających z opieki społecznej itp.) i zysków z imigracji (wysokość płaconych przez nich podatków, wysokość składek odprowadzanych do ZUS, wypełnianie deficytów kadrowych na rynku pracy). Część tych działań może realizować Pełnomocnik Zarządu Województwa Opolskiego ds. Wielokulturowości oraz powstające Centrum Integracji Cudzoziemców. Rekomenduje się wsparcie tych podmiotów, aby miały możliwość pozyskiwania i publikowania danych statystycznych odnoszących się do obecności cudzoziemców w regionie m.in. w kontekście rynku pracy, edukacji, korzystania ze służby zdrowia, opieki społecznej, przestępczości, wysokości płaconych podatków, składek na ZUS.
- Z perspektywy regionalnej polityki integracyjnej należałoby sformułować katalog działań adresowanych do obcokrajowców. Tego oczekują także Opolanie, bo ponad połowa mieszkańców regionu uważa, że w województwie należy podejmować działania skierowane na rzecz integracji cudzoziemców. To pokazuje, że społeczeństwo oczekuje, aby realizowane były działania, które pomogą imigrantom zintegrować się ze społeczeństwem. W tej kwestii rekomenduje się wsparcie organizacji pozarządowych, a także pracodawców i samorządy gminne. Niezbędna jest ponadto finalizacja prac związanych z opracowaniem „Programu na rzecz integracji cudzoziemców w województwie opolskim”.

BIBLIOGRAFIA

CBOS, 1985, Opinie o USA

CBOS, 1987, Opinie o stosunkach Polska - USA i wizycie wiceprezydenta George'a Busha w Polsce

CBOS, 1988, Opinie o Niemcach, Republice Federalnej Niemiec i stosunkach polsko-zachodnioniemieckich

CBOS, 1989, Opinie o stosunkach polsko-amerykańskich i wyborach prezydenckich w Stanach Zjednoczonych

CBOS, 1990a, Polacy o stosunkach polsko-amerykańskich i Amerykanach

CBOS, 1990b, Polacy wobec kwestii niemieckiej

CBOS, 1991a, Opinia publiczna o Niemcach i stosunkach polsko-niemieckich

CBOS, 1991b, Antysemityzm w Polsce

CBOS, 1994, Przeszłość i teraźniejszość w kontaktach polsko-niemieckich (po obchodach 50 rocznicy Powstania Warszawskiego)

CBOS, 1997a, Żydzi i Polacy w opiniach społeczeństwa

CBOS, 1997b, Polacy wobec uchodźców

CBOS, 2001, Polacy - Żydzi

CBOS, 2001, Brytyjczycy o Polakach, Polacy o Brytyjczykach

CBOS, 2006a, Polacy i Niemcy oceniają wzajemne stosunki

CBOS, 2006b, Opinie o stosunkach z Rosją, Niemcami i Ukrainą. Na kim Polacy mogą polegać, a kogo się obawiać

CBOS, 2007, Przejawy dystansu społecznego wobec innych narodów i religii

CBOS, 2011, Polacy o Niemcach

CBOS, 2013, Pojednanie polsko-ukraińskie

- CBOS, 2015a Polacy wobec problemu uchodźstwa
- CBOS, 2015b Przybysze z bliska i z daleka, czyli o imigrantach w Polsce
- CBOS, 2015c, Postrzeganie Żydów i stosunków polsko-żydowskich
- CBOS, 2015d, Stosunek do imigrantów w krajach Grupy Wyszehradzkiej
- CBOS, 2015e, Ocena stosunków polsko-niemieckich w kontekście 50. rocznicy listu biskupów polskich do biskupów niemieckich
- CBOS, 2016a, O kryzysie migracyjnym po zamachach w Brukseli
- CBOS, 2016b, Kontakty Polaków z Niemcami
- CBOS, 2016c, Stosunek Polaków do przyjmowania uchodźców
- CBOS, 2017, Stosunek Polaków do przyjmowania uchodźców
- CBOS, 2018, Stosunek Polaków i Czechów do przyjmowania uchodźców
- CBOS, 2021, Stosunek do innych narodów.
- Darling-Hammond, Sean; Michaels, Eli K.; Allen, Amani M.; Chae, David H.; Thomas, Marilyn D.; Nguyen, Thu T.; Mujahid, Mahasin M.; Johnson, Rucker C. (2020) After “The China Virus” Went Viral: Racially Charged Coronavirus Coverage and Trends in Bias Against Asian Americans. *Health Education & Behavior*, 47(6), 870 – 879, doi:10.1177/1090198120957949
- Demirtaş-Madran, H.A., 2020, Exploring the Motivation Behind Discrimination and Stigmatization Related to COVID-19: A Social Psychological Discussion Based on the Main Theoretical Explanations, *Frontiers in Psychology*, 11, 1-17, doi 10.3389/fpsyg.2020.569528
- Guzy-Steinke, H. (2020). Między nami sąsiadami... Obcy, cudzoziemiec—stosunek studentów do obywateli Ukrainy. *Kultura-Społeczeństwo-Edukacja*, 17(1), 27-39.
- Immigration by age group, sex and citizenship, Eurostat 2021, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/MIGR_IMM1CTZ/default/table?lang=en
- Jabkowski, P. (2012). Opinie poznaniaków o obecności obcokrajowców na rynku pracy w świetle migracji kompensacyjnych do Polski.

- Korczyński M., Okrasa M., 2015, Dystans społeczny rodziców wobec innych narodowości wyznacznikiem dialogu międzykulturowego, *Studia Białorutenistyczne* 9, 105-117, doi: 10.17951/sb.2015.9.105
- Mayda, A. M. (2006). Who is against immigration? A cross-country investigation of individual attitudes toward immigrants. *The review of Economics and Statistics*, 88(3), 510-530.
- McLaren, L., & Paterson, I. (2020). Generational change and attitudes to immigration. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 46(3), 665-682.
- Park, R. E. (1924). The Concept of Social Distance As Applied to the Study of Racial Attitudes and Racial Relations. *Journal of Applied Sociology*, 8, 339–344.
- Solga, B., Kubiciel, S. (2020). Poland: immigration instead of emigration. Transformation of the mobility model, *Vision 2020: Sustainable Economic Development, Innovation Management and Global Growth*, Vols I-Ix, p. 797-811.
- Sydow, K. (2017). (Nie) widzialni mieszkańcy. Dyskurs o imigrantach i roli miasta w ich wspieraniu na przykładzie Poznania. *Studia Migracyjne-Przegląd Polonijny*, 43(2 (164)), 143-166.
- The foreign population in Poland during the COVID-19 pandemic, Statistics Poland, 4th June 2020, <https://stat.gov.pl/en/experimental-statistics/human-capital/the-foreign-population-in-poland-during-the-covid-19-pandemic,10,1.html>
- Wiłkomirska A., Fijałkowski A., 2016, *Jaki patriotyzm?*, Wydawnictwo Difin, Warszawa.

Spis tabel

Tabela 1 Zezwolenia na pracę wg województw w latach 2004 – 2020.....	17
Tabela 2 Oświadczenia wg województw w latach 2008* - 2020.....	18
Tabela 3 Liczba ubezpieczonych, którzy w zgłoszeniu do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych podali obywatelstwo inne niż polskie w Polsce i w województwie opolskim w latach 2015-2020.....	21
Tabela 4 Wybrane kraje pochodzenia cudzoziemców uzyskujących zezwolenia na pracę w województwie opolskim w wybranych latach w okresie 1995 – 2020*	22
Tabela 5 Wybrane kraje pochodzenia cudzoziemców, dla których zarejestrowano oświadczenie o zamiarze powierzenia wykonywania pracy w województwie opolskim w wybranych latach w okresie 2007 – 2020	23
Tabela 6 Zezwolenia na pracę dla cudzoziemców wydane w województwie opolskim wg wybranych zawodów i grup pracowniczych w wybranych latach 1995 - 2020.....	24
Tabela 7 Oświadczenia o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi wydane w województwie opolskim w wybranych latach okresu 2007 – 2020 wg najczęściej występujących branż	25
Tabela 8 Zmiany sympatii do poszczególnych narodów.....	28
Tabela 9 Zmiany niechęci do poszczególnych narodów	29
Tabela 10 Rozkład próby respondentów wg płci	32
Tabela 11 Rozkład próby respondentów wg wieku.....	32
Tabela 12 Rozkład próby respondentów wg wykształcenia.....	32
Tabela 13 Rozkład próby respondentów wg miejsca zamieszkania.....	33
Tabela 14 Doświadczenie migracyjne respondentów wg płci.....	38
Tabela 15 Czy posiada Pan/i pochodzenie niemieckie tj. czy przynajmniej jeden z Pana/i rodziców lub dziadków/pradziadków urodził się na Śląsku przed II wojną światową wg respondentów wg płci	39
Tabela 16 Czy posiada Pan/i pochodzenie niemieckie tj. czy przynajmniej jeden z Pana/i rodziców lub dziadków/pradziadków urodził się na Śląsku przed II wojną światową wg respondentów wg wieku..	39
Tabela 17 Respondenci wg udziału w wyborach parlamentarnych do Sejmu w 2019 r.	42
Tabela 18 Kontekst spotkań z cudzoziemcami według deklaracji respondentów.....	54
Tabela 19 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć nieograniczony dostęp do zatrudnienia wg respondentów podziale na grupy wiekowe.....	70
Tabela 20 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć nieograniczony dostęp do zatrudnienia wg respondentów z różnym doświadczeniem migracyjnym.....	71
Tabela 21 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość zakładania własnych firm w ocenie respondentów wg pochodzenia niemieckiego	73
Tabela 22 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość zakładania własnych firm wg respondentów z różnym doświadczeniem migracyjnym....	73
Tabela 23 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni być zatrudniani tylko w zawodach, w których Polacy nie chcą pracować wg respondentów z podziałem na płeć i wiek.....	76
Tabela 24 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni być zatrudniani tylko w zawodach, w których Polacy nie chcą pracować wg respondentów o różnym doświadczeniu migracyjnym.....	77
Tabela 25 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość podejmowania zatrudnienia na stanowiskach atrakcyjnych, tj. wymagających wyższych kwalifikacji wg respondentów ogółem i w podziale na płeć.....	78
Tabela 26 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość podejmowania zatrudnienia na stanowiskach atrakcyjnych wg respondentów w podziale na grupy wiekowe	78
Tabela 27 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość korzystania z tych samych uprawnień co Polacy wg respondentów ogółem i w podziale na grupy wiekowe	84

Tabela 28 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość bezpłatnego korzystania z publicznej służby zdrowia wg respondentów ogółem i w podziale na grupy wiekowe	85
Tabela 29 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć swobodę porozumiewania się w swoim języku w przestrzeni publicznej wg respondentów ogółem i z podziałem na wiek	91
Tabela 30 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć swobodę porozumiewania się w swoim języku w przestrzeni publicznej wg respondentów z podziałem na wykształcenie	92
Tabela 31 Odpowiedź „trudno powiedzieć” na pytanie „Czy cudzoziemcy przebywający przebywający w województwie opolskim powinni mieć swobodę zakładania stowarzyszeń” wg respondentów ogółem, w podziale na wiek, wykształcenie, pochodzenie niemieckie i doświadczenie migracyjne ...	93
Tabela 32 Cudzoziemcy spoza Unii Europejskiej przebywający w województwie opolskim powinni mieć prawo głosowania w wyborach samorządowych wg respondentów o różnym doświadczeniu migracyjnym.....	94
Tabela 33 Cudzoziemcy przebywający w woj. opolskim przyczyniają się do rozwoju regionalnej gospodarki w opinii respondentów w podziale na płeć	96
Tabela 34 Cudzoziemcy przebywający w woj. opolskim przyczyniają się do rozwoju regionalnej gospodarki w opinii respondentów z różnym doświadczeniem migracyjnym	97
Tabela 35 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim zaniżają poziom wynagrodzeń polskich pracowników wg respondentów ogółem i w podziale na grupy wiekowe.....	101
Tabela 36 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim wzbogacają różnorodność kulturową naszego regionu i czynią go bardziej otwartym na inne kultury i wyznania wg respondentów z podziałem na poziom wykształcenia	102
Tabela 37 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim wzbogacają różnorodność kulturową naszego regionu i czynią go bardziej otwartym na inne kultury i wyznania wg respondentów ogółem i z podziałem na miejsce zamieszkania.....	103
Tabela 38 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim przyczyniają się do zwiększenia przestępczości w regionie wg respondentów ogółem i z podziałem na miejsce zamieszkania.....	106
Tabela 39 Napływ cudzoziemców do regionu wywołuje niepokoje społeczne wśród mieszkańców w opinii respondentów wg doświadczenia migracyjnego	109
Tabela 40 Cudzoziemcy mieszkający w województwie opolskim powinni nauczyć się języka polskiego i kultywować polskie tradycje i obyczaje w opinii respondentów wg wieku	110

Spis wykresów

Wykres 1 Zezwolenia na pracę wydane w Polsce w latach 2004 – 2020.....	16
Wykres 2 Zezwolenia na pracę wydane cudzoziemcom w województwie opolskim w latach 2004 – 2020.....	18
Wykres 3 Oświadczenia o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi zarejestrowane w województwie opolskim w latach 2007 – 2020.....	20
Wykres 4 Oświadczenia zarejestrowane w 2020 r. w relacji do liczby pracujących wg województw .	21
Wykres 5 Zmiana nastawienia Polaków do Niemców i Ukraińców w okresie 1993-2021.....	30
Wykres 6 Respondenci wg płci	34
Wykres 7 Respondenci wg wieku	35
Wykres 8 Respondenci wg wykształcenia	35
Wykres 9 Respondenci wg statusu zawodowego.....	36
Wykres 10 Respondenci wg statusu rodzinnego	37
Wykres 11 Respondenci wg doświadczenia migracyjnego.....	38
Wykres 12 Respondenci wg pochodzenia niemieckiego	39
Wykres 13 Respondenci wg sytuacji materialnej.....	40
Wykres 14 Respondenci wg udziału w wyborach parlamentarnych do Sejmu w 2019 r.....	41
Wykres 15 Jak by Pan/i określił/a swój stosunek do innych narodów lub grup etnicznych? – wyniki ogółem.....	44
Wykres 16 Jak by Pan/i określił/a swój stosunek do innych narodów lub grup etnicznych? – opinie respondentów wg płci.....	45
Wykres 17 Deklaracje sympatii dla Niemców z podziałem na powiaty	48
Wykres 18 Deklaracje niechęci dla Niemców z podziałem na powiaty.....	49
Wykres 19 Deklaracje sympatii dla Ukraińców z podziałem na powiaty	50
Wykres 20 Deklaracje niechęci względem Ukraińców z podziałem na powiaty	51
Wykres 21 Stopień akceptacji cudzoziemców w wybranych wymiarach życia codziennego	58
Wykres 22 Stopień akceptacji cudzoziemców w wybranych wymiarach życia codziennego z podziałem na płeć.....	59
Wykres 23 Poziom akceptacji cudzoziemców w życiu zawodowym	62
Wykres 24 Ocena poziomu akceptacji cudzoziemców oraz uchodźców obecnie w porównaniu do ich akceptacji przed pandemią	66
Wykres 25 Stopień aprobaty respondentów dla stwierdzenia, że cudzoziemcy wykonujący zawody medyczne w Polsce są obecnie bardziej akceptowani niż przed pandemią COVID-19.....	68
Wykres 26 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość zakładania własnych firm w opinii respondentów wg powiatu zamieszkania	74
Wykres 27 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni mieć możliwość podejmowania zatrudnienia na stanowiskach atrakcyjnych w opinii respondentów wg powiatu zamieszkania	79
Wykres 28 Przedsiębiorcy zatrudniający cudzoziemców powinni oferować im takie same warunki zatrudnienia, co polskim pracownikom w opinii respondentów wg miejsca zamieszkania.....	81
Wykres 29 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim powinni obejmować stanowiska zaufania publicznego w opinii respondentów	83
Wykres 30 Dzieci cudzoziemców mieszkających w woj. opolskim powinny uczęszczać do tych samych klas co dzieci polskie w opinii respondentów wg powiatu zamieszkania.....	87
Wykres 31 Cudzoziemcy mieszkający w woj. opolskim powinni mieć dostęp do kursów językowych i podnoszących kwalifikacje zawodowe w opinii respondentów wg płci	89
Wykres 32 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim są niezbędni do wykonywania prac, których nie chcą wykonywać mieszkańcy regionu w opinii respondentów	98

Wykres 33 Cudzoziemcy przebywający w województwie opolskim odbierają pracę osobom mieszkającym w regionie w opinii respondentów.....	100
Wykres 34 Napływ cudzoziemców jest korzystny, gdyż przyjeżdżają osoby młode z rodzinami, co jest ważne, bo społeczeństwo Opolszczyzny starzeje się, a region wyludnia w opinii respondentów	105
Wykres 35 Napływ cudzoziemców do regionu wywołuje niepokoje społeczne wśród mieszkańców w opinii respondentów wg wieku.....	107
Wykres 36 Cudzoziemcy mieszkający w woj. opolskim powinni nauczyć się języka polskiego, ale mogą swobodnie kultywować tradycje i obyczaje kraju, z którego pochodzą w opinii respondentów wg preferencji politycznych [% pozytywnych odpowiedzi].....	113
Wykres 37 Region powinien być otwarty na napływ cudzoziemców pochodzących z krajów odmiennych kulturowo w opinii respondentów wg doświadczenia pracy za granicą [% pozytywnych odpowiedzi]	117
Wykres 38 Cudzoziemcy pracujący w województwie opolskim powinni sprowadzać tu swoje rodziny oraz osiedlać się w naszym regionie w opinii mieszkańców wg wieku.....	118
Wykres 39 Region powinien być otwarty na przyjęcie uchodźców w sytuacji, gdy zajdzie taka potrzeba w opinii respondentów wg posiadania lub nieposiadania niemieckiego pochodzenia	122
Wykres 40 Cudzoziemcy powinni mieć dostęp do obsługi w urzędzie w swoim języku w opinii respondentów wg preferencji politycznych [% pozytywnych odpowiedzi].....	124
Wykres 41 Strony urzędowe powinny być tłumaczone na inne języki (np. ukraiński, angielski) w opinii respondentów wg wykształcenia.....	126
Wykres 42 Samorządy oraz instytucje publiczne powinny informować mieszkańców regionu o korzyściach i zagrożeniach wynikających z pobytu i pracy cudzoziemców w województwie opolskim w opinii respondentów wg powiatu zamieszkania	128
Wykres 43 W regionie należy podejmować działania skierowane na rzecz integracji cudzoziemców w opinii respondentów wg miejsca zamieszkania.....	131